

www.e-rara.ch

[Summa theologica]

Antonin

[Basel], [1485]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-15896>

Titulus tercius de superbia

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Titulus Tertius.

erat et p illis agi possit. Secus de debitis quoz terminus nō aduenerat. et ita notat in Specu. **Rub.** qualiter in iudicio scriptura pferri. §. nunc vero. De eo tēnū cui datū est aliquid p errore dicit **Jo. de rip.** in tractatu de ptractibz q in tali datione aut est error psonę vel est error fortune vel alterius pditionis apposite. Si pmo mō puta intendo dare petro et do martino tūc martin⁹ tenet acceptū restituere vel danti vel illi cui intē debat dare. ar. xii. q. i. §. pmo. Si vero error fortune puta intendo tibi dare vt paupi et tu es diues. dicis q sic acceptū tenet restituere danti vel alicui pauperi nisi recipiēs interim esset effect⁹ pauper. Si vero sit error alicui⁹ alterius pditionis puta quia te sanctū credo cū non sis. et ideo dono tibi. vel credo celebratur te missā et ideo do tibi dicis q si receptori conitat de precisa intentione dantis scz quia aliter nō daret nisi conditio subesset talis error obligat ad restituendū receptū. aut ad sufficientē supplēdū p se vel p aliū intētiōnē dantis quoz rō est. quia cū res in istū nō transeat nisi eo mō quo dāns vult transferre si nō existat conditio. in ipm res nō transfertur. Alij vero dicunt q ad restitutionē talis error nō obligat nisi ipa conditio circa quā errat esset cā motiua et finalis dationis talis. quod pbant p simile. do tibi centū libras quia credo te esse amicum meū. dato q accipiens nō sit amicus me⁹ non obligat ad restitutionē. Si autē amicitia sit causa ppter quā do tibi centū libras scz si sis amicus meus nisi amicus fueris obligaris ad restitutionē. Ex his patet q questores sancti. Antōnij vel alij quicunqz nullo mō possunt retinere sibi ea que illis paupibz vel locis p quibz dantur petunt. quia hic esset error persone. verumtū quia nullus tenet ppter stipēdijs militare. nec causas alioz agere ad expensas suas dico q possunt tales viuere sup questus quos faciunt et potest eis moderatū salariū dari hic ille. Illa vero que dant eis ex mendacijs eoz questoz quia videlicet asserunt q dicent multē misse p danabz vel habebunt talem vel talē indulgentiā. vel absoluent f a votis eoz vel a casibus reservatis. vel q fiat lectisternia et hospitalia et huiusmodi pro quibz illi dant. alias non daturi. nec talia fiunt nec vera sunt totū ē rapina. et restitui dnt danabz ea vel paupibz erogari. xii. q. v. Non sane.

Titulus tertius de superbia. Capitulum primū de superbia primoz parentum et eius punitiōe.

Expeditis his que pertinent ad auariciā cū spēbus et filiabus et remedijs restitutiōis. **Aūc** de superbia agendū est que cū sit viciū spūale min⁹ ab hominibz cognoscit. Sicut autē d dyabolo a quo ortū habuit dicit **Job pl.** q est rex su⁹

per oēs filios supbie. ita et superbia ipa regina et mater ē omniū vicioz fm **Greg.** et sicut de ipa maxime dyabolus p demnat. ita xpc cū electis suis de eius ptractio. s. bñlitate maxime p mendat. vñ **Aug.** in xii. de ciui. dei. c. xii. sic autē Ciuitati dei in hoc seculo pegrinanti maxie p mendatur humilitas. et in rege eius qui est xpc maxie p datur. Contrariū huic vtuti elatōis viciū in ei⁹ aduersario qui dyabolus est maxie dñari sacris litteris edocet. Profecto ista est magna vna q ciuitas. vñ loqimur vtrazqz discernit vna. s. societas pioz hominū. alia impioz. singula queqz cū angelis ad se pinentibus in quibz precessit hac amor dei. hac amor sui. hec ille. De hac ps. Superbi inique agebant vsquequaqz. a lege autem tua nō declinaui. Ubi de ea tria tangunt. Primū est viciū. et ideo propulsanda. ibi. Superbi inique agebant.

Scdm ē maximū. et iō eradicāda. qz vsqueqz. Tercium eius remedium. et ideo regula seruanda quia a lege autem tua non declinaui.

Quod superbia .§.i.

lit peccatū patet ex eo qd dicit ps. Superbi iniqui agebā scz supbiendo. Iniquitas autē peccatū ē. vñ **1ac. iij. dz.** Supbis deus resistit. et hoc iō qz sibi contrarij sunt p pccm. Scz de ipō supbie vicio videnda sunt tria. Primo qd sit. Scdo quādo sit mortifex. Tercio quōd primū. Et quātū ad primū dicit **Aug.** in xii. de ciui. dei q supbia ē puerse celsitudinis appetitus. Ubi pmo notandū q supbie peccatū pñsit in appetitu seu volū tate sic et alia peccata nō in estimatiōe q pñet ad rōnē. vñ qñ. **Grēg.** dicit in li. moral. q supbia ē cū quis estimat bona q habet a se habere non a deo vel meritis suis estimat obtinuisse. et huius mōi. nō sic est intelligēdū tanqz in ipa estimatiōe pñsit supbia ipa sed pñsit in appetitu excellentie inordinato. Scz qz qz multū appetit facile credit ex ipō appetitu nimio excellentie quem bz supbo inde inclinā de facili ad estimandū de se vltra id qd est. ita q estimatiō illa sequit appetitū illū inordinatū. Scdo est pñsrandū qz appetitus supbi est puerfus seu inordinatus qz ptra regulā rōnis. ideo viciosus. Pro cuius declaratione est dicendū q appetitus in omni eo quod appetit aut sequit regulam rōnis id scz qd ratio naturalis dicit. aut excedit ipam. aut deficit ab ea. et cum sequit regulā rōnis est actus virtuosus. cū autē excedit vel deficit a regula rōnis est viciosus. Exemplū de appetitu sciencie q de se est homi naturalis. Si. n. quis appetat sciām et intēdat ei fm q ratio dicit. puta ad debitum finem et debito mō. pñet hoc ad virtutē studio sitatis. Si vero excedit regulā rationis vt quia nō intendit scie ppter deum. vel quia querit latere

que non pñent ad deum. et huiusmodi pñe-
bit hoc ad viciū curiositatis. Si autē deficiat a
regula rōnis vt quia nō vacat scire vt debet pñe-
bit ad negligētie viciū. Sic ad ppositū d supbia.
Cū enī pñit in appetitu excellentie et honoris
que naturaliter hō desiderat. et tō huius est quia
homo naturaliter desiderat pfectionē boni qd cō-
sistit in quadā excellentia. Hāc excellētiā pōt qd
tribus modis desiderare. Nam si hoc faciat fin
regulā rōis scz ad dñi finē et debitis medijs. p-
tinebit ad virtutem magnanimitatis. Si dñi a
regula rōis totalit retrahēs se ab ope magno et
honore sibi pportionata timore deficiendi pñet
ad viciū pusillanimitatis. Si autē excedit regulā
rōnis querens honorē et excellentiā non ad debi-
tum finē vel sibi impproportionatū sed sup suā con-
ditionē. pñet ad viciū supbie. Nō. n. est aliud
supbia qd excedere mensurā ppiam in excellen-
tie appetitu. Unde supbus dicitur quasi sup id qd
est vides. Et quia nō est eadē mensura omnium
qd vni nō imputabit ad supbiā faciēdo que-
dā multa honorabilia sicut et s exercēdo auctori-
tatē epālē. alteri imputaret ad supbiā vt si sacer-
dos eadē agere vellet. Tho. se. se. q. clxij. et in que-
sitiōibz de malo. Tercio sciendū q materia huius
vicij perquam differt a alijs est excellentia
sicut materia auaritiē ē pecunia et materia luxu-
riē ē delectatio venerea. Et quibus videt idē super-
bia cū inanigla ppter qd aliqui doc. ponūt vñ
q p vno. in scdm Greg. in. xij. li. moral. et ea.
Tho. se. se. vñ sup sunt diuersa et realiter disun-
cta in hoc dñā. quia supbie materia est ppiā excel-
lentiā. sed materia inanigla est manifestatiō ipi-
excellētie. Appetit enī supbus excellētiā et ho-
nozem sup suā virtutē sed vaneglosus appetit in
ordinate q manifestet alijs suā excellētiā et quia
ad excellētiā pñet q manifestet quis alijs id
quasi immediate a supbia pcedit inanigla vt pri-
ma filia seu psequit ad eam pñino vt germana.
qd pulchre ostendit. Daogenes sup pentheheuc.
c. pr. vbi moraliter exponēs in euatationēz. Loth
pñit eius. dicit q ille due filie maior et minor
Loth que secute cū in monte inebriauerūt et cū
eo copulate filios genuerūt. scz Noab et Amon.
quor descendentes inimici fuerunt populi dei p-
bibitiq in templū intrare in tertiā et quartā ge-
nerationē. figurāt hec duo vicia. supbia et ianez
glām. q ex mente oriunt viri iusti et sancti. Sup-
bia. n. ait Aug. etiā bonis opibz insidiat vt per-
teant. Cū igit q mūdi vicia deserit. i. cupiditatē
et luxuriā tanq ignē et sulphurē sodomā mūda-
ne querelationis consumētē. montēq pfectionis
apprehendit. sequuntur supbia et inanigla que
etiā non sibi cauētē dulcedine pplacētie ipius
honoris et laudis inebriant vt nō discernat bonū
a malo in ope fiendo. et quibz generāt tanq filij

opera facta ex superbia et inanigla. que quia ille-
gitima et dei populo inimica non possunt in tem-
plum supne glorie intrare vel hominē introdu-
cere siue ipa supbia sit corde siue locutione siue
opere siue cōsuetudine ppetrata tanq quattuor
generationes eius. Quamuis autem supbia vi-
detur habere similitudinē cū magnanimitate in
quantū vtrumq tendit in magnū differt tamē
ab ea plurimū sicut drus et vicium. Nam sup-
bia tendit in magna querendo excellentiā et ho-
nozem sed excessiue vt dictū ē. Magnanimitas
vero mediocriter que mediocritas non attendit
scdm quantitatē eius in quod tendit. qz tendit
in maximū quantū fieri potest. attenditur ita
mediocritas in duobz scz primo in pportione sui
ad magnū. quia tendit in magnū quod pōt sibi
esse pportionatū et pueniēs. et ideo nullus pōt ēē
magnanimus nisi druosus. Secdo attendit ita
mediocritas in electione. quia scz non tendit in
magnū scdm quid sicut sunt bona exteriora int
que magnū pcpue est honor. qd patet quia ma-
gnanimus non querit honorē tanq finem volū-
tatis sue quia hoc nimis parum reputat si et cū
honor sit vanū et transitoriū bonū. vnde nō curat
nec elegit honorari sed fieri honore dignū scdm
q honor est testimoniū virtutis. supbus autem
in his duobz deficit a magnanimo. primo qz
excessiue et sup regulam rōnis. i. supra pportionē
sue virtutis honorē et excellentiā appetit. Secdo qz
honorē exteriore elegit tanq finem volūtatē sue
de virtute cui debet honor nil curans. Tho. super
scdo sintz dis. xliij. Sidergo superbi inique agūt
quia peccant supbiendo. Nece est cōtra quod re-
promittit seruantiō legem suam in premiūz di-
cens. Ponam te in supbiā populozū. Su-
mitur enī ibi impprie superbia pro quadā excel-
lentiā super alios. Quantum ad secundum nō
tandum q superbia secundum genus suū est
mortaliterum quando est scdm ratiōis deliberatio-
nem. Ratio huius est. quia velle non subijci dō
deliberate seu regulis eius est mortale. qz hoc est
auertia deo. quod est pcpuū in omī mortali. scz
superbus hoc agit. ergo et. Signanter autē dictū
est deliterate quia sicut omīa alia mortalia ex ge-
nere suo vt homicidiū. furtum. aduiteriū. et huius-
modi. ppter implectionem. quia scz pueniūt
iudiciū rationis et sunt ppter rōnis consensū
sunt venialia. ita et circa superbiā accidit. quia
scz sunt aliqui motus superbie qui sunt venialia
dum eis ratio non assentit. hec Tho. se. se. q. clxij.
Unde et Tho. ad admonens filium dixit. Su-
perbiā nunquam in tuo sensu aut verbo do-
minari pmitas. Thobie quarto. non dixit tan-
gi vel sumulari sed dominari quod importat ra-
tionis consensum. Ostenditur idē auctoritate
ps. dicentis in persona domini psal. joo. Non

habitabit in medio domus mee qui facit supbiaz
Nullus autem excludit a domo dei siue militantis
siue triumphantis ecclesie nisi propter mortale. hoc
agitur supbia finis dicitur. Aug. 8. dicit etiam dñs
p. propheta. Detestor ego omnem supbia. qd non fit ni
si propter mortale. Ad qd etiam facit dicitur. Greg. in
xxiij. moral. dicens. Evidentissimum signum repro
borum est supbia sic electorum est humilitas. sed nullus
fit reprobatus nisi propter mortale g. r. Sciendum tñ
q supbia dupliciter potest considerari finis. Tho. vii. su
pra. Uno modo finis qd habet quandam reditandam in
omnia vicia. Omnia. n. peccata possunt oriri ex supbia
duplici ratione. Uno modo p se inordinatum. scilicet alia pecca
ta ordinantur ad finem supbie qd est appetitus inor
dinatus proprie excellentie ad qd potest ordinari il
lud qd qd inordinata appetit. Alio modo indirecte
et quasi p accidens. scilicet remouendo prohibens ut timo
rem et reuerentiam ad deum in quantum. s. p supbia con
temnit hominem diuinam legem p qua prohibet a peccato. et
sic supbia est viciu quali generale et habet quandam
generalitatem super omnia vicia. Ad hanc tñ generali
tatem supbie pertinet qd omnia vicia possunt ex ea oriri si
qd semper omnia ex ea oriuntur. nam si possit ut qd trans
gredi quocumque preceptum ex contemptu qd pertineret
ad supbia non tñ semper ex preceptu transgreditur. sed
aliquando ex passione vel ignorantia et huiusmodi
Alio modo potest considerari supbia finis spiritum propriam
quam habet ex ratione proprii obiecti. sic supbia est spe
ciale peccatu. Est. n. appetitus inordinatus proprie
excellentie. Et quis quidam numeret inter capita
lia vicia in quantum ex ea multa genera peccatorum
oriuntur. Greg. tñ quem sequitur. b. Tho. se. se. q. xxiij.
ponit eam matrem et radicem capitalium dicens. xxi. mor
tal. Radix quippe cuncti mali est supbia. pime autem
huius soboles septem nimirum principalia vicia de
hac virulenta radice proferunt inanis gloria. inuidia
ira. tristitia. auaricia. ventris ingluties. et luxuria.
Quantum ad terciu. scilicet qd est primum peccatu patet ex hoc
quod dicitur. Eccle. x. Principiu omnis peccati supbia. et
Iob. iij. Ab ipsa. scilicet supbia sumpsit iniciu omnis
peccatu. et Psal. dicit qd sicut supbia est origo om
niu criminu. ita et ruina omnium virtutu. patet hoc.
qd primum peccatu luciferi fuit supbia. unde de eo dicitur
Ila. iij. Detracta est ad inferos supbia tua. Et
hiliter primum peccatu. Ade et Eue fuit supbia. ut infra
dedarabitur. Quod autem aliqua peccata etiam dicantur
prima. ut cupiditas. apostasia. et inuidia. hoc non
est simpliciter ut supbia. sed finis quid. i. secundum ali
quem respectu. Nam cupiditas dicitur prima seu pri
mu peccatorum finis illud. i. Ibi. vi. Radix omnium
malorum est cupiditas qd est vix ex preuentione
eo qd preuentione inordinata ad commutabile bonu est
causa omnium peccatorum. Sed supbia est causa ex
pre auersionis omnia a deo prius autem est auerti ab inco
mutabili bono qd preuerti ad commutabile bonu. et
ideo supbia est prior cupiditate. et causa eius. Tho.

stasia. i. recedere a mādatis dei ⁊ volūate dicitur
causa omniū peccatorū sūm illud. **Eccle. x. Iniciū**
peccati hominis apostatare a deo. sed hoc intelligi
prioritate executionis nō prioritate intentōis. na
q̄ prioritate executionis est apostasia a deo. que
en vō. ūtas nō subijciendi se volūtan diuine. sed
prioritate intentōis est prius supbia. q̄ est volū
tas p̄sidenti. **Lbo. p̄ma se. q. lxxiij. Inuidia de**
iniciū omniū maloz. s. in hūano genere inuidia
scz dyaboli prius tñ in ipso fuit supbia. Sap. ij.
Inuidia dyaboli mors introiuit in orbē terraz
Ex supbia. n. dyaboli securū ē odiū ipsius ad deū
uite puniētē ⁊ resiliētē supbie sue. ⁊ inuidia ad
hoiez ⁊ mltā alia. Lbo. in ij. ⁊ gentiles. c. cxiij.

Quatuor ad secū .§.ii.

dum principale supbia ostendit esse maximū peccatorū cū dicit ps. Elquequaqz. i. maxime inuq agebant supbi. vñ glo. ita dicit maximū peccatū in hoīe eī supbia. Et ad idē facit qd dicit glo. sup illud ps. Et mūdabor a delicto maximo. hoc est a delicto supbie. qd est vltimū rediens ad deū. ⁊ primū recedens a deo. **F**ido. etiā in li. de summo bono dicit. **O**mini vicio deteriorē scito esse supbiā seu ppter qd a summis psonis vel a primis assumit leu ppter qd ex bonis oritur. **A**utem supbia sit grauissimū omnīū peccatorū octo rōnibus pbat. scz rōne auersionis. operationis. pmissionis. vitatōis. oppositionis. allimilatōis. adhesionis. ⁊ inuicis. **E**t primo rōne auersionis pbatur sic. **I**n peccato mortali attendunt duo. i. auersio ab incommutabili bono. ⁊ cōuersio ad commutabile bonū supbia nō sit grauissimū peccatorū eo qd excellentia quā supbo inordinatē appetit nō habet maximā repugnantiā ad bonū. **S**ecundo. tñ ex pre auersionis supbia bz maximā grauitatē cui⁹ rō est. qz in alijs peccatis auertit a deo. vel ppter ignorantiā. vel ppter infirmitatē aliquā vel ppter concupiscētiā alicui⁹ alterius boni. scz p supbiā auertit a dō ex hoc ipso qd nō vult hñci deo. ⁊ ei⁹ pceptis ppter ea. **H**ac. inq. dr. **D**e supbis resistit. pterea qd pccm magis auertit a deo tanto est mai⁹. scz pccm ex pcepto qd est supbia magis auertit a deo qd pccm ex ignorantia impotētia vel concupiscētia qd supbia ē mai⁹. **C**ontēnt enī deū supbo eo qd nō vult sub hñci ei⁹ ⁊ pceptis ei⁹. **S**cdo pbat supbiā eē maximū pccm rōne operationis lic. **I**llud qd oībus peccatis grauitatē donat ⁊ cauat est grauius alijs p regulā illam. **E**t ppter quod vnūquodqz ⁊ illud magis. **S**i enim quēcunqz sunt calida sunt calida in quantum precipant naturam ignis. ergo per maxime ignis est calidus. sed superbia facit hoc. **N**am vnūquodqz peccatorū est grauius si fiat ex superbia qd si ex ignorantia. vel infirmitate etiam si sit

peccatū infidelitatis quod grauius reddit ex con-
tempu supbie ergo ipm est maximum scdm qd
pōt illud exponi. **ps.** Supbia eoz qui te oderūt
scz tū vt puniēte et phibentē psecutionē suoz
maloz desiderioz ascēdit semp scz sup alia vicia
tercio pbat idē rōne pmissionis sic. **Apud deū**
et apud mundū pmittit minus malū vt euitet
vel extirpet maius. sicut et medic⁹ sapiēs i reme-
diū maioris morbi patit infirmū in leuiore mor-
bū incidere. et dō pmittebat i veteri lege libelluz
dari repudiū vt vitaret vxoriciidiū. et leges huma-
ne pmittit mereticiū ne sequat adulteriū. qz gra-
uiora sunt huiusmōi. **Sz** in remediū peccati sup-
berbie pmittit dō hōiem ruere in peccata grauiā
et turpia. **Tho. vii sup. vii. p̄dōr.** in li. de iurim-
mo bono dicit. Qui tenet supbia et nō sentit la-
bitur in carnis luxuriā vt p hāc humiliatus cō-
fusiōe exurgat. idē **Greg. in moral.** tractans illd
Joh. xij. Qui scz dō dissoluit balileuz regū. i. p-
mittit frāgi castitatē sancioz. vt. s. recognoscant
supbia. **Exemplū** in vitaspatri de vno qui cū ex
magna puritate et scitate pasceret ab angelo la-
plus in supbia ita fuit deuict⁹ stimulo carnis qd
derelicto heremo ibat ad seculū ad iplendū p-
piscenā suā sz in via hospitat⁹ apud duos ger-
manos religiosos. dū ad eoz instatiā eos intrue-
ret in se reuersus pnam egit. **Quarto** pbat idē
rōne faciliōis vitatōis sic. **Peccatū** tanto ē graui-
us qz facilius pōt vitari et nō vitat⁹. **Sz** pecca-
tū supbie facili⁹ pōt vitari alijs peccatis. i. ipo co-
gnito gñi nō vitet graui⁹ erit. **Signanter** aut di-
cū el ipo cognito. **Nā** mor⁹ supbie occulte sub-
repēs anteqz dephēdat p iudiciū rōis nō hz ma-
ximā grauitatē. et difficult tales mor⁹ vitant p-
eoz latētiā. nō in ps. **In** via hac qua ambula-
bā. bonoz opoz absconderūt supbi laqueū mi-
hi sed dephēsi p rōne facili⁹ vitant⁹. et hoc ex tri-
plici consideratione. **Primo** ex consideratione infirmū-
tatis ppe fin illud. **Eccle. x.** Quid supbis terra
et cinis. **Secdo** ex consideratione magnitudinis di-
uine. **Joh. x.** Quid tūmet. i. supbi ptra tū spi-
ritus rous. **Tercio** ex consideratione puritatis bonoz
nōz. **Nā** quo ad bona nature vel fortune di-
cit. **ps. xl.** Omis caro fenū et oīs gloria ei⁹ qua
si flos sem. **Quo** ad spūalia dicit. **ps. lxxij.** Dēs
iusticie vte quasi pānus mentiruate. **Lū** ergo ex
huiusmōi consideratione supbia coperta de facili pol-
lit vitari si nō fiterit grauiū. **Tho. vii sup.**
Quinto pbat idē rōne oppositionis sic. **Illud**
est grauiū et maximū peccatū qd maxime op-
ponit se deo. sed supbia est huiusmōi. gñ. **Nā**
boenus dicit qd cū omnia vicia fugiant a deo so-
la supbia opponit se deo. sicut fecerūt descendē-
tes ex **Noe** nerotb cū suis. cū voluerūt edificare
tūm ptingentē vsqz ad celū. vt si forte inunda-
ret diluuiū possent se a deo defendere in illa tur-

ri et nō submergi. sed dō pfudit supbiam eozum
qz cū moniti p angelos noluerunt desistere. con-
fute sunt ibi et diuersificate lingue eoz vt nō pos-
sent se mutuo itelligere et sic oportuit eos dimi-
tere inchoata. vñ et ipa **Sapia** ait. **Supboz** et
sublimiū colla. ppia virtute calcaui. pfundēdo
et cōculcando eos multiplici. **Sexto** pbat rōne
firmioris adhesionis sic. **Quāto** peccatū firmius
est et min⁹ sepabile tanto ē graui⁹. sed supbia est
huiusmōi. gñ. **Quod** pbat multiplici. **Nā**
si separatur a nima sensibilis ab hōie nunqd erit
concupiscētia oculoꝝ in hōie. certe non. et tñ esset
supbia. **Itē** quantū ad peccatū ire. **Nā** et tollat⁹
vt nō fiat alicui iniuria nūqd istud erit appetibile
qd est vindicta. pstat qd nō. et p ablationē iniurie
remonebit vindicta. et tñ erit supbia. i. apertus
inordinatus excellentie. **Itē** cū motiū inuidie
sit odiū aliene felicitatis. si sit vnus homo solus
in mundo. nunqd erit tristitia aliene felicitatis
certe nō. et tñ poterit esse supbia. **Supbia** igit qz
minus sepabile rōne iam dicta ideo grauiū
Septimo rōne assimilationis sic. **Sicut** maior vir-
tus ē illa q nos magis assimilat xpo. ita et mai⁹
est viciū illud qd magis nos assimilat diabolo. sz
supbia ē huiusmōi vñ dicit **Joh. xli.** de diabolo.
Ipe ē rex sup omēs filios supbie gñ. **Decimo**
rōe iniuriatōis sic. **Illud** ē grauiū et maximū
peccatū qd maxime iniuriat dō et auerit et deo-
gat deo sed supbia ē huiusmōi gñ. qd patet p
alia discurredo. **Nā** p blasfemiā hō iniuriat bo-
nitati diuine. qz ē peccatū in spū sanctū p mē-
daciū iniuriat homo veritati diuine. sed p super-
biā iniuriat excellentissime maiestati diuine. qd
patet qz supbie est quasi super statū hominis ite
hoc ē quasi quandā equalitatē dei appetere. et sic
iniuriari maiestati diuine. **hxc Alex. scda parte. q.**
xxviii. Raineri. Cū g supbia sit maximū iō de
testada et euitada. et remediū ad hoc notat i se. g.

Quātū ad terci .§.iii.

um pziapale. s. d. remedio. hoc ē qd ait **ps. A** lege
aut tua nō declinaui. quasi dicat. **Supbi** iō ini-
que agūt supbiēdo qz declināt a lege tua nolētē
subijci ei. **Ego** aut nō declinaui ab ea sz subijcio
me ei seruans eam. et sic vito supbiam. **Sic** ergo
qui vult vitare supbiam nō declinet. et non rece-
dat a lege dei eterna p affectum. que est volun-
tas sua ordinans cuncta ad fines suos subijciēs
se voluntati sue. **Qui** enim esse vult vt deus ait
Aug. sup psal. viij. scz facere voluntatē suā nō dei
puer se vult similis esse deo sicut dyabolus et p-
mus homo q noluit diuino teneti pcepto. **Item**
non declinet a lege naturali per effectū que eoz
inferiorem subijci supiori pmaxime et ei nō velle
eqri. vñ dixit. **Antioch.** et si pēi im⁹ tñ instinctu
naturali ducit. **Illud** ē hōiez subditū eē dō et tñ

Titulus Tertius.

paria sentire de eo. Job. ix. Decet etiam
hōiem vilē se reputare cū dare videat se eē ver/
mē ⁊ cinerē. En. i. Sichē. vi. Humiliatio tua i
medio tui. Itē nō declinet a lege diuinali scrip/
ture p intellectū frequēter meditando ruinas sup/
borū q ibi reficiunt. vñ ab ea sibi caueat ne simi/
lia pariat. Hinc vgo beatissima in canticis. Lu. i.
Dispsit supbos mēte cordis sui. i. eos q sunt su
pbi nō pmo motu s; mēte. i. deliberatōe cordis
sui. i. volūtate iporū supborū sicerponit dñs. Jo.
offici sup. Magnificat. vel sic vt referat illud sui
ad deū. ⁊ ē sensus dñs dispsit supbos. nō snia com
minatoria. vel ad ipsos sicut aliquos peccatores. s;
mēte cordis sui. i. deliberatōe sue volūtatis im
mutabilis vñ sic dispsit supbos in mēte ⁊ volūta
te. vt vbi prius erāt vniti cū deo ⁊ primis ⁊ i se
ipsis sint p supbiā in pres diuini. ⁊ separati a deo et
angelis suis bonis. ⁊ in se in diuersa vicia distra
cti. sicut patz de supbia luciferi hōis primi. ⁊ Pa
buchodonosor q fuerit dispsi. Lucifer de celo in
infernum ⁊ hincinde pāra. homo de paradiso in
mundū p diuersos ritus ydiomata ⁊ loca. Pa
buchodonosor de regno in desertū cū diuersis
feris. omēs mēte dispsi ⁊ intellectu ⁊ affectu vñ
Gre g. moral. Cōsideret hō elatus quid in ter
ra mēreat si angelus p̄lat⁹ in celo p̄fermif. d pe
ni. vil. ij. p̄ncipiū. De ruina luciferi scribit. Lu. x
vbi xps dixit discipulis suis admonēs eos caue
re sibi a supbia. Glidebat sathanā sic fulgur de
celo cadentē. ⁊ p qd viciū ceciderit ostēdit. Isa.
dicens. xiiij. ca. Quomodo ceciderit lucifer de celo
⁊ c. q dicebas i corde tuo. i. celū ascendā ⁊ c. filius
ero altiss. imo. qd dicere. s. deliberare cogitatōis
⁊ affectōis fuisse supbiā ostēdit subdēs terracta
est ad inferos supbia tua. vbi dicit Aug. d que
stionibz veteris testamēti q dyabolus elatōe in
flatus voluit esse vt dñs absolute. s. in nullo sub
esse. Pro declaratiōe sciendū q triplex ē eq̄litas
seu similitudo. vna oīmode equipantiē. alia emi
nentiē. tertia ē excellētiē in p̄seruatione glie vir
tute sue nature. Prima equalitas vñ similitudo
est i psonis diuinis vñ Ambro. tractās illd ps
Deus qd similis erit tibi. dicit vtiqz filius q est
ymago p̄fis. Hāc equalitatē seu similitudinē licet
quidā dicāt angelū appetisse. s. eē vt dñs. qz q̄uis
hoc sit impossibile. tñ vt dicit Aug. hoc bz ceca
ambitio vt semp plus p̄sumat qz possit. S; hoc
oīno esse impossibile qz isto mō appetierit dei si
similitudinē fm oīmodā equipantiā pbat tripli
ci rōne. Prima ē qz q̄uis quis possit plus desi
derare qz possit habere. nō tñ pōt plus velle qz
possit estimare. qz intellectū volūtas sequit non
excedit. hoc aut nō poterat angelus estimare. Se
cūda rō ē quia certissimū ē creaturā nō posse ad
equari creatori. nec etiā ipam naturā būanam q
erat in xpo. Cū Isa. xl. dicit. Cui similes fecisti

et. hoc aut sciuit angelus cū haberet ineffabilem
p̄spiciatissimū. ergo hoc nō appetijt. Tercia rō est
ex pte angeli qz impossibile ē q angelus appetat
aliquid bonū quo existēre iam ipse idē nō esset. Nul
la enī natura que est inferioris gradus appetat
pōt superioris nature gradū sine suiipsi corruptiō
ne. q nō cadit in intellectu nec p̄sequens in ap
petitu. sic canis nō appetit esse leo. qz si trāsiret
tur in gradu superioris nature iam nō eēt. Scōda
eq̄litas ē eminētiē. s. in nō subesse alicui sed p̄esse
omnibz angelis ⁊ cūctis inferioribz qd est p̄p̄iū
dei. Et quantū ad hoc licet angelus potuerit ap
petere omnibz p̄esse angelis ⁊ creaturis inferiori
bus. nō tñ potuit appetere q absolute non esset
sub deo. Et hoc p̄pter tres rōnes. Prima quia ē
hoc impossibile angelum ⁊ omnē creaturā non
esse subiectā creatori. nec enī hoc cadere potuit in
eius apprehensione quasi possibile. Scōda rō
est quia ipse angelus desineret esse si totaliter deo
subiectus non eēt. Tercia ratio est quia tota ei⁹
p̄fectio est esse sub deo. quia totū bonū angeli est
in hoc q. s. deo subesse. sicut tota claritas aeris est
ex hoc q subijciat radijs solis. Tercia equalitas
eminētiē seu excellentiē est habere beatitudinem
ex nullo merito suo vel alieno. ⁊ hec est eminētiē
quā appetijt angelus cū dixit. similis ero altiss.
mo. Fuit ergo peccatum supbie sue in hoc q ad
consequendā sup̄nalem beatitudinē suā q in ple
na dei visione p̄sistit non se erexit in deū tanqz in
finalem p̄fectionē ex eius gratia desiderans cū
alijs sanctis. sed eā consequi voluit p virtutem
sue nature. non tamen sine deo in natura operā
te. sed sine deo gratiam conferente. Et quia babe
re finalem beatitudinem p virtutem sue nature
omnino absqz gratia alicuius superioris est p̄p̄iū
deo manifestum est q quantū ad hoc appetijt an
gelus dei equalitatem. Unde quantū ad hoc ap
petijt etiā deo nō subijci. vt scz eius gratia supra
sue nature virtutem indigeret. hec. 2. ho. secūdo
sn̄iarum dis. v. Et prima parte. q. lxiij. Non solū
autē in lucifero fuit superbia. sed etiam in alijs
angelis qui ceciderūt cū eo. vnde dicitur. 2. po.
q draco cauda sua id est exemplo traxit tertiā
partem stellaz. i. angelorū in terram. scz inferna
lem. Sed qz incertus est nobis numer⁹ angelorū
qui ceciderūt. ponit ibi nūerus dēterminatus ali
quo mō. i. tertia ps p̄ intermiato. Quō aut aliq
angeli peccauerūt exemplo p̄mi dñs tale exēplū
Sicut miles ordinatus sub rege ⁊ sub duce exer
citus habet bonam voluntatem sequens volun
tatem dūcis dirigentis voluntatē suā in regez
⁊ malum. sequens voluntatem dūcis contra vo
luntatē regis. sic quidā de inferioribus angelis
sequentes voluntatē p̄mi angeli contra volun
tatē dei peccauerūt. aliq dissentientes a voluntate
p̄mi angeli peccantes. ⁊ sequentes voluntatem

diuina deo immobiliter adhaerunt. vñ **Job. iij.**
Ece qui seruiunt ei. s. deo nō sunt stabiles. s. i. be-
ne eē gte. q. ad malos. Et in angelis suis. i. a se
creatis inuenit prauitatem. s. supbie. Angelis dic
in plali. Si dispersit supbos mēte cordis sui p
acrem caliginosum. vbi hinc inde habitāt. Vñ
ra aut magna et mirabilia dicunt in legē diuina
i in scriptura d' angeli primi excellētia p maxime
Ezech. xxiij. Tu signaculū similitudinis. et c.
Hec aut tā mira inq. Greg. illa exponēs. xxiij.
moralit. idcirco de eo scribuntur vt homini offē
datur quid ipse si supbiat d' elationis sue culpa
passur. s. si feriendo illi pcre noluit quē creā-
do in tāta gloria claritatē eleuauit d' p. d. q. c. fi.

De superbia §. III.

primorū parentū dic **Aug. ad Dorothū. Bō elat**
nis supbia suasioni serpētis obediēs dei mādā-
ta pemptis. s. d' nō pmedendo de ligno scie boni
et mali. Supbia ergo pcessit appetitū scie boni
et mali. et vñ gule. sed secuta est suasionē serpe
ris. Fuit aut supbia primi hōis i hoc q' appetit i
moderate similitudinē dei q' ad sciam boni et
mali picipaliter. Secundario aut appetit filitū
diuine dei quantū ad potentia. vt. s. vñ nature
pprie oparet ad beatitudinē psequendā. Pro q' p
declaratōe sciendū q' filitudo dei ē triplex. s. esse
notitiae et potentie. Prima filitudo. s. in eē fuit i
psa bōi a picipio scōm illud. Gen. primo. Sec
deus hōiem ad imaginē et similitudinē suā. et ange
lo vñ Ezech. xxiij. Tu signaculū similitudinis. Scōa
est filitudo noticie seu scie. et hāc filitudinē āge
lus accepit in sua creatione. vñ subdit in aucto
ritate. Ezech. p. dicit. Plen' sapia. Bz hō hāc si
mitudinē in sui creatōe nō accepit in actu s. i
potentia solū. Tercia ē potentia filitudo. s. opā
bi aliqd q' ad beatitudinē p se pueniret. Angel
igit et bō nō peccauit appetendo pma filitudinē
s. nature. Peccauit at bō i appetēdo scōaz filitu
dinē picipaliter. scz sciaz boni et mali. sic spens
ei suggestit. vt. s. p virtutē nature pprie sciret vt
p se ipm agnosceret qd sibi boni vt mali futurū
esset. Secundario appetit diuinā filitudinē q' ad
potentia vt. s. vñ nature pprie nature oparet ad bea
titudinē psequendā vñ Aug. d' vera religione di
cit. q' magis voluit sua potentia frui q' dei. No
tandū aut q' pētm primorū parentū. s. supbia non
fuit simplr graui' alijs pētis hōim. qd p3 q' ma
ior ē supbia q' quis deū negat. vt blasfemat vel
odit q' supbia qua q' inordinatē appetit diuinā
filitudinē q'lis fuit supbia primorū parentū. Bz
fuit grauius illud peccatū ceteris fm qd. i. scōz
aliquē modū. i. fm pditionē psonaz peccantiū
pētm ei illud bz maximā grauitatē. ppter pfer
tionē status eorū. qz erant in pfectissimo et sum
mo statu. et hoc grauiū iūne peccauerūt. Lbo.

scōa scōe et sup scōo finaz. Et q'uis ambo eq'lit
 peccauerint. i. in genere. qz ambo supbiert. cō/
 pando ad inuicē pētm eorū hnt se sicut exceden/
 tia et excessa. Supbia mulieris fuit graui' tri/
 plici rōne. s. elationis. suggestionis et inclinatio/
 nis. Primo rōne elationis qz maior fuit elatio
 mulieris credētis suationi serpētis q' viri non
 credentis. Scōo rōne suggestionis. qz mulier nō so
 lum peccauit. s. et viro pētm suggestit. vñ pecca
 uit in deū et in primū. Tercio rōne inclinatio/
 nis. n. viri ex hoc diminutū ē. qz p'sensit in pec
 catū amabili qdā beniuolētia q' pletiq' fit vt
 offēdat de' ne ex amico qd fiat inimic'. S. et a
 lia pte pētm supbie. Hec fuit graui' triplici alia
 rōne. Primo ppter maiore ingratitudinē magi
 ei fuit ingratus. Adā eo q' pl' erat mente spūali
 p'ditus ppter magnitudinē scie sibi dare. Scōo
 ppter maiore rebellionē. Maior ei fuit iobediē
 tia. Hec eo q' pceptū primo fuit sibi datū. exinde
 Eue pēti. Tercio ppter maiore damni incurti
 onē. Nā maius damniū secutū ē ex pēto. Hec q'
 Eue. Nā qz in adā erat hūanuz gen' vñualiter
 seu sentimentaliter vt in picipio actiuo. iō ex pēto ip
 sius corruptū ē et transfusum pētm in humanū
 gen' nō at ex pēto Eue. Nā si sola peccassz nō fu
 isset humanū gen' infectū. Alex. i. ij. pte. et Lbo.

Bene aut secute §. V.

ex illa supbia q' cā fuit transgressionis diuini mā
 dāti sunt multiplices. Et primo q' ad totū gen'
 humanū est triplex. Et prima qdē infectio atqz
 cū corpore infundit. s. pēto originali. ppter qd
 nisi purificen. s. dei visione et glia ppetuo priuan
 tur. Scōm ē qz ex illo originali etiā purgato re
 manent anime vulnerate. ignorātia. malitia. cō
 cupiscentia. et difficultate ad bonū. Tercia ē qz
 ex illo omnes sūt subditi morti corpali. et oibus
 penalitatibus q' sustinem'. famia. siccitas. estus. et
 frigus. innumerabiliū infirmatū corpis vñ apo
 stolus ad Ro. v. Per vñū hōiem pētm. s. origia
 le intrauit in mundū. et p peccatū mors. Quāuis
 enī Eua pri' supbiendo peccauerit ppter qd d'
 Ecc. xv. A muliere initū factū ē peccatū. et p eaz
 omnes morimur. tñ qz mulier nō fuit vniuersa
 le picipiū totū humane nature. qz si tota hu
 mana natura fuit in Eua s. in adā. s. vt in prin
 cipio actiuo seu pfectino. iō totū peccatū fuit in
 Adā psumatū q' mulieri p'sensit. Si ei Adā
 nō p'sensisset peccanti mulieri. puuli descendē
 tes ab eis nō p'traxissent peccatū originale nec p
 gnis mortē necessario incurrisissent. bernius. Et
 iō signanter ap'ls dicit p vñū hōiem. s. Adā. Et q'
 uis illa die qua peccauerūt primi parentes nō
 fuerūt mortui actu. tñ fuerūt imediate morti cor
 poris obnoxii. Et sic intelligit illud eis a dño di
 ctū. In q'cūq' die pmederitis ex eo morte morie
 re.

mini Gen. ij. i. mori eritis obnoxij. scōz Lho.
et Augu.

Secūda pena .§.VI.

infecta cōter primis parentibus et supbia ē tri-
plex. Prima ē gte et oīm virtutū amissio vnde
Aug. Princeps virioz dū vidit Adā ex limo ter-
re ad imaginē eius factū pudicitia ornatū. rpan-
na ppositū. charitate splendidū illos primos pa-
rentes illis donis ac tantis bonis spoliavit. pa-
riterg pemi. s. spūaliter priuādo grā de peni.
di. ij. c. Princeps. Et hoc innuit cū dictū fuit a
deo. Ecce Adā factus ē qsi vnus ex nobis sciens
bonū et malū. Et elocutio scē trinitatis et iō di-
citur quasi vn⁹ ex nobis. s. psonis diuinis. et sunt
verba increpantis qua. di. ad hoc faci⁹ erat vt bñ
ficio gte dei esset sicut deus p adoptionē sed per
supbiam et inobedientiā miser hō pdidit et sa-
crus ē filius bestis. vnde fecit ei deus tunicas pel-
liceas. vt se cognosceret. pel sunt verba dēterem-
nis tam eos qz ceteros hoīes a vicio supbie secū-
dum Aug. qua. di. Ecce quō puni⁹ supbia ho-
minis. Scda pena infecta vtriqz fuit rebellio car-
nis seu sensualitatis ad spūm. q primo apparuit
in mēbris genitalibz. vñ Aug. in li. de ciui. dei
dicat qz senserūt mortū carnis sue. i. stimulos car-
nis. ppter qd erubescerent ad inuicē secerūt sibi
pizomata de folijs. i. coopimenta vt serabo las et
sic secuta est recognitio verecūdie vñ occupiscēne
vñ dē Gen. ij. Et apri sunt oculi eoz vñ Aug.
sup Gen. Nō est credendū qz primi parētes es-
sent. pducti clausis oculis pcpue cū de mulier
re dicatur qz vidit lignū qd esset pulchrū visu.
Sz apri oculi sūt ad aliqd intueudū et cogitan-
dum qd nūqz aī ad uerterāt. i. ad inuicē se pcu-
piscendum. qd ante nō fuerat. Spūaliter at ap-
ri sunt oculi eoz. vnus. scz difficultatis in bono
alius facilitatis in malo. vel ad malū apri sunt
i. cognouerunt vtriqz in eis.

Tercia pena ē .§.VII.

exclusio residentie de loco tam amēto. Nā post
pctū exclus⁹ ē eadē die de paradiso. Picti enī
Gen. ij. Emisit eū dñs de paradiso voluptatis.
vñ Greg. Quid paradiso iocūdus. quid celo se-
curius et tñ hō d paradiso. et angel⁹ de celo peccan-
do cecidit. Idē Adā prim⁹ hō p pctō d paradiso e-
iectus ē hoc ē nobilitatē dei a se eiecit. nobilita-
te loci priuaf. di. iij. Quelibet. Dic loc⁹ paradisi
qz nūc nō desuiat homini ad vsum qz inac-
cessibilis ē. tñ fuit ei ad documentū primo qdē
vñ cognoscat se ppter pctū illo fuisse priuatū.
Scdo qz pea qz corpāliter in illo paradiso sūt in-
struitur spūaliter de his que pñer ad paradysū
celestē ad qz pparat nobis aditus p rpm. Lho. se-
cunda secūde. q. lxiij. Et ne homo possit ad plas-

ciū suū illuc redire posita sunt ibi impedimenta
scz cherub gladi⁹ flāme⁹ atqz versatilis ad custo-
diendā viā ligni vite. Gen. ij. Doc aut sic tiel
ligit s. n. litterā. Locus. n. illius paradisi vidē esse
inaccessibilis pcpue ppter veltētiā estus i lo-
cis intermedijs et ppinquitare solis. et hoc signi-
ficatur p flāmeū gladiū qui vltatilis dicit pte
prietatē mot⁹ circularis bñōi estū causantis.
et sit p cherubin qz p angelicū ministrū credit
ibi ēē aliqua ignea custodia. Lho. vbi sup pōt
Aug. Spūaliter aut duplex reat⁹ qui p pctū
incurritur. designatur. Prim⁹ ē amissionis glo-
rie que cōsistit in visione dei. i. plena cognitōne
et iō collocat aī paradysū cherub. qui interpret
plenitudo scē qui excludat ab ipsa visione. secū-
dus reatus seu pena ē ignis gehenne. et iō pōi-
tur gladius flāmeus. Nā p gladiū vltio diuie
iusticie designatur. qui et dē versatilis. i. ex vtra-
qz pre incidens. qz aīam et corp⁹ cruciabit. Dē
figuant etiā ista tria p qz quis ex pctis redit ad
deū. s. p cherubin. i. p sciam et cognitiōne dei. p
ignem dilectōis. p gladiū versatiliē. i. tolerante
passionem. secundū ingem in. ij. sententiarum.

Quiro quoqz .§.VIII.

pcpue fuit infecta triplex pena et pre corporis.
Prima fuit terre sterilitas cū dictū fuit. Vñ
ledicta terra in ope tuo. Et exponit multis mo-
dis. vñ terra nō gratis pascet te sicut fecit in
statu innocentie sed nec semp ex equo rñdebit
laboribz tuis. qz aliqñ multū laborat et pāz vel
nihil recolligit. qd ē in penā. et sic maledicitur
terra nō in se sed in ope inqzū puni⁹ hō ex ter-
ra non pcpuens fructū que deberet s. m. labozes
suū. Vñ maledicta terra. i. peccasti ppter vnoē
que tibi debuit esse subiecta. iō et maledicta erit
terra subdita tibi nō rñdens ad desiderū tuū.
Et qz peccasti p mulierē qz tibi debuit esse in ad-
iutorium. iō et terra que tibi ēē debuit in serui-
rium erit maledicta. qz in rediū et labozē vñ pro-
pterea terra maledicit nō Adā ad terrendū bo-
mines ne similia faciētes similes maledictōne
feriantur. Secūda pena ē culture anxietas vñ
dicatur ei in labore et anxietate pmedes ex ea. et
Gen. ij. i. laborando victū queres. Et hec pena
labozis ē pmutis. Nullus. n. ex terra comedir ni-
si pcedente labore vel in se vel in alio. Nā et cō-
templatiui si nō laborāt in vita actiua. tñ et labo-
ribz alioz de terra comedūt. Nā aut peccatuz
et si opatus ēēt hō terrā nō fuisset ad labozē sed
ad solariū et delicias. s. m. Aug. qz placuisset.
Tercia pena est angustie acerbitas ibi. spmas et
tribulos germinabit tibi. s. m. Habanū spine at
peccatū erant. sed non vt homini labozē inferret
sic spentes et alia noxia qā hō erat inoria s. m.
Lho. vbi sup p Aug. Spūaliter spine sūt pū

ationes seu stimuli peccatorū q̄ ex carne pueniūt
velut ex terra. vñ pñctiones tortuosarū questionū
et tribulos cogitationū que de nimia sollicitu-
dine pñctionis vite pueniunt fm glo.

Mulier autē in .s. ix.

speciali tres pene ex pte corporis sunt ex supbia in-
flicte. Prima est laboris importando plē pceptā
vñ dictū est ei Gen. iij. Multiplicabo erinas tu-
as et pceptus tē. Multitudo pceptū iducit in
penam mulieri nō ppter pcreatōem et multipli-
cationē plis que fuisset etiā in statu innocentie
sed ppter multiplicatōnez afflictionū quas muli-
er patitur ex hoc qd diu portat fetū. vñ et mulier
ferola citius senescit et morit̄. Scda pena ē dolo-
ris in pru vñ dicit̄. In dolore paries. Dis enī
mulier que cōcipit in pctō de necessitate pit cuz
dolore. Sola. n. virgo Maria sine corruptione
pcepit. sine labore portauit. sine dolore peperit qz
eius pcept̄ nō fuit fm legē nature a primis pa-
rentibz deriuatā. Si aut̄ mulier nō pcepit neqz
parit patitur sterilitatis defectū qd pponderat p-
dictis penis. vñ et Ambr. Pudor ē semina nu-
ptiarū premia non habere quibz sola est hec cau-
sa nubendi. s. principalis. Idē Cōiugij pñium
et gñ nuptiarū prius est feminarū. xij. q. ij. Pu-
dor. Tertia pena inflicta mulieri est seruit̄ i ob-
sequendo ibi. sub viri pñate eris qd intelligitur
ex pte corporis. Nam ex pte anime deo subicitur
sicut et vir. Decetia subiectō est introducta in
penā nō solū q̄tum ad regimē qz etiā añ peccā-
tum vir fuisset caput mulieris et gubernator ei⁹
sed pur mulier ptra pñā voluntatē necesse ha-
ber voluntati viri parere. Ita qd ante pñm erat
subiectio mulieris ad virū ex reuerentia et dile-
ctōne. post peccatū ē ex timore et sic est subiectio
quali seruilis ei inflicta in penā pecc̄i hinc Aug.
Sanis apparet quēadmodū feminas viris subdi-
tas esse et pene famulas lex voluerit esse vxores
pñij. q. v. Hec imago. Ecce qd mala ex superbia
inflicta. Idē exemplū meū ab adolescentia mea
Capitū scdm de quatuor speciebz supbie

De speciebus super-

bie dic. Greg. in. iij. li. moral. q. qua-
tuor sunt spes supbie qbz omnis ni-
mor arrogantiū demonstrat. s. cum bona a semet-
ipsis habere existimant. Aut sibi datū desup. p-
suis meritis putant. Aut certe cū iactant se ha-
bere qd nō habent. Aut despectis ceteris singu-
lariter videri appetunt. Et de his pōt exponi il-
lud. ps. xij. Dñe nō est exaltatum cor meū scilz
affectando excellentiam inordinate supra pñā
mensurā. et sic bona mibi collata mibi attribuē-
do non a deo recognoscendo. Quo ad primam
spem. Neqz elati sunt oculi mei oculi. s. estima-

tionis et affectionis non sunt ultra debitu in al-
tum leuati bona que a deo habere agnosco me-
ritis meis ascribendo principaliter quo ad se-
cundā spem. Neqz ambulauit in magnis. mag-
nificando in me vel apud alios bona mea spua-
lia vel temporalia ea non possidenda vel minus
habendo. quo ad terciā spem. Neqz in mirabi-
libus sup me. s. ambulauit estimatōe mirabilia
et quasi singularia sup me exstia p ceteris inru-
endo et alios ex hoc despiciendo. Id aut̄ nō me
exaltaui aliquo istoz modoz qz vt dixit salua-
tor Mathe. xij. et Luc. xij. Qui se exaltat hu-
miliabitur. et puer. Ante ruinā exaltabitur ciui-
tas. Exaltare est rem ex imo in altū leuare qd fa-
cit supbia. vt pater ex eius etimologia. vñ ap-
te figuratur p ventum de quo dicitur. Mat. vi
qz erat eis ventus pñarius. s. discipulis nauigā-
tibus in mari. Erat eis ventus pñarius vbi tria
notantur.

Primo pñietas et multiplicitas elatōnis. ibi
erat ventus

Secundo nocibilitas seu malignitas bñmōi in-
fectionis. ibi contrarius.

Tertio remediabilitas et malignationis. ibi eis
Nam in mari huius seculi nauigantibz vent⁹
supbie pñariatur qz bonis opibz infidiat. vt
pereant vt dicit Aug. Est. n. materia venti scōz
Ala. vapor terreus frigidus et siccus qui eleuat
virtute radij solaris et eleuatus et ingrossat in
aere impellit aerez faciendo aliquū rumore qñ ē
magnus. Sic supbia est quedam cogitatio sub-
tilis qd de terra cordis egredit̄ sicca humore gñe
frigida caritate. qz charitas nō inf lat. i. ad Cor.
xij. que cogitatio calore. i. inordinato amore ex-
cellentie trahitur supra in altum pestinatōem
supra se et rumore facit se magnificando. Dicit̄
ille ventus figuratē qui veniens a regione des-
erti pñuens domū in quatuor angulis. vbi sep-
tem filij Job cū tribz sororibus pñuabant. des-
iecit eam. omnes opprimens intra exñtes. Job
primo qz vicz ventus supbie missus a diabolo
p temptationē qui desertū dicitur quia omī grā
derelictus. pñuens domū mētis seu pñe iusti
in quatuor angulis. i. virtutibz cardinalibz. si
ei assentiatur ruere facit. et septem dona spūsan-
cti cū tribz virtutibz theologicis figuratis p fi-
lios et filias extinguit. vt nulla ibi virtus. vñ grā
viva remaneat vbi supbia regnat. Signantur
aut̄ pñcte quatuor exaltationes seu species su-
perbie p quatuor ventus quos vidit Daniel i
mari magno pugnare. vt habet Daniel. vij. s. o-
rientalem. australem. occidentalem. et aqilonare.

Est ergo prima ex .s. i.
altatio seu spes superbie cū quis ex inordinato
appetitu proprie excellentie bonum habitū na-

turale vt ingeniu. intellectu. memoria. fortitu /
dine corporis pulchritudine. vlt bonu t pale. vt di
uitias. gloria honore potentia. vlt speale. vt gra
sciam. sapientia. pdicatione. pphria t bmo si
bi attribuit quasi a se haberet no a deo **U**bi no
ra q supbia consistit no solum in cogitatione. s etia
affectione. **S**upbia. n. co credit hoc. s. q no sit ali
qd bonu in se vel in alio qd no sit a deo. s. d bo
no qd habet seipsuz ita magnificat ac si ab alio
no haberet. sed a se. **P**ro cui? declaracione scien
dum scdm. b. **L**bo. scda. scda. q. x. t in. ij. **f**ina
di. xli. q estimatio ronis d aliquo bono pot cor
rumpi dupliciter. **E**no mo in vlt. t sic corrumpitur
estimatio ronis. s. in vlt qn quis estimat vlt
u qd bz no habere a deo. sed a seipso. t hoc pui
net ad infidelitatem cu recta fides heat q deus
est actor oim bonoz. scdo corrupit estimatio ronis
in priculari ppter aliquam passionem fm q errant
q opantur malu vlt. **p**uer. iij. **S**icut vbi gra
si aliquis sentiret in vniuersali fornicacione no
esse pccm esset infidelis. **N**o aut infidelis ceter
fornicator qui fornicacione eligit tanq bonum
ppter cupiscentie passionem. **I**ta a fili si quis ex
istimaret vlt t absolute dei no esse oim creato
rem vel homini gram p meritis dara esset heres
vel infidelitatis pccm. **S**z q aliquis ppter inor
dinatu amorem pzie excellentie ita de bonis suis
gloriet ac si ea a seipso haberet. pnet ad supbiam
no ad infidelitatem. **I**sta sps prima supbie
pot figurari p ventu orientale. qz sicut ab orien
te oritur nobis lux ita a deo oritur nobis omne
bonu gte et nature de quo supbus se exaltat si
bi attribuendo. d hoc pot illud intelligi. **D**ona
ger assuet in solitudine attraxit ventu amoris
sui. **H**ec videt fuisse exaltatio supbie luciferi. s
appetendo et estimando pprauitute sine deo p
gram opante ad gloriam puenire. vt dictu e su
pa. **E**t de hoc ysa. xxiij. dicif. **Q**uo cecidisti d ce
lo lucifer. qui mane oriebaris corruisti in terra
qui vulnerabas gentes. q dicebas in corde tuo
Ascendam in celi sup astra dei exaltabo solium
meu sededo in monte testamenti. in lateribz aq
lonis **A**scenda sup altitudinem nubiu. simil ero
altissimo. **p**erit ad infernu detraxeris in pfun
dum laci. **E**t qsi cam subdit. detracta e ad infe
ros supbia tua. qst. vsus in smone pdicto. **U**bi
nota q dicta pphia fm **N**ico. d lira t alios bet
dupliciter intellectu litali. **E**xponif. n. t de **N**abu
chodonosor cuius regni emicuit. vt lucifer sup
alia regna. t mae ortu dicif qz fuit pzia monar
chia mundi. s. assyrior. qui et gentes multas vul
nerauit et debilitauit. subiugas imperio suo. t
submisit sibi pplm dei. s. pplm iudeoz qd notat
in sequentibz. **N**am ascendit in celu. i. in pplm
dei celeste. sup astra. i. sup sanctos viros. sededo
in monte. i. in templo dei quod erat in monte i

lateribus. i. cum magno extremum super altitudinem nubium. i. super. **P**rimo ostendendo eius captivando similis ero altissimo non recognoscendo loca deo sed proprie virtuti ascribendo. scilicet quia a deo non recognovit sed superbiuit ad infernum reductus est et ad nihilum reductus est regnum eius in Babilonem filio vel nepote suo. **S**ed exponit etiam ad istam et ceterius d'angelo primo. Et ibi notant plura experimentia gravitatem peccati illius. Et primo Bostiturur ex nature dignitate cum dicitur lucifer quasi luce ferens per excellentiam fuit enim super omnes angelos creatos super illum. **H**ieronymus dicit peni. vi. ij. c. fi. et ideo magis ingratus et reprehensibilis. quia plura bona ceteris recepat nature et gratie. Alii tamen dicunt non fuisse supremum simpliciter scilicet secundum quod in aliquo ordine principatum vel angelorum vel archangelorum. **S**ecundo ostenditur gravitas quo ad originis prioritatem cum dicitur quod mane oriebaris. i. in principio ante omnem creaturam. ita. scilicet quod nulla ante eum sed plures post eum secundum narrationem liegenesis sunt create. **Q**ui potuit videre se nihil creasse sed deus totum fecisse. **T**ertio ex criminis originalitate. cum dicitur corruisti in terram. **Q**uerit. n. se a divina contemplatione et pervertit se ad sui perfidiationem et sic corruit. **P**rimum. n. omnium peccatorum in mundo fuit suum. **Q**uarto ex peccati societate ibi quod vulnerabas gentes. i. spiritus quos secum traherat suo exemplo primo se superbie gravius vitiis peccat et tanto plures inficit suo exemplo iniquorum. **Q**uinto ex peccati firmitate. ibi qui dicebas in corde tuo. **N**on. n. fuit quodam moris a natura vel ab alio persuasus ut primorum peccatorum. sed cum malitia et assiduitate ex se procuratus. **S**exto. ex superbie immensitate ibi ascendam in celum non empyreum. quia ibi erat ubi creatus fuerat. sed in celum sanctissimum trinitatis. ut. scilicet sicut ipse est gloriosus et se ira ipse ascenderet et perveniret ad gloriam quam non dum adeptus fuerat per propriam virtutem sine adiutorio gratie. **S**eptimo ex principatus singularitate. ibi super astra dei exaltabo solium meum. i. super ceteros angelos ut mihi serviant. **O**ctavo ex sapie sublimitate quam appetit ibi. sedebo in monte testamenti. **A**ppeetit secundum **B**er. esse similem dei filio quem vidit in carnandum. et quod daturus erat in monte syon legem testamenti novi. **A**ppe tebar ergo et ipse esset legislator. **N**ono ex malitie nobilitate. ibi in lateribus aquilonis vestrum pedit ventus frigidus et afflictivus. i. suggeram et flabo in primis parentibus ventus superbie vestrum frigidus fiat amore dei. quod fecit ex invidia sua. **D**ecimo in conspurcationis naturalitate. ibi ascendam super altitudinem nubium. i. super subtilem cognitionem propriam i. omnia erunt mihi preuia sine dei adiutorio. **E**lultimo in dei equalitate. ibi similis ero altissimo quod tendo adorari ut deus. quod frequenter facit quod tendo adorari pro deo sicut apud gentiles ado

antes in statuis demones. et cū ipso dixit **Ma-**
the. iiii. Decora tibi dabo si cadens adoraueris
me. Dixit autē tūc dixisse h. q. ex supbia sua quā
tūc incurrit oīa mala facit in oīemprū dei. Et p
hanc supbiā iniuriat hō deo in seipso. q. facit se
tota ecclia boni qd hz a deo ptra quē aplos. i. ad
Cor. iiii. Quid habes qd nō accepisti ab alio sal
tem a deo a quo bona cūcta pcedūt immediate vel
mediate **Iac. i.** Omne datū optimū et omne do
nū pfectū desurfuz est descendēs et i. palpo. xix
Tua sunt oīa. et q. de manu tua acceptū? dedi
mus tibi. Et subdit aplūs. Si autē accepisti. qd
gloriosū. i. in te ipso vlapud alios quasi nō ac
ceperis. Lab alio sed a te ipso hēas qd pūnet ad
ingratiūdinem. **Un Greg.** Actoris sui grāz ne
gare pūctū qui sibi tribuit bonū qd opatur. Et
inde ex sua ingratiūdie meret amittere qz scōz
Aug. quod deus dederat grāz. abstulit ingra
tis. sicut narrat in li. de septē donis de quodam
magno doctore legente solēnter eplāz **Pauli.** et
cū quadā die laudaret a quodā q. ita bene lege
ret dixit ex supbia q. melius intelligebat q. ipe
aplos ppter quā supbiā immediate ē oblit. peni
tus oīm vt nec vnam lēam sciret agnoscere.

Secunda spēs .S.II.

exaltationis supbie ē cū quis bonū qd hz a deo
meritoze sibi ascribit credendo aliquā excellenti
am in natura vel grā. v. l. fortia. i. in tpalibz su
is meritis et virtute habere pūcipaliter quā nō
pōt nisi per dei grām obtinere. Cū ergo supbo
inordinate appetat excellentiā vltra sibi pūram
a deo qd ad maiore excellētiā pūnet alicui. q. bo
nū qd habet. a se bēat nō ab alio v. l. si ab alio ha
beat maiore excellētiā est q. meritis suis illud
acquirat q. ex grā sine sufficienti merito. iō su
pbus estimat hēe bona a se v. l. meritis suis a dō
scōz **Lb.** Sz merita nostra sunt insufficiētia
ad ea q. p meritis reddūtur. Et ipoz meritoz nō
solā cānos sumus. sz pūcipalis cā ē grā q. ē tū
a deo. v. l. aplūs. Nō ex opibz iusticie q. fecimus
nos sz scōm suā miam saluos nos fecit inq. ad
Titum. Nō ex opibz inq. pūteritis q. nulla erāt
q. v. l. dicit Cū nondū nati essent aut aliqd boni
v. l. mali egissent dixit deus **Iacob dilexi.** Esau
aut odio habui. nō tū in pūendo malitiā odisse
dicit Esau sed non dādo grāz sicut **Iacob.** ne
q. ex opibz pūtribz a nobis facis. q. nō sūt cō
digne pūssiones huius tūis que. sūt in tribu
lationibz et opibz bonis in q. bō hō parit labores
ad futurā glām. **Ro. viii.** Neq. ex futuris. q. si
deus pūderet aliquē bonū futurū et bene vsuz
grā iō sibi dedit q. tūc tpale vt ē opatio būana
cēt cā eterni. i. pūdestinationis que est ab eterno.
ptra qd ait aplūs ad **Eph. i.** Elegit nos aū pūti
mōtū mundi vt simus sancti et immaculati.

nō q. eramus futuri sz simus p eius electionez
Scōm g suā miam saluos nos fecit pūcipali
ter nō ex meritis. nisi secūdarior. Sz in naturali
bus quoz cū deus sit actor pūm? oīm actionuz
et motor oīm motionū nec intelligere nec velle
nec sentire nec viuere nec opari possum? sine ei
ius influxu. Et in li. d. causis dicit q. oīs pūa cā
plus influit in causatū scōe cause quā ipa cā se
cunda. vnde **ysa. xvi.** Dīa opa nostra opat? es
in nobis dñe. Et aplūs. ij. ad **Cor. iij.** Nō sum?
sufficientes cogitare a nobis aliqd q. i. ex nobis
f. pūcipali virtute nra. Quāvis enī deus pro
pter bona q. q. facit multiplicet ei spūalia pūer
uet naturalia. augmētet tpalia: nō tū d. existia
re q. de? hoc faciat quasi ex debito tanq. sua opa
sint cā pūcipalis bīdō pūcessionis sed sua libe
ralitas. Multos etiā videmus magis industri
os et laboriosos et sanctius viuentes. et tū non
sunt ita abundantes in tpalibus. Figurāt ista
spēs supbie p ventū australem qui ē calidus et
venit a regione multū calida q. d. meritis. i. ex
mie bonitatis nimis pūdit. d. quo vōto dicitur
Daniel. vii. Huius supbie ventus fuit pūss?
Nabuchodonosor q. dicit in palatio suo pūssit
Nōne hēc Babylon magna quā ego edificavi et
ampliavi in robore meo et i. virtute mea. et sic
ex supbia attribuit virtuti sue nō dei liberalita
ti dominiū illud Sz pūnit? ē immediate sicut fu
erat sicut pūm p annū in visione sub figura al
tissime arboris demonstratū. Nā in bestia mura
tus ē que tū mutatio scōm epiphaniū fuit scōz
fantasiā ipsius et alioz aspicientiū nō scōm na
ture spēm v. l. substantiā. iō **Aug. xvi. q. iij.** Si
roz. vbi dicit si de pūte pūsum? **Nabuchodono**
for regē intende qui cā supbie ex vōte mutatus
est in bouē et v. l. dicit in hīstorijs scolasticis: vi
tebarur ex pū capitis v. l. q. ad mediū corpis bos
ex residuo sicut leo. q. i. tyranni in pūcipio do
minij sunt lasciui et ceruicosi et postea sūt rapa
ces vt leo pūlos deuorantes sicq. amisit regnū
p septem tpa. i. ānos quibz sapiētes cū filio suo
regebant. et ipse cū feris in deserto habitabat
deo sic disponente vt nō lederet a feris. Et vt di
cit magister in hīstorijs. septē anni mutati sunt
in septem menses q. bus passus est istā alienatō
nem mentis et in capite. xl. diēū reuertebatur
ad sensum pūm et flebat peccatū suū per alios.
xl. diē. et exinde reuertebatur ad illā alienatio
nem. septem tū annis stetit sine vsu regni. Cū
de hīstorijs que pulchra est. **Daniel. iij.** Sic et
pūpheta sanctus q. fuit missus a deo de **Iudea** in
Samariā. vt habet. iij. **Reg. xij.** ad reprehēden
dum **Ieroboam** de ydolatria. et fuit sibi pūceptū
ne ibi manducaret vel viberet postq. hoc fecit. i.
rephēdēdo **Ieroboā** regē et nō timendo minas
eius acetiā brachiū regis ipi? arefactū sanauit

et munera eius precepit ut dicit Greg. in moral. quedā occulta supbia mente eius apprehendit meritis suis illa magna opa eius ascribens in meritis obscuritate incidit tantā ut inuitat ab alio ppheta. s. falso ad comedendū secū ex pte dei cōtra mandatū dei assensit credens a deo illi fuisse pceptū. sed ab eo rephensus in via postea strangulatus ē a leone. **Sz** **Paulo** aplo datus fuit stimulus carnis sue siue tēptatō carnalis **fm** **Greg. in moral.** siue infirmitas corporalis. **scdm** **Aug.** ne incideret in hāc supbiā ut meritis suis ascriberet illas magnificas dei reuelatōes. put ipsemet fateretur dicens. **Ne** magnitudo reuelationū extollat me dat? ē mibi stimulus carnis tē

Tertia species .S.III.

exaltationis supbie ē cū se iactat habere apud alios loquēdo. v. apud se existimādo bñe qd nō bñ. ut cū quis reputat se habere acutū intellectū vel magnā memoriā. vel magnā industriā i agēdis. vel peritiā in arte. vel prudentiā in regimine. vel pulchritudinē in psona. vel sciam in mēte. vel pfectionē in vita spūali. et d. hoc in se gloriatur cū tñ reuera ista nō bñat. v. nō tantū sic estimat. vnde **Isa. xvi.** dicit. **Audiui** in supbiā. **Noab.** supbi ē. n. valde. **Supbia** et arrogantia eius plusq̃ virtutis eius. **Pero** **Aos** pulices et vermiculi nram debem? sciam. insciam. pferri. et ex hoc pfectus ē homo. v. n. puer. pe. dicit. **Chrcui** locutus est deus p intimā cognitionē et gēz stultissim? sū viroz. sapia nō est mecū. **Sen.** Scio me aliquid pfectisse. qz hoc scio qd nescio. Et si de scia sua debet quis hūilia sentire. puā et qsi nullā reputando cū quasi nil pfecte et pplete sciatur etiā natura vni? mus. e. mltō magis d. gēa et virtutibz debz quis d. se infima estimare. **Nā** de scia v. sapia sua pōt aliquā certitudinē habere. e. sed d. gēa et virtutibz infusis nullam. Et idō p. postq̃ dixerat. **Nihil** mibi sciens suz. i. ad **Cor. iij.** subdit. sed nō in hoc iustificatus sum. **Periculosa** ē talis supba estimatio et vanā psonā inducit d. bonitate sua. vñ postea d. facili ruit. **Dac** vidz fuisse pulsāt? **Petr.** aplo qñ xpo sibi dicente d. scandalo sui et alioz postea de sui negatione trina. ipa estimās se bñe illā pstantiā pfectā. s. p. eo tolerandi mortē quā nondū bēbat dicit. **Etiā** si oportuerit memori tecū nō te negabo. **Luc. xij.** sup q. v. **Amb.** ait. **Hec** iō dicta sūt ut sciam? neminē se iactare debere. **Nā** si petrus laps? ē q. dixerat. Et si alij scādalizati fuerit i te. s. n. ego q. ali? d. se iure psumat deniqz. **Dauid** q. dixerat. **Ego** dixi in abundantia mea. s. de uorōis et feruoris. nō moueboz in eternū eā sibi iactantiā obfuisse testat. dicit. **Auerti** faciē tuā a me et factus sum p̃turbat? **Hec** ille. vi. q. i. **Imitare.** **Talis** d. se supba estimatio excecāt intel-

ctum ut nec se nec agenda nec deū bñ agnoscat. **Unde** figurat? p. albuginē oculi q. ipedit visum vñ **Greg.** i. pastoral. **Pupilla** nāqz oculi nigra videt albuginē tolerans nihil videt. qz vicz sensus bñane cogitationis si stultū se p̃tōrēqz. uel ligat cognitionē intime claritatis apprehendit. **Sicut** candorē sapie seu iustitie apprehendit ex istimat. a luce se supne cognitionis excludit. et eo claritatē veri luminis nō apprehēdit q. se apud se p. arrogantia exaltat. d. xij. **Dic** etenim mirabiliter hoies pene omēs decipiunt de se estimātes maiora qz habeant. **Dac** supbia. s. ocula videt fuisse ductus. **Iosias** optim? rex iuda qñ bellū mōnit sine cā p̃tra regē egypti. ut dicit. **Jo. cassian?** in tractatu d. octo virtutis. s. in p̃nitionē i bello occisus ē. ut habet. iij. **Re. xij.** **Sed** ista ē vñ ferentia inter electos et reprobos. qz si electi aliqui supbiū cito redeūt ad hūilitatē s. reprobis nūqz vñ **Job. xv.** dicit cūctis diebz supis subit ipius **Greg. in. xij. moral.** inquit. **Sol** et etiā electi in q. busdā suis cogitationibz et actibz supbiē. sed quia electi sunt cunctis diebz supbiē nō p̃nt qz priusq̃ vitā finiant ab elatione ad hūilitatē corda pmutāt. **Impius** vero cūctis diebz superbit qz sic vitā terminat ut tñ ab elatione nō recedat. **Circūspicit** q. tpaliter floret in vita. carnis fidutiā ponit. eāqz diu pmanere estiat quaz ad p̃ns tenet. **Solidat** in elatione animi? in de? spectu adducit ois p̃pinquus qz rep̃tina mors surripiat nūqz p̃siderat. **Et** subdit **Job.** Et nūmerus ānoz incert? ē tyrānidis ei? vñ **Greg.** **Tyrānus** p̃prie dicit q. in cōi republica nō iure principat. bñ ergo supbiā tyrannidem vocat qz qd nō nūqz alius in republica ad hoc p. acceptam dignitatis potennā alius in p̃uincia alius in ciuitate. alius in domo p̃p̃ia. alius p. latētem nequitia hoc exercet apud se in sua cogitatione. **Nec** intuet deus quantū qsqz valeat facere. sed quantū velit sed cū sit incert? termin? vite eius cur extollit qsi d. certo. quasi dicat. d. hoc deberet eū humiliare incertitudo vite. **Ad** hanc speciem supbie p̃tinet excusare suos defectus qz ex hoc **fm** **Tho.** vñ supra bō sibi arrogat in nocentiā quā nō habet. ad quā supbiā etiā multum cōiter hoies labunt ut merito possit dici illud **Jer. viij. c.** **Nullus** ē q. agat p̃niam d. p̃cō suo dicens qd feci. omnes enī se excusant. **Sed** ut dicit **Aug.** **Si** te excusas deus accusat. **Si** te accusas deus excusat. i. p̃cit. **Un** et primi parentes req̃siti d. transgressionēqz nō se excusauerūt sed excusauerūt. ut retorquēdo in sociā vñ teum qui dederat sibi talem societatem. et mlier in serpentem qz deceperat. ideo subito de padiso expulsi sunt. vnde et **Gratianus** dicit q. spēs supbie est velle videri iustum qui peccator est. atqz **Procris** p̃uinct? quia d. imitationem primoz

parentū vel tergiversatione verborū pctā sua le-
nigare pretendunt. vel sicut Caym pctm reticen-
do penit? suppressere q̄runt. vbi supbia regnat
humilitas locū nō h̄z. sine qua nō pōt esse sal?
te peni. di. i. s. Laciturnitas. c. Qui domū circa
fi. h̄d b̄atū. s. ad excusandos suos defectus idu-
cuntur multi ex hoc. s. q̄ considerant defectus ali-
orum et sic maiores reputantes suos p̄pēdūt
Signatur autē hec supbia p̄ ventū occidentalē
In occidente ei occidit lux sicut homo supbit
bonis que non h̄t. et.

Quarta species. s. III.

supbie est qua quis estimās se meliorē v̄l sapie-
ntiorē ceteris alios despiciat et p̄tendit affectās
alijs dñari. d̄ hoc pōt intelligi illud Job. xi. Vir
rampus erigitur in sup̄. iā. et quasi pullū bona-
gri h̄t. se natū estimat. Clericū van? est talis qz
levis et nullo pondere timoris. firmat? erigit. s.
sup̄ alios querens dñari. et leges imponere sibi
et bonagro. i. a. fino siluestri qui p̄ siluā suā p̄-
uarit. in voluptatū d̄currēs nullū oneribz p̄ v̄-
culis mandatorū reputat se subditū. sed h̄t ad
nocendū cuiusqz despiciendū et p̄uitiandū. Ta-
lis fuit phariseus ille qui ascendens cū publi-
cano ad adorandū in templū dicebat stans. s. ri-
gidus in supbia. Deus gr̄as ago tibi. qz non sum
sicut ceteri hominū. adulteri. raptores iniusti. velut
etiā h̄ publicanus. ieiunio bis in sabbato. decim-
as de oīum q̄ possideo. Luc. xviij. Et sic ex su-
perbia se exaltando et primū publicanū despi-
ciendo fuit reprobatus. Qui autē pharisei exēplo
primū p̄uitiatur. qd̄ accidit frequēter ex super-
bia sibi et alijs plura mala facit scdm̄ Trisolt.
Primo quidē audientē reddit p̄iorē. qz si sit
p̄ior sit letior cr̄is inuento collega. Si sit iust?
exollit p̄ aliqua crimīa inductus de se magna
putare. Secundo talis cōitatem eccl̄ie ledit. Non
enim omēs audientes vituperat solū eū qui pec-
cavit sed ritui xp̄iano p̄turbat innectit. Ter-
tio dei gloriā blasphemare facit. Sicut. n. nobis
recta agentibz nomē dei glorificat. sic nobis pec-
cantibus blasphemat. Quarto est qui audiuit ob-
p̄ria p̄fundit imprudentiorē et aduersariū fa-
ciens. Quinto statuit se pene obnoxiiu rebo. pla-
tis q̄ sibi nō p̄ueniūt. p̄inet ḡ ad supbiā se alijs
p̄ponere et alios despiciere. vñ et Amb. in li. d̄ of.
sicqz inquit. Si q̄d nō obediat ep̄o se se extol-
lere atqz exaltare desiderans q̄rens etiā obum-
brare merita ep̄i simulata affectōe doctrine aut
humilitatis aut m̄eritiā a v̄ro deuīat supbo. qz
v̄ritatis ea reglā ē. vt nihil faciat q̄s p̄medendi
sui gr̄a quo m̄ior alius fiat. ne si quid boni ope-
ris habeas id ad deformationem alteri? et vitu-
perationē exerceas. xi. q. iij. Si quis. Exemplū
ponit Greg. in dialogo. Tales supbi nullū ti-

ment siles diabolo. d̄ quo dicit Job. xli. Factus
est vt nullū timeret. Omne subli me videt. De
bacenā Greg. xxiij. moral. circa fi. sic ait. Qua
si tyrannus qdā obsessam ciuitatē intercipit cū
mentē supbia irrūpit. Et quo ditionē quēqz ce-
pit eo in dñio durior exurgit. qz quo ampliores
virtutes sine hūilitate agūt eo latius ista dñan-
tur. Quisquis vero eius in se tyrannidē capti-
ua mente suscepit hoc primū damnu patit qz
clauso cordis oculo iudiciū equitatē p̄dit. Nam
cūta q̄ ab alijs bñ gerunt displicet. et sola ei q̄ ip-
se v̄l prauē egerit placent. Sēp̄ aliena opa de-
spicit sēp̄ mirat qd̄ facit qz q̄cquid egerit egis-
se se singulariter credit. et cū se in cūctis trāscen-
dere ceteros estimat p̄ lata cogitationū spacia se
cum deambulans laudes suas tacitus clamat.
Non nūqz ad tantā elationē mēs ducit vt i eo
qd̄ timet etiā p̄ ostentationē locutionis effrene-
tur hec ille. sicut fecit phariseus ille Eccl. x. Et
de ducū supborū euerit et sedere fecit imites
p̄ eis. Cū legis d̄ quodā tyranno supbo qz cum
audisset plur. es d̄ cantari in eccl̄ia illud. Disper-
sit supbos mente cordis sui. Deposuit potētes
de sede et exaltauit humiles. vocauit clericos et
mandauit eis vt deberent radere d̄ libris suis il-
los v̄rsum quia falsi erant dicens de sede sui to-
minij a nullo posse deponi. cui cum econtra di-
ceretur non acquiescebat. s̄ sic humiliatus fu-
it. Accidit enim vt qdā die iret ad balneum
dum se cū magna cōmītiua. cūqz dimissis vesti-
bus solus fuisset balneū ingressus. inde ad mo-
dicū angelus dñi apparuit in effigie illius dñi
quasi exiens de balneis nudus. Cūqz omēs estī
marent illū dñm esse suū reindutū associantes
oēs cū eo redeunt ad ciuitatē et ad domū. V̄ro
dñō remanente in balneis. transfactaqz aliq̄ mo-
rula exiens de balneis nudus neminē inuenit.
nec etiam suos pannos. sed quosdam miseros.
et confusos. cūqz alios nō haberet in p̄mptu
illos indutus furore repletus p̄tra familiā suā
qz eū dimiserant reuertitur ad ciuitatē. et incipit
interrogare ianitores d̄ familiā suā nominādo
nūc vnū nunc aliū p̄querendo quō eū fuerant
ausi ita dimittere solū. Illi vero qui viderāt an-
gelum in forma eius reuersum domū cū comiti-
ua quē dñm credebant videntes hunc male in-
dūtū reputāt eum vnū fatuū qui faceret se dñz
ex fatuitate. et sic deridendo loq̄bant cū eo. sicut
fit cū fatuis. Turbatur ille magis et mirat va-
dit ad palatū et multi cū eo deridendo. Cūqz
ab aliq̄b̄ maturioribz diceret qz dñs ciuitatis
erat in palatio. et qz ipse errabat. et ideo nō dice-
ret talia. ille attonit? et p̄ admiratione q̄si alie-
nat? dicit qd̄ ē qd̄ dicitis. nō agnoscitis me dñm
vestrū qui egressus paulo ante d̄ ciuitate iui ad

Titulus. Tercius.

balnea quō ergo dicitis dñm esse in palatio q̄s
est iste dñs alius q̄ ego. **S**icut hec nota angelo q̄
dñs putabat. **Q**ui ad sui humilitationē maiore
fecit eū vocari ut sic loquendo corā alijs irridea
tur. **E**t ille dñs male iudutus vidēs angelū ab
oībo haberi ut dñm et septemni. dicit quō ip̄e ē
dñs ciuitatis. et quō dimiss⁹ fuerat in balneis
nec etiam suas vestes inuenerat. **Q**uā mirat⁹ quō
ipse teneat dñm ciuitatis qd̄ suū erat omēs q̄
in risum pueriebat. **D**emū āgelus vocauit eū
solū in camerā et reduxit sibi ad mentē supbiaz
suam qua vltus pluries fuit in verbis dicens se
non posse de sede deponi. et iō illos versus debere
abradi. ostēdens sibi manifeste p̄ expientia quō
in breui impceptibiliter fuerat sede nō solū pri
uatus sed fatuus a cūctis reputatus et ideo dis
ceret humiliari et nō supbire. **Q**ui recognos
cens p̄m suū indutus ab angelo vestib⁹ suis
ip̄so disparēte egressus de camera receptus est a
suis ut dñs narraus gesta p̄ angelum.

Dicitur autem .s.v.

ventus p̄trarius q̄tū ad secundā p̄m q̄ noci
uus ē. **S**icut. n. a vento materiali multa noci
menta p̄cedunt. ita a vento supbie multa noci
menta sp̄alia. **S**icut. n. vent⁹ ut patet ad sen
sum est aeris obscurati⁹ seu spissati⁹. p̄trati⁹
uus. et turbati⁹. ita supbia intelligentiā ob
scurat. p̄uer. xi. **U**bi fuerit supbia et p̄tūmelia
cor ad malū incitat. **U**n̄ **G**reg. **O**bstaculū verita
tis est supbia et hōz pacē p̄turbat. **E**zech. i. **C**lē
tus turbinis veniebat ab aquilone. i. supbia per
turbans venit. et orta est a demone. **S**cōo vent⁹
est in mari tempestatis generati⁹. et hoc quia
vndaz eleuati⁹. et p̄m maris inflati⁹. et i
p̄tes p̄trarias extensi⁹. **U**n̄ et nauigantiū sub
mersi⁹. **S**ic supbia in mūdo bella et rītas cō
citāt. dū quisq̄ vlt esse maior et alteri dñari. **U**n̄
das. i. affectiones humanas eleuat extollendo se
et iactando. mare cordis inflat. et in p̄tes p̄trari
as separat. donec nauigantes in navi supbie sub
mergat. **Matb. xxiij. N**auicula in medio maris
iactabat fluctib⁹. s. a vento. p̄uer. xij. **I**nter su
p̄bos semp sunt iurgia. **T**ertio vent⁹ ē in terra
montiū p̄culli⁹. domoz subuersi⁹. et arborū
eradicati⁹. q̄. s. supbia etiā viros sp̄iales spi
ritu emīnētes tēptando pulsat et subuertit affe
tiendo. **ij. Reg. xij. S**p̄s grandis et fortis. i. v̄
tus subuertēs mōtes. nō in spū dñs domos di
ruit et collegia diuidendo. **Matb. viij. F**lauert
venti et irruert in domū illam et cecidit. p̄uer.
xv. **D**omos sup̄boz demoliet dñs. arbores. i. ho
mines fructuosos et gratijs multis donatos ali
qñ eradicat destruendo ut **S**aulē. **S**ap. iij. **A**
nimi etate ventoz eradicabunt. s. arbores. **C**on
frigentur ei rami incōsumati et fructus illoz i.

uiles. **Ecc. xi. S**ubstantia supbi eradicabitur.
Quarto ventus ē spume in aq̄ gñari⁹. vesice i
flati⁹. et extensi⁹. paleaz et puluez eleuati⁹.
q̄ supbia quē aduersitate nō deicit i spūmā va
nitaris. si p̄t adducit. et p̄ vanā gloriā inflando et
eleuando submergit. **S**ap. v. **S**pes impij qua
si lanugo q̄ a vēto tollit. et tanq̄ spuma gracil
que a p̄cella dispargit. **Ap̄l. ij. ad Cor. xij. L**i
meo ei ne forte cū venero nō q̄les vos volo inue
nias. et ego inueniar a vobis qualē nō vultis
ne forte p̄tentiones et emulationes ne infla
tiones et seditiones et. sint inter vos. **Deut. i.**
Lumētes supbia ascēdistis et. **Job xxi. E**rit si
cut palea an facie venti. **S**ic supbi quentes bo
nores et sic se eleuantes deiciunt in miseriā sic
supbi. **A**ntiochus de quo. **ij. Mach. x. Q**uinto
vent⁹ ē in corpe hūano multaz egritudinū cau
sati⁹. qñ. s. in corpe geuerat vlt ibi claudis. ut
infirmitas. **Thonū. t**orsiones ventris. coll. ca. et
bmōi. **S**ic supbia multe infirmitates sp̄ia
les. **Ecc. ij. S**ynagoze sup̄boz nō erit sanitas
Et q̄ infirmitates p̄tōz oriāt ex supbia ostēdit
Greg. in. xxiij. li. moral. in fi. **L**uctis nāq̄ sup
ba ap̄d se cogitātōe ruinētib⁹. inest clamor in lo
cutione. amaritudo in silentio. dissolutio in bi
litate. furor in tristitia. inbonestas in actione.
bonestas in imagine. erectio in incessu. rancor i
r̄tione boz mens sp̄e ad irrogandas p̄tūmelias
valida. ad tolerādas infirma. ad obediendū
pigra. ad lacescendū alios impotuna. ad ea q̄ face
re et v̄z et p̄ualet ignaua. ad ea aut q̄ facere necō
bet nec p̄ualet para. **H**ec in eo qd̄ sponte nō appet
tit nullis exhortationib⁹ flectit. ad hoc aut qd̄ la
tenter desiderat q̄rit ut cogat. q̄ dñi meruit et d
siderio suo vilescere op̄rat vim in ipsa sua volū
tate tolerare. **H**ec ille. **S**exto ventus ē luminis et
ignis extincti⁹. ut patet ad sensū. sic supbia ex
tinguit lumen ḡe et ignem charitatis. et oīm vir
tutū. **Ecc. xi. D**om⁹ q̄ nimis. i. valde locuplex ē
s. d̄rutib⁹ anibulat. supbia. **U**n̄ **G**reg. **S**icut oīa
vitia eneruat humilitas omēs q̄ virtutes collu
git et roborat. sic supbia omēs virtutes destruit
et eneruat. **I**dem **G**reg. paulo sup̄ inquit. **A**lia
vita eas solas virtutes impetit quib⁹ ip̄a re
struunt. ut v̄z ira patientiā castrimargia absti
nentiā. libido p̄tinentiam expugnat. **S**upbia
aut nequaq̄ ē vni⁹ virtutis extinctione p̄tenta
sed p̄tra cuncta aīe mēbra se erigit. et quasi gñā
lis ac pestifer morbo corp⁹ omne corrūpit. **I**mpē
dit quoq̄ supbia infusiōne ḡe et virtutū. **S**ic
ei p̄cauū est recepti⁹ nō p̄uerum ut mōres. ita
supbia q̄ facit mētes eleuatas vlt̄a cōem p̄ditō
nem impedit receptionē ḡe. **U**n̄ in figurā d̄. **ij.**
Reg. i. **M**ōtes gelboe qui significant supbiā
nec ros nec pluuia. s. ḡe veniant sup̄ vos et. **L**i
menetiā vere cognitiōis impedit. **U**nde apo

Capitulum Secundū

solus dicit **Ro. i.** de p^bis sup^bis q^d dicentes se esse sapiētes stulti facti sunt. et tradidit eos deus in reprobū sensum. i. tradi permisit.

Tertio superbie .§. VI.

remediabilitas insinuat ibi. eis. s. discipulis cōtrariabatur ventus. q^d laborando p^otra ventū in nauigando et emū xpo ad eos veniēte liberati sūt a vento et facta ē tranquillitas. Oportet ad remediandū supbie ne dñetur. xpi discipulū eius vitam et doctrinam sequi et laborare diuersis p^oderationibus. Ipse siquidē xps bñlīm? fuit in omni vita sua et p^oderatione bñlīter p^oderat? cū simplici et paup^o nō cū doctorib^o et mūdi sapientib^o et diuitib^o qui cōmuniter sunt superbi. humiliter indutus est nō p^ompose. docuit nō p^ofunda et curiosa sed vtilia et humilia. iugens honores vt cū vellent eum turbe facere regem. **Jo. vi.** aliqui p^oci. iens occultari ei? miracula. vt **Mat. vii.** de muto et surdo. in his q^d agebat gratias deo referans et nō sibi attribuens. vt **Job. vii.** Et in ipso facio nihil. Et illud mea doctrina nō est mea s^o eius qui misit me in mundum. discipulis et abluendo pedes eorū. **Job. xii.** Ut dimittam? humili mū eius ad nos desensum. de lumine celi ad tenebras mūdi. d. se te regali ad officinā peccati d. p^ocessu patris ad p^ofundum lacu. formā serui accipiens. et similitudine carnis peccati vicz corpus subditū. penis peccati. vt fame. sitim. frigus. et alia. etiā ipsam mortē nō tñ habentē peccati. vnde **Aug.** Erubescat homo fieri supbus postq^d humiliatus ē dominus qui etiā supbiā rephendens humilitatem docens. vt illud. **Mat. xxi.** Nolite vocari rabi. Et illud recumbe in nouissimo loco. **Luc. x.** in discipulos cū p^onderent de primatu supbia. temptatos rephendens dicendo quia nisi p^ouer si fueritis et efficiamini sicut paruuli nō intrabitis in reg. ce. **Mat. xviii.** Et cū apli reuerſi sūt a p^odicatōe gauderent q^d demones expulſisset aliqui supbia p^orie reputatōis stimulari. terunt eos exemplo sathane dicens. Uidebā sathana sicut fulgur d. celo cadentē. s. supbiā. Et ire nū. cū feceritis omnia q^d p^ocepta sunt vobis dicite serui inuitles sumus. et q^d debui? facere fecimus. **Luc. xvii.** Ipse etiā ait ad p^orem. Confitebor tibi domine pater celi et terre qui abscondisti hec a sapientib^o et prudentib^o et. i. superbiſ. **Mat. xi.** et subdit. Discite a me quia mitis sū et humilis corde. Est ergo primum remedium contra ventum superbie exemplum vite christi. Secundum doctrina eius ipsam detestans. et ad contrarium exhortans. et hoc est christi secū habere in navi mentis. Tertium est laborare i exercitijs viliſ se occupando. Unde dicitur de

peni. **dis. ij.** Si quis semel notatus fuerit inuidia. vel contentioſis vitio et rursus in hoc idē incidere sciat se primam causā ex qua inuidia. vel contentio nascitur interioribus medullis habere reconditam oportet ergo eū per contraria atq^d aduersa curari id est per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis sunt si se viliorib^o officijs subdat. et minuterijs indignioribus tradat. Ita enim arrogantia que ē hūa neglorie vitii curari poterit. vt in consuetudine humilitatis affectus vltra iam nō incidat i arrogantie et vane glorie delictum. sed in singulis huiusmodi vitijs simul adhibet. et. Quarta remedium est consideratio vilitatis p^oprie atq^d miserie anime et corporis. **Job. xii.** Repletur homo multis miserijs nat^o de muliere breui viuens tempore qui quasi flos egreditur. et conteritur. et. Quid enī est homo nisi sperma. fendum in principio sui. vas stercoreum in medio efca. vniū in fine. quo ad corpus. quo ad animam in peccatis natus sine peccatis non viuens. tenebris inuolutus. ignorans finem suū a superno iudice de omnib^o iudicandus et puniendus. et p^oecipue de superbia. Iuxta illud. psalmiste. Retribuet dominus abundanter scilicet penam. facientibus supbiā. et hoc recte. q^d superbi directe pugnant contra deum. **Isa. ij.** Dies domini super omnem superbū et arrogantem. Adeo infirmi sumus animo vt nec leui cogitationi possumus per nos resistere. nec leue verbum sufferre. nec leuem statum temptationis sustinere. Corporis infirmitas tanta vt paruus vermis vt scorpio et aranea ipsum prosternat. ipsum moleſtet. Quid instaris inquit **Augustinus** sanies fetida. quid tenderis pellis morticina. Quintum est consideratio melioris vite. **Grego.** Sicut incentiuū elationis est consideratio deterioris. ita cautela humilitatis ē consideratio melioris. Considerata enim vita sanctorum quorū et quanta fecerūt et sustinuerunt pro deo. miserima ostendit vita nostra. Sextū remedium est consideratio iudiciorum dei. et p^oecipue contra supbos. psalmus. Tu humiliasti sicut vulneratum superbū. et illud oculos superbū humiliabis.

Exempla ha .§. VII.

hes plura in scriptura quomodo deus humiliat supbos. Primum exemplum luciferi et p^ori mortū parentū de eorū supbia humiliata. de quibus supra habetur. **Genes. xi.** De edificate volentibus turtin p^otingentem vsq^d ad celum. vt sic se defenderent a deo si amplius aquas diluuij induceret sup^o terram. vbi p^ofusis linguis

Titulus Tertius

eorum pulsati sunt opus dimittere imperfectum. Secundo de pharaone qui ex magna superbia nolens parere domini iussionibus sibi per Moysen et Aaron factis dimissione populi. tunc per multa flagella humiliatus demersit in profundum. Ero. xiiij. iij. de Datan et Abiron qui rebellantes Moysi et ex superbia prementes principatum eius. apta est terra et deglunuit eos vivos. Numeri. xvi. iij. Saul regem qui non erat melior in israel. cui dominus dixit. i. Reg. xv. Ezechiel puulus in oculis tuis caput in tribubus. pluit te in israel. nunc autem quod eleuatis abiecti te. Quia roboram filio Salomonis de cuius superbia legit. iij. Reg. xij. cum dixit populo israel. Minime dignus meo grossior est domus patris mei. etc. Superbia humiliatus est quod occiso Adura qui erat super tributa. de tem tribu recesserunt ab eo et fecerunt sibi alium regem. Jeroboam. vi. de Sennacherib de cuius superbia dixit dominus. Isa. xxxv. Superbia tua ascendit in aures meas. ponam igitur circulum in naribus tuis. et frenum in labijs tuis. et reducā te per viam quam venisti. de eius humilatione subdit. quod angelus domini in vna nocte occidit. clxxx. milia exercitus sui. sicque ipse rex assyriorum Sennacherib euadens reuertitur in terram suam a filiis suis occisus est in templo dei sui. de Nabuchodonosor. de quo Daniel. iij. dictum est super. Septimo de Holoferne et exercitu eius cui preerat innuberrabili qui ex superbia dixit postquam Alchior locutus est collaudans illum populum et deum suum ut ostendatur. quod non est alius deus nisi Nabuchodonosor. postquam percusserimus eos quasi vnum hominem tu etiam cum eis gladio iteribus. Iudith. vi. Superbia humiliatus est quod amputato capite eius a Iudith exercitus fugit et debellatus est. Iudith. xv. viij. Aman qui propter superbiā suā pati non poterat quod Mardocheus eum non adoraret sic ceteri homines quod ille non faciebat quod agnoscebat illum ab uni honore. superbia humiliatus est. quod tunc suspensus est in ligno illo quod parauerat Mardocheo pro patre suo. et omnes inimici populi iudeorum occisi sunt illa die a iudeis data in iā superbia a rege. Assuero quod ipsi debent aut occidi ut beatus Hieronymus. p. totum. ix. de Antiocho rege. ij. Nacha. ix. de quo dicitur quod locutus est superbe Antiochus audito quod exercitus eius fuerat devictus a iudeis dicens se venturum Hierosolimam et pergerit sepulchri causa factus. Superbia immediate humiliatus fuit. quod apprehendit eum dolor viscerum et tantus fetor de corpore eius scaturiente vermine eribat quod non poterat eum exercitus tollerare. ibi videtur de eius humilatione. x. de Herode qui decollauit Iacobum. quod cum populus ei acclamaret laudes dei et non hominis. i. laudaret eum ut deum indutum veste aurea reuerberante super eum radio solis et ex hoc superbiens et supra hominem de se estimantem percussit eum angelus domini. ut habetur. Act. xij. sed diffusius in historia ecclesiastica. xi. de populo iudeorum qui cum fuerit a domino mirabiliter adiutus et exaltatus quod superbe egit contra dominum nolens eum recipere et doctrinam eius humiliat. et dispersus per orbem est fuitur et opprobrius. Undecimo in vitalpatru de quodam anachorita qui ad magnū apicem preplatationis ascendit sed superbia elatus humiliatus est. Nam diabolus assumens speciem mulieris oberrans in deserto venit ad cellam eius rogans recipi de nocte ne a feris deuoraretur. factus et accenso ei igne ad calefaciendum aspiciens in eam et stimulat libidine cum opus nepharium arreperaret illa ut fumi euanuit in aerem clamans. Anachorita qui te visus in celum exaltabas ecce quod in infernum demersus inducens eum ad desperationem.

nam eius humiliatus est et dispersus per orbem est fuitur et opprobrius. Undecimo in vitalpatru de quodam anachorita qui ad magnū apicem preplatationis ascendit sed superbia elatus humiliatus est. Nam diabolus assumens speciem mulieris oberrans in deserto venit ad cellam eius rogans recipi de nocte ne a feris deuoraretur. factus et accenso ei igne ad calefaciendum aspiciens in eam et stimulat libidine cum opus nepharium arreperaret illa ut fumi euanuit in aerem clamans. Anachorita qui te visus in celum exaltabas ecce quod in infernum demersus inducens eum ad desperationem.

Capitulum tertium de gradibus superbie. xij.

O gradibus superbie. xij. de quibus. b. Ber. in quodam libro bello. et b. L. b. scda scda. q. d. de bis potest poni illud. ps. Superbia

eorum qui te oderunt ascendit semper. Et sciendum quod est duplex ascensus mentalis. Unus est virtutis. scilicet de bono opere in melius. et de actu vni virtutis in alium de quo. Isa. ii. Venite ascendamus ad montem domini. i. christum vel celum scilicet per humilitatem et bona opera. Alter criminalis. scilicet de vno actu peccati ad alium. et pauper quia superbia importat ascensum quendam false estimationis et inordinate affectionis ad magna. ascenditur criminaliter cum quis de vno gradu superbie ascendit ad alium. de quo potest intelligi illud. Ero. xij. Non ascendens scilicet per gradus superbie ad altare meum id est christum seu diuine maiestatis sed per humilitatem opteret ascendere quia ut dicit. Job. xx. Si ascenderit in celum. scilicet per meritum estimationem superbia eius. et caput eius nubes tetigerit quasi iterquiliniū in fine perdetur. De hoc ergo ascensu superbie dicit ps. lxxij. Superbia eorum et c. ubi tria possumus notare.

Primo vitium deestabile. ibi superbia. Secundo malum insuperabile. ibi. qui te oderunt. Tertio progressum execrabile. ibi ascendit semper.

Quatuor ad primum. §. i.

ita est detestabilis superbia prout dicitur Eccl. x. Odibilis coram deo superbia est et hominibus. Superbia enim deo aduersatur. et primo ac proprio subiecto. Aduersatur quippe deo quasi uolens ab eo auferre quod suum est. Dicit enim dominus. Apoc. primo. Ego sum alpha et omega principium et finis scilicet omnis creature. Superbus cum estimet bona sua que habet a se habere et esse principium eorum. et ad hunc finem faciat opera sua ut honoretur et magnificetur sic facit se principium et finem quod dei est. unde dicit Boetius quod cetera vitia fugiunt deum. sed superbia resistit deo. per luxurias enim homo ad

Capitulum Tertium

creatura querit querens inordinatā delectatōez
panaritiā ad pecuniā. et sic de alijs sed p supbi
am tradit deo q̄si volens dñum eius. **S**i si
videri inq̄t **Seneca** mure velle dñari alijs mu
rbo nūquit rīsum teneas. et iō spāliter dñs sup
bia **Yac. iij.** Deus supbis resistit. et merito. nā
nō solū supbus vult se deo equari. sed supior eē
Un d supbo **Antichristo** dīc apls. ij. ad **Thesa.**
ij. **Ex** tollit et aduersat sup omē qd dicit de? aut
qd colit. **ubi Ber.** horret human? intellect? ver?
bum. vñmaz horreat sū cogitatū malignū piter
et affectū dico. ei vobis qd nō ille tm. s̄ etia oīs su
pbus ex tollit supra deū. **U**ult. n. deus fieri vo
luntatem suam vult et supbo fieri suā. **Nā** videt
eq̄litas **S**i vide male p̄gruā p̄portionē. **P**e? ei
in bis q̄ rōne approbat vult fieri voluntatē suā
supbus vero cū rōne et p̄tra rōnem **Supbia** de
um ipugnat semp in omni tpe. in omni loco et
oī p̄sona. **M**ulta peccata sunt q̄ cauēt in solē
nitato. sed supbia tūc magis exerceet in pompo
sis vestibz et ornatis vñ hoīes supbiunt in qui
uīs in finomibz et bñmōi. **P**eccata carnis gule
et fraudulencie et bñmōi. raro p̄mittunt in locis
sacris. **S**i supbia ibi p̄marie. **M**ulte etiā sunt
p̄sone q̄ dedignant fornicari. fraudare. menda
ria dicere. q̄ tñ nō sibi canēt a supbia. **S**upbia
etiā bonis opibz insidiatur vt peant. ait **Aug.**
Quāto nulla p̄tūmelia seu offensio fit deo v
bi nō sit aliquo mō supbia. p̄pterea dicit **Ecc. x.**
Inuū oīs p̄cti supbia ex eo v. qz p̄mū p̄ctm
qd fuit luciferi fuit supbia. **S**i vt dñs **Iudith.**
It supbi nō tibi dñe placuerūt a p̄ncipio. **U**n
dicit inuū oīs p̄cti qz supbia p̄mōz p̄ctū est
cā in nobis original p̄cti. vñ in nobis ē inclina
tio in omne p̄ctm. vñ qz in oī p̄ctō ē aliq̄ mō sup
bia dñs quis se rebellat mādaris dei. **U**n aduēt?
p̄i in carne fuit. et ad iudiciū p̄tra supbiāz erit.
Si p̄mō ad medendū. scdus ad puniendū eā
vñ **Aug.** p̄pter magnū p̄ctz supbie deus humili
venit. **I**ste igens morbo aīaz oīporentē medicū
de celo deduxit. vñ qz ad formā fui bñliāuit p̄u
mēlī. et ligno suspendit vt salute tante medici
ne cūretur hic tumor. **S**cdus aduētus erit cōtra
supbiā puniendā. **U**n **Ysa. ii.** **D**ies dñi exer
citū sup oēm supbum et excellum et arrogantē
et humiliabit. **E**st etiā supbia p̄mo iniuriosa
Supbo. n. p̄mū corde p̄tēnit. verbis p̄tūmeli
atur. facis molestas. **C**orde. n. p̄tēnit. fm illud
Ecc. xij. **S**icut abominatio ē supbo humilitas
sic exetabilis est diuini paup. **E**t nō solū humi
les s̄ et supbos supbus p̄tēnit et eis p̄trariatur
Pō. n. in eo verificat illud. **O**mnē aīal diligis si
bifile et inclinā ad illud. **E**t rō ē qz supbo appe
tit sup alios p̄esse vñ reputari et honorari. et iō
cū ista cōia eē nō possit cū videt aliū supbū ista
querere tanq̄ impedientē suū p̄sequi desider

um eū detestat. **V**erbis etiā supbus molestas
p̄mū multiplex. et se iactando et cū eo litigādo
et p̄tūmelias inferēdo. **U**n **Almos. vi.** **N**ūquid
in fortitudine n̄ra assumpsim? nobis cornua. s̄.
faciendo magnifica opa et apparentia. et **Ecc. xi.**
Sicut eructat p̄cordia ferentū. ita et cor sup
rum ad litterā stomach? v̄rositate inflatus eru
cat qd ab oīa vile est audiētibz. **S**ic supbo vñ
ba v̄rosia et displicibilia p̄fert. **E**t illud puer. xi
Ubi fuerit supbia ibi et p̄tūmelia. **F**acis etiā
molestas eū affligendo et bonis spoliando fm il
lud puer. xij. **A**lma et gladij i via supbi. cultos
aīe sue longe recedit ab eis. et **Ecc. xiv.** **E**tiā
sio sanguinis in rixa supboz. **Q**u. n. nō p̄t ob
tinere qd volūt nō curant p se vñ alios sangui
nem fundere vt possint ad dñia ascendere. **E**t
qz molesti sunt alijs supbi. iō cōiter egreterunt
vñ **Ecc. xv.** **T**res spēs odiuit aīa mea et aggra
uor valde aīe illoz. paupem supbum. diuitem
mendacē et senē fatuū et insen fatuū. ad līam hoc
ideo ē. qz talibz tollit occasio illoz maloz. **S**u
pbia ei inducit opulencia vñ magna aliq̄ excel
lentia quā nō bz paup. **E**t pauprate vt p̄uide
at necessitati sue q̄s aliq̄n dicit mēdaria. **E**t ex
periētia lōga debuit senē sapientē efficere. **N**ō
raliter tōm implef d supbo quolibet. **E**t p̄re si
quidem corpis est hō valde paup imo pauperri
mus adeo vt medicare eū opreat victū et vesti
tū ab herbis vñ pannū lineū. et aīalibz brutis vt
lanam. **D**iuēs mēdaciōs? ē qui bona q̄ bz mag
na dicit a se h̄re. vñ se nō posse p̄tinere vñ vira vñ
cere cū tñ possit cū adiutorio gr̄e. **S**enex fatuus
est q̄ cū pluries fuerit expertus suas fragilitates
et casus p̄ten tñ tñ p̄fidit in se exponēs se picu
lis et regimina q̄rens. **D**emū supbia p̄prio suo
iecto nocet. **Nā** bona d se p̄uerit in mala i q̄trū
de bonis supbit opibz et sic malū culpe incurrit.
vñ d vita moris. de sanitate egrotat. d medica
interficiat a mortuo occidit. **S**icut in figurā **E**ie
azar occidens elephantiē sub eo occubuit. p̄rio
Yachabeo. vi. **P**re supbia in erroze induc **U**n
sup illud **Iere. xlv.** **A**rrogantia tua decepit te
et superbia cordis tui. dicit glō. qz omnis hereti
cus arrogans quia supbia hereticū facit et vere
ignorantem. **I**tem superbia mentem inordinat
vt se nō cognoscat. **Yachabuc. xi.** **Q**uomodo vi
num potantem decipit. sic erit vir supbus **U**n
num hoc modo decipit potantem quia ingredi
tur blande sua suauitate. postq̄ vero receptum
est incommensurate. ipsum dominatur in bo
mine. et facit eum fatue credere. et fatue loqui
et opari nocua. **S**ic postq̄ supbus recepit sup
biam in affectu tūc d facili recipit eam in inte
lectu vt alta de se credat. alta loquatur et ē sicut
ebrius. et que d se dicunt bona que in se nō esse
videt credit. **U**nde accidit ei sicut cuidā rustico

qui cum portaret agnū ad vendendū quidā trusa
tores dixerunt sibi ut quilibet interrogaret p
se qd veller d illo cane dices canē esse agnū
illū. Cū g primus quereret a rustico quid p
vellet d cano illo. Rndit rusticus agnus est iste
nō canis. cui ille irridendo inquit. Erras qz ca
nis est non agnus. Interrogat secundus quāti
pctj cēt ille canis. Cui ecōtra ille dixit. agnū est
nō canis. tūc successiue plures fecerūt. ppter qd
demū imutat a. va crudelitate sua. imo sciētia.
vobis illoz canē est imauit et p cane vili p
cio vē
didit. sic supbia rē. Itē supbia inducit infirmita
tem q de facili incurrit et difficulter curat. et sepe
inea recidiuat curata. triplici aut rōne incurrit
faciliter. **Prima** rō est qz nō putat rāta infir
mitas quanta est. et iō nō vitat sicut vitanda ē
vnde Greg. Cū nimis turpis supbia credis mi
nus vitat. Lururiam eo magis erubescūt hoīes
qz oēs turpē nouerūt. **Secūda** ē qz manifestio
ra reperiuntur exempla supbie qz alioz peccato
rum. Fornicatores. n. et alij viriosi occultant pec
cata sua. sed supbia manifeste pmitit. **Quāte**
quis gloriē d lasciuīs et alijs sceleribz iā pce
dit ex supbia. alias occultat. **Tertia** rō ē ppter m
ultiplicem materiā. qz d quocūqz malo. **Prē** d
ficili curatur vñ Job. xv. Cūctis diebz suis su
perbit impius. Cū et aliquis infirmat aliquo
alio peccato odij homicidij vel fornicatōis cog
noscens pfitetur pterit et dimittit illud. **Sz** su
perbo nec vult subire humilitatē ptritōis nec
erubescētiā pessionis. virans miseria suas
sciri. **Ut** em dicit Gratia. d peni. di. i. c. Qui do
mū. circa fi. Taciturnitas pessionis ex fonte sup
bie nascitur dū quis nō vult pgnosci qualis sit
Et filitudine. n. apparet nō de facili curabilis.
Nā affimulat luciferi pēto. qd supbia fuit. in
sanabilis. Ad hoc etiā facit bñdōi rō qz infirmi
tas que ignorat nō pōt curari. **Hierō.** Difficile
ad sanitatē venimus. qz nos egrotare nescimus
quod maxime accidit ex supbia

Secundo malū .§. II.

insupabile notat cū dicit Qui te oderit. **Qui**
um aut hoīs ad deū est maximū pētm qd supat
omnia alia. et ad hoc demū pducit supbia. **Sci**
endum tñ scdm. b. Tho. scda scde. q. clxij. q. de
in natura sua nō solū nō pōt odiri Est et ipa es
sentia bonitatis. bonitas aut in se inq̄tum boni
tas odiri nō pōt. qz bonū est qd oia appetūt inq̄
pba in primo **Et** bi. Sed etiā inquantū creator
vel benefactor nō pōt odiri. Nullus ei odit euz
qui sibi bene facit inquantū apprehendit illd vt
beneficiū. **Sed** si reputaret illud qd sibi impen
ditur bonū vt malū et sibi nociuū sic posset odi
re. **Vel** etiā habito respectu ad aliud. puta qz et si
sibi aliqd bonū fecit ē sibi p̄trarius in aliquo vt

si filius odiat patrē nō qz eū genuit sed qz verbe
rauit. **Sic** deus oditur. vñ inquantū pūtor ma
lorū. et sic odit a demonijs et a iabo dānatis. vñ
dicit. Apoc. xvi. de dānatis. Et mādūcauerūt li
guas suas p dolore et blasphemauerūt deū qui
habet p̄tem supbas plagas neqz egerūt p̄nias
vt darent illi gloriā. vñ qz impedit deus aliquos
ne impleant suas volūtares malas diuersis mo
dis vel qz pbibet pctā. ppter qd prauū nō ita libe
re peccant vt cupere. tū qz mo mordet p̄cia. tū
quia non assentitur ab alijs et timore.

Tertio progres .§. III.

supbie notat cū dicit. Ascendit
semp. **Ubi** notandū q. xij. sunt gradus supbie
quibz ascenditur ad sūmū eius. **Curiositas** le
uitas. inepta leticia. singularitas iactantia ar
rogantia p̄sumptio. simulata confessio. defensio
peccati. rebellio. libertas sui assuefactio mali. **Et**
Ber. in qdam libello eos et plauat quo ad statū
religiosū. **Sz** vt cōior sit materia etia ad alios
ertendimus.

Est ergo primus .§. III.

gradus. **Curiositas** q in hoc p̄stir dū quis nō
ptentus terminis pgnitionis sibi puenierit. q
rit scire. videre. audire. vñ alijs sensibz apprebē
dere q nō decet. **Multipliciter** hoc vitio in sectū
est genus humanū. et tanto magis quāto min
de eo non facit sibi p̄ciam. **Ut** em dicit Eccl. i.
Non satiarur oculus visu. nec auris auditu. fre
quenter quis querit quecūqz oculis occurrunt
videre. et audire omnia que dicunt. **Et** breuē
qñcūqz quis vitur aliquo sensu non ppter a
liquam causam rōnabilem. sed solū vt noticiā
habeat de ipsa re obiecta sensui. priuet ad curio
sitate. **Cū** etiā intellectus scire qrit q sibi pbi
bita sunt vel notia vel que sunt supra capacita
tem suā vt de misterijs fidei. et p̄destinatione.
et bñdōi. curiositas est vnde dicitur Eccl. iij. **Alti**
ora te ne quesieris et fortiora te ne scuteris et i
pluribus operibus eius non fueris curiosus.
Ber. autem sic ait de hoc gradu. **Si** videris mo
nachum de quo prius confidebas vbi stat. am
bulat scilicet discurrendo hinc inde. et oculus i
sipienter vagari caput erectū. aures portare di
stentas. et moribz exterioribus hominis interio
ris immutatum agnoscas. dum enim anima
sui circumsp̄ctione torpescit in curia sui in a
liorum curiosam eque facit. **Quid** autem
audes oculos leuare in celum qui peccasti in cel
lum. terram intruere vt agnoscas te ipsum bec
ille. **Dina** filia Jacob quia curiosa fuit in egre
iendō domum vt videret feminas regionis ill
ius constuprata fuit a Sichem. **Gen. xxxij.**

Secundus gradus. §. V.

Secundus est Leuitas. s. ad iudicandū facta aliorū. ad loquendū. ad pferendū sūas ad ordinaudū no. na. ad docendū alios. et si ptraditū pntōes mī replicat. que oīa pcedūt cōiter ex nimia sui estia none q̄si euāgelū sit omīe qd dixerit v̄l senserit et aliq̄ nūl sciāt sicut Cayphas cū dixit in scilio. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis expedit vobis vt vn̄ bō moriā. et Deiyu iuuenis qui cū vi. dīsser tres amicos Job. q̄ cū visirauerāt. s. Beli pacho. baldach. et Saphar. disputātes cū eo sup. atos. dūct? leuitate et arrogātia illos p̄spit tā q̄ ignarus. et ip̄e Job aggressus est disputatōz eum arguens. Et replens a dñō fuit et ei di. ctum. c. xxxviii. Quis est iste inuoluēs sūas fer. mon. bō impis. Ber. v̄o sic ait de hoc gradu. sico. itur iste ex gradu pcedenti Monachus qui sui negligens alios curiose circūspicit dū quos. dam suspicit supiores quosdā despicit inferiores. in alijs quid videt qd in uidet. in alijs qd ir. ridet. v̄n aīus. nulla sui cura grauatū p supbi am ad alta se erigens. modo p inuidiā tabescit. mō p excellētiā puerilr bilarescit. et qd supari dolet. et qd supare se gaudet. amor. pprie excellē tie facit. Talis aut nunc pauca et mordatia v̄ba nunc multa in amarijs versa. nūc luctu plena semp aīr irrōnabilia indicit v̄ba. bec ille.

Tertius gradus. §. VI.

Tertius est Inepria leticia. Glidēs. n. supbus se p̄sperat in ipalib. ab oīb laudari. honorib. exaltari. dignitatib. sublimari. et q̄s v̄l posse deprimere inde mūdialiter bilarescit. hoc bñs. p magna felicitate et industria sua. etiā d̄ aptis malis ex. ultans. p̄m illud. puer. ij. Letant cū male fecerit et exultant in rebo pessimis. deridentes et subsa. nantes v̄l p̄nentes paupes et miseros. sicut di. uas epulo in inferno sepuit. p̄pterea qz quuijs gaudens mendicū Lazarū p̄mptit Luc. xvi. Procurant aliqñ tales tripudia. choreas. bāsti ludia. ludos. et alia vana ad augendū suā inep. tam letitiā. Et vt ait Job. xxi. Tenēt tympanū et lyra et gaudent ad sonitū buccine. et in pūcto ad inferna descendūt Ber. v̄o d̄ hoc sic ait. Mo. nachus qui duos supbie gradus ascendit cum gaudiū vidz iterpellari tristitia quā de bonis al. terius p̄trabit ip̄iens sue humilitatis pergit ad p̄siliū salte consolationis ex illa p̄qua sui si. bi vilitas et aliena excellentia monstrastr astringit curiositatē vt in q̄ ip̄e videt excellere notet i q̄ alter p̄cellat sp̄ dīl immet. vt dū euitat qd tri. ste putat letitia p̄tinuet. Dis itaq̄ idicis h̄ gra. dus deplendit. rari vel nulli gemit v̄tputa si at. tendas. aut sui oblitū aut ablitū a culpis. in sū. gnis scurrilitas in fronte hilaritas. vanitas ap.

paret in incessu. prius ad iocū facilis et p̄mpt? in risu. sūis vesice turgēt v̄nto pūcto foras exi. guo que si stringit crepitat. et.

Quartus gradus. §. VII.

Quartus est Iactantia. s. laudare seipsum supra debitū modū diuersi rebo. v̄l d̄ pulchritudie. v̄l fortitu. dine v̄l nobilitate generis. aut d̄ diuitijs potē. tia. et glia. d̄ industria artis sue. intellectus acu. mine. scia. sapia. eloq̄nna. virtutib. et grā. Et vt. dicit puer. Laus in p̄prio ore sordescit. Cū cato. Nec te collaudes. et seq̄tur. Hoc faciūt stulti q̄s gloria v̄rat inanis. Ad iactantiā etiā et supbiaz p̄tinet p̄terare supfluas vestes et alios ornatus supra statū suū. pompas in quuijs edificijs et. quitaturis. et in alijs apparatib. q̄ oīa de mū ad. inferos educūt. v̄n dicit ip̄i supbi in inferno po. siti. Quid p̄fuit nobis sup. ia n̄a et iactantia vi. uitiaz. ecce oīa transierūt velud v̄mbra Sap. v. Sic Simon magnus qui iactabat se posse mu. tare naturas rez et mortuos suscitare. et in celū ascendere. cadēs in terrā dimittit? a demonū mī. titudine q̄cū ferebāt p̄terē. orōne Petri collū. sus et p̄fract? in p̄fundū descēdit. Ber. at sic ait d̄ hoc gradu. ibi et pcedenti gradu sic orit. Post q̄ vanitas in vesica crescere grossescere cepit ne. cesse ē vt ap̄iori forāme lassato sinu v̄tositas eructetur alioq̄n rūp̄. Deplendit at h̄ gradus bis indicis. Esurit et sitit quib. omīe qd sentit oīdat. puenit interrogantē. n̄ q̄rēt rīdet. ip̄e q̄ rit. ip̄e dissoluit. v̄ba collocutoris. p̄scidit ip̄es. tra. Si d̄ religione agit statū visiones et somnia p̄ferunt. laudat ieiunia. p̄medat vigilias super oīa orōnes exalta. si ad ludicra f̄mo p̄uertit in bis quāto assuetior tanto loquarior ita vt seue. ros atos et graues in leuitatē p̄ciet et in risum.

Quintus gradus. §. VIII.

Quintus est Singularitas. facere. s. aliqd vitra cōia et soluta vt p̄ceter? reputet et honoret et cir. ca vestitū iuenire nouitatē vestitū magis appa. rē. tum noua ornamenta in f̄monib. v̄t v̄bis pe. regrinis et obscuris. in disputatōib. sequi no. uas opinionones vitra cōes in tractatib. cū alijs d̄ aliq̄ materia discrepare a cōi iuditio aliorū vt videat magis intelligere tactū i p̄uisionib. gra. uaminib. et p̄morōib. vult singulariter p̄cete. ris meli? tractari d̄ q̄ p̄or exponi illud p̄s. Sin. gularis ferus depast? est eā. s. vineā eccie. Feri. ni. n. hoies sunt b̄mōi qui volūt esse singlares. Nā bō inq̄stuz bō ē aīal sociale nō singulare. et bi p̄sumūt vineā ecciaz et ciuitatū totū p̄se q̄. rentes d̄ alijs nō curātes. In statu v̄o sp̄uati re. cedere a cōi vira regule a p̄muniūbus p̄stōmib. patrum a cōmuniūbus certimonijs et obseruan. tijs sine causa v̄rgente vel speciali reuelatione

Titulus Tertius

ad singularitatem pertinet et est valde piculosum. **E**o
tra bos inuebitur. **B**er. in sermone dicens. Quid
dicis tu amator singularitatis. cōia loca. cōem vi
tam. cōem regulā. cōes obsequias quid fastidis
Hō Thomas nō vidit xpm cū ceteris. qz nō erat
cū eis qm vēr **J**esus. **S**ir piculosus ostendit **J**o.
cassianus. in prima colla. d. quodā qui dicebat
Herō. qui cū esset singularis. in austeritate vi
te et admoneret in contrariū ex supbia pmanens
in illa singularitate. cū apparet ei diabolus in
specie angeli lū. et eius verbis acquiescere. de
mū ex suasionē diaboli. piecit se in puteū. Non
tū pertinet ad singularitatem hoc s. animi firmitas
tem vt declinantibus alijs qsi oībo a mādatis. et
debitis regulis quasi solus vel cū paucissimis
mādatis et regulā fuerit. sic in laudē dicit **E**bo
bia qz cū oēs filijs isrl. irent ad adorandū ido
la que fecerat **H**erobō rex isrl. iste solus ibat in
Hierlm ad templū ad adorandū. iij. **R**eg. xij. d
um et offerendū sacrificia et decimas. et cū duce
retur ad captiuitatē in **B**abyloniā cū alijs tribuli
bus suis et oēs alijs d. p. p. suo ptaminarent in
escis gentilijs. s. comedendo cibos eis. p. b. b. b.
in lege ipse solus nō ē ptaminatus in escis eoz ab
stinens. s. ab eis illoz ciboz. **E**bo. primocaplo.
Ber. sic ait. Singularitas a pcedenti gradu sico
ritur. Turpe ē ei qui se supra ceteros iactat si nō
plus ceteris agat aliquid vt ultra ceteros appa
reat. **P**erpendit aut bis indicis gradus iste p.
talio sibi blandit de vno ieiunio qd ceteris p.
dentibus facit qz si ceteri septe dies ieiunauerint
qmodioz sibi. videt vna oraciuncula peculiaris
qz tota psalmodia totus noctis. dolet aliquē se
pallidiorē et min⁹ comedentē ad oīa sua stre
nuus et ad cōia piger. vigilat in lecto dormit in
choro.

Bertus gradus. **S. IX.**

supbie ē **A**rrogantia cū. s. quis attribuit sibi il
lam sūam et virtutē quā nō hēt. ex hoc querens
alqs posse p. esse. subesse reuēs. eqz ceteris non
sufferent. adulationibz aqz ceteris. si aliquis eū
nō venerat impatiens. **B**ere. xlvij. **S**ublimita
tē et arrogantia et supbia et altitudine cordis illi
us ego scio dicit dñs. s. ad puniendū. **H**ac arro
gantia ductus **V**arius cuius romanus nō p.
tus qz series fuerat consul romanorū voluit tyrā
nice et violentia esse et sepio. ppter qd interfec
tio facta est multoz ciuū bello intestino facto i
ter **V**ariū et **S**yllam qui voluit eū impedire
hoc. vt narrat **L**ivius. **S**ic et **J**ulius ce
sar reuersus victor de **G**allia voluit fieri consul.
vñ secuta sunt multa mala. **P**er etiā quis credat
posse vel velit malos quoscūqz separi a bonis p.
tinere ad arrogantia ostendit **A**ug. dicens. **Q**uā
tus arrogantie timor est. quāta humilitatis. et

lenitatis obliuio. et arrogantie quāta erectio. vt
quis se posse facere credat qd nec apls pcessit de
us zizania vza frumēto putet se posse discernere.
xxij. q. iij. c. Quātus Pertinet etiā ad arro
gantia impiose despectiue docere vel regere sub
ditos et ptra alios inuclere vt videant pl⁹ ipis
sape vt quidā faciūt etiā in sermonibz et in scri
ptis suis. **C**ōtra quos **G**reg. post **H**ieroni.
Nihil impudenti⁹ arrogantia rusticorū qz garruli
tatem auctoritatē putat. et pari ad lites in subdi
tos tumide inronant. **vi. xlvj. s. i. Ad idē** **G**reg.
xxij. moralij ait. **H**abet hoc p. nū doctrina arro
gantia vt humiliter nesciant inferre que docet.
et recta qz sapiūt recte mīstrare nō pnt. **I**nvērbis
eoz. p. dicitur qz cū docent quasi in quodā sibi vi
dentur sūmitatis culmine residere. eos. qz do
cent vt longe infra se p. ositos velut. i. imo respici
unt. quibz nō p. sulendo loqui. sed vt dominan
do dignant. his per p. b. m. s. **E**eb. **xxij. de**
Cū austeritate impabaris et cū potētia. **vi. xlvj.**
c. Hochz. Ber. v. s. c. i. d. hac arrogantia sico
ritur et pcedenti. Cū ex his talis qz singulariter
agit apud simplices eius opinio extenerit q
opa qz cernūt s. vñ. p. deant nō discernūt. dū mi
serū beatificat in errore mouet. credit qd audit.
obliuiscitur intentōez dū amplectit opinionez
quibz d. omni alia re plus sibi qz alijs credit. de
se d. o. pl⁹ alijs qz sibi. vt nō solū d. o. aut opum
ostentatione suā pferat religionē. sed inrimo cor
dis affectu se credat oībo sanctorū et quicqd d. se
laudent hoies. nō ignorātie aut beniuolētie lau
datoris. sed suis meritis ascribit.

Septimus gra. S. X.

duis supbie d. p. sumptio. cū. s. qz ponit se ad ea q
excedūt facultatē suā. cōditionē suā. et statū. **A**d p.
sumptōem pertinet. qz qz poneret se ad disputan
dū cū hereticis vt alijs infidelibz ignarus scrip
turaz et rōnuz ad argumēta eoz. **T**ū et qdā reli
giosus vt reputabat de uor⁹ et sciolus s. p. sumpt
tuos. audies erro. ē fraticelloz qz sūit hē libru
in quo erāt errores illoz vt posset cū eis dispu
tare et pvincere. **S**z qz ignorās erat in illis capi
tus est et hereticus factus. **P**ertinet ad p. sumpt
tionē qz quis dū pōt se iuuare in victu et neces
sarijs expectet cibū d. celo. **S**icut accidit vni ex
duobus heremitis in vitā patrū qui recedent
res ab alijs commiserunt se gubernationi diuie
Et itinerantes cum iam cepissent esurire et pre
debilitate deficere obtinuerūt quibzdam bar
baris qui diuina instigatione commoti pter so
litū obtulerūt eis ad comedendū quibz assen
sit et accepit vñus eorum intelligens a deo
dispositum vt homines ita feri eis obtulissent
et comedit. **A**lter permanens in sua p. terna et
presumptione noluit sed expectauit abus sibi a

deo mitti p angelū. vñ 7 p fame mortuus ē sui
bonicida. Ad psumptōem pñet agere q spec
tant ad officia alior. vt si subditus velit pñatuz
regere si laycus de clericis vel it iudicare cape 7
pñre etiā malos clericos. si mlier velit viro im
pare. si quis velit facere officiū qd ad eū nō pri
net. Sicut **Ozias** rex iuda. qui ingress⁹ ē tem
plum dei vt offerret incensum s3 ppter suā pñu
pñōne hāc effect⁹ ē lepro⁹. **ij. palip. xxi.** Ber
te hoc gradu sic ait. hec ex pcedenti gradu sic ori
tur. Qui alijs pñe putat qñ pl⁹ de se q3 alijs
non pñumat. primus in pñentib⁹ residet. in
pñib⁹ prim⁹ rñdet. nō vocat⁹ accedit si iuss⁹ se i
mōmītr. de ordinat ordinata. reficit refecta. q3
quid ipse nō fecerit aut ordinauerit. nec recte fa
ciū. nec pulchre ordinatū estimat. iudicat iudi
cantes. pñudicat iudicatis. si cū tps aduenerit.
nō pñoueāt ad prioratū. suū abbatē aut inui
dū iudicat. aut recepit. q3 si mediocris aliq obe
dientia ei iniūcta fuerit. indignat⁹ arbitras non
mōmō se occupandū q ad maiora sese sentit
pdoneum.

Octauus gra .§. XI.

duis supbie ē defensio peccati. **Omni** hoc repitur
in bōib⁹ vt vitia pmissa excusent alleuiant. alijs
attribuant. 7 aliqñ tanq3 bene fca defendāt. S3
si te excusas ait. **Aug. deus accusat.** Alleuiat qñ
q3 peccatū suū pñatione peccatorū alior. et pñci
pue supior iuxta illud **Brutus** vñabit correcti
onē. 7 iuxta voluntatē suā inueniet. pñationez
i. similem sibi. vt sic alleuiet factū suū. Aliqñ ve
ro alijs attribuit cām pñōz suoz vt diabolo vel
socio 7 bñmōi sicut primi pñtes. quoz **Adā** req
situs culpa attribuit socie **Eue.** Ipsa reqsita
attribuit serpenti dicēs. **Serpens** recepit me p
pter qd imediate d padiso eieci sunt. **Gen. iij.**
Aliqñ etiā q3 defendit pñtū suū. puta rōib⁹ oñ
dens se bñ fecisse. 7 in his q sunt determiata ab
ecclia vt velle defendere vsurā q pñmitti sub no
mine de pñi. vel discretōis nō ēē pñm. aut for
mationē simplice 7 bñmōi pñneret ad heresim
Defendere etiā culpā alior grauis supbia. est.
vñ. Isidorus. Qui pñent peccāto 7 defendit
aliqñe delinquentē maledict⁹ erit apud deū. et
bōmēs. et corripiet increpatione senerissima. **ri
q. ij. c.** Qui consentit. vñde et **Anastasius** secū
dus q3 voluit defendere **Forinū** hereticū. diuio
inditio pñsilius ē. vt bñtur **di. rñ.** **Anastasi⁹. f. n**
Ber. sic oñ iste ex pcedenti. **Qui** pñmpt⁹ ad oia
se pñeuit ingerere. apñsibile est aliqñ. non erra
re. Ad pñatū aut pñnet errantē arguere. s3 quō
culpa suā pñtebit qui nec ēē putat. pñre rea. cū
culpa nō putatur crescit nō amputat. **Omni** mō
mō sūit excusationes in peccatis. **Aur** ei dicit qui
se excusat. aut nō feci. aut feci qdē 7 bñ feci. aut

si male nō multū. aut si multum nō mala inten
tione. Si at er de illa pñincif. aliena se nñt ex
cusare suatione. Sed q3 apñas defendit. qñ oc
cultas 7 malas cogitationes cordi suo adueniē
tes humiliter reuelaret abbati.

Nonus gradus .§. XII

supbie est. **Silata** pñessio. cū. f. quis pñict⁹ 7 ma
nifestatus d aliquo excessu cū videt locū nō esse
excusationis. fatef et oñdit signa magne humi
litaris 7 emendatōis qd fice agit vt reputet ve
re cōpunctus et correctus. ad qd facit q ait. **Eri
so.** Quis aliqñ vidit clericū cito pñiam agentē
7 si de pñensius humiliauerit se. f. pñtendo cul
pam. nō dolet q3 peccauit sed pñundit⁹ q3 pñdidit
gloriā suā. d peni. di. i. mensurā. **§. Quis** aliqñ.
Ad simulatā etiā pñessionē pñnet q3 q3 in pñel
sione factatali veniceat aliq3 mortale p vñrecun
dia qd menti occurrit in quo mortaliter peccat
ppter irreuerentiā sacramenti. et ex supbia. pce
dit dū vult videri iustus in eo qd tacet maio. q
peccator est vt dicit **Gratia.** d peni. di. i. **§. Tacit**
urnitas de quadam muliere legif q erat mag
ne sapientie pñlq 7 scitatis. hec lapsa in peccat
um carnis q3uis hoc toto tpe vite sue desleret.
7 pñiam ageret a pñrimā tñ q3 noluit pñteri d
functā apparuit cuidam sibi nocte reuelās se p
pter hoc damnatā ad gehennā. **Ber.** vñro ait oñtē
dens qñ ex pcedēti hoc oriat⁹. **Nōnulli** cū a pri
orib⁹ arguūtur cōsiderantes q3 si se defenderēt
non crederetur eis subtilius inueniūt argumē
tum defensionis. verba respōdentes dolose con
fessionis vult⁹ demittitur. pñsternitur corpus a
liquas lacrimas si pñt sibi extorqueat vocē sus
pirijs. verba gemitibus interrūpūt. **Nec** solum
talis obiecta nō excusat. sed ipse culpā quoz ex
aggerat. **Nec** aut simulatio sic ppenditur inqt
Ber. **Clas** figuli pbat fornax et tribulatio vere
penitentes discernit. **Qui** veraciter penitent la
boxes pñie nō abhorrent. **Cuius** simulata ē pñel
sio. vñ. vel leni pñumelia aut exigua pena inter
rogatum. iam humilitatem simulare nō potest
mur murat frendit irascitur.

Decimus gra .§. XIII

duis supbie est. **Rebellio** noli obedire supiorib⁹
vt pñelaris. parentib⁹ et alijs. pñnereq3 manda
ta supior. puer. **ry. ij.** **Impius** cū in pñundum
venerit peccatorū pñnit. **Ubi** sciendū q3 nō solū
in maiorib⁹ ordinationib⁹ sed et in minimis q3
bus cūq3 pñemptus mortale ē. vñ **Ber.** in li. d di
spensatione et pñceptione dicit. **Neglectus** vñ
q3 culpabilis neglectus vñq3 dñabil. **Et** **Ante**
rius papa ait. **In** lege veteri bñtur q3 qñcūq3 sa
cerdōnibus non obtempasset. aut extra castra po
situs a pñlo lapidabatur. aut de gladio subiecto

certice preceptum expiabat cruore. **N**unc vero ino-
bediens spūali aduersione trīcat. i. pena dāna-
tionis eterne. aut eiectus d' eccia rabido demo-
nū ore decerpit. **ri. q. ii. Absit.** **P**harao rex egi-
pri. qz precepit mandatū dñi pmanēs in sua p-
tinacia et duritia demū submersus ē in mari ru-
bro. vt habet **Exo. xiiij. Ber. d' hoc sic ait.** **Q**ui p-
us arrogās facit? locios pēpserat. iam patenter
inobediēs mgtm ē pēnit. **S**ciendū tñ q grad?
xij. in tres tñ colligi pnt. vt in sex primis sit pē-
ptus fratrū. in quattuor sequentibus pēpt? ma-
gistri. et in duobus qui restāt pēptus dei. **D**enū-
qz vbi fratrū pēptia. aut mgti sniaz sp monach?
spēnit. qd vltra in monasterio nisi scādālū fac-

Undecimus §. xiiii

gradus supbie ē libertas peccandi. talis vlt cēsi-
militis deo. vt. s. libeat ei facere qd vult. vñ dīc **An-**
selmus in libro d' similitudinib. qd q vult ēē liber
sui et nulli legi subijci. vñ auferre coronā d' capi-
te dei. qz solū ei ē hoc ppiū vt nulli subijciat. si
impeditur a deo aliqbus tribulationib. vt ob-
staculis. vt nō possit libere implere voluntatē suā
malam. irascitur ptra dñi. blasphemar et iniuri-
atur. **Q**uicāt accidit qd legif pabolice d' pdigo
filio. **Luc. xv.** qui penita a patre portatione sub-
stantie sue. et accepta. i. libertate sue voluntatis
abijt in regionē longinquā. in statū. s. rūs ma-
litie. remotū a deo. vbi dissipat totā substantiā.
s. virtutis et gte a deo habite. et bona etiā natu-
ralia debilitat viuēdo lasciuē et furiendo demo-
nīs. **Ber. d' hoc p bāc libertatē monachus.** cū iā
monachus nec magistrū videt quē timeat. nec
fratres quos reuerat. qto securius tāto liberi?
sua desideria implere delectat. a quibz in mona-
sterio tā pudore qz timore pbiheant. **S**ed et si
fratres et abbatē non iam timet. nōdum tamen
penitus dei formidine carebit

Duodecimus §. xv.

gradus supbie ē. **C**ōsuetudo peccandi et hoc est
valde piculosum. qz p̄suetudo vt dīc sapiēs ē qī
altera natura. vñ sicut nafalia tolli nō pnt. ita et
p̄suetudo valde difficulter tollit. vñ qz natura
nō est s. qsi. iō reijci pōt. et si cū difficultate indu-
cit ēi habitū qui ē dispositio d' difficili mobilis
a subiecto. tñ remoueri pōt. vñ **Lazarus** mor-
tuus et sepultus cū difficultate fuit suscitatus
i. p̄currentibus pluribz acibz qz in resuscitatio-
ne alioz mortuoz a xpo. **N**am et fleuerūt soror-
es et orauerūt p ipso. et turba et xpus fleuit ac
clamauit. **S**ignificat aut **Lazarus** mortu? et se-
pultus peccantē ex p̄suetudine fm **Aug. dñi. scz**
male p̄suetudinis qsi mole p̄mitur animus. de
pen. di. ij. **S**icut tribus. **N**ec tñ talis p̄suetu-
do excusat. vñ minuit peccatū sed pot? aggrauat.

unde **Greg.** **T**anto sunt grauiora peccata quan-
to diuinus animā infelicē detinent alligatā. ex.
de p̄sue. c. **C**ū tanto. **Ber.** dō sic ait. **P**ostqz ter-
ribili dei iudicio prima flagitia impunitas seq̄
expta voluptas libenter repetitur. reperta blan-
ditur. p̄cupiscentia reuiuiscēte sopit rō. ligat
p̄suetudo. trahitur miser in p̄fundū maloz tra-
bitur captiuus tyrānidi vitiōz. ita vt carnaliū
voragine desiderioz absorptus. sue rōis diuiniqz
timoris oblit? dicat isipiens i corde suo. nō ē de?

Capitulum quattuor de supbia in quadruplici
genere hoim. i. in planis. in religiosis. in clericis. i
laycis. et in singulis horū est qdruplex supbia

Non habitabit in

Non habitabit in medio domus mee qui facit supbiā
inquit **p̄a. c.** **D**omus dei eccia san-
ta est. vt dicit. **Diero. xiiij. q. i. om-**
nibz. **M**ediū eius ē vnitas et charitas fideliz.
qz in medio p̄sistit virtus. **I**n domo gēst sed nō
in medio qui in eccia ē numero et nō merito. s.
in medio qz in charitate et i omni virtute p quā
postmodū habitat in domo glie celestis. de qua
Joan. xiiij. **I**n domo patris mei mansiones mī-
te sunt. **S**upbus aut. qz non habitat in medio
domus. i. in charitate non pōt peruenire ad ce-
lestem gloriā. **S**upbiam aut facit. i. opatur q
druplex genus hoim et bīa regno excluduntur.
Prima est supbia p̄latorum.
Secunda est superbia religiosorum.
Tertia est superbia clericorum.
Quarta est supbia laycorum.

Quantū ad primū §. i

Supbia p̄latorum. **I**n quattuor aut reperit
supbia in p̄latis. **P**rimo in hoc qz estiman-
tes meritis suis fuisse adeptos et subditis suis
meliores se esse arbitrant. unde **Greg. in. xxiij.**
moral. circa si. sic ait. **P**relato in cogitationibz
superbia suggerit. quia solo vite merito supce-
teros excreuit. et si q ab eo alqñ benegesta. si bec
importune eius animo obijcit. et cū bñc singula-
riter deo placuisse insinuat. quo facile suggesta
suadeat. ipsam ad testimonium potestatis tra-
dite retributionem vocat dicens. quia nisi om-
nipotens deus te bis omnibus meliorem cerne-
ret. omnes hos sub tuo regimine non dedisset
eiusqz mentem mor exigit. viles atqz inutiles e-
os qui subiecti sunt ostendit. i. ta vt quasi nullū
dignū respiciat cui eq̄nimis loq̄. vñ et mor mē-
tis tranquillitas in itā trīst. qz dñi cūctos respicit
sensum vitamqz omnium sine moderatione re-
prehendit hoc ibi. **S**ed quantūcūqz qd sit cer?
qz d' voluntate domini sit p̄positus alijs et videat

Capitulum Quartum

sibi bene administrare, nunquam tamen bene potest esse securus si debitu suum faciat, nec alius se debet preferre. Quotidie perungit multos subditos meliores simpliciter esse plaris. Nec sanctiorem dicimus? sicut laurentio, quod sicutus papa, ille diaconus eius. Aut perfectior valerius episcopus vincenno diacono eius. Et quibus apostolus dicat ad Ro. xij. Non est prius nisi a teo, et est. Et operante quo ad bonos, sinente seu puniente quo ad malos. Ubi Hiero. Audacter forte aliquid dicimus, sed tamen quod scriptum est dicimus, non semper princeps populi et iudex ecclesie per arbitrium dei, id est beneplacitu datur, sed per merita nostra repositus. vij. q. i. audacter. Et ponit exemplum de Saule qui deo ordinatus fuit factus rex populi israel et bonus erat, et tamen postea reprobus factus est, ut beatus. i. Re. xv. Sic et Hieu inunctus est rex israel per discipulum Helisei domino iubente, et quibus impleverit mandatu dei in exterminando domum Abab et omnem progeniem eius et pheras Baal tamen idolatrie deditus reprobus factus est ut habetur. ij. Re. x. propter quod ut dicitur Job. vi. Gigantes gemunt sub aquis, id est viri fortes et magni sanctitate sub cura populorum ingemiscunt, timentes semper deficere ut exponit Gre. Secundo supbia prelatos in nadit in hoc quod tanquam dominum volunt in omnibus subditis obediri et reuereri magis dolentes de transgressionibus suarum ordinationum etiam circa leuia quam de transgressionibus dominorum preceptorum. Contra hoc dicit apostolus Non quasi dominantes in clero sed forma facti gregis et alio, nec pietate vlla mouent in defectibus subditorum sed feritate de quibus dicit Greg. in omel. Hi qui de falsa iusticia supbire solent ceteros quosque despiciunt nulla infirmitatibus miseri cordia descendunt, ut qui se peccatores esse non credunt eo peccatores deterius fiunt. di. xlv. Tercia iusticia. In tantum autem aliqui tales supbia verarum ut in malis sibi velint obtemperari, alias in pos subditos persequantur, hi figurantur per Balaam ariolum, qui iter faciens ad malum pagendu, id est intendens maledicere populo dei, asinam cui insidebat pergre di nolentem calcari vorgebat ad eundem et mortem minabat. Sed domino miraculo asina loquens arguens velania illius dixit se non posse, quod age, lusa autem eam erat gladio euaginato, ut beatus Aueri. xij. Balaam significat plaros, asina subditos. Cum autem prelati volunt inducere subditos suos precipiendo suadendo oprimando ad aliquod malum non debent obedire sed humiliter se excusari non posse, quod gladius verbi domini quod angelus, id est predicator, ponit, sine sine prohibet ut exponit Gratian. q. q. vij. s. Preceptum Balaam. Tercio perfidetes supbia ducunt quoniam cuncta disponere volunt de capite suo, indignantes audire ab aliis que ipse nesciunt vel se qui consilia aliorum ne minus eis sapere videantur, cum in scriptis sit puer. ij. Ne imitari prudenter tunc Paulus apostolus vas electiois edoctus euangelium

et christo post visionem claram dei et miracula facta post tres annos a sua pueritione venit Hierosolimam ad offerendum cum apostolis de his que ipse predicabat, ut ipse refert ad Gala. i. c. Et est dicitur Gre. Si quid boni habet quecumque ecclesia ego et minores mei quos ab illicitis prohibeo in bono imitari paratus sum. Fructus est enim qui in eo se primum estimat ut bona que videt discere contemnat. di. xij. de constantinopolitana. Clemens etiam dicit Nullus episcopus propter obprobrium senectutis vel nobilitatem generis a puulis vel minimis eruditus si quid forte est utilitatis vel salutis inquire negligat, qui enim rebellatur uiuit et discere atque agere bona recusat, magis diaboli quam christi membris esse ostenditur. di. xxvij. c. fi. De rege Assuero monacha legitur Hester. i. quod habebat septem sapientissimos scientes leges et iura maiorum, quorum consilio cuncta agebat. Quarto rectores supbia detinentur cum non patiuntur ab aliis reprehendi, in his que minus bene faciunt. Et est dicitur Ecclesiast. vij. Non est homo super terram qui faciat bonum, et si peccet, et per maxime cura rei familiaris sine peccato exerceri non potest etiam ab his qui nouerunt vitare peccatum. fin. Gre. Oculus quod prius quam tunc acutus, et si omnia alia videat seipsum non videt. Non sic egit Re. princeps apostolorum sed reprehensus a Paulo de nimia pdescensione erga iudeos in obseruatione legalium eum audiuit ut dicitur ad Gal. ij. et di. vij. Veritate. David etiam reprehensus a Nathana, propheta de adulterio et homicidio occulto subito acquiescens penituit. Alexodorus impator reprehensus ab Ambrosio de occisione plurium, procurata in vindicta unus sui militis interfecit, et prohibitus ab eo ecciam ingredi ante publicam penam acquieuit et patienter tulit. Contra Ieroboam qui manu extendit contra prophetam qui eum reprehendebat de idolatria innuens ut capere aruit brachium. ij. Regum. xij. Ios rex iuda quia lapidare fecit zachariam filium Joiade ereo quod picia eius reprehendebat, in mala multa incidit. Cum humilitate tamen et reuerentia et prudentia ut fecit Nathana erga David duntaxat superiores argui. Sed et si iniuste arguerentur cum mansuetudine non cum indignatione et vindicatione debent ostendere innocentiam suam sicut fecit christus dicens iudeis eum in multis calumniabantur. Quis ergo bis arguet me de peccato Job. vij. et beatus. q. q. vij. c. Testes. s. ecce consumus est

In religiosis .s. II.

quadruplex inuenitur supbia. Prima est eorum qui despiciunt seculares etiam peccatores credentes se in quinari et glorio eorum. Siles hi sunt iudeis qui ut dicitur Jo. xvij. volebant introire in proxium pilati ne contaminarentur timentes coquinari cohabitacione infidelium nec sibi conscientiam facientes de procuracione

Titulus tertius

mortis xpi innocentis. Contra quos dicit dñs
Deut. xxiij. Non abominaberis egyptium. qz et
 ipse aduena fuisti in terra eius. Egyptius inter
 preatur tenebre et significat secularē. Ad qd etiā
 am facit illud Hiero. Discedite inquit. illi q
 presumūt de sua bonitate ad pccōres polluti rece
 dere a nobis. nolite nos tāgere. nolite nobis cōi
 care. Hec locutō n̄ illūinat cecū n̄ sanat egrotū
 n̄ curat infirmū s̄ magis occidit et in despatōem
 det̄it. di. xlv. recedite. Pñt quoqz religiosi pñt
 derare qd aliqui in seculo sunt aliqui bñtes meri
 tum et pfectōem religiosorū et ecōtrario in religi
 one aliqui desides et mali tenētes vitā malorū et
 mōdanorū. In cuius figuram legi Josue. nñ. q
 dñs trāsito iordane voluit qd n̄ lapides de ipo
 fluuio sumerent et ponerent in terra sicca in me
 diocastroz et ecōtra. et qd alij de terra extra fluuū
 sumpti ponerent in medio fluuū iordanis. Jor
 danis fluuius significat statū fluidū secularē. et
 terra arida statū religiosorū. s̄ in examine recti iu
 dicij xpi mutat merita ordinū qualitas acōnū
 Quidā in seculo faciūt opa religiosorū et ecōtra.
Exemplū in vitaspaz. quo ad primū de Pan
 nutio. qui cū oraret sibi reuelari cui associaret i
 celis audiuit a dño qd cuidā simpboniaco qui q
 rebat sibi victū ex arte cātadi. quē cum quesisset
Pānutius et inuenisset interrogauit quid bōi
 egisset in mōdo isto. Frñ. qd semel cū eēt latro et q
 dam mulier fuisset rapta quā socij eius volebāt
 opprimere. Ipe defendit eā et liberauit eā de māi
 bus eorū. Et alia vice cū inuenisset p heremū vi
 scurrētē et lamētantē quādā mulierē eo qd mari
 tus eius et filij tenerent ex debitis captiui ipe er
 rātem reddit et refectōem dedit. et. xlv. solid. qbnf
 redimeret maritū et filios. Cū aut Pānuti hor
 raret eū ad deserēdū mōm acquieuit. et facti reli
 giosus scē viri et obijt. Itē post hoc rogauit pā
 nutius cui filis bēret scōz et fuit ei dictū qd filij
 erat primario cuiusdā vici qui erat in primo. et
 cū venisset Pānutius ad eū et diligēter inquisi
 uisset de vita eius dixit se eē coniugātū et vxorē nō
 cognoscere nisi cā plis. nō raptorē. n̄ ledētē p fa
 mulos suos greges vel fruges aliorū. lites sedā
 tem. et hospitalē qui temū hortatu Pānutij in
 trauit heremū et scē vitā finiuit. Itē tercio ora
 uit Pānutius cui assilaret in scis. Et rñsus fu
 it qd cuidā mercatori qui iuste lucrās paupibz
 subueniebat. et hortatu ei oībz paupibz elargi
 tis intrans heremū scē decessit. postmodū reue
 latū est ei qd assumēdus eēt in celo. Et ne in sup
 biā eleuaret ppter ea pñ illa sibi oñsa sunt. Ecō
 tra legi in vitaspā. qd quodā religioso solitario
 qui erat tāte opionis in pplōrū estimaret pñia il
 la pseruari meritis suis. et tñ in mortē fuit aīa ei
 us violētē a demonibz de corpe educta et ad isse
 num delata. qz fuerat ypocrita et supbo. Quam

uis aut religiosus n̄ deat despicere secularē vitā
 vel abhorreere pfortiū cū expedit. non tñ dñ extra
 necessitatē multū secularibz familiaris exsistere
 vel querari. qz nimia familiaritas pñptum pa
 rit aut Sene. et quies etiā meris resoluit et hoc
 vt dicit Anto. Secō supbiū religiosi aliqui
 ex sua religione et patribz se iactātes alijs oībz
 preferētes statū suū. quiniūmo et alios despi
 entes et mltā mēdacia fingētes ad exaltandū su
 am religionē et alios deprimēdū. Et mōachi qui
 tem gloriānt se bēre pñm bñdictū pñm oīum
 religiosorū in occidēte. multosqz scōs ac summes
 pontifices et monachos extirpasse vt Gregorium
magnū Eugenij Urbanū. et multos alios doc
 tores optimāqz pñm elegisse vt. sc. cū Maria se
 deant secus pedes dñi ad audiēdum verbū illi
 et cōtēplandū. s̄ vt inam tales vt bona Marta
 saragerent circa frequēs ministeriū dñi et non
 ocio torperēt et ignauia. neqz eū quis vñ cē bo
 nus israelita. i. vidēs deum p contemplationē. n̄
 si prius fuerit iacobita. i. supplātor viciorū. su
 perator passionū. Unde in figuram dictus fuit
Ero. rit. Bestia que tengerit montē. i. contem
 platōis lapidabit. i. erroribz pcutietur. quia a
 nimal homo. i. passionibz subditus non percipit
 ea que dei sunt. i. Co. ij. c. Predicatores vero et
 minores et augustinēses iactāt se vxores habere
 simul Liam scōam et Rachelem perpulcras im
 mixtas ex actōe pdicationis et doctrina. et pñm
 platōne ofonis et meditacionis xpm imitari. cū
 aplis eius. sicqz ceteros expellere. Et predicator
 res quidem Dñicū quasi dño ihesu similitū
 sup ceteros predicāt. Vinores Seraphicum
Franciscum extollūt sedem Luciferi amissas res
 plentem. Sentitur equidē ipsum omni anno
 purgatoriū expoliare suis deuoris Augustinus
 summe vnerant heremiani vt gemmā doctorū
 induentes cū bitu suo. Canonici etiaz reglāres
 et seruite. Nam carmelite a mōte carmelo sub he
 lia initium habuisse suspiciant pñm regule Da
 silij suscipiētes. Sed attēdant omēs qd Per
 dixit Act. i. In veritate pñi qm non est accep
 tor psonarū deus sed in omi genere qui timz de
 um acceptus est illi. Recogit illud Hieroni.
Non sunt filij scōz qui tenēt loca eorū sed qui ex
 ercēt opa eorū. di. i. c. Non est facile. Notēt dñm
Gre. Non loca vel ordines nos creatori nostro
 reddūt acceptos. s̄ nos aut merita nostra cōiun
 gunt aut mala disiungūt distin. i. c. Non loca
Quanto quis habuerit nobiliozem patrem et
 pfectionem statum. et degeneret. tāto sibi maior
 confusio et iudiciū. Ira ergo quis afficiatur ad
 pñs suos et religionē qd alios non pñmnat vel
 alijs se pferat. Tercio supbiū aliqui religio
 si in eo qd se sapiētes estimātes sensu suo se rege
 re volūt et sequi pñiam volūtātē. Ber. Supbia

Capitulum Quartum

quanta vis prudens videat dimittenda est et abigenda. Si enim admittit superbo prima pie quascipit
bitare vult leges dare. puer. pvi. Vidisti hominem
sapientem sibi videri. magis illo spem habebit stul-
tus. Tales nolunt facere quod eis dicitur. etiam si prius
habebant voluntatem faciendi illud primum hoc est
reprensibile et piculosum in novellis in religi-
one. Qui Ber. Nonitium prudentem insipienter sa-
pientem in cella diu posse consistere impossibile est.
Stultus fiat ut sit sapiens. et hoc sit ois discre-
tio eius. ut in hoc nulla sit ei discretio. h ois eius
sapia ut in hac parte nulla sit hic propria voluntas. ut
dicitur. Benedictus in regula. Est illa via de qua
dicitur. puer. riiij. Est via que videtur homini recta et non
ultima eius ducunt ad mortem. Hec figurat per arbo-
rem scilicet boni et mali in paradiso voluptatis. i. reli-
gionis cuius fructus interdicitur ad homo qui come-
dit. i. sequendo suum velle. quod non debet habere mortem.
incurrit Gen. in. Narrat Gre. in. ij. dia. logo-
rum de beato Benedicto. quod cum cellarius non dedisset
panem olei quod erat in monasterio pauperi ut mada-
uerat ductus opatione fratrum ne ipsi eo carerent. p-
cepit ut vas illud cum oleo perceret extra fenestram
de summo in terram ne remaneret aliquid contra
obediam in monasterio. Quarto superbia reli-
giosa est eorum qui in claustro superbiunt de diui-
tiis quas habuerunt in seculo. vel nobilitate gene-
ris. vel de his que strenue gesserunt in seculo. aut
quod multa dederunt monasterio. vel quod multa ac-
ceperunt quasi ois sint sibi obligati et debeant eum re-
uereri. vii. Augu. in regula. Hec extollant si coi-
tineant aliquid de suis facultatibus. stulerunt nec de
suis diuitiis magis superbiunt si eas in monasterio
priusquam eis in seculo fruerentur. Quid. n. pro-
dest dissipando dare pauperibus si anima misa superbi-
or efficiat diuitias premittendo quod fuerat possidendo.
Sed certe de his superbiunt non habet. quod bona que sua
dicebat sua non erant. unde David palip. dicebat
dno. Tu autem oia dno. et que de manu tua acce-
pimus tibi reddimus Gen. Nihil est homini bonum
sine te bono Amb. qm. hanc ingressus es lucem quoniam
de ventre matris existis. quibus queso facultatibus.
quibusque stipendiis stipatus ingressus es. dist.
clvi. Sicut beatus et hoc videtur eis ad placitum pos-
se sibi aliqua retinere. sed accidit eis spiritualiter quod
accidit Ananie et Saphire corporaliter qui re-
tinentes sibi aliquid ex suis occulte mortui sunt
Actuum. v.

In clericis simi .§. II

liter superbia tepit. de quibus potest illud ps. lxxij. itel-
ligi. In labore hominum non sunt. quod non habent artes face-
re. et cum bono non flagellabunt. quod non verant im-
positionibus et seruitutibus hominum. s. dno. et conatui
sui iura. secus est de facto. Ideo tenuit eos super-
bia. Et hoc quadruplex. Primo in superfluo or-

natu vestitu. Amictus hominis enunciat de homine. Ec-
cle. xij. quod superbo bitus superbum animam indicat. Basi-
lius. Disornatus propter necessitatem. i. agnitatem
elationis habet calumnia. unde de Augustino legi-
tur quod dicere solitus erat. fateor de preciosa veste
erubescere. et ideo cum mihi offerret vendendo eam ut cur-
ipa cois esse non possit precium sit cois. Hinc et
Ber. ad Eugenium papam ait. Tu pastor incedis
deauratus et multa circumdatus varietate. Quis
quid capiunt. Si audent dicere demonum magi-
bus pascua quod omnia sunt hec. Sic faciebat Petrus.
Sic Paulus ludebat. Petrus nescit. pcessisse
aliqui vel gemis ornatus. vel sericis non recti au-
ro. nec rectus equo albo. nec stipatus milite. nec
circumstrepentibus septus mistis. absque hoc tamen cre-
dit satis posse impleri salutare mandatum. pascue
oues meas. Sacerdotes eius inquit de per ps-
cxi. Induant iusticia. et itez. Sacerdotes eius
induant salutare. i. saluatore. viz ornando eos puer-
saroe. Epistola qui fuit humilis in vestitu et in oibus
actibus suis. Solent autem se quidam excusare triplici-
ter. viz quod dominus intuetur cor et humilitatem cordis
respicit. et magis humilitatis interioris se fate-
bit. Mat. xi. Discite a me quia mihi sum. et beati corde.
Secundo quod debet quisque ei conformare moribus eo-
rum cum quibus vivit ut dicitur. cl. Quisquis
Tercio quod ex hoc honor ecclesie queritur. Quantum
ad primum responderi potest. quod a corde debet humili ex-
terior superbia non pcedit. Ex fructu inquit salua-
tor cognoscitur arbor. Mat. vij. preterea non videtur
sufficere clericis vel alijs humilitas sola interior
exteriori ommissa. Phil. iij. aplos. Modestia vestra
nota sit oibus hominibus. Reprehendit idem aplos come-
tentem ydolatriam. et si non in veneratone idoli coram
infirmis mere. i. Cof. vij. et ad Ro. riiij. ex eo vi-
delz quod scandalizat infirmum cum ille estimet sapien-
tem hoc facere in veneratone idoli. unde ad simi-
lia trahit per exemplum. Sic populus videns clericos
deferre poposas vestes cogitat eos et superbia et ia-
ni gloriagere. vel in hominibus non esse peccatum. Preterea
ipsi non solum humilitatem habuit interioris sed etiam
exterioris exhibuit. ut in ablutione pedum discipulorum
et alijs multis in exemplum. Creo autem quod dixit Di-
scite a me. et voluit ostendere humilitatem cordis ne-
cessariam. quod sine ea nil valeret exterior quam preten-
dunt hypocritae. si per hoc excludendo exteriorem. Itet
ab ois spe mali abstinere vos ait aplos. quod primum
me debet seruare clerici. ut extra de vi. et hominibus. cleri-
ci ab ois. Sed portare vestes poposas habet specie
mali superbie. ergo abstinere debent ab hominibus.
Ad secundum respondet quod quis debet conforma-
re se moribus eorum cum quibus vivit quando tales
mores sunt. i. actus monigerati et honesti. et hi
pprie dicuntur mores. non autem quando sunt abu-
siones. unde et Aug. dicit. Quod nec contra fidem
nec contra bonos mores esse quincis indifferet

Titulus tertius

hndum est et per eos iter quos vniuersa societas ser-
uandū est. vi. xij. illa. Non dicit simpliciter mores. s.
bonos mores. Sed quō pnt dici boni mores q̄
a iure repbant et a sanctis verbo et exēplo. Dicit
em̄ vi. xij. Clericus p̄fessionē in habitu et ictu
p̄bet. Et ideo nec in vestibō nec in calceamentis
decorē querat. Insup oculo totius. iij. q. xxi. cāe
hec est q̄ clerici nec fulgidis nec clavis vestibō de-
bent ornari et in pluribō. c. dicte q̄onis d̄ q̄ p̄s-
cis sp̄ibō omnis sacratu vir cum mediocri aut
vili veste quersabaf. Audierat em̄ quia qui mol-
libō vestiunt in domibō regum sunt. Barbei. xi.
Glo. tñ summaria dicit ibi reprehendi iactantia
et abusum et voluptatē in b̄mōi nō ipsum vsu. p̄-
ciosaz vestiu qui pōt fieri s̄m p̄suetudinē religi-
onis. et q̄ in his cōiter rep̄t et iactantia et volu-
ptas et supbia et p̄dgalitas et scādālū primorū
videt simpliciter inherēdū l̄re cū sancti hoc dixerint
et seruauerint. Nec p̄ b̄mōi apparatū honoraf ec-
clesia vt t̄gebaf in tertia excusatōe. s. potius de
honoraf. Clerus em̄ eius honor p̄curaf p̄ d̄ru-
tē ministroz suoz et p̄cipue p̄ actū humilitatis
et modestie q̄d intelligētes sancti egerūt vt aug.
Martinus et alij. Vñ Greg. Nihil in ep̄ali cer-
nice splēdidius fulget q̄ b̄militas. dist. c. c. cōma-
mōre. Secō supbiūt et gloriānt clerici secula-
res et regulares. s. vani in amplitudine ecclesiarū
suaz et multitudine m̄stroz in picturis et sculp-
turis et marmozibō et in ornāmētis multiplica-
tis parietoz et deauratis variatis vel poliminit
et in vasis argēteis et corinis. Supbia exterior
et laicalis b̄ est et vana. Sed oīa ista h̄ ad dei bo-
norē fiāt et d̄nō cultui applicent cui uenit offe-
recus et em̄nēs tñ quo ad supfluitates multas
que ibi gurrūt meli et gran esset deo vt in pau-
per alimonias quertent. quod et sc̄i fecerūt vt
Aug. et Amb. qui ait in l. de of. Nōne diciturus
est dñs. Turpassus es tot inopes fame mori. et
certe bēbas auz. vñ ministrātes alimonā. s. la-
croz valoz melius fuisset vt vasa viuētū serua-
res q̄ metalloz. Quid ei diceret. Timui ne tē-
plo dei ornatus deēt. Rñ. auz. sacra nō querūt
nec placēt auro que auro nō emunt. Omar fas-
croz est redēptō capriroz. Aug. xij. q. ij. aurum.
Pec aliquis mibi opponat inquit. Dicit. diues
fuisse in hierosolim̄is tēplū. mēsam. lucernam.
patenas. ciptos. mortariola et ex auro fabricata.
tūc b̄ p̄babant a dño qñ sacerdotes hostias imo-
labant q̄q̄ hec oīa in figurā p̄cesserint. Nūc ve-
ro cū paupratē domus sue dñs dedicauerit. por-
temus cruces et delicias luti putemus. xij. q. ij.
c. gloria. Tercio supbiūt clerici nā seculares q̄
regulares de audieria p̄fessionū. cū bñt magnū
p̄cursum et p̄cipue de nobilitate et potētibō effian-
tes ad eos p̄sonas accedere ex bonitate sua et scia
et doctrina sua cū in aliqñ tales sunt impinisse

mi. nec ceteris meliores et si loquaciores. s. si ba-
berēt zelū aīaz non p̄sonatū nō se extollerēt. p̄p̄
q̄d aliqñ emulant p̄bidentes ne ad alios acces-
dant et sine cā rōnabili n̄ se extollerēt cum requi-
rat magnā prudētiā et n̄ modicā scīaz et castimo-
niā verā que in se cognoscere p̄sumptuosum vi-
det multū bñt timere ne cecus ceco ducatū p̄-
stans abo in foueā cadāt. Caueat sp̄ialis iudez
inquit Aug. de p̄fessore. vt sicut nō cōmiserim
nequicie. ita nō careat munere scīe. de pe. di. vi.
Qui vult. Cognoscat se igitur ait idem in eo. cap.
et purget in se q̄d videt alios sibi offerre. i. pecca-
ta. Et si ab elatōe nō cauerit de se p̄sumēs. et
sua puritate et zelo sine timore p̄fidenē si nimā
familiaritatē cum mulieribō etiā sp̄ialibō sum-
pserit et cupiditati intēderit. vel curiositati que-
rens que nō optet deus humiliabit eum. et i ma-
gnos incidet laqueos diaboli cū scādalo et p̄dūō
ne plurimoz. quas ruinas frequētē auribō no-
stris vbiq̄ audiuius. Quarto supbiūt cle-
rici magis regulares q̄ seculares. q̄ magis eis
officiū exercēt de actu p̄dicatōis cum videt ec-
clesiam impleri. et p̄cipue cum nō solum aures
demulcēt populoz sed moōēt et flectunt vsq̄ ad
p̄uersionem moz quasi meritis suis hoc affici-
bentes aut ingenio et eloq̄rie. et hoc sup ceteros
teneri cupientes et honorari. et dictis suis nō cō-
tradici parietes in his etiā que minus bñ ul fal-
se dicta sunt. Nesciūt b̄ p̄siderare q̄ grā sermo-
nis etiā cū fructu cōis est bonis vel malis. q̄d
ōndit aplūs. i. Cor. iij. Si linguis hōim. s. pla-
cendo loquar. et angeloz intrus. s. monēdo vel il-
luminādo inquit caritatē non habēā. factū sum
sicut es sonans me p̄sumens et alios ad bonum
inducēs. p̄pter quod ip̄e aplūs p̄dicatōr vniuer-
si raptus ad terciū celū castigat corpus suū et in
seruitutē redigit non in delictis nutrit. ne forte
cum alijs predicauerit ip̄e reproboz inueniatur.
timēs si nō egerit que docuerit. in iudicio sedēs
ait Cri. Si enim bene docueris et male viteris
deum instruis quō te deat cōdēnare. di. xl. c. m̄b-
ri. Solent enim gloriari de filiis suis. i. conuer-
sīs. sed eos extinguūt malo exēplo vite sue. In
super aduertendum est q̄ s̄m Grego. in moral.
Sermo daf̄ predican̄i frequēter ex merito nō
suo sed audientis. sicut etiā et aufertur. vnde
et dominus asinam cui voluit loqui fecit ad cor
ripiendam v̄saniam prophete Balaam. Rume-
ri. xij. c.

De superbia lai §. iiii
eorum potest intelligi illud Isa. lxvij. Pedito
oculabitur corona supbia. i. illud te quo mari-
me supbiūt. et hec est quadruplex. Prima ē de
diuitijs. i. Tbimo. vi. Diuitibō p̄cepte non al-
tum sape. i. nō supbire. Dicit enim Augustin?

Capitulū Quartum

Uermis diuinitū supbia. videt enim eis rōne diuinitatū omnibz esse supiores. et q omnia diuinitas possent hēre. **Sed** attēdat qz vt dicit **Iob. xxiij** **Diues** cū dormierit nihil secū affert. **Scda** est de nobilitate generis. vñ **Salustius**. **Lōe** malū nobilitatis est supbia. videt enim eis qz a nobiliozibus descederūt pze alijs dēre honorari et reputari. vñ **Datā** et **Abiron** de nobilitate tribu exorū si supbia eleuari sunt ptra **Moylen** de ducatu populi **Nume. xvi**. **Sed** ridiculosa est ista nobilitas que attēdit et pze corporis rōe generis. **Dēs** em de luto originē trahimus et corpus cuiuslibz seruus est aīe. **Nō** autē dē magis nobilis vñ seruo qz alijs. cū seruitus nō spectet ad nobilitatem. **Enī** tñ bonū est qd bz nobilitas q carnif dē. qd quasi quoddā frenū est qd dē cobibere homines ne male faciāt. vñ **Dier**. **Nil** aliud video in nobilitate appetendū nisi q nobiles quadaz necessitate astringunt. ne ab antiquoz pbitate degenerēt. vñ cum quidā vituparet aliū de genere suo di. **Tu** es caput tui generis. **Ille** rñd. **Et** tu es cauda tui generis. **Sed** vt ait quidā. **Nobilitas** sola est que aīm moribz ornat. **Tercio** supbiunt de opibz et genere bonis. **Nā** cū faciunt quedā supficialia bonavt aliqñ ieiunare dicere aliquas orōnes dare eleōsinas audire pdiatōnes laborare ad gubernādū familiā. et forte ad regendū ciuitatē p diuersa officia reputāt se dei amicos et in gloria recipiēdos. pferēdo statū suū clericis et religiosis. cū nō hēant tot labores et ppatōes. **Sed** cū bis opibz imisceāt multa mala et mortalia. et in eis pmaneat per totū annūz imo et aliqñ p ples ānos dñt aduertē nulli valōis seu meriti esse illa bona que eis vident tam magna qz extra caritatē facta vt odiū. fornicatō peruriū. fraudulētia et bñdī. que frequētāt. vñ de eis verificat illud **Aggei. i**. **Cōgregauerūt** mercedē et miserūt eas in saccū pertusū in quo. s. nil remanet missum. labores quoqz eoz p mōdo sunt nō p deo. et cū modica patiētia et timore dei. **Quarto** supbiūt erubescēdo de operibz pbiis in cōsuetis. s. sic dimittēdo **Ecdē. nñ**. **Est** cōfusio adducēs pccatū. s. qñ quis ppter verecūdiā timens irideri ab alijs dimittit bona facere. qd videt pcedere ex supbia carnali. qz dum appetit honorari ab alijs timet faciēdo illa bona que nō sunt eis grata nō sit in honore corā eis sed in obprobrio. **Si** certe vt ait **ps. xij**. **Timuerūt** timorē vbi nō erat timor. i. causa timoris. vñde sunt q si pūli qui exterrēt latratu caruloz. qui morere nesciūt **Sene**. **Fluctuatē** hēmus senum. sed vicia pueroz nec pueroz rātū sed infantiūz illi leuia formidāt. bi falsa. nos vtrāqz. **hec** ille. **Ille** leuia formidat qui verba irrisiōis formidat. falsa formidat qui reputat de decus. quod i veritate est bonor. **Unde** iste est vt carul? ir-

risiōibz latrans cōtra eos qui bene faciunt. sed mordere nescit. quia eos non pcutit. et cum satis latrauerit tacebit. **Qz** strenui milites sūt qui ppter solum latratum derelinquūt dñm suum. bene relinquerēt eum si armati milites insequerentur. **Si** aliquis de militibz alicuius regis. ipso perēte ab eo debitu seruitiū. diceret se nō auctere ei seruire. qz homines obloquerent de eo friuola et ridiculosa reputaret eius excusatio. **Sic** est friuola illorū qui ppter verba hominū dimittūt facere que pntinent ad seruitiū et honorem dei et salutē aīarum. vt pferri. audire. diuina. facere elemosinas. visitare infirmos. et seruire eis accipere eucharistiā publice. cum alijs frequētare predicatōnes. dimittere vestes pomposas. cauere a mēdactis. ingredi religionem. et bñdī. bi sunt similes lepori qui est animal valde timidū vrinam tamē essent similes ei in alijs. **De** eo ei scribitur **puer. xxi**. **Lepusculus** plebs inualida collocat in petra cubile suū. **Lepusculus** labia hēt in moru aures longas. pedes veloces. timor enim addit alas pedibz. **Sic** facere debet q dñi lem se cognoscit in petra fiduciam hēt. et cubile collocat qui in xpo fiduciam hz. petra enī erat xps ait **apls. i**. **significatiue**. labia hēt in moru q frequēter orat. longas habet aures qui velox est ad audiēdum tardus ad loquēdum **Iaco. i**. id est ad rñdendū obpbris que sibi dicunt. debz enim tacere. pedes veloces habet quem timor dei occupat. quia qui timet deum nihil negligit vt dē **Ecdēstias. xij**. **Causa** autē huius timoris est se potest amor placendi mūdo. **Sene**. **Desines** timere si sperare desieris. vel qz forsitan deus recessit ab eo. vix posset esse in eo tanta timiditas i quo deus esset. vñde **ps. xxi**. **Si** ambulauero in medio tribulatōis non timebo mala quoniam tu mecum es. **Qñ** dicitur autē fatuitas eoz. qui erubescāt bñ facere triplr. **Primo** qz ipsi permittūt se vinci ab irrisoribz quos magna facilitate vincere possunt. sola enim taciturnitate vincuntur irrisores. **Alia**. **In** silentio et spe erit fortitudo vestra. **Si** enim illi qui irridēt tacerēt et animū hērent ad mercedē quā expectāt. confusi remanerēt irrisores. **Scdo** osiditur hec fatuitas. ex eo quia timēt irrideri ab his qui irrisiōe digni sunt. **Qñ** em mali irridēt bonos de bonis opibz suis. inde est ac si ceci irriderent videntes de hoc qd vident. et claudi recte incedētes. et ido ipsa irrisiō irridēda est. **Seneca**. **E**quo aīo audienda sunt cōicia imperitoz. et ad honesta rēdēti ptenendus est i pē pceptus. **Tercio** osiditur per hoc quia erubescūt de hoc vñde gloriari deberent. vñde erubescūt bñ agere eo qz consueuerūt male agere. vel qz vidēt eos male agentes. **Hoc** enim valde gloriofum est cum aliquis bñ agit inter male agētes vbi male agere p̄suevit. **Tales**

sunt similes illis qui erubescunt qd de naufragio euaserunt. vel de hoc qd non fecerint qd soliti sunt vel de hoc qd sanus esset alijs existimans leprosis. **Sene.** Nondum es felix si turba non te deridz. **Mat. v.** Beati eritis cum maledixerint vobis homines &c. **Sene.** Nunq̃ multis sed quibz placeas cogites.

Capitulum quintum de ambitōe. ubi de appetētibz vel pcurātibz dignitatē vel officia vel beneficia curata. vel magisterium in theologia. vtrū sit licitum.

De vicis descendētibz a supbia magis q̃ ab alijs. Et primo de ambitōe que dicitur cathedra pestilētie. fm illud ps. i. Beatus vir qui n̄ abiit in consilio impiorū & in via peccatorum non stetit & in cathedra pestilētie nō sedit. Ad intelligit de xpo & de quocūq̃ iusto eum imitare. vñ **Aug.** sup ps. Noluit Christus regnū terrenū cuz supbia que cathedra pestilētie recte dicitur quia non fere quis q̃ est qui careat amore dñandi. & bñā nam nō appetat gloriā. h̄c **Aug.** Pestilētia em̄ dē morbo late vagās & quasi omnes inuoluens. Amor autē dñandi ad ambitōez p̄inet. **Amb.** quocūq̃ sup **Lucā** inquit. Sepe quos vita nulla delectat. quos nulla potuit mouere luxuria nulla auaricia subvertit facit abito criminosos. Et vt dñetur quis prius seruit. Et p̄pterea diabol⁹ rēans dixit xpo in mōre. Decoia tibi dabo. si regna mōdi que cōsiderat si cadens adoraueris in e. **Mat. xij.** Adorat em̄ & honorat & seruit ambitō suis indebite em̄ a quo honore & dignitatē sperat. In p̄fatio autē verſu ps. notatur triplex p̄cessus qui pōt in quolibet peccato repiri. Tres ei sunt differētie peccati. s. mortalis ait **Aug.** tanq̃ tres mores. Vna in corde cum. s. ratiōe assensu libi dñi vel cuiusq̃ peccato mortali tanq̃ puella in domo mortua. **Mat. ix.** Altera in ope cum in factum p̄cedit assensus vt adolescēs extra portā de latius. **Luce. xij.** Tercia cū mole male cōsuetudis p̄mitur assensus tanq̃ **Lazarus** fētēs in monumento. **Jo. xi. de pe. di. ij.** Sicut tribo. Denotantur iste dñe seu gradus p̄ hos terminos abire stare & sedere. Et sicut in abetido. i. recedēdo de loco importat p̄ncipiū motus. in stando in viā p̄secutio motus. in sedendo terminus mor⁹. Ita in mali assuefactione est grauius peccatum q̃ in operatōe. & in opatōe. s. exteriori magis q̃ i cogitatōe tñ. Beatus ergo in re fuit xps & erit in futuro om̄s iustus. Nunc autē in spe vir virilif agens & virtuose qui non abiit in cōsilio. i. non recessit a deo in regionē dissimilitudis p̄ peccatum deliberate cogitatōis. Ab ea enim quis incipit a deo recedere in consilio impiorū reperient se. i. demonū tractatium & p̄suadētium ambitio

nem eis acquiescens vt primi pentes. Et in via peccatorū non stetit. i. non peccauit opere erectus p̄tra deum que est via qua itur ad inieros. sic ip̄ si primi pentes opere trasgredientes dei mandatum. Et in cathedra pestilētie non sedit. in p̄suetudinē ducens actū ambitōis vel alterius peccati. & frequēter iterans ac defendēs vt licitū peccatum suū vt ip̄i primi pentes qui se excusauerunt & sic ibi quiescens sicut in cathedra quis exaltatur sup alios. ita p̄ ambitōem querit dignitas & prelato ad quam sequit honor. Et sicut in cathedra doceat. ita talis suo exemplo malo inducit alios ad vicium quod inficit & occidit aīam. sicut pestilētia corpus. **Bern.** in sermōe. P̄tatis ambitō angelum felicitate angelica. ad quam erat creatus priuauit. Scientie appetitus hōies immortalitatis gloria spoliavit. non Euam abo deflexerat. non mādatorum obliuio destimerat. sed p̄missio honoris. ambitiosa illecebrōsa decipit. Potest ergo considerari ambitō put est i de liberata interius eius affectōe. & hic abiit in consilio impiorum. In pcurata exteriori opatōe & hic stetit in via peccatorum. In cōtinuata vberius exercitatōe. et hic in cathedra pestilētie sedit.

De prima. s. am. s. i.

bitōne put est in mente dicit saluator in rep̄bē lionem scribar & phariseorū. **Mat. xij.** Amant primas cathedras in sinagogis. i. p̄cipuas dignitates ad quas sequitur honor. Est autē ambitio put diffinit a. b. **Tho. se. se. q. cxi. in ordinatū** appetitus honoris. Et quia ad dignitatem potētiā & p̄sidentias sequitur honor. ideo inordinatus appetitus harum p̄inet ad ambitōem. Quia autē ambitio sit peccatum p̄bat triplē. P̄tio q̃ a mala radice p̄pagatur. Scō quia charitati aduersatur. Tercio q̃ magnanimitati p̄trariat. Primū sic p̄z. sicut fructus est infectus qui ex fecca radice generat. ita & actus hūanus qui p̄ce dñi ex peccato optet q̃ sit peccatū. sed ambitio q̃ est appetitus inordinatus honoris p̄cedit ex peccato. Nam di. **Aug.** in li. de vera reli. q̃ ambitio p̄cedit ex supbia & ex concupia seu cupiditate. s. supbia & cupiditas sunt peccata vt p̄z. ergo et ambitio est peccatū. put em̄ p̄ potētiā vel dignitatem intēdit quis acquirere apparētē & excellētē honozificētia. sic ambitio oritur ex supbia. Sed put intēdit quis acquirere p̄ bñōi sufficētia apparentē seu rez abundantiā. sic a cupiditate oritur ambitio. **Alexander** in scōa p̄e. Scōo ambitio p̄bat esse peccatū q̃ aduersat charitati. Nihil em̄ repugnat charitati que est vita aīe nisi peccatū. Sed ambitio repugnat charitati. P̄cit em̄ ap̄ls. i. ad Cor. iij. Charitas nō est ambitiosa vbi dicit glo. i. non vult alijs p̄poni. Charitas em̄ diligit p̄m sicut seipm. & iō non vult

enim subiacere sibi sed sociū esse. Appetit seruire
primo tñ sibi seruire. Sicut filius hoīs nō ve-
nit ministrari sed ministrare. **Mat. xx.** Ambitio
igitur peccatū est. **Tercio** ostenditur esse peccatum
ex eo qd magnanimitati contraria est. **Nā** qd contraria
tur virtuti morali est peccatū. que virtus moralis
est sū regulā rōnis sed magnanimitati que est
virtus moralis sū p b m. **nū. et bi.** contraria ābitō
Ambitio est inordinatus appetitus honoris
et magnanimitas est ordinatus appetitus mag-
ni honoris. Inordinatū aut opponit ordinato.
igitur ambitio est peccatū. Pro declaratiōe autem
huius inordinatiōis appetitus querit in am-
bitiōe. **Mora sū. b. l. v. se. se. q. cxxi. ar. i. q.**
honor importat quādā reuerentiā exhibitiā a' icui
in testimoniū excellētie eius vel virtutis. Circa
aut excellētiā hoīs duo attendēda sunt. Primus
est qd id in quo hō excellit nō hz hō in seipso. s. a
se sed est quasi quoddā dñū in eo. Et iō nō de-
bet sibi pncipiū ex hoc honor sed deo. Scdm cō-
siderandū est. qd id in quo hō excidit dñs homi-
ni a deo ut ex eo alijs pñt. vñ in tñ dñs hōi place-
re testimoniū sue excellētie quod ab alijs exhibe-
tur inqñtū parat sibi via ex hoc ut a' ijs pñt. Tri-
pliciter ergo pñgit appetitū honoris esse inor-
dinatū. Uno mō qz appetit honorē seu testioni-
um de excellētia quā nō hz quod est appetere ho-
noreū supra suā pportōem ut si malus desiderat
honorē ac si esset bonus. et desideret regiūē et pñt
teniam que nō debet nisi virtuosus nil curas de
virtute. **Uñ Ecclē. dñ. Noli** velle fieri inder nisi
valeas virtute dirūpere iniquitates. s. aliorum
scz recte iudicādo. nec cedēdo a veritate timo-
re vel amore cuiuscūqz qd nō facit malus. **Re-**
fert Aug. in. v. de ci. dei. c. xij. antiquos romanos
cū tēdini eēt ydolatrie duo in urbe pstruxisse tē-
pla inter cetera vñ tē deo virtuti. aliud deo hono-
ri. et pñgia ita tñ ordinata qd ad tēplū dei hono-
ris nō poterat esse accessus nisi p tēplū dei vñ
tis. Qui qñis erraret ut infideles in facto et o-
pione. Nam nec virtus dea est. nec honor deus.
sed dona dei qui solus est colēdus. In signo tñ
quo ad ordinē pstructōis tēploz nō errabāt. vole-
bant em cūctis ostendere qd ad honorē qui multuz
appetit recte pueniri nō pōt nisi p opa virtutis
Scdm inordinate appetit honor inqñtū honorē
de excellētia sua quā hz a deo nō refert in deū cu-
piens ipm deū ut actorē sue excellētie et virtutis
pncipiū honorari. iuxta illud apli. i. **Thimof. i.**
Soli deo honor et glā. sed sibi cupit illū honorē
ut quoddā bonuz. **Qd** si quis obiceret qd absqz
vicio pōt vñqz appeti a quocūqz qd sibi debet p
pñmo. sed honor est pñmū virtutis ut dicit pñs
in. **nū. et bi.** ergo sibi appetere honorē non ē pec-
catum. **Rñ. l. v. b. vbi supra** qd honor nō dñ pñmū
um virtutis ex pte virtuosū ut. s. hoc p pñmo ex

petere deat sed p pñmo expetit beatitudinē. que
est finis virtutis. Sed dñ esse honor pñmū vñ
tis ex pte alioz qui. s. nō hñt aliquid maius qd
retribuāt virtuosū qz honorē qui ex hoc ipso ma-
gnitudinē hñt qd phibet testimoniū virtuti. nō
tñ est sufficiēs pñmū ut dñ. **nū. et bi.** **Tercio**
inordinate appetit honor inqñtū appetitus i ip-
so honore quiescit. nō referēs honorē ad vñlita-
tem alioz et talis ppter psequēdū honorē i mltā
mala incidit. vñ **Leo papa.** Mens potentie aui-
da nec abstinere nouit a vñtis nec gaudere cō-
cessis nec pietati adhibere cōsensum. **dist. xlvij. c.**
vñ catholici. Sicut auiditas potētie ad ābitōz
pñnet. Nec ob si quis dicat qd honor de se ē qd
dam bonū et maxū inter extēria. Insup et p
honorē homines reuocant a multis malis faci-
endis ne. s. pñdāt honorē et puocant ad bona. vñ
et l. v. dicit in li de tuscūl. qñmbo. bonos alit ar-
tes quibz studia accendunt glā. ergo vñd licitū
ipsum appetere. **Nā** ut rñdet **l. v. b. vbi. s. honor**
et si sit bonū appetitus tñ boni dñ esse regularis
sū rōem. Si aut māscedat regulam rōnis. iaz nō
erit bonus ille appetitus boni. Sic ergo appete-
re honorē inordinate ut scz quiescat in eo vel a-
lio mō qd facit ambitiosus est ptra regulā rōnis
vñ et malū. Sic etiā p appetitū ordinatū hono-
ris. s. p debita media aliqui reuocant a malis et
puocant ad bonū. nō aut p appetitū inordinatū
qñmō p hoc dñ occasio mltōz maloz. cū. s. nō cu-
rant quid mali agāt ut honorē psequant. vñde
Salusti. in canilinario dicit qd glām honorem et
impūū bonus et ignauus. i. malus eque sibi exop-
tant. Sed iste. s. bonus recta via nitit buic. s. ig-
naus qz bone artes desunt dñis et solatijs inten-
dit. **Qd** etiā illi qui nō curāt de honore vitupan-
tur sū pñmū intelligit de his qui nō curāt de ho-
nore sū qd rō dñcat. i. qd nō curāt vitare ea q sūt
pñria honori ut mala opa. **Nā** autē intelligē-
dū qd deat querere honorē vel facere bona ut ho-
nores. Qui. n. solū ppter honorē vitāt mala vel
faciūt bona nō sunt virtuosū ut p pñmū in. **ij.**
et bi. vbi dicit qd nō sunt vere fortes qui ppter ho-
nores faciūt fortia. Appetitus igit honoris ābi-
tiosū qz inordinatus aliquo pñdictoz tñm modoz
rum iō peccatū est. **Aug.** etiā dicit qd locus supi-
or sine quo populus regi non potest. et si admī-
stretur ut decet indecēter tñ appetit. **vñ. q. i.** qui
epatū. vñde et ibi peccatū. Et talis appetit ad
ambitiōem pertinet

Quātū ad secū §. II.

dum. s. put bonor et dignitas pcurat phibetur
hoc pñmū ad ābitōē **Ecclē. vij. vbi dñ.** Noli q-
rere ab hoīe ducatū nec a rege cathēdra honoris
id est dignitatē. Sicut aut ad regē spāliter pñ-
net ponere aliquē in regno suo qui loco eius sit

et regi iniuriā faceret qui ab alio q̄ a rege sine ei
us p̄sensu hoc obtinere veller. Sic deo iniuriā
facit qui ab alio q̄ ab ip̄o dignitatē querit.
Quilibet autē rector tenet vices rei precipue ec-
clesiasticus. Tūc autē putat a deo p̄fici seu de vo-
luntate eius cū a populis seu electoribz vel supi-
oribz in dignitate sine sui affectu vel q̄situ poni-
tur. vñ ad heb. v. **Hec quisq̄ sibi sumit honores**
sed qui vocat a deo tāq̄ Alarō. Querit autē quis
cathedrā honoris. et sic stat in via peccatorz ambi-
tiosoz qui p̄precāmia vel obsequia vel munera
pcurat dignitates. officia. vel bñficia p̄cipue cu-
rata qd̄ p̄rinet ad simoniā vt dictum est. s. ti. i. c.
v. **Qd̄ fecit impi?** **Hason** qui abiebat ad sumuz
sacerdotiū. vt d̄. ii. **Ababab. n̄j. vñ** p̄misit regi
Antiocho trecēta sexaginta talēta argenti vt ob-
tineret summū sacerdotiū. qd̄ et fecit ita peruerse
agēs vt p̄stitueret epl̄xbiā. i. p̄stibulum iuuenū
et iudeos trāsire faceret ad ritus gētiliū et po-
stea cū mitteret pecuniā p̄ **Menelaū.** ipse addi-
dit ad predictam summā multa p̄mittēs. et sibi
pcurauit summū sacerdotiū. **H̄z autē** quilibet si
bi cauere ab h̄mōi questu pcuratōe triplici ex-
cā. **Primo** quia multa crimina inducit. **Secdo**
q̄ quilibet iustus h̄mōi fugit honorem. **Tertio**
q̄ quietem mēis tollit. **De primo** dicit quidā
ph̄s. **Hoc** maximū malū h̄z ambitiosus. q̄ non
respicit deū vel se vel alios. sed p̄ fas et nefas. et
mille picula ad dignitatē tendit quam appetit.
Ambitiosus sp̄ est pauidus. **Timet. n.** ne quid
dicat vel faciat qd̄ in oculis h̄mōi displiceat. bo-
nesiatem mēis humilitatē simulat. cūctis ad-
ulatur. cūctis inclinat oīm est seruus et tributa-
rius. grauē pugnā h̄z in se dum iniquitas pul-
sat aīm et ambitō p̄rinet aīm. **Ambitiosus** nulli
parcit vt regnet. dñiū em̄ nō parit sociū. p̄pter
hoc **Romulus** occidit frēm **Remulum** vt solus
regnaret. **Julius cesar** plura bella ciuilia in qui-
bus occisi sunt innūeri fecit vt impiū vsurparz
Ambitiosissimus **Abisalo** patri non peperit vt
regnaret ip̄e. sed p̄ adulationē populū ad se tra-
xit. et facta p̄iuratōe p̄tra p̄em **Dauid** eum de
regno expulit. vrozēq̄ eius publice p̄gnouit. vt
firmus posset regnare. ip̄umq̄ p̄em cum exerci-
tu suo exterminare curauit. sed impunitus non
trāsijt. **Nam** fugiēs de bello in mula cū trāsiret
subtus quercū p̄ capillos capitis ad ramum q̄
eius remansit suspensus. quē **Joab** lācis trans-
fixit. **Re. xviij.** **Abalia** mortuo filio **Joā** vt
sola regnaret pessima femia oīm de semie regio
masculū occidi fecit. nisi vñ **Joas. i.** puulz
qui absconditus fuit. sed ip̄a demū occisa fuit. **n̄j.**
Re. xi. **Jeroboā** rex ysrael ne amitteret regnum
qd̄ sibi a deo traditū sui iroitus aureos fecit in
Dan et **Bersabee** vt eos populus adoraret. et in
hierusalem nō accederet. sed tp̄aliter et eternalit̄

punitus est. **Re. xij.** **Abimelech** vt principa-
rum acciper in **Sichem** occidere fecit. **lxx. fr̄es** le-
ginimos ip̄se illegitimus. sed male finit facies
se occidere postq̄ fuit p̄cussus a muliere per fra-
gmen mole iactatus de muro ciuitatis ab eo ob-
fesse. **Judi. ix.** **Legit** in vitaspa. q̄ dum quidam
frater incederet p̄ viā lutosam secū mēte reuol-
uens q̄ si esset ep̄s faceret multa bona et mala ex-
tirparet. cecidit in densum lutū vñ totus detur-
patus est. **Qui** ex h̄mōi cā ad se reuersus ad iel
legendū peccatū ambitōis qd̄ est sub specie bo-
ni pulsabat sibi ip̄i dixit. **Surgite** dñe ep̄e. **Alm**
aduertit exinde q̄ in maius lutū viciorum ceci-
disset si ad illud p̄morus fuisset. **Secdo** ostēdit
magnitudo victi ambitōis seu grauitas ex hoc
q̄ oēs sancti fugerūt dignitates et honores cōsi-
derātes mala in sequētia. **Qd̄** etiā figuratū est
in parabola quā dixit **Joas** p̄tra sicimitas. i. qui i-
terfecerāt. **lxx. fr̄es** suos vt ambitiosum **Abime-**
lech h̄ent in principem. **Judi. ix.** **Qd̄** semel li-
gna voluerūt regē sibi p̄stituere sup se et inūge-
re. **Dixerūtq̄** oliue. **Impa** nobis. **R̄ndit** oliua
Nunquid possum deserere pinguedinē meam.
qua vtunt̄ dñj et hoīes vt p̄moueat inter ligna.
Dixerūt exinde ad arbore ficum. **Veni** et accipere
gnū sup nos. **Que** r̄ndit. **Nūquid** possum di-
mittere dulcedinē meā et fructū suauissimoz et
ire vt iter ligna p̄moueat. **Locutq̄** sunt ligna
ad vitē. **Veni** et impa nobis. **Qui** r̄ndit. **Si** me
p̄stituitis regē **Veni** te et sub vmbra mea req̄sca-
te. et egrediaf ignis de ranno et p̄burat vos. **Mo-**
raliter. ligna sunt homīes iuxta illud ps. i. **Erūt**
tanq̄ lignū et. **Regem** querūt sibi inūgere. q̄
rectorē querūt qui eos māsuet et leniter regant
nō tyrānice. **Procurāt** h̄ere oliuā sed renuit. q̄
dediti opibz mē signari p̄ oleū noluit dimitte-
re opus mē quod pinguat lucem in se gē vine
et p̄mis subuenit. vt p̄ficiant timētes ex hoc
amittere bonū quod faciūt. **Ficus** designat con-
templatiū qui vocatus ad regimē non acq̄ie-
scit timēs amittere suauitatē odoris p̄templatio-
nis ex sollicitudine et occupatōe p̄latōis. **Q̄tis**
significat dilectōem feruentē que etiā recusat p̄-
latōem. timēs ne ex officio regimīs tepescat fer-
uor dilectōis qui letificat deū et hominē. **Pā-**
nus est genus rubi asperum nimis et aculeatus
ad modū sentis. quod ad impetū venti **fm** **Jo-**
sephum emittit ignē. **Et** in primo molle est. po-
stea addurescit et significat tyrannū vel ambitio-
sum qui spinis viciorū acutus subditos spoliāt
sicut spine lanam ouium. qui ex se mittit ignem
peruerse et furiose p̄uersatōis. quo se et alios p̄-
burat incendio tribulatōis p̄ntis et infernalis.
Sic igit sancti recusant mali. pcurant et amide
acceptant honores et dignitates. **Vnde** et ip̄e fā-
ctorum omniū sanctificator ip̄s b̄ctus cū facto

miraculo ex quinq; panib; multiplicatis turbe
voluerūt eum sibi facere regem aufugit vt habe
tur **Job. vi.** Moyses. lxxij. annor; cum mitte
retur a dño vt esset dux populi **Hebreor;** mul
tū restitit excusans se qd esset impeditiois ligue
Ero. nq. Saul quo melior nō erat in israel. nō
querēs dignitates sed aſinas patrie. cum a Sa
muele esset sibi nūciatū ex pre dei et p miracula
offesum qd futurus erat rex populi. vocato omī
populo vt manifestaret ipse se in domo abscondit
ne assumeret. **i. Reg. ix.** **Iheremias** cū mitteret
a dño et pstitueret sup gentes et regna ad anūci
andum verbū dei subtraheret se dicens. a. a. a.
dñe deus ecce nescio loqui **Iere. i.** **Marc?** euan
gelista vt sacerdotō reprobo habereſ amputauit
sibi pollicē vt ait **Iero.** **Et Gre.** magnus ab oī
populo et clero acclamatus in papam occulte fu
git vt vitaret dignitatē **Iero?** cardinalatum ro
me dimisit vt literis sacris in **Bethleem** iſuda
ret. **Et Petrus** damianus tāto honori iam ex
ercitio vt sibi vacaret. valescit **Amb.** ne pmo
ueret in archiepīm electus a cunctis meretrices
ad domū suam ire fecit nō vt eas cognosceret. s;
vt populi ab hmoi reuocaret. **Gre. nazanzenus**
ep̄atum dimisit vt sapie vacaret. **Augu. sum**
mum doctorem lz iuitū. **Valerius** ep̄s summ?
pbm ordinauit p̄cauens ne ad urbem carentes
ep̄o deueniret vt pastorem curā vitaret **Mar**
tinus aut nec diaconū a sancto **Mar**io p̄cauit.
ep̄o voluit impositiū acceptare indignum se cla
mitans tāto officio. **Quāta** igit p̄sumptio qn
ta ambitō et qz piculosa in illis qui hūmilitates
merito et actiōe pusilli humeros offeīt ad hmoi
onera grauiā que gigātes sapia et sanctitate vite
sibi arbitri sunt importabilia. **Cōsiderabāt** bi
quod ait **Aug.** **Nihil** in hac vita et maxime hoc
in te difficilius. nihil laboriosius. nihilqz picu
losius ep̄i pb̄i aut diaconi dignitate ac officio.
sed apud deū nihil beatiū si eo mō milites quo
noster imperator p̄cipit. nihilqz tristius miserabi
lius et dānabilius hmoi dignitate si p̄funetorie
res agat. **di. r. l. c.** **Ante omnia** honores quoq; et
dignitates tpales plene sunt periculis et victis
malis. **vt Iero.** **Egregie** de cesare **Julius** ait.
Cesar cū quosdā honorare voluit non ipsos ho
nestauit sed ornamenta deturpauit. **et Boetius.**
Quāto maior est dignitas tāto despectiores im
p̄os facit. **Tollit** de mī ambitō et p̄sidētia vlti
gnitas quietē mentis inducēs multas amaritu
dines pmaxime qñ querit vel quesita possideſ.
In cuius figurā **Lia** d; hippos habuisse oculos.
quia cum **Martha** sollicita et turbata erga plu
rima. inde oculus obscurat et quies tollit. quies
scendo aut aīa fit sapiens. **Hinc Gre.** **Omē** qd
bicem plus merorib; afficit qz honorib; gau
det. et dum cor in tribulatiōe ponit ad memoria;

culpa reuocaf. **i. ambitōis. di. r. l. c.** **Merui.** **Ber**
quoq; sic ait. **Ambitō** ambiennū cur quomō
oēs torques oīb; places. nil acerbius cruciat. nil
molestius inquietat. nil tñ apud miseros mor
tales. elebrius negotijs eius. **Ap̄te** figurantur
p̄sidentes p opimērum supius tabernaculi do
mini facti de pellib; arietum rubricatis. qd coo
periebat aliud coopimētū p̄ciosum ip̄i taber
naculi vt hētur **Ero. xxi.** **Tabernaculum** dei ec
clesia est. coopimētū supius defendēs aliud iſe
rius ab estu et imbrib; et pluuijs significat. p̄si
dentes in ecclia qui custodiūt filios dei quos te
nere diligit. p̄fectiōe supiores ab incōmodis et
vexatiōib; multis quas ip̄i sustinet. **vt Greg.**
Misericos deus quos tenere diligit ab exte
ribo actiōib; abscondit. **Plaz** et paterfamilias ad
eum laborē seruos mittit a quo subditos filios
suspendit. et in filijs sine vexatiōe decori sunt. vñ
serui in puluere deturpanſ. **Idē** in moralibus
Cessatiōem a laborib; mōi dñs impart. **Sed** ve
lana mens plus assequi asp̄a carnalit. qz tenere
blāda sp̄aliter gaudet. **Hñtes** em̄ manna fa
stidiūt et sepe desiderāt que nō sine lacrimis co
medūt. i. honores et dignitates figuratas p alia
et ceras quas in deserto quidā appetebāt. **Nūe.**
Et sicut tales ambicioſi B amittūt quietē cō
sue. ita in futuro quietē gl̄e. **Unde** et xps **Joan**
ni et **Jacobo** qui per m̄tem vxorē. **Lebedei** perie
rant sedere vnus ad dexterā alius ad sinistrā in
regno suo. i. p̄mos existere in regno qd tēpale
tunc estimabāt ambitōe ducti. **Rūdit** xps. **Be**
dere ad dexterā vel ad sinistrā nō est meum. da
re vobis. **Mat. xxi.** nō agunt sicut nec alijs ābiti
osis. **Legit** de **Goffredo** priore **Clara** ualleſ. q
cum fuisset electus in ep̄m **Tornasencē** et ab eu
genio papa et scō **Bernardo** cogereſ subire on?
p̄stratus in terra dixit. **Monachus** fugitiu? esse
potero si hinc me eiciatis ep̄us aut nūqz ero et
sic dimissus fuit. **Cum** aut p̄dictus **Goffredus**
mortuus apparuiſset cuidā caro sibi. interrogat
us ab eo de illo negotio ep̄atus q n acquieue
rit iussus si fuisset illud deo placitū. **Respondit**
reuelatū ē mihi a sanctissima trinitate q si fuisset
de numero episcoporum fuisset de nume
ro reproborum.

Quantum ad ter. s. iii

rium. i. pmanētiā in vicio ambitōis. hoc notat
ibi in sedēdo in cathedra pestilentia. qd nō facit
virtuosus. **Cathedra** dignitates significat p̄si
dentie. **vt Mat. xij.** dicit xps. **Super** cathedrā
Moyſi sederūt scribe et pharisei. i. dignitates et
officiū regendi et docendi populum. quod fa
ciebat **Moyſes** tenuerunt scribe et pharisei. **S;**
cathedra pestilentie viciat quando per ambi
onem et p̄sumptiōē puenit ad eam. et indigne

Titulus Tertius

retinet. Nam talis prelatō ut morbo prāgiosus
occidit bñtem. et alios inficit suo exēplo. Sedet
aut in ea qui pseuerat et quiescit in tali ambitō
ne excusans se et defendēs hoc vñlicitum ut ingē
in cathedra. Sed ut ait p̄s. Ue vobis phariseis
qui diligitis primas cathedras. Lu. xi. Ue autē
dñatōem importat. Ubi dicit Criso. Qui ma
le sederit sup cathedra iniuriam cathedre facit.
Valus em̄ sacerdos de sacerdotio suo nō digni
tarē sed crimen acquirit. dist. xl. Multi. Male
aut sedet qui ambitiose et viciose habet talem di
gnitatē vel officiū et bñmōi. Sanguisugę due
sunt filie dicētes affer affer. puerbio. penul. De
sunt ambitō et cupiditas que sp̄ appetit honora
biliora et diuina bñficia et dignitates. et sic sedet
habituari in bñmōi. Sed querit vñ appetere e/
piscopatū sit illicitū. et si est mortale peccatum.
Et videt q̄ nō. Qui em̄ ep̄atum desiderat. ait a/
postolus. i. Thimo. ii. bonū opus desiderat. sed
desiderare bonū opus non est illicitū. nec p̄p̄s
peccatū ergo r̄. Preterea qd̄ lz spare lz appete
re. cū actus sp̄ei includat appetitū in rem sparaz
sed lz sacerdoti spare ep̄atū ergo et appetere. dicit
em̄ iohannes pap̄a de sacerdote. Qui p̄ singulos
gradus est ordinatus debite seruatis interli inq̄
p̄gruis tpm̄ q̄ si cum ad bonos mores exactior
vita perduxerit exinde sunt mū pontificatū spera
re et erit. i. ep̄atum. di. lxxv. In singulis. Et idē
di. lix. Si officia. ergo r̄. Ad hanc qōnē r̄ndz. b.
Lho. ii. q. c. lxxv. dicens q̄ in ep̄atu p̄nt ma
siderari quoz vñm est principale et finā. scilz
ep̄alis opatio p̄ quā vñtitan primoz intendit.
fm̄ illud Jo. vi. Pasce oues meas. Aliud est al
titudo gradus. qz ep̄s sup̄ alios p̄stituitur. fm̄ il
lud Mat. xxv. Fidelis seruus et prudēs quē cō/
stituit dñs sup̄ familiam suā. Tertiu est qd̄ con
sequēter se habet ad ista. s. reuerētia. et bonoz. et
sufficiētia ip̄alium. fm̄ illud. i. Thimo. v. Qui
bñ presunt p̄b̄i duplici bonore digni habeant
Appetere igitur ep̄atū rōne bñmōi circumstanti
arum manifestū est q̄ illicitū est peruinēs ad cu
piditatē et ambitōem. Unde p̄tra phariseos do/
minus dicit Mat. xxiii. Amāt primas cathedras
in sinagogis. Quātum ad scdm̄. s. ad celsitu
dinem gradus appetere ep̄atum p̄sumptōnis
est. Qñ dñs arguit discipulos primatū queren
tes dicēs. Principes gentium dñantur eorum
Mat. xx. Ubi Criso. dicit q̄ gēnle est primatū
cupe. et sic gēnium comparōe animā eoz est uatē
puertit. Sed appetere primis p̄desse fm̄ se lau
dabile est et virtuosum. Verum qz p̄t ep̄alis ac
tus habet a nexā gradus celsitudinē p̄sump
tuosum videt q̄ aliquis p̄esse appetat ad hoc ut
subditi p̄sint nisi manifesta necessitate imminē
te sicut dicit Gre. in pastorali. qd̄ tūc erat lauda
bile ep̄atum appetere qñ dubiū non erat p̄bñc

quenz ad maiora supplicia puenire. Unde de
facili n̄ inueniebat qui bñmōi onus assumeret. p̄/
serm cum ad hoc aliquis caritatis zelo dñit
scitaf. Sicut Isaias appetēs primis p̄desse ad
p̄dicandū se mitti petijt. qui tñ ut dicit Grego.
prius se purgatū a vicijs audiuit. p̄t tñ q̄libet
absq̄ vicio p̄sumptōis appetere talia opa face
re si eum p̄tingeret in tali officio esse. vel etiā cē
se dignū ad talia opa exercenda. ita q̄ opus bo
num cadat sub desiderio. nō aut primatus dig
nitatis. Et sic videt dicendū simplr esse illicitū
qd̄ p̄bat p̄ Aug. dicentē in. xix. de ci. dei. Loc⁹ su
perior sine quo p̄p̄s dei regi nō p̄t et si admistre
tur ut decet indecēter tamē appetit. quod etiam
habet. viij. q. i. Qui ep̄atum. Et q̄uis exp̄esse
hic nō dicat hoc esse mortale. videt tñ ex dictis ei
us hoc elici posse. q. c. art. v. et in scriptis in quar
to. Dicit em̄ ibi q̄ p̄ces p̄ se p̄recte p̄ digni
tate vel bñficio bñte curam aiarum simoniā in
ducunt. Ray. Hugo. Hosti. Gos. et quidam
aliq̄ idē sentiūt. Et rōeoz est. quia reputatur p̄
indigna rōne p̄sumptōis etiā si alias cēt dign⁹.
Sed nullus reputat indignus bñficio ecclesiā
co in dignitate culpe nisi p̄pter mortale. ḡtal p̄/
sumptō est mortale. tūc sic. Appetitus delibera
tus alic⁹ rei cuius p̄curatōr vel actio exterior est
mortalis est mortale. qz ad eandē sp̄em pertinet
sicut p̄ per exempla de appetitu deliberato et o/
p̄re fornicatōis furti et alijs vñt habet de pe. dist. i.
Si cui. cum alijs ca. Sed p̄curare p̄ces bñf/
cium curatū est mortale ut p̄batū est ergo et ap
petere. cum et ep̄atus p̄maxime habet curam aia
rum. ergo r̄. Si dicat q̄ appetitus et opus non
sunt circa idē. qz opus est p̄ p̄ces sed appetitus
est simplr non ad opus p̄recti. Rñ. q̄ hoc n̄ ob
stante firma manet p̄c. usio. Nā et ille qui delect
tatur in cogitatōe morosa fornicatōis esto q̄ ex
p̄resse n̄ appetat opus fornicatōis. nō p̄terea e/
uadit mortale. qz et si nō exp̄esse. tñ tacite assentit
ad opus ex quo volūtarie delectatōis cogitatōis
habet. Sic in p̄posito q̄uis nō appetat fundere
p̄ces appetit tñ illud cuius p̄curatō est mortale
nisi hoc appeteret sub p̄ditōe inq̄tūm. s. hoc cēt
licitū et non peccatū. tūc nō esset p̄p̄e voluntas
que requirit ad peccatū. sed potius vñleitas q̄/
dam. Preterea p̄ totā illā qōnem. b. Lho. de si
monia. nil dicit de mortali. et tñ certum est simo
niā esse peccatū mortale. Et si quis diceret hoc
p̄stare p̄ penas inflctas et multa que ibi vñt. et
silt p̄t hoc illicit ex his que in isto ar. ponit. dicit
em̄ allegās Crif. Primatū ecclē p̄cupiscere nec
iustū est nec vñle. Quis. n. sapiēs vult se subij
cere futuri et p̄iculo tali ut det rōnem p̄ oī ecclā
nisi forte qui nō timet dei iudiciū abutēs prima
tu ecclē seculariter. s. ut puertat et i secularē bñl
le. S3 hoc agere. s. p̄tra iusticiā vel abuti p̄latu

ecce seculariter mortale videtur. Et superius etiā dicitur hoc appetere esse viciū gentile. i. paganorum. quod videtur esse mortale. Supra eplam. i. Lbimo. in. sup. illud. Qui episcopatum desiderat. idē Lb. sic di. Aug. dicit quod locus superior indeceter appetitur. Et tunc est quod nullus deus appetere aliquid ultra vires suas non sibi proportionatū. alias esset stultus. Ille ergo bene possit desiderare cuius opus esset episcopatum proportionatū. Ad huiusmodi autem nullus est idoneus. quod per latius finem gradū et pueritiam deus omnes alios excedere in ueritate et prelatore. ita ut sui respectu alii sint inferiores. Et hanc idoneitatem de se presumere est maxime superbia. ergo vel appetit circa istas. i. quod possit et honorem et beatitudinem et diuinitatem et tunc nescit quid appetat. quod non est hoc episcopatus vel ipsius opus. et hoc est superbia. et ideo non accipiedū nisi in positis. hoc ille. Supra autem ex genere suo est mortale. ex quo ostendit magnū esse peccatum. Ad arguenda tamen. Ad illud. qui episcopatum desiderat. dicit ibi. Lb. sup. eplam quod multi ex hoc terrū male intelligentes sumpserunt sibi occasionē ambitiois. Non vult ergo dicere ibi apostolus quod qui desiderat dignitatem episcopatus desiderat bonū opus. Sed qui desiderat bonū opus est intendere salutem. quod opus importatur nomine episcopi. interpretatur. n. superintendens. i. salutem aliorum. ille desiderat bonū opus. quod hoc est opus caritatis. quod potest fieri etiā sine dignitate episcopali. quāuis huiusmodi illa dignitas ad hoc ex debito teneatur. non autem tendens ad gradū et diuinitatem quod circūstāt nunc illa dignitas episcopalis. que tunc non erat quod episcopi erant pauperes. nec in honore sed primi ducti ad tormentum. Aug. dicit ibi quod apostolus exponere voluit quid sit episcopatus. scilicet nomen operis non honoris. grecū est enim nomen. viij. q. i. Qui episcopatum. viij. et glo. Jo. que arguit ex isto. quod possumus appetere episcopatum ad perditionem. scilicet alius non posse. multū superficialiter arguit. cum in ipso. Aug. dicat contrariū. scilicet quod locus superior indeceter appetitur etiā si bene admittitur. Ad secundum tamen. quod spes sumit dupliciter. Uno modo proprie. et sic includit appetitū rei spate. Alio modo improprie et large pro quoddam expectatōe quasi certa seu credulitate alius futuri entis qui potest et amari et non amari. sic dicere possumus reū quicquid spate mortis quam tamen odit non amari. et sic sumit spes a rosimo papa in. d. c. in singul. di. lxxvj. Sicut Gre. cū videret populum et deus acclamare in eum poterat spate papam tunc ex illis circūstātijs. i. expectare fidem. et tamen fugiebat et horrebat. vel ut exponit quedā glo. sup. c. Si officia. li. di. spate debet. i. dignus habetur episcopatum. Necob. si dicat. Appetere religionem est licitū et appetere episcopatum. cum uterque dicat status perfectionis. Nā vñ. i. Lb. vbi. s. alio modo et respectu de status perfectionis episcopatus et alio modo religio episcopatus est de status perfectionis actus. quod. scilicet alios perficere. scilicet subditos. vñ presupponit iam perfectionem habentem quā nullus de se deus presumere. et deus etiā gra-

dum et prater se supra alios. Sed religio est status perfectionis passive. vi. i. via tendendi in perfectionem. vñ non oportet quod sit perfectus sed quod tendat ad eam. et in ea non perficitur sed subiicitur alijs quod pertinet non ad honorem sed ad humilitationem. Ad supradictā conclusionem facere videtur quod ait Gre. loquens de dignitate episcopali. i. Locus regimis sicut desiderantibus est negandus ira fugientibus est offerendus. Et sicut scriptum est scilicet ad Heb. v. Nec quisque sibi sumit honorem. sed qui vocatur a domino sicut Aaron. viij. q. i. in scripturis Non autem videtur negandus huiusmodi alio impedimento non concurrente nisi per mortali. ergo illud desiderium videtur mortale. Glos. tamen ibi dicit quod intelligit de desiderantibus ambiciose. scilicet ut possint non ut possint. et de importune se ingerentibus. Et finem hanc glossam et opinionem eorum qui dicunt licitum esse preces per se porrigere per beneficium curato si alias sit dignus. de quibus habes in. s. sequenti. licitum esse desiderare episcopatum ut possit. quod tamen unus de mille non facit modernis. Sed ex supradictis etiam hoc licitum et ambiciosum et presumptuosum est.

Queritur etiā. §. IIII

utrum appetere alias dignitates seu officia l'beneficia curata infra dignitatem episcopalem ut abbati am. prioratū. decanatū. prepositurā. vel archidiaconatū. vel ecclesiam curatā. sit mortale. Et videtur quod non. quod quod non est prohibitū aliquo iure intelligitur esse excessum. viij. q. ij. Ebd. Sed ista nullo iure prohibent ergo ut licita procedunt. Contrariū huius videtur esse rei veritas. Et tunc est. quod vbi est eadem ratio ibi et idem ius. Nā de similibus idē est iudicium. ar. di. v. Ad eius. Sed ratio quare est illicitus et mortalis appetitus episcopatus est. propter curam quā habet annexā. quod presumptuosum nimis est ut quis se reputet idoneū ad regendum alias aliorum. Sed eadem ratio est in quolibet predictorum. quod. scilicet in omnibus est cura annexa. nec differunt ab episcopatu nisi secundum magis et minus. quod vix episcopus habet curam vniuersalem sue diocesis. sed in predictis officijs constituti habent curam partialem vix vnius parochie vel vnius collegij. talia autem non diuersificant speciem obedientie peccati. Sicut appetere furari vñ florentinū est eiusdem speciei cum appetitu furandi militem. secundum sit grauius peccatum propter maius nocumētū intēti. Sic in proposito maior vñ presumptio et ambitio tantum est quātum maior cura et maior gradus est annexus dignitati vel beneficio quod appetitur. tamen utrobique appetitus mortalis. Preterea si aliquid predictorum petere est mortale. et illud appetere erit mortale. sed petere quodlibet predictorum est mortale. Nā finem Lb. Ray. Hostie. et Gof. petere per se aliquid eorum. etiam si alias sit dignus includit simoniam. quia sunt preces per idignam rationem presumptionis. et appetere erit mortale.

Titulus Tertius

cum simonia sit mortale. Et ad pfirmatōz hui⁹
conclonīs vident facere plura dicta scōz. Dicit
enī **Cris.** Qui desiderauerit pmatū. i. dignita
tē. vel paturā in terra inueniet pfusionē in celo
nec inter seruos xpi pputabit qui de priatu trac
tauerit. di. xl. c. multi. **¶ Qui desiderauerit Paul**
lus aut inuenit pfusionē in celo aut sepaſ a cō
sortio seruoz xpi nisi ppter mortale gēz. **¶ Ite leo**
papa. Principatus quez aut seditō extorſit. aut
ābitus occupauit. etiā si actibz suis vel moribz
nō offendat. i. pius tñ iniri sui est pnciosus ex
se. i. q. i. **¶ Principatus.** Sed nō dī pnciosum nū
si mortale ergo zc. **¶ Ite Gre.** Sicut bis qui iui
tatus renuit requisitus refugit est sacris altari
bus ad mouēdus. ita qui vltro ambit z spōte se
ingerit est remouēdus. i. q. vi. Sicut. **¶ S3 nlls**
est remouēdus a pmatōe nisi ppter mortale gēz
Ite cura aīaz nō pōt exerceri licite absqz mor
tali sine gā. i. in celebrādo. admīstrādo sacra. of
ficiādo eccliam solēniter. nlls aut pōt esse cert⁹ ex
se bēre grām. Cū ergo frequēter z quasi pūne
bēat ista facere vidēz sponte se periculo mortalis
peccati exponere. **¶ Hāc rōnē vidēz tāgere. b. l. i.**
quolibet. Si aut p supiores ponatur ad pdicta
vidēz satis excusari. qz necesse ē ēt obedire. **¶ Sciē**
dum aut qd id qd dictū est sup. s. q. nō licet pete
re bñficiū curatū absqz vicio simōie. fm **l. i. et**
alios aliqui nō tenēt. vt **Bern.** in glo. **¶ Guil. glo.**
Ray. z Ul. in ope suo. Dicit enī hoc esse licitū
si alias sit dignus. **¶ Nō si vtz esset certe etiam li**
citū esset appetere. z idē de epātu. Ad auctes au
tem forte rñderent qd intelligunt qñ hoc appetit
vt pfit nō vt pfi. vel qñ hoc querit per indebita
media vt p potētā secularē vel mīsera et bñmōi. i.
qñ alias est indign⁹. **¶ Nec requirit certitudo sci**
entīe s. sufficit certitudo pbabilis cōiecture de
hoc qd sit in gā sicut erigū in susceptōe sacroz
debita. **¶ Hāc opionē sequi vident curiales.** Sed
qz doc. qui pmatū dicūt scītate z scā theologie z
iuris sunt lōge pstantiores. iō nō vidēz tuta pdic
ta opio nec sequēda. **¶ Dicit in forte posset qd qui**
intēderet deo seruire in clero. nō ppter honores
maiores sequēdos z diuitias qz in seculo. s. qā
status iste melior est qz secularis z dñis applica
tus z magis sibi gratus. z in eo positus appetit
sibi puideri de bñficio a supioribz. vel etiam pe
nit vt possit fm cōditōem suā sustētari nō ad pō
pam s. ad decētā. nō bñs intētiōē ad curaz nec
ad honore z gradus z pinguius bñficiū. sed ad
fm gubernatōem ita pētus de simplici bñficio
sicut de curato. dum nō sibi sufficiens esset. si pec
caret. **¶ Appetit enī z querit qd est de iure dño de**
bitum vīz. **¶ Qui altari deseruit de altari viuere**
debet vt ait apls. i. ad Cor. ii. **¶ Nō licitum ē cuili**
bet. **¶ Et qñ cura annexa sit ei quod sibi confer**
tur. Oculus tñ eius nō est ad hoc principalis s.

ad sustentatōem sibi debitam ex seruitio ecclie.
¶ Illud autem. s. qd sit curatum est accessorium et
per accidens. **¶ Et accessorii naturaz sequi pgnit**
principalis. de re. i. li. vi. c. Accessorii. **¶ S3 prin**
cipale intētū. s. sustētatio sui vidēz licitum. ergo
quod inde sequit non aliquid illicitū adiungē
do. **¶ Ad argmētum rñdetur qd negando illd. s.**
qd hoc appetere nullo iure pbibeat. pbibet enim
illo mādato dñe legis. Iuste quod iustum ē ex
equeris. quo mādato intelligitur pbiberi idebi
ta. pcuratio vel ministratio sacramētōz. vel ex
cunio spūalium. z bñmōi. **¶ Ite ptra illud ad l. i.**
bze. v. **¶ Nec sibi quisqz assumit honore sed qd vo**
cat ur a dño zc. **¶ Videtur etiam hoc esse ptra ius**
naturale qd aliquis querat onus supra vires su
as. **¶ Verum circa principale quesitū huius que**
stionis z pcedentis. s. de epātu vīz sit mortale il
la appetere. qz vt dicit l. i. in quodā quolibet.
¶ q. de mortali. vbi non repitur expssa auctoritas
scripture vel determinatō ecclie nō nisi piculose
distinif. determinatio iudicio sapientū de relin
quatur. **¶ Ad argumētū aut factum in cōtrarium**
posset rñderi duplr. Vno modo fm opinionem
illoz qui dicūt non esse illicitum porrigere p
ces. p se p bñficio curato si alias est dignus. vt
delicet qd non est mortale. pcurare epatum per p
ces. vnde nec etiā appetere. **¶ Alio modo tenēdo**
opionem. b. l. i. z sequacium. s. qd illud sit illi
citum z simoniactū. z fm hanc opionem respon
debitur qd appetitus deliberatus eius cuius pro
curatio z actus exterior est mortalis est mortale
hoc est verum qñ appetitus z pcuratio sunt cir
ca idem quod nō est in pposito. Nam pcuratio
est per pces. appetitus aut est simplr. vnde z si
ne p cibo ptijs potest esse. Sed si quis ita appe
terz qd etiam preces est paratus porrigere pro se
tūc appetitus z pcuratio essent circa idem. z tūc
fm illam opionem videtur mortale. **¶ Ad illud**
aliud. s. cum dicitur. qd si in penitiōe est mortale
z in appetitiōe erit etiam mortale responderi po
test qd non est semper verum. **¶ Nā licet mibi ap**
petere qd Petrus gratis et liberaliter ter mibi
duo. p mutuo factio sibi gratis z liberalius. z nō
hoc petere vsuram sapet. **¶ Ad auctoritates iaz nō**
sum esse vidēz. vel posset dici etiā qd dicte sunt ad
exaggeratōem. tñ mibi ad huc remanet masia
dubia. z ideo cauendū. **¶ Querere g aut appetere**
bñmōi curata principi ppter honore z diuitias
que in sequunt homibz vidēz esse mortale. z rō ē
quia est ptra ordinem caritatis. Nā non solum
dilectio dei z pmi est in preceptis sed etiaz ipe
ordo dilectionis fm l. i. homam scōa secundē. q.
trvi. **¶ Est autem de ordine dilectōis vt diligatur**
pzius salus animarum qz corporum. s. hunc or
dinem talis puenit pferens tpalia que ordi
nant ad corpus. s. diuitias z honore saluti aīaz

que exerceat p curam. **P**reterea di. li. c. **Q**uia a
liquo crimine ponit p siliū **T**ollerantū plā vicia
et impedimēta canonica a quibz dze immunis
p mouēdus in epatu. **E**t inter cetera hoc ponit
Qui ambitu bonorū querit pcludēs q ordinā
tozoz qui bñt talia vicia d pūiri cū ordina
tōz nō esset nisi mortale esse gē. **P**reterea abu
tū ex quo abusu verisilī pōt sequi periculū sa
lutis aīaz vidē esse mortale qz ptra caritatē. **S**z
bñōi querere vel appetere mō dico est abuti il
la re. **S** dignitatis vel bñfici qz illa principaliter
sunt ordinata ad pcurādū salutē aīaz. nō ad tpa
lia. **E**t ex hoc abusu verisilī sequit pclitatio aīaz
qz nō vidē esse mortale. **N**ā ne displiceat subditis
vel dñis tpalibz a p pñs amittat talia bñficia l
psequat alia incōmoda mōi nō curabit de corre
ctōe subditoz vel admonitōe eoz vel subtractio
ne sacoz cum expediret. **T**alis vt mercenarius
cum viderit lupū inuadēte gregē fugiet tacēdo
et lupus rapiet et disperget oues vt dicit **Iobā** r. **E**t
hoc ē sal infatnatū fm **Aug.** scū queritur tpa
lia in cura p pōz principibz quod ad nihilū valz
nisi vt mittat foras et pulcet ab hoībz vt bētur
Mar. v. ergo r. **P**reterea in repentinis homo
opatur fm finem pstitutū et abūm pceptūz.
Tali autē frequēter occurrūt ea quibz repente o
pōt puidere i foro cōfde rōe cure cū aut finis
pstitutus in eo sit tpalitas et in eo sit habituar
fm illud iudicabit male et sic exponit se picul
pctoz moralīū. **P**reterea cū quis pcpua opa
spūalia ordinat ad tpaletm vilitatē vidē cōter
ibi pstitūere finem et p pñs est mortale qz auer
tū ab incōmutabili bono et puerit ad cōmut
tabile bonū sicut cū quis opa de genere bonozū
cōter viciū ecclās et bñōi facit ad hūc finē
principibz vt laudet ab hoībz. **S**ed b talis facere
vidē. **N**ā que maxime sunt spūalia s. exercere cu
ram intēdī et ordinat ad bonorē et diuinas gō
stūit ibi finē et p pñs peccat mortaliter. ad qd
facit quod ait **Aug.** ad **Valerīū** vicz qz nihil in
hoc mōo tristius miserabilius et dñabilius ēpi
vel pbi vel diaconi dignitate si pfunctorie id ē
negligētē et adulatorie res agat. di. xl. **N**ā oīa p
dicti oēs tūc ponebant in cura vel adiutorio cu
re vt diaconi et cū tpalitas querit pncipalit per
functorie et adulatorie agit cura gē. **M**ultoma
gis fm oēs peccat mortit qui indignus vel p p
ignozitiā crassam vel ppter malā vitāz vel ppter
impedimētū aliqd canonicū vt etatis vel irregu
laritatis et bñōi appetit vel querit talia. **T**alis
ei facit ptra iura dīna et canonica. **F**acit. n. ptra
regulā aplicā. i. **T**himo iij. **P**pter epīm esse irre
prehensibile r. que regula extēdit ad oēs pmo
uēdos pcpue ad curā vt dicit **vis. lxxi. c. Aplūs.**
Et in figurā **Leui. xxi. pceptū fuit.** **D**ō qui bē
maculā nō offerat panē deo suo nec accedat ad

ministratū eius. **E**t ille macule significāt pecca
ta mortalia. vt exponit **Gre. di. xli. c.** **P**icetent
a quibz maculis dñt esse liberi p mouendi quibz
maculis pleni sunt tales qui appetit et querit
bñōi p mouētes. **A**d hoc etiā facit quod bñ extra
de elec. cum in cūctis.

Bed quid de offi. §. v.

cōs et dignitatio secularibz si appetant et petan
tur et pcurant p preces et obsequia vt officiū po
testatis. senatoris. capitanei. xeriliferi. p priorat
ciuitatis. et alijs bñōi. nūquid est peccatū. **R**ñ.
qz si quis bñōi appetat vel querat magis curans
de bonorē et lucro qz de iusticia seruāda. vnde et
patus seruire amicis in licitis et in illicitis et lu
crari p fas et nefas et deuiare a iure ne displiceat
magnis. nec punire crimia vt debet. vñqz morta
liter peccat faciēs cōtra illud **Sap. i.** Diligite iu
sticiam qui iudicatis terram. **S**imiliter si ignorat
ea que spectāt ad executionem debitam dicti of
ficii. nec inuari per aliū potest vt p assessorē. **I**n
laicis em̄ intolerabilis videtur ignorantia dicit
Leo papa di. xxvii. c. Si in laicis. et loquit de
recondito. **S**imiliter si paratus est se intromitte
re de his ad que sua potestas non se extendit. qz
uis ibi consuevit fieri. puta si laicus velit dēteri
cis iudicare vel de ecclasticis disponere. quod eis
pibetur distinctione. xvi. per totum. **S**i autē
intendit seruare in omnibus et iusticiam admi
nistrare in agendis. saltem per practicam compe
tentem edoctus. et in dubijs intendens consilia
querere. illa tamen querit et ppter bonorē mun
di. et ne despicibilis habeatur non participando
officia ciuitatis vt ceteri. vel vt inde lucrum cō
sequatur. quo se et familiam valeat sustentare.
et hoc per salariū deputatum et alia cōsuetā vt
de penis pecuniarijs et litigijs nil extorquēdo a
subditis vltra cōstitutum scilicet appoztatōnem
lignorum. et victualīz et huiusmodi humana
tentatio est. nou tamen condemnāda. **E**t mul
to magis cum ista querunt ne priuari bis cōcul
centur a ceteris. et imponantur ei onera graua
et importabilia. **S**i quis autem hoc faceret ad
obuinandum malis zelo iusticie deum nō homi
nes timens. quis est hic et laudabimus eū. **T**u
rius tamē esset extra bñōi esse. quia difficile est
in bñōi officijs que ibi pponunt malis multis
resistere. et opponere se torrēti ad quod tantē te
netur qz in eo est. quia vt dicit **Inno.** Non
caret scrupulo societatis occulte qui manifeste
crimini desinit obuiare. di. lxxii. **E**rror. **A**d mē
tem etiā reducendū quia iudiciū durissimum si
et his qui presunt vt **Sap. vi.** dicitur. **Q**ui au
tem sunt male vite piculose se ingerūt ad talia.
et multo magis qui etiā male fame. **D**ifficile est
em̄ vt habituari in malis nō deficiant in multis

Titulus Tercius

Unde Leo papa dicit qd ad honores mōi siue
suffragio ipis siue merito laboris indignū ē per
ueniri. Et notari ābitus solēt. i. ambitiōis vicio
quos pbitaris documēta n̄ adiuuāt. di. li. Si
ramur. Dicit. n. zosim? papa. Officia secularia
principālē locū n̄ vestibulū actiōis ingressis. i. no
uis in bn. di. si p singulos gradus examianis de
ferūt di. li. Si officia. Et h̄ mali iuste iudicārēt
hoc in est scādalum populis. vñ Amb. Iudicet
iste de alterius errore qui n̄ bz qd in seipō pde
net. Iudicet ille qui n̄ agit eadē. iij. q. vij. Iudi
cet. a p totam questionem illam

De magisterio .§. VI

in thxologia viz iz appetere petere et pcurare. et
videt qd nō. qz xps dicit Mat. xxiij. Nec vocemī
magr. qz magr vester vnus est xpus. Et Iaco. iij
dz. Nolite plures magr fieri zc. In pntariū ē qz
nullo iure pbitet. a nullaz curā bz annexaz vñ
fit periculū. In. hanc questionē format. b. Tho
in quolibet sub alijs verbis viz viz liceat ali
cui p seipso petere lñiam docendi in thxologia.
Et in. q. sic. Errō est. quia nullā petit excellētiā
prānis quod tur peēt sed petit solū oppositiua
tem cōicandi id qd bz cōicare. Cōicare aut sciaz
quā quis bēt laudabile est a ad caritatē prīnēs
fm illud Sap. xij. Quā sine fictiōe didici a si
ne inuidia cōico. Et. i. De. nq. Unusquisqz pro
ut accepit grām in alteriuz illā administrantē
Pōt in turpitudine pntere rōne psumptiōis vt
si ille qui nō esset idone? peteret officiū docendi
hxcille. Et bis igit duo psumponunt ad hoc vt
fit licitū. Prīmū qd sit idoneus ad docendū. Se
cundū qd intēdat nō excellētiā principalit̄ h̄
cōicare doctrinam. Si ergo aliquod horz desue
rit non licitum sed peccatū erit p argumentum
a pntarijs. vt dist. xxi. Qualis. Si ergo non sit
idoneus nec etiā ppetenter. psumptuosus erit a
videt esse mortale. quia pnta intēdōem ordinatō
nis eccie. Ab eccia em̄ creditur institutū tale of
ficiū magisterij. vt extra de magistris. p totū. a
ad defensionē a declaratiōem catholice doctrine vt
sciāt hōies ad quos in dubijs de iure debeāt bē
recursū. a vt doctrina catholica publice doceā
tur. Et qd sit intentiōis eccie qd non admitatur
ad tale magisterium non idoneus pater! ex hoc.
quā iurant cōmuniter magistrandi qd non ad
mittēt ineptos ad illud. Juramētū autem non
erigitur extra ordinatōem eccie nisi in arduis q
vult cōno seruari. quod videt in bnōi esse verū.
Nam ex cōtrario sequit̄ verisio catholice doctrine
a periculum aiarum. Nam simplices audito no
mine magistri ad illum accedent p psilio in du
bjs cōtēdē. vel p declaratiōe scripture. super quo
quesitus erubescens tacere ne ignarus videatur
in debet fm ignorantiam suam. unde a Inno.

dicit. Disertū est eum fieri magr qui nunq̄ fu
it discipulus. di. li. Et zosimus papa. Quis tā
arrogans tam imprudēs inuenit qui in celesti
mitia que ppenius ponderanda est. a sicut au
rum repentinis ignibz explicāda ē statim dur esse
desiderat. cū tiro an̄ n̄ fuerit. Deius velit docere
qz discere. di. li. Si officia. merito aut pōt dici
bnōi magisteriū militiā. qz docēdo a disputan
do dñt vsqz ad mortē p veritate certare. accidit
aut de bn. di. impijs in gñis qd dicit Leo pa. vi
delz qd magr exst erroris qui veritatis discipuli
nō fuerūt. xxiij. q. iij. Quid aut. Non videt igit
talīs dānatōne euadere qui manifeste septus a
insufficiēs illud querit a appetit. nec eos qui il
lū admittūt cū pnti inueniant. Quā autem
scia requirāt ad hoc vt possit idone? iudicari a
binio i pōz pitoz relinquat. Si aut idone? quo
ad sciam existat. sed hoc querat n̄ ad cōicādū scie
tiam sed principl̄ ad bonoz suū a n̄ dei. a magis
ad tpalia acquirēdū a exēptiōes bñdas et liber
tatem. vñ etiam grauit̄ a mortali peccare. qz
officiū spūale facit venale. Ad quod opm̄. e facit
quod dicit Beda. v. Venditores columbarū
sunt bi etiam qui gradū. vel grām in eccia spūa
lem quam dñō largiente pceperūt nō simplici
intentōe sed cuiuslibet humane causā retributō
nis exercēt cōtra illud Pe. apc stoli. Qui loqui
tur quasi sermones dei a qui ministrat tanq̄ ex
virtute quam admistrat deus ei vt in omnibz
bonozificetur deus. Quicūqz ergo tales sunt si
veniente dñō nolūt de eccia auferri auferāt ista
de acibo suis. i. q. iij. c. Non solum. Non autē
tur aut quis de eccia nisi p mortē. ergo x. ex quo
intēdūt talē gradū ppter tpalia exercere. Et pnt
nere videt bnōi vicium ad ambitōem a cupidi
tatem. que magis in eis esse remota a clericis. et
multo magis a religiosis. Unde Simacus pa.
Nullus per ambitōem ad honorem permittat
accedere. Nam cum hic excessus in laica conuer
satione culpetur. quis dubitat quin in religio
a deo seruientiū inq̄iat obpbiti. i. q. i. Nullus.
Unde a saluator dure inuebit cōtra scribas et
pbariscos de hoc inter cetera qd amant vocari ab
hominibz rabbi. quod interpretatur magr. Mat.
xxij. a non videtur verisimiliter hoc egisse d̄ vñ
mialibz culpis. Ceterz attēta ambitōne moderni
tpis qua omēs currūt ad magisteriū. docti pari
ter a indocti a non recta intentiōe. credo lauda
bilius fore bnōi fugere qui docti sunt ad suffici
entiā. a abstinere qz querere ad repaīmendaz re
meritāte eoz qui p fas a nefas ad talē gradum
ascendūt a tollendū subterfugiū excusatiōis eoz
cum viderēt pbs talia querere sicut plures te
cerunt vita a sciētia clari. Et hoc nisi obediētia
eos cogat. tunc enī cum Themia. i. se excusā
te temū parēdū est. viij. q. i. In scripturis. vi. b.

Capitulum Sextum

Tho. fecisse legif. Ad argumēta tñdetur phibitu
ir pps aliquē vocari ingm in ea intētiōe ne qd
effinaret illuminatōem mentis quam quis p
cipit ex doctrina magistri. i pi magro pncipale
attribuere cū ipe pps solus deus sit ingr qui il
luminat oēm bōiem veniēte in hūc mōm. Job.
primo. i. sine quo nlls illuminat. Ad illd. Iaco.
tñdetur qd intelligit de his qui ex ambitōne hoc
querūt psumptōe. Un ibi glo. Nisi discreti
et in scripturis docti.

Sciendū etiā .§. VII.

virum ambitōis repiri circa exteriore cultus. s.
ornatus corporis et apparatus. Unde dicitur Actuum
pro. q. agrippa et Beronice et ambitōe multa. i.
apparatu introierūt in pteritū. Et ij. palip. rvi
dicitur qd sup corpus Assar regis iuda mortui obul
serunt aromata et vnguēta ambitōe nimia. Sz
ut dicitur Tho. se. se. q. cxx. arti. ij. hoc nō est nisi fm
q cultus exteriore pñet ad honorem. Presumpti
ptuosus em ambitiosus et arrogas. Primo qui
tem ignorat seipsum inqñtum dignificant se bō
nis plus qd sunt digni. Secdo sunt insipientes
vel presumētes inqñtum conant ad honorabili
ora et alta que sunt supra ipsos. Tercio indebite
vntur eis. Demū qñ non pñt perficere redar
guunt et ab alijs et a ppa pscia. Et cum nō pñt
bēre honorem in virtutibz et in magnis factis vo
lunt honorari p fortunas. Unde ornāt se vestibz
et opponunt figuras corporis sui ut decentes videā
tur. et vult qd bone fortune eoz sicut diuitie. et
bñdōi sunt manifeste alijs vnde et ipsi dicunt et
narrāt fortunas suas ut in honorem. Non tam
ambitō est circa exteriore ornatum vel fortunaz
nisi fm qd pertinet ad honorem Tho. et Al. in cō
mentis super lib. Er bicorum.

Capitulum sextum de psumptōe

PResumptio sumi
tur multiplex. Aliqñ em ponitur pro
pbatōne semiplena in iure. et sic dē
in regula iuris qd semel malus semp presumit
malus. de re. iu. in. vi. cum suis pccordā. Aliquā
to sumitur p quadam bona pfidētia. et sic accipi
tur Judith. vi. Bñdictus es dñe qui non dēre
linquis presumētes de te. Et di. nq. c. denig. di
cit Gre. q. mulier que fluxū sanguis patiebat.
pñt presumptū tangere. i. deuote pfidit ppter sa
nitatem bñdam. Aliqñ sumit p vna et speciebo
blasphēmie in spm scūm qua quis indebite spe
rat dei miam consequi pmanendo in peccatis.
Aliqñ sumitur put opponit magnanimitati. et
est species supbie. et de hac alijs modis acceptio
nis omis nūc agitur. Et potest dñscribi sic qd
presumptio est vicium quo quis aggreditur vel
requirit ea que supra facultatē suam sunt et pdi

nionem. Pro cuius declaratiōe sciendum est qd
magnanimitas est virtus moralis tendens ad
magna opera et magnos honores. sed fm ratōez
et fm virtutem suam et dignitatē. huic autēz vir
tuti opponitur aliquod viciū fm defectum et ali
quod fm excessum. sicut et in alijs virtutibz mo
ralibz. Et fm defectum quidē opponitur viciū
pusillanimitatis quo quis retrahit se ab his bo
nis quibz est dignus vel aptus. dum. s. non con
natur ad opandū ea que sibi ppterēt fm statuz
suū. et hoc phibet Eccl. vii. Noli esse pusillanis
in aīo tuo. Sed p excessu opponit magnanīta
ti psumptō et ambitō s. diuersis mōis. Nec est
pvenitēs vni virtuti opponi plā vicia fm diuers
os respectus. Viciū em ambitōis opponit mag
nanimitati. inqñtū iordinate rēdit ad magnos
honores et indebite vñt eis. qz nec ad debitum
finem nec debito mō. Sz magnanitas rēdit ad
illa ordinate et debito mō. Viciū aut psumptōis
attētat magnū opus excedens tñ suā facultatēz
Hunc Ar. ventosum vocat scdo et quarto Er bi
cor. Sed magnanimitas aggreditur opus sibi
pporionatum. P aut aliquis attētet opus fa
cere suam facultatē excedens viciosum est pñtū
quasi ptra ordinem naturālē exis quod facit p
sumptuosus. Tho. se. se. q. cxx. Et de hoc Iudic
vi. De se et de sua virtute presumētes bñmū
as scilicet tu deus.

Circa hoc tamē .§. I.

tria noranda sunt. Primum est qd sicut ex
tens in statu etatis impfecte. s. puerilis psump
tuosus esset si attētat facere ea que ad statum
pfecte etatis. s. virilis pertinet. ut inuēdo face
re magnam dietam. portādo marīm pondus. fa
ciendo sermonē ad populū et bñmōi. Non autem
esset psumptuosus si ad hoc tendat puer. ut ad
opa etatis pfecte pficiat. puta si ambulet per ali
quod militare si portet parū pondus si aliquid
menti recitet coram aliquibz et bñmōi. Sic ex
tens in statu virtutis impfecte eēt psumptuos
us si statim attētat facere ea que sunt virtutis
pfecte. ut exponere se opi vbi esset piculū marti
rii. vel tradere se vite cōtemplatiue. vel exponere
se alioz regimini. vel facere excessiuas penitētiā
et bñmōi. non autēz esset psumptuosus si ad hoc
tendat ut in virtutem pfectam pficiat. ut facie
bat apostolus ad Phil. ij. Que retro sum obli
tus in anteriora me extendens ad brauiuz seqz
supne vocatōis quasi pōtinuū profectū. Ne
mo enim repente fit summus s. a minimis quis
qd inchoat ut ad maiora perueniat dicit Gratia
nus. de pe. di. ij. Dum scām Secdo notādū ē
qd si homovult se trahere et pñtertere ad diuina p
oratōem. ptemplatōem et bñmōi. vniendo se eis
per intellectum et volūtatē. qñis dñna sint sup

Titulus Tercius

hominem non tñ dicitur presumptuosus si debi-
to mō. i. fm capacitatem suam se applicet eis. et
rō est quia in homie sunt quedā potētie nat̄ales
vt intellectus. et volūtas per quas pōt homopiū
gi immortalibz et dñis. Eset aut̄ presumptuosus
si intellectū applicaret ad ea que sunt supra capa-
citatem suā ad apprehendendū. ppter quod dici-
tur **Eccle. iij.** Altiora te ne quesieris. et fortiora te
ne scrutatus fueris. **Tercio** notandū est qd si
quis intendat aliquod virtuosum opus facere.
virtute sua excedēs facultatem suam. talis dicitur
ventosus et presumptuosus. Et hoc modo nō
sumus sufficētes cogitare aliquid boni vel face-
re ex nobis vt dñ. **Cof. iij.** in virtute ppria. **Sz**
si aliquis attētat aliquod magnū opus facere nō
ex se s. virtute dñi auxilij. hoc iam non erit pre-
sumptuosum. cuius rō est. qz magnū opus de
se cum fiducia dñi auxilij facultatē nrām nō ex-
cedit. **Lbo. se. se. q. cū.** quod intelligo cū illō est
sibi pportōnatum fm cōdinōem suā p̄supposito
auxilio p̄muni gracie. Nā si quis attētat face-
re miracula aut p̄dicare in doctus sub fiducia vi-
mini auxilij magna p̄sumptō esset. Sed attētan-
do celebratōem religiosi ingressum regimē im-
positum et hmoi cum debitis circumstantijs. hec
cum dño auxilio fiunt et si nō ppria virtute. vñ
non esset p̄sumptō

Si queratur

§. II.

qd sit grauius peccatū p̄sumptō aut pusillani-
mitas sibi contraria. Rñd. ista pñt p̄siderari tripte
fm suā spēm fm suā radicem et fm effectum in
de sequēte. Scdm primā p̄sideratōem sic pusil-
lanimitas est deterius et frequētius deterius qui-
dem est et grauius peccatū eo qd p pusillanimita-
tem hō recedit a bonis qd est pessimū. vt dñ q̄rto
Erb. presumptuosus aut̄ bēt actum filiozem ac-
tui magnanimiti inq̄tum conatur in magnum.
Et ideo pusillanimitas magis opponit magna-
nimitati q̄ p̄sumptō. vnde et grauius peccatum
est. Est etiā frequētius peccatū pusillanimitas.
Manifestū est em̄ qd pluries accidit eē pusillani-
mitas aliquos. qz. s. omittit facere bonū qd pñt q̄
qui se extendāt ad faciēdū bonum qd nō pñt. et
iō frequētius fm hoc igif. b. **Lbo. dicit** pusilla-
nimitatē simplr esse maius q̄ p̄sumptiones.
Scdm aut̄ p̄sideratōem scdm. s. q̄tum ad ra-
dicem eaz tñc p̄sumptō est grauius q̄ pusilla-
nimitas. Nā radix p̄sumptōis est supbia. radix
pusillanimitatis est ignorātia sue possibilitatis
et pigritia. grauius aut̄ est supbia q̄ pigritia. vñ
mo supbia dñt delictū maximū a p̄. xvij. fm glo.
ibi. et fm p̄sideratōem hāc dñ **Eccle. iij.** p̄pre-
sumptio nequissima vñ creata est. vbi respondz
glo. qd de mala volūtate creature. s. de supbia. Et
Diero. ad Paulā et Eustochiū. De nulla re ita

irascitur deus q̄ si peccator presumptuose supbi-
at. Scdm terciā p̄sideratōem vñd grauius p̄sup-
tio. nam ex p̄sumptōe hōim sequunt̄ innumera
mala sibi et alijs. Ponit em̄ ex ea hoies se ad ho-
nores et dignitates et officia indignissimi et im-
peritissimi volūt facere multa indebite de sensu
suo p̄sumētes. neqz hoies neqz deū timentes. ea
attētatēs sub quibz deficiūt. et alia magna scāda-
la faciūt. vñ dñ **Sap. xviij.** Semp p̄sumit seuā
turbata p̄scia. Pusillanimitas nocet sibi priuā-
do se illis bonis que facere posset. alios p̄ accidēt
non iuuando vt posset.

Extendendo

§. III.

hmoi materiā p̄sumptōis dicit **Amb.** qd dāuid
qui dixerat **ps. xxi.** Ego dixi in abundantia mea
i. bonoz spūaliū rō moueboz in eternū. s. fcedē-
do a rectitudie vite p̄ p̄ctū. scies sibi nocuisse
illā iactāriā et p̄sumptōz. subdit. Auertisti faciē
tuā a me. s. subtrahendo grām et factus sum con-
turbatus in p̄ctā varia lapsus. vi. q. i. imitare.
In quibz verbis p̄s. tria ostendunt. P̄mo sui p̄-
sumptō ibi. Ego dixi in abundantia mea. nō. i. cf.
Scdo dei puniō. ibi. Auertisti faciē tuā a me
Tercio mali p̄secutō. ibi. factus sum conturbatus.
Loquit̄ p̄sumēs de se in corde suo p̄sides de ab-
undātia bonoz spūaliū suoz. nō moueboz. s. rece-
dendo a deo p̄ peccatū in eternū nūqz. Sic **Pe.**
apls de se p̄sumēs inquit. Et si oēs scā. fue. b. nō
ego qui tñ ceteris deterius cecidit negans xp̄uz
ad vocē ancille **Mat. xxi.** Scdū tñ est qd tri-
plex est p̄sumptō. P̄ma est p̄sumptō de ppria ius-
ticia. Scda est p̄sumptō de sua scia. Tercia est
p̄sumptō de iusta potētia. De p̄ma dicit **Idie.**
Presumptio p̄nitiosior q̄ de ppria iusticia et sci-
entia supbire. Presumit autem quis de ppria
iusticia quādo ppter opera p̄cedētia sua bona
multiplicia ira confidit de virtute et constantia
sua. qd amisso timore exponit se periculis peccato-
rum tanqz sit certus de non peccādo. Sed vt
ait **Leo papa** in sermone quadagesimo. Nemo
de sui cordis puritate cōfidat scilicet p̄sumēdo
quia puigil ille hostis acrioribz pulsar insidqz
quos maxime nouit abstinere a peccatis. Et per
hunc modū diabolus aliquādo decipit hominē
vt cum p̄ plura tempora non fuerint tentati vel
inclinati ad aliquod genus peccati. et p̄cipue
carnis. et habuerint opportunitatem peccādi sic
reddat eos securos et incautos et temum trahat
ad malum. Vnde legitur in vitasparrum qd cū
quidam esset infirmatus grauit̄. et iam senex p̄-
pter quod erat grauis cōgregatōni. p̄t̄t ille li-
centiam ab abbate eundi ad ciuitatē. ad locum
vbi ab aliqua muliere gubernaretur. et non esset
onerofus fratribz. cui cū abbas cōtraderet. ne
forte in fornicationem caderet ille. commissarius

ait. Ego sum mortu⁹ corpe. ⁊ quō pōt istud mihi
bingere. Cui ille. Et si tu mortu⁹ es non est
mortu⁹ diabolus tētor quicū iussit in ciuita-
tem qdaz virgo ob deuotōem se obrulit ad serui-
eudū ei. Et cū aliqntulū gualuisset ex nimia sū-
pra fāstiatate ⁊ fiducia eā cognouit. ⁊ ex ea fili-
um susceptū de q tū publice penituit ex homine
alios sui exēplo ne de se psumeret. Errore bōbz
timere. ⁊ nō psumere pferata hōim inualitū
tine. demonū fortitudie. ⁊ lapsum multitudie
Tanta ē imbecillitas nra vt vnū verbū blandū
vel aspectū nos flectat ad malū ⁊ cogitāt de diui-
nis subito subripiat pessima tēratio. Nisi qz do-
min⁹ adiuuit me ait ps. xcij. paulo min⁹ bīras-
ser i inferno aīa mea. Hostes autē tartarei ita ro-
busti sunt ⁊ callidi vt nos locuste reputemur ⁊
īpi gīgātes respectu nri sicut figurate dixerūt ex-
ploratores terre. pmissiōis de inhabitatoribz ei⁹
Lapsus iūuēri. ⁊ talitū qui videbant impec-
cābiles vt David. Salomōis. Ezechie. Josie et
alioz. vii. Hiero. ad Eustochiū. Si paul⁹ apls
vas electiōis ⁊ prepar⁹ in euāgelium xpi ob car-
nis aculeos. ⁊ incētiua viciōz reprimat corp⁹ su-
um ⁊ i finitū subicit. ⁊ tū videt aliā legē i mē-
bris suis repugnantē legi mēris sue. si post nu-
ditatem. ieiunia. famē. carceres. flagella. suppli-
cia in se reuersus exclamat. Infelix ego bō. quis
me liberabit de corpe mortis b⁹ tu te putas secu-
tū esse de te. xij. q. v. Si paul⁹. Et vbi qz ita
de se psumeret qz exponeret se sciētē piculū pecca-
torū mortaliter peccaret iuxta illd Eccl. iij. Qui
amat piculū incidet in illud. vt si qz ex aspectu
suo in aliquā psonā vel fāstiat colloquio. vel tur-
pi societate. vel loco iā exptus est lapsus ⁊ recen-
tet. ⁊ aduertēt ad ista se pōit. male se pōit. isse
a mortali excusare. Beat⁹ g vir q semp est pau-
dus. Eccl. viij. Qui vero mentis est dure nra
psumendo corruet in malū. Nullus g in quāta
cūqz abundantia meritorū dicat. Nō moueboz i
remū. Bene qlibet bz pponere non mouere se a
deo ⁊ virtute recedēdo vniquā s cognoscat se fra-
gilem ⁊ aptū ad perpetrādū oīa mala. nisi custos
diat ei⁹ de⁹. ⁊ ipe etiā se custodiat vitādū occasio-
nes maloz ⁊ sic obseruet. s. fugiendo picula.
Scōo psumit aliqz de sua scia qn in bis q sapiē-
tes dubitāt ipe audet picipitare sniam. sicut faci-
unt hodie multi pdicatores. ⁊ pfectores vel q eti-
am qd prius ē reprobāt dicta magnoz doctorū
⁊ scōz. quoz corrigiā calceamētoz nō sūt digni
soluere. Contra hos dicit Eccl. xij. In medio ma-
gnatoz loqui nō psumas. Nō inepte facies. De
tu iūuēs replendēs. s. Job ⁊ aīcos ei⁹ replen-
tus fuit a dño. Ad magnā autē presumptōem de
sua scia pinent q sine cā vrgente mutāt leges ⁊
statuta maiorū tanqz īpi meli⁹ cognoscāt qz ante-
cessores fundatores legū. ⁊ religionū pleni sapia

Sed vt dicit Nicola⁹ papa. Ridiculū est ⁊ satis
abominabile dedecus vt traditiōes qz a pībz ac-
cepimus infringi patimur. dis. xij. In cui⁹ figu-
ram pceptū fuit a dño in veteri lege. Metālgre-
diaris terminos. qz pīes tui posuerūt. i. ordinaris
nes. Nec ex hoc q alibi seruaf pīariū dz qz mu-
tare de leui. mores qz inuenit in loco antiquos i
rebus indifferētibz nisi sit rō multū vrgens et
sine scādalo. als psumptio eēt. Cū Hiero. Illd
dz admonendū puto vt traditiōes ecclīasticas p-
fertim q fidei nō officiūt ita obseruādā vt a ma-
ioribz tradite sunt nec alioz pīetudine alioz cō-
trario more subuerri. dis. xij. c. illud. Et dicit ibi
glo. sup verbo fidei. vlt etiā moribz bonis. Ad ma-
gnā vniqz psumptionē ptinet vt ponat qz se ad
audiendū pīessionē qui ignat⁹ est etiā cōmuniū
presumēs s ex sua bona cōficia ⁊ intentiōe ⁊ ali-
qli practica. ⁊ boitate seu subnilitate naturali in-
tellectus. nec pōt talē excusari a pīto mortali d⁹
presumptiōe qn est ita rudis vt neccasus a qbo
pōt ipe absolueri. vel nō absolueri sciat discerne-
re. nec exōicātōne maiore a minore. nec pīca cōia
mortalia. puta nesciēs fornicationē simplicē esse
mortalē. vel cogitatōem de liberatā alicui⁹ mor-
talis. estimans oēm iram esse mortalē. ⁊ sic d gu-
la ⁊ inuidia. ⁊ qz nō teneatur quis ad pīendū
⁊ cōicandū nisi in morte ⁊ bñi pīactus vari-
os. nec intelligens nec sciens saltē sup bis dubi-
tare. Ratio b⁹ est. qz pīestat cām efficacez ruine
proximi sui. ⁊ si non directē. s. hoc intendens. tū
indirectē. s. non faciens debite id ad qd tenerur.
qz nō debuit se ponere ad illud ad qd aptus non
erat in dānum alterius p regulā. Qui occasiōe
dāni dat damnum quoqz dedisse videt. extra de
iniur. ⁊ dam. da. c. Si culpa. Ad qd facit optime
qd ait Aug. de peni. vi. vi. Qui vult pīteri pec-
cata vt inueniat grām. sacerdotē querat scientē
soluere. ⁊ ligare ne cū circa se negligens extiterit
s ex ignorantia instruendi negligat ab illo q sa-
lubriter monet eū vt vitet cecū ne ambo in foue-
am cadāt. s. pīessor ⁊ pīens. ⁊ loquitur de fouea
eterne dānationis in quā nullus cadit nisi per
mortale. Nec excusat a toto ex hoc q ponitur ad
hoc a prelato suo. quinimo ⁊ ipe prelatus cū eo in
foueā cadit eandē fm. Al. qz nec debuit cecū expo-
nere. nec ille debuit oīno inept⁹ obedire. Pos-
set tū excusari talis in bis tribz casibus. Primo
qn periculū mortis pīentī imminet nec alius
posset haberi. tūc em quilibet potest ⁊ debet audi-
re ppter efficaciam sacramēti. ne ea priuetur.
Scōo qn confitens est peritus sufficienter. ita
q i pī confessorē docet ⁊ ondit grauitatez su-
ozum peccatoz. ⁊ creditur bone conscientie.
Tercio qn confitentes sunt pīone spīaliter vi-
uentes ⁊ frequenter confitentes que non cōsue-
uerunt habere nisi venialia. Ad magnā pīsum-

Titulus tertius.

ptionem pñnet et piculosam ingerere se ad regē
dum alios q̄ se ignorāt. Et sicut ad predicandum
cum nō est sufficiēter apr⁹. vel cū nō est missus.
Ad magnā p̄sumptōem imputandū est q̄ po-
nat se q̄s ad exercitiū aduocadi. p̄sulēdi. in iure
iudicandi. medicadi. si nō studuit vt cōpetenter
sit in bñdōi edoc⁹. **E**videt p̄o reglā posse sumi
illud. q̄ quicūq; ponit se ad aliq̄d exercitiū pub-
licum. et q̄ pōt aliq̄s exinde sequi notabile dānū
verisimiliter in p̄sona. et rebo. p̄pter ignorātiā magnā
illi⁹ circa illud exercitiū q̄ peccet mortaliter. ar.
extra de iniur. et dā. da. c. li culpa. **T**ercio p̄sum-
mit q̄s de potētia. et hoc cū vtrif p̄tate quā nō hēt
ad aliq̄d faciendū. de qua p̄sumptōe pōt illd ex-
poni **Eccles. vi.** **N**ec vanitas et p̄sumptio spūs
est. vanitas est q̄z nūl veri effectus agit. p̄sump-
tio est. q̄z sibi attribuit p̄tatem quā nō hz. vñd
Gratian⁹ de peni. di. vi. §. si. dicit. **N**emo videt
licet alteri⁹ parochianū iudicare p̄sumat. **I**n
bñdōi figurā mādauit dñs in veteri lege **Leui-**
rit. vt trāsiens p̄ alienū agz. falcē in alienā inel-
sem nullus mitteret. videt vt expōit **Gre. in eū**
qui nō est sibi cōmissus falcē iudicij non mittat.
vi. q. iij. c. scriptū. **E**t sciēter agēdo vtiq; mor-
taliter peccat. **R**ōest. q̄z facit p̄tra iusticiā exp̄se
vsurpans p̄tatem alteri⁹ et puerit ordinē iuris
Et hoc bz locū in foro penitentiali. et in foro con-
tencioso. ecclīastico et civili. **N**ā qui absoluit au-
diendo p̄fessionē si nō hz autoritatē. vel si hz au-
toritatem audiēdi nō hz p̄tatem absolūēdi a ta-
li casu si sciēter facit. quis dubitat mortalez esse
talem p̄sumptōem. et sicut si absoluit ab excoica-
tione a q̄ nō pōt. incideret etiā tal p̄sumptio i
excoicationē papalē. si esset religiosus. vt bēs in
q̄tra p̄te. i. i. ibi vide de hoc. **S**icut dispensando
vel cōmutando vota q̄ nō pōt sciēter peccat mor-
taliter in tali p̄sumptōe. **I**n foro etiā p̄tentioso
si quis iudicaret aliq̄d nō sibi subditū sciēter
peccaret mortaliter. etiā in foro seclari. vt si ep̄s
p̄ferret suā p̄tra totaliter exemptos. vel religi-
osi p̄tra clericos et bñdōi sine sunt nulle. **S**icut ad
magnā p̄sumptōem. et mortale p̄tinet rectorū
seculariū si nolūt iudicare clericos. et ad iudicia
sua trahere. siue p̄tebis siue p̄o tallijs imposi-
tis ab i p̄is laicis. q̄z nullaz p̄tatem hñt sup̄ eos
ri. q. i. p̄ totū. **S**icut si cleric⁹ exerceret officiū or-
dinis quē nō hñt. puta subdiacon⁹ cātarēt enā
gelium. diaconus diceret missam et bñdōi. vñ lai-
cus faceret officia q̄ nullo mō pñt fieri nisi p̄ cle-
ricos. eēt mortalis p̄sumptio vñ et **Di. as rex**
iuda q̄z p̄sumpsit tēplū dei ingredi ad dandum
incensum dñō q̄d officiū erat sacerdotū. a teo p̄-
cussus totus sac⁹ est leprosus vt bñtur. ij. pali.
xxvi. **A**d magnā p̄sumptōem et mortiferaz
expectat mutare nō solū materias et formas. sed
enā et ritus. et q̄ p̄tinent ad solēnitatē sacramen-

torū et officiorū ecclīasticorū. **A**d p̄sumptionem
maximā spectat vt inferior supiorē velit iudica-
re et sentēiare p̄ eū cū nō possit. vñ dñ in decre. di.
xii. **I**n tantū hāc p̄sumptōes sancti p̄s in q̄
dam gñali p̄cilio detestati sunt q̄. i. quidā **Dio-**
scorus noīe p̄sumpsit snāz excoicationis p̄tra **Le-**
onē papā dicitare vt eū sine aliq̄ audiētia subito
p̄dēnarent. **N**ec vacat a p̄sumptōe subditus q̄
et si nō iudicio sine. m̄ temerarie p̄dēnat facta p̄-
latorū dubia q̄ pñt bene et male fieri. q̄d teo dis-
plicere oñdis p̄ figurā. **N**ā vt bñtur in. ij. **Re. vi**
cū arca dñi **Dauid** ordinanter reducere in **Die**
rusalē cū in itinere bob⁹ ducētib⁹ eā recalcitrā-
bus arca aliq̄ntulum inclinata fuisset. quidam
noīe **Dza** qui eā cū bob⁹ deducebat temerarie re-
rigit eā q̄si retinēs ne caderet p̄pter q̄d a domio
subito p̄cussus ē morte. **E**t vt expōit **Gratian⁹**
ij. q. vii. c. plerūq; §. bis itaq; et **Greg. in moral.**
Arca designat p̄latū qui et in se bz bñe manna
dulcedinis et virgā austeritatis. et legē iur⁹ et scē
boues recalcitrātes sunt subditi discipoli q̄bus q̄z
p̄lat⁹ inclināz p̄descēdens aliq̄n imp̄fectioni
eorū. **A**liq̄s p̄sumptuosus. q̄si retinet arcā ne ca-
dat. dñ p̄sumptuose iudicat. et replēndit p̄latū
de nimia remissioe. **I**n **Dza** interpretat robust⁹
qui. i. p̄sumit de sua virtute. possit autē cē ita in-
ordinata tal p̄sumptio q̄ mortē incurreret aīe
Ite p̄tinet ad p̄sumptionē q̄ aliq̄s se intromit-
tat de officiis aliorū. et de his q̄ nō spectāt ad eum
nisi necessitate. vñ charitate moueret ad supple-
dū defectū alteri⁹. vñ dicit in reglā iuris. **N**ō
est sine culpa qui rei que ad eā nō pñnet se im-
miscet. extra de re. iur. libro sexto.

Dumitio quā §. iii.

facit deus p̄tra p̄sumptionē ibi notat scō euz
dicit **Euertisti** faciē tuā a me. **E**uertit autē deus
faciē suā a creatura rōnali dupliciter. **U**no mō
subtrahendo grām. sicut cū aliquis offendit ab
aliq̄ subtrahit faciē seu aspectū suū ab eo nolēs
videre eū. **E**t hoc facit de⁹ p̄sumptuosus q̄n est
mortalis eius p̄sumptio **Deutro. xxxi.** **A**bscon-
dam em̄ faciē meā ab eis. generatio em̄ puerfā ē
Alio mō dicit deus auertere faciē suā subtrahē-
do feruorē et actualē deuotionē. et spūalē gustū
q̄d facit aliq̄n sponsus erga sponsas ex paruo de-
fectu vt magis sit circūspecta et timorosa. **E**t de
hoc in ps. cxi. **E**go dixi in excessu mentis mee. et
p̄m aliam lram. **I**n pauore meo proiectus sum
a faciē oculorū tuorū q̄d est verbuz anime deuore.
videlicet cū sentit se priuam p̄solationib⁹ spi-
ritualibus et gustu dei. timens se detrahē a deo
sed ideo deus hoc agit ad tempus ad excludē-
dam p̄sumptionem. **N**am si ad placitū suū
anima sentiret cōsolationē nimis de se p̄su-
meret. et negligentie se daret. et parū a deo recedē-

prais se cauere. sic vir sp aspicere et rideret in
faciem sponse. efficere nimis irreueres et leuis.

Quatum ad ter. §. V.

rium. I. psecutione mali certus est q amissa gra
dei p presumptione no pot sequi nisi malu de q
prubatur mens. vñ in versu pñcto subdis fa
ctus sum prubatus. i. totus conturbatus. Cor
em impij quasi mare feruens quod quiescere n
potest nunc est uans pñam passionem. nunc per
aliam. qñq pervanam leticiam. quandoq p ni
miam tristitiam. et bñm.

Capitulum septimum de Curiositate. in q agitur de
spectaculis et vitijs que pcedunt ex vano aspectu
et etia studio seculariū lraz. vñ sit licitū.

Curiositas inter

gradus supbie supra ponit. et ab
ea pcedere videt. vñm est pene
iuoluens et paz cognitū. s. mul
tum nociuū. qd a se remoueri exoptat. ps. xvij.
dicens. Auerte oculos meos ne videant vanita
te. in via tua viuifica me. vbi tria ponit. Pri
mo ostendit sui debilitatez ibi. Auerte oculos me
os. Secdo petit excludi curiositatez ibi. ne vi
deant vanitatem. Tertio appetit dirigi circa
vniuersitatem ibi. in via tua viuifica me.

Ostendit primo §. I.

et hoc p. sui debilitatem. qz postulat a deo hoc si
ei qd videt p se facere no posse. i. auertere oculos
suos a vanitate ad quā curiositas inducit ad in
spiciendum. Multū. n. homo inclinatur ad scien
dum. Pa. vñ dicit pbs primo pñctioz. Omnes
hōes natura scire desiderant. et Eccles. i. dicit.
Non satiaf oculū visu. nec auris auditu. Mult
to. n. magis appetit scia et veritatis cognitio q
diuine quaz appetitus est insatiabilis. et meri
to qz scientia pñnet ad pfectionē ante. no aut vi
uine. Et iō orare debemus vt pficiat qd p nos n
valemus. i. auertere oculos a vanitate. i. inordi
nata et inutili cognitione. Ipe. n. deus ait apls
ad philip. q. opatur in nobis velle et pficere pro
bona voluntate. Ideo aut nociuum est vt exclu
dat aliqui a regno celoz. vñ curiosus figurat p
illum qui se excusauit no posse accedere ad quā
fuerat cenā inuitatus dicens. Iuga boum emi
quing. et eo probare illa. Luce. xij. Bos ppter
cornua quebz eminentiā in capite significat sup
bum qui in se bz eminentiā estimatiōis de se su
per ceteros. Et ppter ruminatiōē designat cōsi
deratiōē inordinatā qua discit trite singula
Quing. paria sunt quing. sensus exteriores
a quibz ortū habet ois nra cognitio. Pariavero
sunt no singularia. qz ipoz sensuū organa exte
riora sūt duplicata. vt duo oculi. due aures. due

nares. duo labia. due man. in quaz pulpis sci
pue viger tactus. Probare vadit q curioso vñtur
eis vt experiat quid delectatiōis in hoc reperiat.
hic aut si emit bñm paria boni dans p pñcio salu
tem ante sue. eā. i. pñones vt delectet in cogni
tione inutili et vana rez fm sensum vel intelles
trum vñqz seipm priuat cena glorie. de qua dici
tur Apoca. xij. Beati qui ad cenā nuptiaz agni
vocati sunt. Sed videt in bñm cognitioē intel
lectia i. scitū no posse eē peccati. nā scitū deser
uit intellectuē. Cognitio aut intellectiua fm se
est bona. In hoc. n. videt pñctioz pñctioz
intellectus ei. de potentia reducat ad actum qd
sit p cognitioē veritatis. Preterea illud quod
quis psequit a deo no pot esse malu. qz deus no
est actor mali. Sed qñqz abundantia cogniti
onis est a deo. iuxta illud Eccl. i. Omnis sapia a
dño deo est. et Sapie. vij. dicit. Ipe dedit mibi
boz que sunt scientiam verā vt scia dispositiōez
orbis terraz. et virtutes elementoz. g. et. Prete
rea illud p qd quis assimilatur deo no pot eē malu
s. bñ assimilatur deo. p hoc qz veritatez cognoscit. et
qz oia nuda et apta sunt oculis ei. ad Heb. iij.
Et. i. Re. ij. dicit. Deus scia dñs est. g. qñtum
cunqz abundet cognitio veritatis. no est mala s
bona. Appetitus aut boni no est vitiosus. g. circa
cognitiōē veritatis no videt esse vitij curiosita
tis vel aliud. Rñ. b. Lbo. se. se. q. cl. xvij. arti. i. q
cognitio veritatis qñs de se sit bona. pot tñ per
accidens alicui esse mala in qñtum vel supbit ex
ea vel viturea ad malu. Aliñ autem curiosita
tis no est circa i. pñm cognitioēz veritatis dñre
cte. sed circa appetitū et studiū cognoscende veri
tatis. qñ. i. est inordinat. Quāuis g. bonū hōis
consistat in cognitioē veritatis pñctū bonūz hōis
non consistit in cognitioē cuiuscūqz veri. sed in
cognitiōē summe veritatis pñctā vt p philo
sophum in. x. et bi. pñ. Et. ideo pot esse vitij in
cognitiōē aliquoz verozum fm qz talis appeti
tus circa illa no debito modo ordinat od cogni
tione summe veritatis in q consistit summa feli
citas. Et sic soluit primū. Ad scdm et tertium re
spondeo qz qñs cognitio veritatis quā bñmus
a deo. et p quā assimilamur deo de se sit bona. no
p hoc excluditur quin homo possit cognitioē ve
ritatis abuti in malu. vel etiā inordinate cogni
tionez veritatis appetere. Non. n. sufficit ad vir
tutem bonū appetere. s. optet etiā ipm appetitū
boni esse regulatū fm rationē. In hoc g. consistit
vitium curiositatis in appetitu et studio inordi
nato circa cognitioē rez de q orandus est de? vt
ammoneat dicēdo. Auerte oculos meos et.

Quatum ad secū §. II

dum. i. de ipso vitio curiositatis. Sciendū qz sit
cur duplex est oculus. i. corpis qui dicitur sensus.

Titulus Tertius.

et anime qui dicitur intellectus. ita duplex est curiositas. scilicet intellectiva et sensitiva. et ideo in plurali dicitur oculos meos ne videant vanitatem. Et quibus curiositas sensitiva exerceatur per alios quatuor sensus. sicut et per visum. in nomine visus intelligitur oculus sensitivus. In consuetudine dicitur. vide quod bonum sonum habet campana. id est audi. Vide quod bonum odorem habet iste flos. id est odor. Et ipse dixit discipulis suis. Videte manus meas et pedes. id est palpare. Luce vi. Et per prophetam. Gustate et videte. Manus autem dicitur res inutilis. vel quod non consequitur finem ad quem ordinatur. sicut medicina de vana quod non inducit sanitatem ad quam ordinatur. Cognitio in homine ordinari debet ad aliquam utilitatem secundum rationem. sicut et omnis actus humanus alias vana est et curiositatis vitium. Unde Sapientia xij. dicitur. Vanus sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. id est qui non ordinant scientiam suam et cognitionem ad deum saltem ultimum finem. Et Hieronymus ait de quibusdam curiosis. Nonne vident vobis in vanitate sensus et obscuritate mentis ingredi qui diebus ac noctibus dialectica arte torquentur. qui philosophi perscrutator oculos trans celum levat. et ultra profundum terrarum et abyssi in quoddam inane demergitur. qui iam bene feruet quod tantam metrorum siluam in suo studiosus corde possit fingit. ut habetur. xxvi. di. Nonne videntur oculi vanitatem cum quis sequitur curiositatem intellectualem vel sensitivam. Et quantum ad intellectualem notandum secundum b. l. se. se. q. d. lxxv. arti. 1. quod quinque modis ipsa curiositas exerceatur.

Primo inquam .§.iii. cum quis intendit suo studio in cognitionibus veritatis putat per accidens coniungi ei malum. sicut illi qui student ad scientiam veritatis ut inde supbiunt. unde Augustinus in libro de moribus ecclesie. Sunt qui de sanctis virtutibus et nescientes quid sit deus et quantum sit maiestas semper eiusdem manentis nature magnam se aliquid agere putant si universam istam corporis molem quam mundum nuncupamus curiosissime intentissime perquirant. Unde etiam et tanta supbia in eis gignit ut in ipso celo de quo sepe disputant inhabitare videant. Sicut illi qui student addiscere aliquid ad peccandum vitiosum studium habent. secundum illud Iere. ix. Docuerunt linguas loqui mendacium. Et qui addiscunt incantationes sortilegia. et maleficia et veneficia et hominum. vel experiuntur ea si habent effectum. Isidorus etiam in libro sententiarum dicit. Ideo prohibetur christianus fingimenta legere poetarum. quod nimium exercant mentem ad incentiva libidinum. di. xxxv. Ideo quod percipue videtur habere locum in Ovidio metamorphoseos. et de arte amandi. et Iuvenali et similibus. Ambrosius quoque dicit de astrologia et huiusmodi scientiis quod de specte sunt. et qui his studet curam anime non habent. di. ea. §. ij.

Secundo modo .§.iii.

cum quis studet addiscere ab eo a quo non debet discere illi qui perquirunt aliqua futura vel occulta a demonibus in quo reperitur curiositas superstitiosa. unde Augustinus de vera religione. Nescio an perbi impedirentur a fide vitio curiositatis in perscrutandis demonibus. propterea autem ipse demonum ostendentes ipsi dum clamabant. tu es filius dei increpabat ut tacerent. Luce. iiij. vi. s. nos doceret non esse querendum a demonibus etiam cognitionem veritatis quia propterea aliqua vera aliquid dicunt ut homines his allecitis credant. et tandem ad aliquod malum deducant. Ad hanc etiam superstitiosam curiositatem et pestiferam prinet ars notoria qua quis querit acquirere cum certis observantibus certas scientias. Et de hac infra in libro de superstitionibus. Dicit etiam Augustinus in libro de divinationibus et maleficiis que sunt in invocationibus demonum his potentis per demonum fallacia illud curiositas humana quam id impudenter appetunt scire quod nullis rationibus puenit investigare. xxvi. q. v. Nec mirum. Debent autem qui habent hominum libros induci ad comburendum tales libros et scripta. ne aliquid abutantur exemplo eorum quod scribitur. Actus. s. quod quidam qui fuerant curiosi sectati peritiam libros et combusserunt coram hominibus.

Tercio modo et .§.v.

alijs sequentibus potest esse vitium ex ipsa inordinacione appetitus et studij addiscendi veritatem. Et hoc primo in quantum per studium minus utile retrahitur a studio quod ex necessitate sibi incumbit. ut si habens curam animarum vel audire prelo nem nesciens quid spectet ad tale officium instat studio philosophie vel astrologie vel poesie. et hominum. quod Hieronymus reprehendens inquit. Sacerdotes dei omnes evangelii et prophetas videntur comedias legere. amatorum bucolicorum verbum verba cantare. tenere virgilium in manibus. et quod in pueris est causa necessitatis. crimine in se facere voluptatis. di. lxxv. c. Sacerdotes Hieronymus et Origenes dicit. Scinifes et ranas quibus percussa fuit egyptus significare vanam gloriam dialecticorum garrulitatem et sophisticam argumenta. Siquis quoque porcorum quibus prodigiosa saturari cupiebat. sed nequibat. doctrinas figurat gentilitium secundum Hieronymum. Sed et ipse Hieronymus verberatus fuit acriter in infirmitate. et sibi dictum quod Cicero tunc erat. non christianus eo quod nimis vacabat studio Platonis. et Ciceronis delectatus suavitate eloquii. Et si quando prophetas legere incipiebat. sermo horrebat incultus. ait ipse di. lxxv. Legimus cum. §. se. Sicque ex curiositate retrahatur a studio scripture magis vili et necessario unde et religiosi et clerici in sacerdotio vel

dignitate constitutis prohibet sub pena excoica
tionis studium legum et p̄blice. i. medicine ut
magis possint pacare studio theologie et canonū
extra ne de. vel mo. c. fi. et c. Non magno.

Quarto modo .§. VI.

inquit aliquis studet ad cognoscendū verita
tem supra p̄p̄t ingenij facultatē q̄ p̄ hoc hoies
de facili labunt in errores. vñ d̄r Eccle. iij. Alti
ora tene quiesceris et foriora tene scrutatus fue
ris. in pluribus opibus ei? ne fueris curiosus.
Et postea sequit. Multos. n. sup̄plāuit suspi
rio illoz. et in vanitate derinuit sensus eozū. Ad
quā curiositatē p̄tinet q̄ aliq̄ inuestigēt de my
sterio trinitatis. vel incarnationis. vel sacramēti
eucharistie et p̄destinatiōis et b̄mōi rōibz natu
ralibus. de quibz dicit Ambro. Tu q̄z digitum
oriadinoue. scrutari nō licet diuina misteria. s.
curiose. vñ et in figurā Aumeri. iij. fuit p̄ceptū
altj nulla curiositate videāt qui sunt in sanctu
ario. i. oculta misteria p̄i p̄iūfōz induant. i. nī
si reata. Et q̄z curiositate ducti filij israel vide
runt arcam dei reductā per boues a p̄b̄l̄st̄is q̄
in bello abstulerāt eā in Berbsam. es. mortui sūt
septuaginta viri populi. et quinquaginta milia ple
bis de Berbsamitis. ut h̄etur. i. Re. vi. Perma
p̄me simplices dñt cauere ab h̄mōi curiosis q̄
stionibz. vñ Aug. dicit. q̄ cū q̄runt aliq̄ quid de
us faciebat añ mundi creationē. R̄ndendūz est
q̄ eternam gehennam curiosis preparabat.

Quinto modo .§. VII.

qñ homo appetit cognoscere. veritatē circa crea
turas nō referēdo ad debiti finē. s. ad cognitōez
dei sed in ip̄a cognitōe sola delectat. vñ Aug. de
vera religione dicit. q̄ in cōsideratiōe creaturati
nō est vana et peritura curiositas exercēda. s. gra
dus ad immortalia et sp̄ manentia faciēdus. Sa
lomon qui dicit se curiose multa inuestigasse p̄
pter nimia curiositatē quā habuit ad inuestigā
dum de opinionibz h̄m̄ circa scibilia infatu
tus legi nimio amore mulier. q̄d Origenes in
telligit p̄ doctrinis gentiliū varis et multis qua
rū amore delectat? a veritate errauit. postea tñ e
mendatus. Ben. in epistola. Demens merito
videret si cū fara in monumentū senes semieq̄
gererent. cū iuuenis intra portas expectaret ar
mata. sedem ociosus et h̄mōi. questuūculas po
nerem. q̄d nō pdidisti b̄es. cornua nō pdidisti
q̄ cornua b̄es. Non vacat ad istas ineptias. In
gene negotiū in manibz est. Moys me sequit.
fugit vira. Aduertus hoc me doce. hec ille.

Oculus quo .§. VIII.

q̄ corporalis prout includit omnē sensum exte
riorem videt vanitatē cū curiosus est. que curiosi

tas sensitiva cā multoz peccatorū. et oēs pene in
uolens consistit in appetitu et studio inordina
to cognoscendi p̄ aliquē sensum exteriore. Pro
cuius declaratiōe dicit. b. Tho. se. se. q. clxxij. q̄ co
gnitio sensitiva ordinat ad duo. vno mō taz in
hoibz q̄z in brutis ordinat ad corpis sustenta
tiōe inq̄tum. s. p̄ b̄mōi cognitōe hoies et alia
animalia vitat nociua et conquirūt sibi necessaria
ad sustentationē sicut ouis videns lupū fugit.
et homo videns inimicū q̄d facere nō posset si n̄
videret. et videns cibū sumit illū. Alio modo co
gnitio sensitiva specialiter in hoie ordinat ad co
gnitiōe practica vel speculatiua. Videns. n.
herbam medicinalē medicus ordinat eā ad me
dicinam. videns exercitia alicuius artis quō fuit
addiscit ut p̄m eam operetur. Considerans per vi
sum auditū vel alios sensus pulchritudinem et
virtutē creaturaz. exurgit inde in cognitōe cre
atoris. Quando igit nō apponit studiū circa sen
sibilia cognoscenda p̄dictis modis et causis. s. p̄
pter necessitatē sustentande nature. vel p̄pter stu
dium veritatis intelligēda. tūc oculus videt va
nitatem. et peccatur curiositate vel alio vitio. Na
etiā si nō ordinat ad male cupiendū vel detra
hendum. aspiciendo. s. facta alioz. soluz ex hoc q̄
nō ordinat ad aliquod vitale. sed potius auertit ho
minē ab aliqua vñ cōsideratiōe. curiositas et va
nitas est. vñ et Aug. in li. p̄f. fatetur se peccare
in aspiciendo a casu canē currentem post leporez
eo q̄ b̄ic aspectus auertit aliqñ ab aliq̄ vñli con
sideratione et vanus inquit ebesco. Et q̄uis lu
xuria et gula sint circa tangibilia et gustabilia. sic
et vñli curiositatis. est tñ ista differētia inter
ista fin. b. Tho. vbi supra. Nam luxuria et gula
sunt circa delectatiōes que sunt in vsum rez tan
gibilem et gustabilem. sed curiositas est circa
delectatiōe cognitōis et tactus gustus et alioz
sensuū sed inordinate. et vocat concupiscētia o
culorū b̄ curiositas rōe iam dicta. q̄z scz noie ocu
li intelligitur omnis sensus. vñ et Aug. in. x. con
fes. ostendens differētiā huius. dicit. Et hoc eni
tentius discernit quid curiositatis. quid volu
ptatis agatur p̄ sensus q̄ voluptas pulcra. sua
uia. canora. sapida. leuia lectatur. Curiositas au
tem etia contraria tentandi causa ad subeundam
molestiam. sed experiendi. noscendiq̄ libidinez
hec ille. Sic ergo luxuria querit delectatiōe in
ordinatam tactus. sed curiositas querit delectari
onem inordinatam cognitōis. que habet p̄ ta
ctum de re. et sic de alijs sensibz. vñ et virgines
tentantur de vitio carnis p̄ modum curiositatis
scz ut experiantur qualitātē illius delectatiōis
venere et cognoscant magis q̄ alie persone non
virgines fin. De. de palu. Sed et qui experti sūt
delectatiōe venere et aliqñ incitantur et stimula
tur ad turpia magis aliqñ ex curiositate. s. ad ex
p̄.

Titulus Tertius.

perendum novos modos turpitudinū q̄ ex lu-
ruria. Et iō orandus de? ne oculi videant vani-
tatem. Dicit etiā Beda q̄ vitiū curiositatis est
in dignoscēdis carpendisq̄ vitijs primoz qd̄ fit
p̄ particularia sensibilia. Qd̄ tñ intelligendū
fm̄. b. Lbo. vbi sup̄. nō qñ hoc fit bono anio. s. cō-
siderando facta alioz ad vtilitatē suaz vt. s. inde
pficiat puocatus exemplo bono alteri? vel etiaz
ad vtilitatē alterius. vt. s. corrigatur ab eo reglā
charitatis seruatis debitis circūstantijs. S3 cū
quis p̄siderat facta alioz ad respiciendū vlt̄ terra
hendū. vel saltē in utiliter inquirendū. hoc. n. cu-
riolum est. et vitiosū. vñ. puer. xxiij. d̄. Nō insi-
dieris nec q̄ras impietate in domo iusti. nec va-
stes requirere eius. Ad qd̄ facit qd̄ dicit. vi. q. i. Et
merito. Officiū singuloz sit charissimū nō solū
oculis b̄re castos. sed et linguā nec aures prurire
res quis h̄eat. i. curiosas. Nec quid in domo cui-
usq̄ agat alia domus p̄ eos vñquā nouerit. De
q̄busdam mulieribz vanis dicit apls. i. tbimo. v
in uetruē q̄ circūierint domos et nō solū ociose
sed verbosē et curiosē. Pina filia Jacob cū egres-
sa est domū p̄ris. vt videret femias regiōis curi-
ositate ducta. oppressa et violata fuit a Sichn.
Gen. xxiij. Nec de manibz ei? eruta nisi qdam
vi fratris ad figurandū fm̄ Aug. q̄ aīa egrediēs
p̄ curiositatē de domo p̄prie p̄scie timore vt cu-
riose intruēat creaturas p̄ aliquā sensatiōem. in-
de violat a diabolo p̄ sensum in aliqd̄ malū.
quā diabolus violatā tenet blanditijs eum re-
mordentē p̄sciam de malo vane p̄solat. vel spe ve-
nie vel emendatiōis vel cōpatiōis peccati alioz
sed fratres. i. affectus viriles anime sensualitati
vñ facientes et occidentes per penitentiā vitia
erit iunt de manibus diaboli.

Quantū ad terti. §. IX

um. vbi appetit p̄phetia dirigi circa vniuersitatē
creaturarū ibi. in via tua viuifica me. Hora
q̄ via dei est vniuersitas creaturaz. q̄ p̄ p̄sidera-
tiōē eaz mens vadit ad deū. et tunc viuificatur
mens cū deueniendo in p̄gnitiōē dei p̄ creatu-
ras iuxta illud Ro. i. Inuisibilia dei a creatura
mundi p̄ ea q̄ facta sunt intellecta conspiciuntur
Cognoscendo deū diligit eū vt oīs boni p̄tenti-
uum p̄ dilectiōem. n. dei aīa viuificat. Ex pulcri-
tudine. n. creaturaz p̄cipit pulcritudo dei crea-
toris oīm. Et magnitudine eaz magnitudo dei
Ex perpetuitate dei eternitas. Ex virtute dei per-
ferno. Et ista est pia curiositas et bona.

De spectaculis eti. §. X

am dicit Beda q̄ nō solū in addiscēdis artibus
magicis. sed etiā in p̄tendendis spectaculis con-
sistit p̄cupia oculoz que fm̄ Aug. facit homines
curiosos. de b̄mōi aut dicit b. Lbo. se. se. q. d̄. q̄

arti. q. q̄ inspectio spectaculorū redditur vitiosa
in q̄ntū p̄ hoc b̄o fit p̄on? ad vitia vel lasciuie vel
crudelitatis per ea que ibi representantur. vnde
et Chrysostomus. dicit q̄ adulteras et inuerecundas
mentes constituunt tales inspectiones.

Beda queritur §. XI.

Utrum sit mortalis tal inspectio Et videt q̄ sic
q̄ d̄ de p̄se. di. i. Qui die solēmi p̄termisso ecclie
p̄uentu ad spectacula vadit. excoicetur. sed null?
excoicari debz nisi p̄ mortali. videtur q̄ mortale.
Preterea dicit Aug sup̄ spalteriū. Videt boīes
venatores et delectant. Ele miseris si se nō correge-
rint. videbūt. n. saluatores. s. in iudicio. et cōtēsta-
buntur. di. lxxvi. Qui venatoribz. Sed de im-
portat damnationē eternā fm̄ Hiero. Contri-
stari etiā in aduentu saluatoris nō est nisi repro-
borum. ergo. et. In p̄trariū est. q̄. Al. sup̄. iij. di.
cit q̄ spectacula siue sint inuēta tantū ad tedūz
remouendū et solariūz mortalitatis b̄uane siue
etiā sint talia q̄ babeant annexā vtilitatē. q̄
uis immisceatur vanitas vt aucupia venatiōes
et b̄mōi in p̄sonis secularibz sunt toleranda ex-
cētia eoz dūmodo nō fiant tpe interdicto vel lo-
co sacro. ḡ multo magis inspectio b̄mōi est tole-
randa. cū minus sit. ḡ non est mortale. Etiam. b.
Lbo. supra nō dicit simpliciter esse vitiosā. sed
in q̄ntū prouocat ad malū. Possit sic distingui.
Aut spectacula sunt talia q̄ sunt representatiua
piarū rez. vt adoratio magoz. occisio innocentū
passio Christi. ascensio. missio sp̄s sancti et b̄mōi
et boz exercitia de se sūt licita. et sūt inspectio eoz
Glana tñ que ibi aliqñ miscenē sunt rescedenda.
et multo magis si qua turpia cōmitterent a iu-
uenibus qui talia preparant Aut nō sunt talia
et tunc aut illa sunt expresse p̄bibita a iure vt tor-
neamenta et duella. extra de tor. p̄ totū. et. q. iij.
et Gonomachia. vel etiā ibi p̄babiliter imminet
periculū vite vel notabilis lesiōis. exercitiū boz
mortale est. Inspectio aut boz non videt mortale.
nisi quis ita inordinate efficeret ad aspectum
b̄? q̄ etiā accederet ad inspiciendū si p̄ciperetur
p̄trariū. vel nisi quis p̄pter hoc dimittat vīna in
diebus festiuis. Et de hoc intelligit. c. inductus
supra. Qui die solēmi. Q̄el daret opam efficacē
ad b̄mōi faciendā. sicut qui puocant ad ista. vel
solū vñt facientibz. q̄ alias nō facerent. Aut nō
sunt expresse p̄bibita et tñ si representant multū
turpia et lasciuia ea exercentes mortaliter peccāt
et de hoc de p̄se. di. i. c. p̄ dilectione. Et suspitio
voluntaria talitū mortale est q̄ nil aliud est q̄
delectari de turpibus et de senis. tñ etiā q̄ picu-
lo tentatiōis sponte se exponit. et de hoc intelligit
ca. supra dictū. Aug. Qui venatoribz. Loquitur
em̄ ibi de histriōibz et venatoribz cū bestia tēren-
ta. Si a casu respicit talia nescies fieri but?

cunctis filiabus vrbis mee. Item audaci⁹ oculi
lus peccat in mulieres q̄ alij sensus. Audet em̄
quis videre multas mulieres cū q̄bus nō aude
ret loqui. Itē nō pōt ita reprehendi impudicia
oculi sicut aliorū sensuū. Itē insatiabilior ē alij
sensib⁹ Eccles. i. Non satiat oculus visu. Et iō
Aug. in regula. Nec dicatis vobis bñe aīos pudī
cos. si bñeatis oculos impudicos. q̄ impudicus
oculus impudici cordis est nūc⁹. **Itē. q. v.** Nec
solo. Cauendū igit a curiositate oculorū. De qui
q̄ sensibus bates supra in prima pte. ti. ij.

De queritur .§. XIII

Utrū liceat in lris secularib⁹ studere vel eis vti.
Et Gratian⁹ quidez banc q̄stionē mouet de vi
ris eccliaisticis. di. xlvij. p. ro. Et arguit p. rtra
Rem sic soluit in .§. Curg. Seculares lrās q̄
dam legūt ad voluptatē poetarū figmētis vrbis
rū ornatu de lectari. Et tales resp̄ndunt a sc̄is
vñ **Hiero.** Cū inebriantur qui scripturas sa
cras male intelligūt atz puerunt. Sīcra q̄ ab
utuntur seculari sapia. r dialecticorū tendiculis.
que nō tam vincula sunt appellāda q̄ fantasma
ra. i. vmbre q̄dam r imagies q̄ cito pereūt r resol
uūtur di. ea. Et in. c. i. d. Ep̄s libros gentiliū n̄
legat. Hereticorū autē legat p. necessitate r tpe
Quidā vero lrās seculares ad eruditōem eas ad
discūt vt errores gentiliū legēdo de testent. vñ
lia q̄ in eis inuenerūt ad vñ sacre eruditōis de
uon puerant. Et tales laudabiliter lrās secula
res addiscūt. Pro q̄ p̄clūde firmāda inducit ex
empla figuras r auctes sc̄orū. Exempla vñ Moī
si r Daniel qui in oī sc̄ia egyptiorū r caldeorū fu
erūt eruditi. de q̄bus dicit **Hiero.** di. ea. Qui d̄
mensa r vino regis nolūt comedere ne polluant
s. Daniel cū socis vñqz si sapiam atz doctrinā
babiloniorū sc̄rēt eē p̄tm nūqz acq̄scerent di
scere. q̄ nō licebat. discāt aut nō vt sequant. s vt
iudicēt atz quincāt. figuras b⁹. hēmus iū hoc q̄
p̄cepit dñs filiis israel vt spoliaret egyptios au
ror argēto moraliter instrues inquit. Gratian⁹
vt siue aurū sapie siue argenti eloquentie apud
poetas inuenerim⁹ in vñ salutiferū eruditōis
verram⁹. In leuitico dō primitias mellis. i. dul
cedinē bñe eloquētie dñō iubemur offerre. i.
ad bonorē dei vñ. Magi q̄z dñō tria mīera obtu
lerūt in q̄bus nōnulli tres pres p̄bie intelligit
lunt. Deniqz in expōitiōe psalterij **Cassiodor⁹**
ait. Dis splendor rborice eloquētie. oēs modi
poetice locutiōis q̄libz varietas decore p̄nūciatio
nis a vñis scriptorib⁹ sūpsit exordiū. di. e. §. sed
p̄tra legif. Cōfirmat idē auctē **Bede** dicentis.
Turbat acūmē legentiū r deficere cogit. q̄ eos a
legēdis secularib⁹ libris oībus mōis estimat. p
bibendos in q̄bo si q̄ inuēta sunt vñlia. q̄i sua su
mere. l3 alioquin Moīses r Daniel sapia r lris

egyptiorū r caldeorū nō paterent erudiri nec ipse
mag⁹ gentiū aliq̄s versus poetarū suis scripturis
incidisset vel dictis. Et glo. ibi pōt illa dicta po
etarū. i. in eplā ad Titū illud. Pigmenidis Cre
tenses male bestie sp̄ mēdaces. ventris pigri. Et
in eplā. i. Pauli. xv. ad Cor. illud **Lere.** Corū
punt bonos mores colloquia mala. Illud autēz
q̄ addit ibi glo. Odero si potero si nō inuitus
amabo q̄ dicit eē in dictis apli nō est verū. q̄ ibi
nō hētur s bene in actib⁹ aplorū illud. Gen⁹ q̄dē
cū sim⁹ dei i ipō viuim⁹. mouemur r sum⁹. Itē
Hiero. sup eplā ad Titū. Si q̄s grāmaricā
arte nouit vel dialecticā vt recte loquēdi rōz ba
beat. r inter vera r falsa diiudicet non improba
mus. Sed ex synodo Eugenij pape hoc hētur
statutū. vt ab vniuersis ep̄is subiectis plebib⁹
r alijs locis. in quib⁹ occurrit necessitas oīno cu
ra r diligētia hēatur. vt magistri r doctores cō
stituant qui studia lrāz liberaliūqz artium do
gmata doceāt. q̄ in bis maxie dīna manifestant
atqz declarantur mandata. di. ea. De quib⁹ daz
be **Tho. se. se. q. clxxij.** dicit q̄ studiū p̄bie fm se
ē licitū r laudabile p̄pter veritatē quā p̄bie p̄cepe
runt deo illis reuelante vt dicit **Ro. i.** Sed quia
quidam p̄bis abutunt⁹ ad fidei impugnatiōez
iō apls dicit ad Col. ij. Videte ne quis vobis
cipiat p̄ p̄biam r inanem sc̄iam fm traditiōez
hōim. r nō fm xp̄m. S3 vt vñerād⁹ in sanctita
te. dignitate r sc̄ia p̄clarus. dñs Jo. dominic⁹
banc materiā plen⁹ discūt r declarat. quendā
em̄ libzū edidit intitulatū lucula noctis. qui tot
tus est materia bui⁹ questionis. Querit. n. argu
mentariue. p̄cedens vñ sit licitū xp̄ianis secu
laribus lris vti. Et in corpore questionis vbi pōt
argumēta ad p̄tem negatiuā determinat questio
nem in capitulo q̄d incipit. Eam dico p̄biam de
clarat se p̄bi philosophiā seu seculares lrās nūcupa
re. quas ethnici seu seculares hōies vt cōterit
uenisse creditur. Hanc. s. p̄bi philosophiā inquit
ipse auctore **Clarōe** quadrifariam diuiserūt. vide
licet in rationale. moralē. naturalē r diuinā. Ad
rationale p̄tineret voluerūt dialecticā. ceterasqz
artes liberales. Moralem vero descripserūt etbi
cam r poesie. nō modicā portionē cū bistōijs
que ei ad mores p̄ueniūt. quo viroz. mulierūqz
actus recitantes beneuēdi r timendi in malis
tradunt exempla. Quicriūulo oēm ciuilem tra
ctatum placuit applicare. Sequit⁹ p̄inde natu
ralis seu ab idiōmate greco p̄bi sc̄ia dicta. q̄ tere
bus sensibilib⁹ inuestigatione sua a centro terre
vsqz ad summū celū de quocūqz poruit opinari
p̄sumptiōe solerti voluit hēe sermonē. Tandem
diuinā seu methaphisicalis quā theologica
vocamus de magicis sacris demonib⁹ sepe raris
substantijs. r natura diuinā p̄tractans futurū
seculū cū ciuib⁹ suis opinatis atz actionib⁹

credenda non aut scienda multipliciter diffini-
uit. Sicut ex hoc uno fonte quē philosophiā seu
amorem sapiētie. vñ plantante. **P**ictagoza philo-
sopi nomē est ortū quattuor flumina nata anime
paradisum bñectant in riuulos multos diuisa
hinc pdeunt grāmatica. rhetorica. historia et cete-
ra multa. Et post multa in eodē. c. dicit ad q̄stio-
nem ppositā posse piculariter rñderi videlicet q̄
naturalis pbia q̄ rex creationē nō nouit. et eter-
nitatē s̄ perperuitatē mūdi aut pbare niri aut
supponit. et p bñōi est veritati p̄traria in superfi-
cie tñ vt credo. **T**ologica etiā q̄ meritis currit l'
prosa sinceritati fidei in suo vestimento rebellis
nequaq̄ sunt legende nisi a paucis in fide bene-
fundatis quoz ē infideles et hereticos expugna-
re. **H**i. n. si sciunt triticū a zizania separe debēt
mirtū migina in area ventilare. et purū et defeca-
tum cibū et portū nō cōpactū populis ministrare
Duas vero alias bñane philosophiē pres xp̄ia-
nus poterit discurrendo videre cū ad ei' officiū p-
tinerit aut finis pietatis idē petierit. siue vt vi-
retur oriū virioz sentina cū meliora se nō p̄sen-
tauerint. **S**ic hec p̄clusio sancti **D**iero. dicentis
sup eplā ad **L**itum. Si quis grāmaticā artem
nouit. et dialecticā vt recte loquēdi rōem hēat.
et inter vera fallaq̄ diiudicet non improbamus
Geometria aut et arismetica et **M**usica hñt in
sua scia veritatē sed nō est illa scia pietatis. **S**ci-
entia pietatis est nosse legere. scripturas. et intel-
ligere. pphetas et euangelio credere. et aplos non
ignorare. **D**i. xxv. **S**i quis. Accedit ad idē **A**n-
ticus in eplā dicens. Tandiu liberalibz artibz
immoderandū est q̄diu anim' meliora agere nō
pōt. Rudimēta sunt nra nō opa. Et idē in eplā
xxv. **Q**uēadmodū studere oibz amīs honestū
est. ita nō oibz his instruis et ridiculosa res est
Sener dementarius. **I**uueni parendū est. sem-
vrendū est. hec omnia ille. **L**ui addi pōt qd ait
Diero. de **D**aniele. et socis. s. discit autē nō vt
sequantur. sed vt iudicent atq̄ cōiucant. **Q**uō
si quispiā aduersus mathematicos volens scribe-
re impet' matheseos risui pateat. et aduersus
philosophos disputans si ignoret dogmata phi-
losof' **D**i. xxv. **Q**ui de mensa. **H**inc **A**mbro-
sio. sup **L**uc. legimus aliq̄ ne negligant. legi-
mus ne ignoremus. **L**egimus nō vt teneamus
sed vt repudiemus. **I**tem **A**ug. Si quid veri d'
deo. **S**ibilla vel orpheus. aliq̄ ue gentium vates
aut philosophi p̄dixisse noscunt. valet quidez
aliquid ad paganorū vanitatē reuincendam. nō
tñ ad isoz. s. que sunt fidei auctoritatem comple-
tenda. **D**i. xxv. **S**i quid veri. **E**ld p̄dictam
questiōē p̄fat' vt venerādu in se. c. qd inci-
pit terti' termin'. **R**ñdet plen' declarans hos
terminos. p̄cessum. p̄sultū. mandatū. p̄ceptū.
p̄bitū et vsum. Et q̄ntū ad primū dicit illud

esse concessum quicquid p indulgentiam ab eo
cui id iuridice pōt esse largitū. vtracq̄ pte in libe-
ra p̄tate beneficiari manere. **A**ccipio autē magis
stricte p̄cessū quā facit lex vbi dicit qd nō est p
bibitū videt esse p̄cessū. **S**icq̄ p̄cessus est vsum
carniū humano generi post diluuiū. **H**oc mō re-
or dicendū aliquibz ap̄is et solidatis i fide et bi-
corum studiū esse p̄cessum. Et ad hoc facit. c. **D**e
quibusdam. **D**i. xxv. **C**onsultū addit supra con-
cessum nō solū p̄suasione sed etiaz maioris boni
p̄ditionē. **C**onsiliamur. n. vt ex pluribz. qd bone-
stius fuerint eligamus. **H**inc dico ad dubiū qd
cū melius studiū pene omīs homo possit frequē-
tare q̄ sit studiū philosophorū. **N**on. n. de pari
pugnant lectio xp̄ianorū. et lectio grecorū. s̄ incō-
pabiliter. sicut ad p̄positū **D**iero. scribit **A**ugus-
tino. **P**ulcior est veritas xp̄ianorū q̄ **H**elena grecorū.
Esset absolute in cōmuni cuiuslibet p̄sulendū
ne legat codices et̄nicorū. esto qd in certis casu-
bus hodie alicui foret cōsulendū p̄fato studio
dare operam efficacē vt in. c. **Q**ui de mensa dis-
c. xxv. **M**andatū vult iuris peritus maxime **A**rchidiaconus cū **D**ugone. rñ. q. i. **Q**uod p̄ci-
pitur infra p̄ceptum fore et cōsiliū superare
in eo quod obligat ad p̄nam contrarium faciē-
tem. quod non facit cōsiliū sed non obligat
ad culpam. quod est de ratione p̄cepti. **E**t
dicitur ad quesitū per iudicem sempiternum
fore mandatū. ne quis in dictis gentiliū de-
beat pmanere. verberari em iussit **D**ieronimus
vt **C**iceronianum. ip̄o verberato teste ad **E**ustio-
chium. qd factum **G**ratianus assumit in cano-
ne pro stabilimento conclusionis eiusde. distin-
ctione. xxv. capitulo. **L**egimus. **P**̄ceptū
autem est cuius transgressio mortale crimen in-
ducit. decima quarta questiōe prima. **Q**uod p̄-
cipitur. **E**n vero sub tali p̄cepto libri gentiliū
Chrīstianis intelligi debeant interdicti. temera-
rie non audeo affirmare. licet multi t̄xus id vi-
deantur sonare. vt ille cū earum doctrinarū blan-
ditis resipiscant aliqui qui earum ioculis as-
stricti velut bos ad victimam ducerentur.
Tali enim zelo impulsus vt credo. non medio-
criter. tali facultate instructus beatissimus **D**ie-
ronimus scripsit de filio prodigo ad **P**amasiū
papam. **D**emonum cibus est carmina poetarū
secularis. scientia rhetoriorū pompa verborū.
Nulla ibi saturitas veritatis. nulla ibi refectio
iusticie reperitur. **S**tudiosi earum in fame veri-
tatis et virtutum penuria perseverant. **P**rohibitio nō
distinguitur a p̄cepto nisi quia illud affirmā-
tiuum. vt **H**onora patrem et matrem hoc nega-
tiuum. vt non occides. **E**t scdum hoc credun-
tura sanctis lectiones et̄nicorū conditū pro-
hibite multis de causis. ita tamen vt prohibi-
tio conditionalis intelligatur et non absoluta.

Titulus Tertius.

Cause aut sunt iste et similes. Si qui forent melioribus obligati ut sacerdotes qui debent cure animarum vacare ut c. sacerdotes di. ea. Item ubi de sumptibus de quibus debent pauperes sustentari tales literere emerent solvendo doctoribus vel libris acquirendo. ut in c. Legant di. ea. Item cum propter talium litterarum amorē iste sacre premerent et negligenter ut in c. Vino inebriant di. ea. Item si cā panitatis pringeret frequenter predictas. ut in c. Hōne di. ea. Item si ad inanē gloriam vel quoduis vitii inclinaret legentes. Idem et fortius si deduceret ad errorem. Ad quod facit. ca. Ideo di. ea. Omnes he cause tangunt di. xvij. in .c. p allegatio. Verū quod ut plurimum hoc malū mala ex preteritis lectionibus pueniunt. sicut exempla paterna et scilicet ppreclantant phibite presumunt in pluribus. Et ideo debent detestari et monibus vilipendi eamque sectatores increpare. nō quod in se male sed quod media sunt ad deviandū a deo. Unā et Gre. huius dei zelator de uor. In Liutū viri marie eloquentie libros quorū respice potuit cōbussit. Usus autē est fm Aug. et magistrū in primo sententiarum di. i. id quod in usum venerit inferre in id quod fruendum est. i. in deū mediate vel immediate. Sicque omnis usus licitus est. et abusus illicitus. Sic igitur qui studet in gentilibus doctrinis propter deū. bi illis vrant et licitū est eis. imo et meritum. qui vero ob vanitatem vel aliquē alium finem. bi eis abutuntur et illicite student in eis. Et quia communiter homines abutuntur. ideo communiter tales reprehenduntur.

Capitulum octauum de Temerario iudicio

Temerarium iudicium quod est speciale peccatū ex curiositate et supbia procedit. Ubi sciendum fm. b. Tho. se. se. q. lx. quod iudiciū fm suam primā impositionē importat determinationē rectam iustorum. i. eorum que sunt iusta. Sed ampliato vocabulo extendit ad significandū cōm determinationē in quibuscunque siue in speculatiuis siue in practicis. Unā et dicit quod cecus nō potest iudicare de coloribus. nec infirmus propter gustum inferre de saporibus. Ipse autē iudiciū prout est actus iusticie tripliciter redditur vitiosus. Primo cum quis iudicat de his in quibus nō habet potestatem. puta cum quis in iudicio examinat cām eius qui nō est sibi subditus et cōdenat vel absoluit eū p finem. ut laicus clericū. vel qui nō hēt regimē cōdenat aliū qui sibi nō subditur. Et hoc dicit iudiciū usurpatū ptenens ad presumptionem. de quo supra in c. de presumptionibus. Secundo reddit iudiciū vitiosum cum quis huius regimē et potestatem super eum quē iudicat nō fm iura determinat reddens et nūcquid quod debitiū est cōdenando. s. reum. et absolvendo innocentē sed in

iusticiam facit amore vel timore ductus odio vel cupiditate vel ignorantia culpabili. et dicit iudicium puerum seu iniustum. Et de hoc supra ti. i. c. xix. de iniusticia. Tertio modo cum quis procedit ad iudicandum de alio ex leuibus signis et causis et nō sufficientibus ad cognitionē facti. et dicit iudiciū suspiciosum vel temerariū. et de hoc nunc agitur alijs duobus omissis. Quod quod vitiosum phibet aplos. i. ad Lot. iij. Nolite ante tempus iudicare quousque veniat dñs. Qui? viri ut dicit Chrysostomo. pene nullus reperitur immunis. s. clericus. religiosus et laicus. rector et subditus eo inuoluit. Sed p hoc cū est criminale cōdemnat. Unā et s. Luc. vi. Nolite iudicare et nō iudicabimini. Nolite cōdemnare et nō cōdenabimini. i. nolite iudicare ut cōdenetis. i. reputando dignū bonis damnatione de eo de quo nō est certū. Unā ps. cxvij. Feci iudiciū et iusticiam. i. iustum iudiciū et rectū nō tradas me calūniantibus me supbis ps. cxvij. id est nō tradas me propter hoc demonibus supbis qui accusant quotidie bonos falso tñ. et b. dicit calūnia sicut diabolus falso accusauit Job dñō dicens quod propter prosperitatem ei seruiret Job. i. Ubi ampliando materiam. Nota quod triplex est iudicium temerarium. Primum de proximo suo. Secundo de dñō deo. Tertium de seipso.

Quātū ad primū. §. i.

de quo principaliter intenditur. Nota quod iudicium temerarium est cum aliquis opus proximi de quo non habet sufficientia indicia ad cognoscendum utrum bonum vel malum sit. in mente sua firmiter estimat seu determinat illud esse malum. et dicit eē iudicium suspiciosum seu temerarium. Circa quod tria videnda sunt. Primo de eius causa. Secundo de eius malicia. Tercio quare prohibita. Quātū ad primū sicut dicit Iulius suspitio importat opinionē mali que ex leuibus indicijs procedit. Et contingit ex tribus fm. b. Tho. se. se. q. lx. ar. iij. Uno modo ex hoc quod aliquis in seipso malus est. Et ex ipso quod conscius est malicie sue facilliter de alijs malis male opinatur. fm illud Ecclesiastes. x. Stultus id est peccator in via ambulans cum ipse sit insipiens omnes estimat insipientes. Avarus cum sit assuetus fraudibus et mendacijs in emendo et vendendo. omnes ementes et vendētes credit similia facere. Luxuriosus qui respicit iuuenes et loquitur mala intentionē lasciuia. ira quos videt respicere vel loqui cum huiusmodi. malū idem iudicat. Sed nō sequitur quod si ipse malus est alij sint mali. et si essent manifeste mali. non tamen semper male faciunt et mala intentione. Secundo modo provenit hoc ex eo quod quis male afficitur ad alterum. Cum. n. quis premittit aliū vel odit vel irascitur. vel inuidet ex leuibus signis. opinatur male de

ipso qz vnusqz facilliter credit qd appetit qz igitur male affectus ad aliū appetit sibi malū pmptr est ad cogitandū malū de eo. Ad hoc facit qd ait. **Hiero.** Inuidia primū tui mordax quidez p nefas noie xpiani relicta trabe in oculo pprio in alieno festucam qrun. i. ex hoc qz inuident alijs de leuibz defectibz iudicāt qd enāt eos. Tercio mō prouenit hoc ex longa expientia. vñ dicit pbs in. ii. et bicoz qz senes sunt maxime suspitiosi. qz multo rēs sunt expri alioz defect. Prime due cause suspitiōis manifeste pñer ad pueritātē affectus. Tercia vero dimminuit rōem suspitiōis vñ etiā peccatū. De his autē qui de se sunt mala vt blasphemie. homicidia. adulteria qz. vt dicit Beda hz nobis suspicari iudicare mala imo cō trariū facere. i. estimare eā vt bona q licita eēt peccatū q error piculosus. **Uñ. ri. q. iiij.** dicit qz est snia **Hiero.** Si qd dixerit iustū. i. op. iustū. qz in iustū iustū. vterqz aboliabilis est apud deū s nullus est aboliabilis apud deū nisi ppter mortale. qz hoc est mortale. **Uñ** dicit ibi glo. qz b intelligit vno mō cū quis dicit vitia eē virtutes vñ cōtra rioral mortaliter peccat. Et psonat b ei qd dicit **Aug.** sup eplā ad **Loz.** qz errare in rebo necessitas ē mortale peccatū cum qd. i. iudicat seu putat op. bonū eē malū qz cōuersio. nā qz libet adultrā tenet scire hoc bonū illud malū bici glo. qd intelligit de necessarijs ad salutē quoz trāsgressio vel omissio ē mortale sec. de venialibz. **In ill** em necessarijs ad salutē vt dicit **Hiero.** parū distat a vitio decipere vel decipi posse xpianuz. Et ad eos dirigūt illa imprecatio. **ysa. v.** Qd dicitis s. in corde vō bonū malū qz malū bonū ē. Non tñ pñue peccat mortaliter qz errat in necessarijs s pñ illo tpe qui omittit vel negligit. addiscere illa fm **Lbo.** Quātū ad scdm. i. de malicia qnta sit. veniale vel mortale. Nota fm. b. **Lbo.** vbi supra qz triplex ē grad. suspitiōis. Primus est cū quis ex leuibz iudicijs incipit dubitare de boīra te alioz vt cū vidēs pbū virtū qz religiosuz ride re. vel dure loqui alicui. vel aliqd solatiū dicere incipit cogitare illū esse leuē qz non ita sanctū. sic cōter tenet. qz hoc ē veniale qz leue peccatū. **De tñ** net. n. hoc ad tentationēz hūanā sine qz vita ista nō ducit. vt bētur in glo. sup illud. i. ad **Loz.** 4. **Molite** añ tps iudicare. **Secūs** gradus ē cū ali quis p certo maliciā alteri estimat ex leuibz iudicijs. hoc si sit de aliqz graui. i. mortali erit mortale tale iudiciū. qz nō ē sine pemptu. primi interiori sic si qd ex hoc qz videt boīem bone fame l que ignorat cui? aditōis sit. loquentē cū muliere. quā nō cognoscit in loco honesto qz mō modo flo qz firmiter i mēte existimat eos loqui de turpi bus vel interiōe praua vt inducat ad malū cur hoc agere sit mortale tale iudiciū erit illi peccatū mortale. **Sic** si qd vidēs boīez comedentem

pluries. vñ hora primā in die qz est ieiuniū ecclie vt in qdragesima. qz cū nō agnoscat eū nec sciat moriū ei? ad comedendū firmiter in aīo credit qz peccet mortaliter. qz trāsgrediat pceptū ecclie peccaret ipse iudicās mortaliter. qz pōr bē legitimā cām nō ieiunādi vt infirmitatē vñ multum laborē necessariū qz. in q casu nō peccat si ieiunando nec trāsgredit mandātū ecclie. **Secūs** autē eēt cū iudicaret p pemptōem vñ qz si talis omittit ieiuniū suū sine cā legitima peccet mortaliter in trāsgrediēdo pcepta ecclie. de hoc tñ iudicat vtrū bēat cām legitimā vel non cū ne sciat. **Sic** cū quis ex eo qz aliqz nō ouersat do mestice cū aliqz vt prius. vel ondat aliquā irā ad eū. p certo credit qz bēat odiū mortale ad illum. mortalit ex peccat. **Non.** n. oīs ira vel indignatio est odiū. **Sed** cū qz bz signa satis vrgentia seu pbabilia malicie alterius. vt puta qz est male fame. deprehensus pluries in tali vitio loquitur suspectus cū suspecta in loco qz tpe suspecto. nō eēt mortale. **Tñ** autē cauendū est etiā tunc a iudicio nisi sit suspitio violenta que facit boīem pñictū in foro pñentioso. **Uñ** glo. dicit sup illud. **Molite** iudicare. Et si suspitōes vitare nō possumus qz boīes sumus. iudicia tñ. i. diffinitiuas firmas qz snias pñere debemus. **Si** qz autē iudicat a liquē determinate qz certitudinaliter de peccato veniali sine sufficientibus signis venialiter peccat. **Uñ** saluator ait **Matth. vii.** In quo iudicio iudicaueris. s. de mortali l veniali iudicabimini s. a vobis a deo. **Sed** quid si qd ex aliqz bz signis exterioribus iudicat aliquē supbum. iracundū vel gulosum. qz. que sunt vitia capitalia. **Uñ** de tur dicendum qz si iudicat illum bē talia vitia fm passionē vbi frequenter qz cōmuniter est veniale. non fm rationem delibera tam in mortale cōiter est veniale. **Tercius** gradus suspitiōis est cū aliquis iudex pcedit ex suspitiōibz ad condemnandū aliquē. qz hoc directe est ptra iusticiā vñ qz mortale. **Est** n iusticia qz iniusticia pñe circa opationes exteriores. qz tō tunc iudiciū suspitiosuz pñet directe ad iniusticiā qz ad actū exteriorē pcedit vt in foro causaz. **Sed** iudiciū suspitiosum interi? in mente pñet ad iniusticiā reductiuē fm qz comparatur ad exteri? iudiciū sicut actus interior ad exteriorē vt cōcupiscentia ad fornicationē. qz ira ad homicidium. **Prohibet** añ in iure iudicē iudicare ex suspitiō nibus. **Uñ** dicit **Helbiades** papa. **Primo** semper omnia diligēter inquirete vt cū iusticia qz claritates diffinitatis. nullum iudicetis suspitiōis arbitrio. s. primū pbate. qz. que. i. **Primo** vbi dicit glo. qz triplex est suspitio. **Prima** est temeraria que scilicet oritur ex leuibz iudicijs vt cū ex locutione aliquarum psonarū leuibz dicitur malū de aliquo qz de bac intelligitur

Quod dictum est. unde respondenda est. quod non facit probari
onem. Secunda est. probabilis ut cum oritur infamia de
aliquo apud etiam graves personas. hoc et si non facit
sufficientem probationem inducit tamen purgationem
quam potest prelati exigere ut. ij. q. v. Presul. **Ter-**
tia est violenter cum repit suspectus cum suspecta. nu-
dus cum nuda in eodem lecto. hoc quod quincit indu-
cit ad denationem tanquam sufficienter probatum sit. ut
xii. q. i. Dixit dominus. **Q**uod iudicari non debeat per su-
spiciones sed per sufficientes probationes ostendit Eua-
ristus papa dicens. Si de omnino editor sodomio-
rum mala quorum clamor usque ad celum pervenerat omnia
sciens prius nec credere nec iudicare voluit quod ipse
ea cum fidelibus testibus diligenter investigas quod au-
dierat ope comprobaret. nos qui sumus homines et
peccatores quibus incognita sunt occulta iudicia dei
precautiones nullum autem veram iustitiam probationes iudi-
care et damnare debemus. ij. q. i. Deus omnipotens
Quartum ad tertium. scilicet quare sit prohibitum iudicare
ex suspitione. Respondeo. quod ex hoc sequitur triplex ma-
lum. Primum. quod contemnat proximum ex iudicio su-
spicioso sic declarat. b. l. ho. se. se. q. l. Et hoc quod
aliquis habet malam opinionem de aliquo et absque suffici-
enti causa iniuriat ei et contemnit ipsum in mente sua. nul-
lus autem debet contemnere proximum vel quodcumque no-
cumentum inferre absque causa urgente. quod hoc est contra
charitatem proximi. Et ideo ubi non appareant ma-
nifesta signa de malicia alterius debemus eum ut
bonum habere. Unde apostolus Ro. xiiij. Qui non mandu-
cat manducantem non spernat. scilicet iudicando ipsum ma-
lum ut gulosum vel idolatram quo ad idolatriam.
et qui manducat non manducantem non iudicet ut
superstitiosum et huiusmodi. Si quis obiceret quod iudicium
magis debet esse de eo quod ubi in pluribus accidit quod de
eo quod in paucioribus sed in pluribus accidit quod bonis
male agunt. Nam de Eccles. i. Fructus infinitus
est numerus prorum. sunt sensus bonum et cun-
cta cogitatio ad malum ab adolescentia sua. ut de
Gen. vi. ergo potius debet dubium factum bonis indica-
ri in malum quam in bonum. quod sic minus fallit cum falli
sit malum intellectus propter falsitatem. Respondeo. b. l. ho.
ubi supra arti. iij. quod quibus bonum dubium factum in
melius interpretando frequenter fallat. tamen meli-
us est quod frequenter bonum fallat bono bonam opinionem
de malo homine quam pravius fallatur habendo
malam opinionem de bono homine quod pringeret si du-
bia in premissis peioribus interpretarentur. Nam nulla in-
iuria fit alicui ex primo. sed ex secundo utique. Sed
neque etiam in hoc falli pertinet ad malum intellectus
iudicantis bonum de malo homine in facto dubio
Aliud est. non iudicare de rebo. aliud de bonibus.
Nam in iudicio de rebus attendit ibi solum bo-
num iudicantis si vere iudicet. si putat. et malum si
falso iudicet. quod bonum intellectus est verum et malum
est falsum secundum philosophum in. vi. ethicorum. Ipsi autem rei

de qua iudicamus nihil nocet quod literatur iudice-
mus. et ideo debet homo nisi ut de rebus iudicet. p-
ur sunt. Sed in iudicio quo iudicamus de bonis
precipue attendit bonum et malum ex parte eius de qua
iudicatur qui in hoc ipso honorabilis habetur quod bo-
num iudicatur et contemptibilis si malus iudicatur. Et
ideo debemus attendere in tali iudicio potius quod bo-
num indicemus hominem nisi manifesta ratio ostendat
contrarium. Ipsi autem falsum iudicium bonis bonum iudi-
cantem de malo homine non pertinet ad malum intellectus
ipsius. sicut nec ad perfectionem eius pertinet cognos-
cere veritatem singularium contingentium. sed magis
pertinet hoc ad bonum affectum bonis secundum charitatem.
iuxta illud. i. ad Cor. xij. Caritas non cogitat
malum. scilicet de proximo secundo ex iudicio boni. suspicio
so usurpatur dei proprium. Dicitur. n. di. xij. Crube-
scant. Cultorum cognitor et iudex est deus. ideo solus
habet iudicare de occultis quod solus novit occulta secundum
illud quod ait Salomon. Tu solus nosti corda fili-
liorum hominum. Et illud. ij. palip. vi. Bonis vident
que foris sunt. deus autem intuetur cor. Eum igitur
in his que de se mala non sunt. sed de genere bono-
rum ut elemosina. ieiunium et huiusmodi. vel indifferen-
tia. ut comedere. bibere. loqui et huiusmodi. malicia eorum
et quod sunt male facta. preceat hoc ex mala intentio-
ne facientis et interio sit occulta. Ideo iudicamus ma-
le de aliquo usurpat deo iudicium suum. unde valde
superbus et arrogans. Et ideo dicit apostolus Ro. xij.
Tu autem quis es qui iudicas alienum secretum. i. quod
presumis iudicare cor alterius quod deo reservatur.
Pertinet etiam ad temerarium iudicium quod aliquis qui
cum nunc malus est manifeste velit iudicare dan-
dum nisi per presuppositionem. scilicet si pseueret in ma-
lo. Potest. n. quilibet quantumcumque malus puer-
ri ad dominum. Unde et Leo papa dicit. Nemo est de pe-
randus dum est in hoc corpore constitutus. hoc. n.
esset iudicare de futuris quorum cognitio deo est no-
ta. Sed et de preteritis malis proximi que novi-
mus non debemus iudicare. sed pseueret in eis ni-
si hoc appareat. sed estimare quod penituerit. Nam
ut dicitur. i. q. v. Sanamus. Nemo iudicandus
est immemor salutis sue. Pro regula igitur iuris
habetur quod dubia sunt in meliorem premissis inter-
tanda. extra de re. iur. c. Estote ubi etiam nota sunt
be. l. ho. ubi supra interpretari in meliorem vel
deteriorem premissis pringit dupliciter. Uno modo
per presuppositionem. Alio modo per determinationem
secundum primum modum. scilicet presuppositionis tunc cum de-
bemus aliquibus malis adhibere remedium siue
alienis siue nostris. ad hoc ut securius remedi-
um adhibeatur debet presupponi quod deterius
est. quia remedium quod est efficax contra ma-
ius malum multo magis erit contra minus. Et
sic bonum nesciens si adhuc vere penituerit commi-
sis iudicans per presuppositionem ac si non penitue-
rit sufficienter. iterum pluries dolet. iuxta illud

Job. ix. Crebar oia opa mea. Et vidēs psonas
ignora vel procliuā ad malū tollā aī enī qđ pol-
let furari vel vñ posset male agere nō iudicādo
illū malū determiare. **S.** presupponēdo qđ eē pos-
set sibi et mihi pūdeo. **S.** cōm aliū modū. **S.** de
terminatiōis. sic dubia in meliōrē prē sunt in-
terpretāda. **Quātū ad terciū pb?** iudiciū le-
dit bō seipm. **Plā** ut dicit **Aug.** de oculis alieni
cordis temere iudicare pētm est. **In q.** n. aliū iu-
dicas ait apls ad **Ro. ij.** seipm cōdenas. i. tibi no-
ces cōmittendo pētm. vñ pūmeris. **Quātū. n.**
hoc displiceat deo oñdes p pūitionē. **Legif. n.**
in vitas patrū. qđ cū duo germani simul in here-
mo hīrarent ad seruiendū deo. ad tantā puritatē
mētisqđ pfectionē venerant vt ad placitū suū vi-
terent alter alteri? grām p splendore quendā ex-
tra refulgentes sup eos. **Accidit** vt die quadam
irent ad visitandū prēs p heremū. et cū minor ex
bis videret vñ ex illis pībūs comedentē ferra-
feria in hora tertiā. iudicauit illuz transgresso-
rem ieiunij. qđ tūc habebat vt pceptū. **Reuer-**
sus igit ad cellulā. ppiā cū maior orans optaret
videre splendore solitū sup frēm minore nil vi-
dere potuit. ppter qđ vocauit euz et sciscitatus est
si in aliquē eū pscia remorderet. naz mirabat qđ
nō videbat lucē sup eū vt pri? **Ille** vero diligen-
ter pscutans psciam suā de nullo inqđ recolo ni-
si qđ vidēs talē prēs comedere aī hōrā male suspi-
catus sum de eo. qđ intelligēs maior illud teme-
rariū iudiciū fuisse cām illi? subtracōis grē. i. iu-
sticiā. n. cām potuit bē ille soluēdi ieiunium. et
sic nō peccare. pniā egit cū eo. et redijt ad lucez
pistinā. **Item** in vitas patrū euz duo frēs satis
iuuenes et apparentes discurreret pēdicādo ver-
bum dei accessissent ad quādā deuotissimā mu-
lierem. audita fama sanctitatis sue. post diuina
colloquia cōmendantes se orōibus suis abierūt
Ille vero videns illos ita iuuenes cepit suspi-
ci et hēitare de puritate et bonitate illoz qđ nō pos-
sent in tanto disc. ut su puritatem seruare. ppter
qđ cum orōni sededisset p spaciū tps senties
se aridam et nō gustare solitam dulcedinez. cum
miraretur et pie cōqueretur de tanta ariditate. de-
mum apparuit sibi beata **Maria** dure arguens
eam de temeraria suspiciōe cōtra fratres suos
dicens qđ esset sufficiens in mundo puerfantes
pseruare eos. et qđ ppter ea illa dulcedine priuata
fuerat. **Sup** quo penitens de temerario iudicio
eos in reuerentia habuit. **Exemplū** enā de he-
remita qui iudicabat **Gregorium** in papatu de
hīrari quomō sibi fuit declaratum.

Quātū ad secūm. S. II.

dum principale. **S.** iudiciū quo iudicat deus te-
merarie ab hōe. **Sciendū** qđ temerarie iudicāt
de deo qui in passiōe positi arbitrant deū nō esse

iustum vt illi qui dicebāt pauerbiū illud. **Pe-**
tres nostri comedebāt vñā acerbam. et dētes si-
liorū obstupefuit. i. sunt alligati. vt vulgariter
dicitur. i. patres nostri peccauerūt et nos portā-
uimus penā pro eis **Ezech. xvij.** qđ esse falsum
oñdit dñs dicens. **Filius** nō portabit iniquitatē
tem patris. i. nō luet penā pro eo. nec pater ini-
quitatem fili. **S.** vnusquisqđ in iniquitate sua mo-
rietur. qđ verū est quo ad penā tangentē aniam
seu in alia vita. **Nam** pena tpali fm iusticiā vi-
uinā et humanā punitur vnus pro alio ex causa
varia. **Iudiciū** autē temerariū est quo arbitrant
aliquid deū nō parcere penitentibz qđ graue est
peccatum qđ falsum esse oñdit ps. l. dices. **Tibi**
soli peccauit et malū corāz te feci vt iustificeris in
sermonibz tuis et vincas cū iudicaris. **Que** lo-
cutio obscura est. et iō exponēda. **Est** igitur vnus
intellectus fm. **b.** **Tho.** post glo. sup eplāz **Ro.**
ij. vbi ponitur hec auctoritas sic. **Ego** peccauit
tibi soli. i. qđ rex sum nō habens supiorem boiem
qui me pūiat de adulterio et homicidio cōmissis
so. i. tibi deo reseruat peccatū meum pūiens
dum. malum corā te feci. i. sciente et si aliqđ igno-
rauerim. vel corā te. i. cito a te respect. **Oculo** mi-
sericordie tue ad te puerfus. ab hoc ergo peccato
munda me. quia cognosco. i. doleo et peniteo qđ
supra peccatū. et hoc vt iustificeris in sermonibz
tuis et vincas cū iudicaris. i. ex hoc sequet hoc
bonū. qđ iustificaberis. i. iustus manifestaberis
id est vt in sermonibz tuis in quibz veniā p-
mittis peccatoribz puerfis nō solum illo sermo-
ne **Ezech. xvij.** Peccator in quacūqđ hora con-
uersus fuerit et. qđ hōmōi verba ps. pri? fuerunt
dicta aī verba **Ezech.** **S.** etiā illo smone qđ dē
Leui. xxi. Drabūt p impietantibz suis et recoz-
dabo federis mei. **Et** **Deu. xxi.** Si ducit peni-
tudine reuersus fueris ad deū reducet te dñs de-
us tu? et miserebit tui. et vincas. i. vices opioez
hōim falso estimantiū cū iudicaris ab eis. i. est
maris qđ nō pces pētm **Dauid** vel alijs pētrōi-
bus ita qđ li vt hic tenet psecutiue nō causatiue
Illius sensus ē vt hīc referat nō ad illud mūda
me. **S.** illud tibi soli peccauit psecutiue tñ nō cau-
satiue et est sensus. **ij.** **Re. xij.** **Ego** peccauit tibi vt
iustificeris in smonibz tuis. i. ex peccato meo cō-
secutum est qđ tu appares iustus. i. fidel. et verax
in tuis sermonibz. i. pmissionibz. non frangens
ipā et ptrafaciens ppter pētm meū vel alioz pro-
miserat. n. de? **Dauid** qđ regnū suū stabiliret in
eternū. **ij.** **Re. viij.** qđ pmissio erat implenda p in-
carnatiōē xpi sed a quibusdam dicebat qđ pro-
pter peccatū **Dauid** nō esset deus illā obserua-
turus. sed qđ talis pphā erat pphā nō cōmina-
tionis qđ mutari potest. si humana merita mutā-
tur fm illud **Jeremie. viij.** Repente loquar ad-
uersus gentem. quia ad illā respiciat sed erat pro

pbis pcedestinatiōis fm quā predicat aliqd qst
oibus modis implendū. Et iō si factū nō fuisset
qd pmissum est. **David** p iudicaret diuie iustis
cie. i. veritari. et nō apparet de? verax et fidel in
pmissis oīnode implēdis. **Sz** implēdo pmissū
illud etiā peccāte **David** apparet iust? i. verax i
suis sermonibz pmissoribz. et vincit opioem fal
sam q iudicat mutabilis. et nō fidelis in promissis.
Et hec ē expositio scda ad ppositū apli ibi in
ducta. **Alie** expositiōes dimittant. **Ite** iudicant
alq deū temerarie eo. s. q. affligat bonos. et
nō premiet b. de qbus d. **Malach. iij.** **Diristis**
vanus ē qui seruit deo. et qd emolumentū reci
pim? qz mādatis ei? obediūm? **Sz** hoc ē fal
sum et temerariū iudiciū oīdit ipe dices **Iere.**
Quid vultis meū in iudicio ostēdere? **Omnes**
dereliquistis me. vñ quilibet meret gebēnaz so
lū ppter originale et alias penas et ideo null? pos
test conqueri **Iere. iij.** **Iustus** quidem tu es de
peni. **dis. iij.** **Quid** ergo.

Quātum ad ter .§. III

nium principale. s. iudicādo de seipso temerarie
dicat. **i. Cor. xi.** **Si** nosmetipsos iudicarem? nō
vtrqz a dño iudicaremur. **In** iudicio hoc ppro
Primo oī fieri diligētē examinatōem. et de b in
telligit auctas. **Scdo** redargutionē et punitōez
in se de manifestis et hoc qlibz iuxta illd ps. **corij**
Feci iudiciū et iusticiā. **Tercio** pōt fieri absol
tio. vñ. s. q. p certo reputet se innocentem et sine
mortalī. et hoc nulli licet. **Et** de hoc apls. **i. ad Co
rin. iij.** **Neqz** meipm iudico. **b. Tho. sup eplas.**
Sciendū igit q tale iudiciū est temerariū qñ
qs estimat certitudinaliter ēē se deo gratū et vir
tuosum. qz eū nō remordet pscia de mortali vñ
ab hoc iudicio cauēt sibi apls dices. **i. ad Cori.
iij.** **Neqz** meipm iudico. i. innocentē p certo
me nō estimo. **Cui?** rōem assignās subdit. **Hi
bil** mibi pscius sum. i. nō hēo psciam alicui? pec
cari mortalis. **Sz** nō in hoc iustificat? sum. i. non
sufficit ad hoc q me iustū vere pnuiciē. qz pnt
aliq pēta i me ēē q me latēt. iuxta illud ps. **xvij**
delicta qs intelligit. **Sz** hoc. s. certitudo iudici
de corde alicui? reseruat soli deo ppterea subdit.
Qui aut iudicat me dñs est. fm illud puer. **rvj**
Spiritu ponderator ē dñs. **Nā** de hoīe dē etiā
quo ad seipm. **Nemo** scit se p certitudine vñ
odio vel amore. s. dei sit dign? **Eccles. ij.** **Quā
uis** n. qs videat se agere virtuosa opa et frequē
ter et delectabiliter et pmpre q ad debitū finē. qd
est signū habit? generat. m q actus virtutū ac
quisitaz sunt oīno siles actibz virtutū infusarū
nō pōt quis scire vñ talis. act? bonus pcedat a
virtute precise acq̄sita in ipso q nō sufficit ad sal
lutem aut a virtute infusa necessaria ad salutē
que est ex grā. **Scdo** est temerariū iudiciū d

seipso est estimat sibi licere iudicare de cūctis re
putans se spūale. p eo qd dicit apls. **i. ad Cor. ij.**
Spūalis oīa iudicat et ipe a nemine iudicat. **Te
merariū** est. n. et psumptuosum vñ qd reputet se
spūale. **Nā** fm **Tho. sup dicta** aucte dē spūalis
cuius spūs illustrat fm intellectū. et inflamat
fm affectū a spūs sancto. qd sciri p certo non pōt.
Nec intelligit illud apli q talis spūalis iudic
oīa facta hoīm etiā dubia. **Sz** qd singulis que p
nent ad salutē rectū iudiciū habet vñ. **Sz** hoc
bonum vel malū. **Nā** vñ dicit. **i. Erbicor.** **Unus
quisqz** bene iudicat q cognoscit. et bonū est opus
mus iudex. sicut medic? de medicinalibz. et sicut
vere virtuosus de moribz qui sint boni vel mali.
Qui aut nō est spūalis mō pdicto nō pōt bene
iudicare de bñmōi. **Et** iō subdit q ipe spūalis et
a nemine. i. ab homīe nō spūali nō iudicat. **Nō**
aut intelligendū est tanqz a supiori suo non pos
sit iudicari sicut alq. **Tercio** est iudiciū tem
erariū qñ quis estimat nō curandū. quicqd iudi
cent vel suspicent hoīes de eo bonū vel malū p
eo. qd ait apls. **i. Corin. iij.** **Vbi** autē p mini
mo est vt a vobis iudicet vñ. s. fm fidelis et ido
neus mīster xpi aut ab bñano die. i. ab bñano
no intellectu quocūqz. vel in pñti tpe fm glo.
Temerarium est hoc. **Nā** dicit **Eccle. xli.** **Cur
ram** habere de bono homīe. et **Aug?** **Qui** negligit
famam suā nimis crudelis est. **xi. q. iij.** **Nō** sunt
audiendi. **Et** g dicit. **b. Tho. sup epistolas** i vi
cto passu de iudicio aliorz hominū erga se dupli
citer curari ptingit seu curā habere. **Uno** modo
qñrum ad alios qui ex eoz bono opere edificant
et malo scandalizantur. et sic boni non p mini
mo sed p magno habent ab hominibz iudicari.
cum dñs dicat **Matth. v.** **Videant** opa vestra bo
na et gloriificent patrem vestrum. **Alio** mō qñrū
ad seipos. et sic nō multum curant. qz nec gloriā
temporalem pcupiscunt. iuxta illud **Isa. li.** **Poli
te** timere obprobrium hominū. **Et** hoc est quod
ait apostolus. **Vbi** autē. i. quātum ad me pri
net pro minimo dicit. quia fama inter minima
bona cōputatur. i. inter tpalia. **Quarto** iudi
cium temerarium est vt aliquis estimet iudiciū
suum in agēdis infallibile. et alios idem debere
sentire. cū dicat **Aug?** **de conse. di. iij.** **In** vna et
eadem re tot fere sententie quot homines. **Et** apo
stolus ad **Ro. xij.** **Alius** iudicat inter diem. i.
aliqua die abstinendum et aliqua non fm conti
nentiam legis. **Alius** iudicat omnem diem se
habendum indifferenter ad abstinendū vel si
abstinendum. **Et** intelligitur de illis legalibus
pprie de quoz obseruatione erat varia opinio
inter iudeos conuersos. vel etiam de illis absti
nentis q licite pnt seruari oī die vt nō comedere
carnes et bñmōi. **Et** subdit apls. **Unusqz** in
suo sensu abūdz. i. liber sit ad seqndū qd sibi vñ

quod intelligitur fin. l. ibidē de indifferentibus
nō de his q̄ de se mala sunt. Iustū ḡ iudiciū iu
dicat aī xps. Ro. vii. fin. q̄ fecit ps. cxiij. dīcēs
feci iudiciū et iusticiā. i. iustum iudiciū.

Capitulum nonum de ingratitudine. et ibi de
multis beneficiis a deo nobis concessis de quibus
homines debent esse grati deo.

Quia prima et secūda

species sup̄bie quibus homo bona
a deo accepta ab eo nō recognoscit. s̄
sibi attribuit. vel meritis suis ascribi ad ingratitudinē p̄tinet fin. l. ibidē videndū est de ipa in
gratitudine. Potest autē sic describi. Ingratitudo
est viciū quo beneficiatus nō retribuit bñfa-
tori qd̄ debet. Pro cuius declaratiōe est sciendū
q̄ duplex est debitu. Unum. s. legale ad qd̄. s. qd̄
lege astringitur. et ad hoc reddendū inducit iusti-
cia virtus cardinalis. Aliud est debitu morale
ad qd̄. s. quis inducit ex honestate virtutis. et hoc
reddat gratia seu gratitudo respectu beneficii ac-
cepti ab alio q̄ est virtus specialis p̄ annexa iu-
sticie. Et q̄ ex hoc aliquid est peccatū q̄ repugnat
seu p̄trariatur virtuti. iō ingratitudo que nō red-
dit qd̄ debet benefactori cū p̄trariet gratitudinē.
est peccatū semp̄ fin. be. l. de se. q. cxiij. arti. i.
Ubi et ap̄ls. i. ad. l. bimo. iij. ingratitudinē con-
numerat inter alia peccata cū dicit. Erunt hoīes
scīp̄o amātes. parētibz nō obediētes ingrati et
peccatū se aliquid excusare a vicio ingratitudi-
nīs ex impotētia. q̄. s. nō pōt recōpensare benefa-
ctori. q̄ ad debitu gratitudinis reddendū ma-
gis attendit volūtas q̄ opus. vnde. Beñ. in de
beneficiis dicit q̄ beneficium nō in eo q̄ fit aut
datur consistit. sed magis in dantis aut facien-
tis animo. et ideo sufficit voluntas recōpensan-
di cū deest facultas. Procedit siquidē debitu
gratitudinis ex debito amoris a quo nullus de-
bet velle absolui fin. illud. Ro. xij. Memini quic-
q̄ debetis nisi vt inuicē diligatis. et attenditur
ibi equalitas voluntatū vt. s. sicut ex promptitu-
dine voluntatis beneficiis aliquid exhibuit ad qd̄
non tenebat ita et ille qui suscepit beneficiū ali-
quid sup̄a debitu recōpensat vel habeat volū-
tatem recōpensandi si non pōt effectu recompen-
sare. Nec etiā ex obliuione pōt quis excusari ab
ingratitudine nisi illa pcederet ex naturali defe-
ctu que nō subiacet voluntati. non autē ex illa q̄
p̄uenit ex negligentia. Nam vt dicit Beñ. i. iij.
de beneficiis. Apparet illū nō sepe de reddēdo co-
gitasse cui obrep̄it obliuio. Unde de illo antiq̄
populo ingrato dicitur in ps. cv. Obliti sunt de-
um qui saluauit eos qui fecit magnalia in egypto
mirabilia in terra Cham. terribilia in mari
rubro. et dixit vt disperderet eos. vbi ponit ps. il-
lorum ingratitudinē q̄ obliti sunt deum nō so-

lum in hoc quia nō dilexerūt nec laudauerunt
deum benefactorem nec aliquid in eius obsequiū
fecerunt. s̄ grauit̄ offenderunt adorantes
virulum aureū pro deo et querentes de eo. et q̄
sunt indignati p̄tra eum. Secūdo in breui de-
scribit beneficiorū a dño collatorum multitudi-
nem ibi. qui saluauit eos et. Saluauit eorū pa-
tres t̄p̄famias in egypto. postea fecit magnalia
in egypto copiosissime multiplicādo eos flagel-
lando egyptios multipliciter terribilia in mari
rubro eos p̄ medium sicci maris perducendo et
pharaonem cū exercitu ingressū in aquis sub-
mergendo. mirabilia in terra Cham p̄ desertū
deducendo cū pastu manēte celo. et terrā Cham
in terram p̄missionis ip̄is habitatoribus extin-
ctis eis in possessionē pcedendo. Tercio sub-
dit ingratitudinis punitionē ibi. dixit vt disp-
deret eos voluit quidē eos delere p̄ illa ingratit-
dine qua adorauerūt virulū aureū. Sed Voi-
se orante placatus fact⁹ est suspendi s̄niam. Et
cum plures idolatrasent et multis modis deus
offendissent p̄pter qd̄ dari sunt in seruitiū plu-
ribz viciis sub diuersis tyrāniis in li. iudic.
et Reg. et cū clamātes ad dñm cōpuncti ad deū
reuerterent̄ deus liberasset eos de necessitatibus
 suis. demū addentes summā ingratitudinē vt
delicti in occasione crudelissima vnigeniti filij
dei dispersit eos p̄ vniuersum in seruos et ancil-
las destructa vlt̄ ad fundamenta ciuitate. Die
rusalem innumerabilibz personis mōrtuis gla-
dio peste et fame ex illis ab exercitibz. Tiri et
Uespasiani. et viciis infidelitatis et alijs debitos ad
eternā dānationē deducit. Et q̄ oīa in figuram
contingebant illis. Facta sunt autē p̄pter nos
ait ap̄ls. i. ad. Cor. i. Fuit. n. iste p̄ls figuratiu⁹
populi xp̄iani. Ita demū euāgēlī p̄p̄ianis et peio-
ra si ingrati fuerint inuēti. Saluauit. n. eos pec-
catīs eorum p̄ passionem suam. Fecit magnalia
in egypto tenebrosa mundi. q̄ magna documē-
ta doctorum. magnas cōuersiones populorum.
magna exempla p̄fecte vite sanctorum. fecit mi-
rabilia in terrā Cham in terraz ecclesie mirabi-
lia miraculorum. mirabilia sacrar̄ etorū et inter
ea p̄cipuum eucharistiē. terribilia in mari ru-
bzo. q̄ prostrationes diaboli. et omnīū peccatorū
et iterum in mari penitentiē et lachrymarū. et in
mari rubro effusionis sanguinis martyrum glo-
riosorum. Unde timere habent. ne si inuentian-
tur ingrati dispergantur et temporaliter dari in
captiuitatem aliorum. et spiritualiter in crucia-
rum demoniorum. et.

Est autē ingratitudo. s. i.

do speciale peccatū. Quāuis. n. fin. l. de se. q. cxiij. arti. ij. in q̄libet p̄cto sit material ingratitudo ad deū inq̄ntum. s. facit homo aliquid qd̄ pōt

ad ingratitudinē pertinere q̄ summ⁹ benefactorē nobis. n̄c est substantia aggrauans peccatū. n̄ formaliter ingratitudo est q̄ actualiter beneficiū p̄temnit. Sicut. n. gratitudo est special' virtus habens diuersos gradus. quorū Primus ē q̄ beneficiū recognoscat. Scdus q̄ grās ⁊ laudes agat. Tercius q̄ retribuat pro loco ⁊ tpe fm suam facultatē. Ita ingratitudo q̄ ei opponit vt patet ex ipso noīe Nam ingratitudo d̄r quasi nō gratitudo est speciale peccatū b̄ns diuersos gradus. Et q̄ qd est vltimum in generatiōe. est primum in resolutiōe. Ideo prim⁹ gradus ingratitudinis ē vt homo. b̄ficiū nō retribuat fm q̄ recepit. Scdus est qd dissimulet. i. nō laudet nec grās agat. Tercius ē q̄ nō recognoscat siue per obliuionē siue p̄ quēcūq; aliū modū. Et q̄ in negatiōe intelligit affirmatio opposita. Ideo ad primū gradū ingratitudinis p̄tinet q̄ aliq̄s retribuat mala p̄ bonis. Ad scdū q̄ beneficiū vituperet. Ad terciū q̄ quasi maleficiū reputer in mentesua ipm beneficiū. vñd̄ Sen. in teccio de beneficijs. Ingratus est qui dissimulat. magis ingrat⁹ qui nō reddit. ingratisim⁹ qui est oblitus. Est autē fm Tho. vbi sup̄ q̄nq; mortale q̄nq; veniale peccatū ingratitudinis. Dicit. n. q̄s ingratus dupliciter v̄dictū est. Vno mō p̄ solā omisiōe. puta q̄ si recognoscat vel si retribuit vices p̄ beneficio accepto. Et hoc nō est sp̄ mortale q̄ debitū gratitudinis est vt hō enīz aliqd specialiter tribuat ad qd nō tenet. Et iō si illud p̄ter mittit nō peccat mortaliter. Est tñ peccat⁹ veniale q̄ hoc nō puenit nisi ex negligēti a q̄daz aut ex q̄dam indispositiōe b̄ns ad virtutē. Potest tñ contingere q̄ talis ingratitudo sit etiam mortale peccatū. vel p̄pter interiorē p̄emptū. v̄ p̄pter p̄ditionē eius qd subtrahit benefactori a beneficio qd ex necessitate debet siue simpliciter siue in aliq̄ casu necessitatis sicut si q̄s p̄m suū qui poli deū est maxim⁹ benefactor filij cum ab eo recepit esse. p̄temneret recognoscere vt patrem suū p̄pter vtilitatē p̄ditionis. vel debilitates sensus vel tenuitatē substantie ⁊ b̄mōi. Aut enī am nō subueniret ei in magnis necessitatib⁹ suis cū posset. v̄ nō laudaret eū in q̄ laudāus est p̄cipuecū ex tali omisiōe laudatiōis sequit̄ ei vituperiū vel infamia ipi⁹ p̄tis. Et idē videt̄ de alijs q̄ magna beneficia p̄tulissent. Scdus. mō d̄r quis ingrat⁹ q̄ nō solū p̄temnit implere gratitudinis debitū s̄ etiā p̄trariū agit. Et b̄ enī fm cōditionē eius qd agit q̄nq; est peccatum mortale q̄nq; veniale. puta si q̄s deū summū oīm benefactorem q̄si odiat sen p̄ nūbilo habeat. vel p̄tēnat q̄ enī fecerit in b̄nc mundū venire ⁊ esse qd solz accidere cū quis ē tribulationib⁹ angustijs ⁊ tērationib⁹ pressus. v̄ nō b̄ bona q̄ in alijs cernit vilificans beneficia dei sibi p̄cessa. v̄nq; hoc ē pec

catū mortale q̄n fm deliberationē rōnis euenit. Secus si fm morū sensualitatis. Multo magis etiā si ipa dei b̄nficia vituparet sibi collata. ⁊ blasphemaret eū qui in mundū fecit eū venire. ⁊ q̄ nil ab eo habuit nisi mala ⁊ b̄mōi. Adhuc autē graui⁹ si aliq̄s faceret iniuriā dei. vt p̄sequēdo seruos dei ⁊ b̄. Et sicut qui parētes exprobraret ⁊ p̄tumeljs afficeret aut verberaret. aut alias p̄sonas multū benefactrices. tal ingratitudo eet mortale alias veniale. De ingratitudie magna ppli dei loquēs Moyses. Deu. xxx. ait. In crassatus est dilect⁹ ⁊ recalcitrauit. in crassat⁹ impinguat⁹ dilatat⁹. dereliquit deū factorem suū. et recessit a deo salutari suo. in crassat⁹. i. in naturalibus bonis collatis sibi. impinguat⁹ in sp̄iali⁹ bus. dilatat⁹ in tp̄alib⁹. recalcitrauit offendendū op̄a dereliquit deū nō recognoscendo b̄nficia ⁊ recessit a deo nō agēdo grās ei. nō laudādo ipm s̄ idola. Cū autē ingratitudo ē veniale tal ingratitudo nō est p̄tra charitatē s̄ p̄teret. q̄ nō tollit habitū charitatis s̄ excludit aliq̄e actū eius. vt feruorez. ⁊ q̄uis in q̄libet veniali peccato sit ibi aliquid ingratitudinis inq̄ntū. peccat⁹ veniale tollit aliq̄e actū virtutis p̄ quē homo obsequitur deo. nō est tñ ibi perfecta rō ingratitudinis. Cū autē ingratitudo est mortale difficulter pōt repiri nisi mixta cū materijs aliorū p̄ctōz. Nam si quis nō recognoscat vel p̄temnat dei beneficia in se. erit ibi cōiter accidia vel inuidia. Et si iniurias parentib⁹ vel alijs benefactoribus verbo. erit ibi cōtumelia vel blasphemia vel aliqd aliud. Et si facto erit ibi furtū v̄ impietas vel lesio corporalis ⁊ b̄mōi. Luz autē quis hoc solū faciat vt ipm beneficiū notabile vituperet ⁊ vilificet vel cōtemnat forte solū ibi ingratitudo erit. Et vt dicit̄ Tho. vbi sup̄. nihil p̄hibet formale rōem ali cuius specialis peccatū in plurib⁹ generib⁹ peccatorū materialiter inueniri. Et fm hoc in multis generib⁹ p̄ctōz inuenit̄ rō ingratitudinis. Notandum etiā fm Tho. vbi supra q̄ ille q̄ ignorat beneficiū non est ingratus si beneficiū non recognoscat ut modo sit paratus recognoscere si nosset. Est autē laudabile vt ille cui p̄ndetur seu dā beneficiū ignoret dupliciter. Primo mō p̄pter inanis glie vitatōem. sic. b. Nicolaus fecit cum p̄rogians oculte aurū in domo cōnicini paup̄ humanū fauorē vitare voluit. Cū Sen i scdō de beneficijs cū dixisset qd hoc b̄nficij lex ē q̄ alter s̄. dāns statim d̄z obliuisci dāti. Alter. s̄. recipies memor esse accepti q̄si se declarans in sep̄tio eius dem libri dicit. Errat si quis estimat cū dicim⁹ qui beneficium dedit obliuisci excusare nos illi memoria rei p̄ferriim honestissime. Cum ergo dicimus meminisse nō d̄z. hoc volum⁹ intelligi predicare nō debet nec iactare. Scdus est laudabile vt ignoret beneficiū. q̄ in hoc ipso amplius

bñficiū facit qd cōsulit verecūdie ei⁹ qui bñficiū accipit. vñ **Sen.** dicit in eo. li. qd interdū fallēdus est qui iuuat vt beat nece qd accepit sciat.

Gravitas huius §. II.

peccati ingratitudinis magna est. ppter qd ps. cii. excitat se ad gratitudinē exhibendā dicēs. **Bene** dic aīa mea dño. **Scdo.** puocat se ad ingratitudinem fugiendā dicēs. **Noli** obliuisci oēs tributiones eius. i. bñficia eius. **Appellat** aut bñficia retributiones. qz facientibz nobis mala p mal' deus retribuit bona. iō noli obliuisci quia hoc pñet ad ingratitudinē. et vt magis euitet ingratitudinē enumerat bñficiorum reuerendā multitudinē ibi qui pñciaf oībz iniquitatibz tuis x̄c. **Ipa** aut gravitas huius peccati ostenditur ex quatuor que ex ea sequuntur.

Primo pcessa bona auferunt

Scdo dimissa peccata reuertunt

Tercio grauissima mala oriunt

Quarto pmissa bñficia subtrahunt

Quatuor ad pri. §. III.

mū dicit **Aug.** Qd deus dederat gratis abstulit ingratia. **Un** saluator dicit iudeis ingratia post qd posuit pabolā vinee plātate et locare agricolis vbi ostenditur ingratitudo illoz. **Iō** auferat a vobis regnū dei. ppter expositiōem lēalem pabolē videlicet illo ppo iudeoz qui vt vinea plātata a deo. i. posita in terra pmissionis cum torculari legis que timore dñebat. i. retrahēbat a mal'. et sece. **Custodie** angelice et turrin templi noīa nīsimi in culto dño locatus. i. creditus fuit icuram principibz sacerdotū vt deo faceret fructificare p bona opa. **Et** ad sollicitandū hoc misit diuersis pñbz plures nūcios. i. pphetas. **Sz** illi vt ingratū occiderūt pphetas. et demū filium dei patris qui vineā plātauerat et locauerat ppter quā ingratitudinē ablatū est regnū di. i. regimē fidelis ppli ab eis et intellectus verus scripturatum. **Im**hilominus pabola sensum morālē. **Quia** enī designat aīam quālibet que a deo plantat in creatōe in qua ponit torcular reuolūsus confide turis vōis ex qua possit videndo distinguere amicos ab inimicis sepe circūdat. **f. custodia** angelica que vndiqz custodit. locat colonis. **f. apper** tui intellectui et sensitiui. vites in ea sunt in dñarōes ad virtutes. **vel** qd plus est hñus fru tū qd infūdunt in baptismo. **Lps** fructuū appropinquat euz incipit hēre vsu in liberi arbitrii. qd in honore dei fructus pducere bonoz opm nīc mittit deos nūcios suos. i. bonas inspiratio nes et instinctus mētales ad bñficiēdū vel docu menta bñdicatoz et alioz. **Sz** vt ingratus istos mortificat et pñit. **Demū** ipse dei filius i sacō altaris venit ad eū. sed vel nō recipit vel receptus

et cicit extra se et crucifigit malis opibz suis scdm illud qd ait apls ad hebre. vi. de prauis xpīcolis **Rursus** crucifigētes dei filiū in semeti pñs et oñ tui bñtes. **Quid** g facit dñs his ingratis. **Au** fert ab eis regnū dei illud vicz de quo ait aplus **Ro. iiii.** Regnū dei nō est esca et potus. sed iusti cia pax et gaudiū cū spū scō. **Iusticia** aut ē omīs virtus fm pñm. **De** hac ingratitudie pquerens dñs sub noīe vinee qñō p ipm auferunt bona spūalia di. **Isa. v.** Vineā sacra est dilecto meo et sepiuit. et lapides elegit ex ea. **f. ad** faciēdū macerīā p custodiēda ipā. **Lapides** sunt patres soli di virtute qui custodiūt aīas. et plātavit vineas electā. i. vites pñpūas et edificauit turrin et torcular exterruit in ea exposita sunt supra. **Et** expectauit vt faceret vinas et fecit labruscas. **Quie** sūt opa vere virtuosa. labrusce sunt opa que hñt ap parentiā boni. **Et** subdit de hac ingratitudie lo quēs et cōquerēs. **Quid** vltra debui facere vīce et nō feci. **Et** nūc ostendam quid faciā vinee mee. **Au**ferā sepe. i. subtrahā custodiā. **f. sollicitatōz** angeli custodiētis. diripiā macerīā. i. pñs remo uendo. **ponā** eā desertā subtrahēdo grām nō pu tabis a plātis p replexiōne supfluoꝝ nec fodi etur p pñtōem et pñxiōne. **Ascendēt** spine ma loz desiderioꝝ sup eam et nubibz mandabo ne pluāt sup eam. i. verbum subtrahā pñxiōnis a pñicatoribz x̄c. **Ad** hoc etiā facit qd ait **Hiero.** in li. **Iudi.** Deus qui videt in abscondito pzo spiciens mētem et aīos vicijs et passionibz serui entes in corde ei⁹ se nō diligit sed aut auariciā aut libidinē aut iactantiā. **discedit** a mēte ei⁹. **f. sub**trahendo grām. et relinquit donū ei⁹ vacu am. **f. virtutibz. ri. q. iij.** **Audi.** **Primi** pñtes qz repleti oībz bonis naturalibz. et spūalibz oīum virtutū et tpalibz ingrati fuerūt deo adherentes aduersario ei⁹ et mādātū trāsgrediētes omībz virtutibz expoliati sunt. **Ingratus** enī extirrit in quit **Aug.** qui plenus virtutibz deū oīno non ti mit. **de peni. di. vi.**

Quantum ad §. III.

scdm ppter ingratitudinē pctā dimissa redeunt vñ dñs in pabola de suo debitorē decemiliuz ta lentoz. qui vt ingratus noluit misereri cōseruo suo p pño debito cētū denarioz ob amorez dñi sui qui sibi remisit. **x. milia** talēta. **irāt** ipse dñs ptra enī tradidit eū tortoribz quousqz redderet vniuersum debitū. **Mat. viiij.** **Ubi** dicit **Raba.** **Cōsiderādū** est qz dicit vniuersum debitū qz nō solū pctā que hō egit p baptisimū imputabunt ei ad penā. **Sz** etiā origīalia qd ei i baptismo dimis sa erāt. **Quo** aut pctā dimissa p pñiaz ul' baptis mū p recidiū sequēs dicant redire ppter ingratitudinē dñi bñficio pcepte remissiōis tractat dif fuse b materia **de pe. di. iij. in pñ. tā in ter. qz in**

Titulus Tertius

glo. Et in. n. h. s. i. a. p. di. xij. p. to. 2. b. l. x. i. scrip
to qui deini post alias opiones determinando
dicit qd pcta dimissa realit nūq̄ redit ad aiam.
nec quo ad culpā nec quo ad penā v. l. p. o. i. o. u. s.
dimissio sufficit penā sicut nūq̄ fuissent dimis-
sa. Nec etiā sequēs culpa recidui ē rāte gravi-
tatis sicut oīa dimissa pcta sūt nec etiā digna tā-
ta pena q̄tā merebant oīa illa. s. redire dñr fm
quid n̄ simplr. i. fm quēdā effectū aggrauatiōis
ppter illā circūstātiā ingratitudinis. h. z. cū illa cul-
pa recidui quāda maiorē gravitatē ppter illam
ingratiitudinē quā gravitatē nō hēret qui bñfi-
ciū illud n̄ pcepisset. sicut etiā ille qui recepi-
isset magnū bñficiū a dño suo tpali sup excessū ppe-
trato pta cū sibi relataro vñq̄ maiori pena di-
gnus est q̄ si n̄ recepiisset tātū bñficiū. Et h̄ idēz
pfirmat Gratia. de pe. di. n. h. s. v. x. dicens. Illa
pcta dimissa redire dñr. qz quisq̄ post acceptam
remissionē ad vomitū redierit. tāto grauius pu-
niet q̄to benignitate dei abusus singulorū finis-
sione acceptē ingratū extitit. h. c. ibi. Unde et
Euil. di. qd quis quis nō teneatnr pcta debito
mō pfecta itē pferri. v. z. m̄ dicere se al. in filia i.
cidisse si recidui uuit. vt de p̄lxndat maior graui-
tas peccari ppter illā ingratitudinē adiūctā. Ser-
uus etiā liberatus a fuitute ppter ingratitudinēz
pmisam erga dñz suū redigif in fuitutē fm iur-
ra. Dicit apls ad hebr. x. Deteriora mereri sup-
plicia qui filiū dei pculauerit et sanguinez eius
pollutū duxerit quēadmodū iudeus et hoc ppter
ingratiitudinē. Quāto ei quis recipit maiora tñ
ficia tāto facies mala magis ingratū ē vñ ceter-
is p̄ibo graui⁹ peccat et graui⁹ punif. Ex quo se
quif qd p eodē pctō ceteris p̄ibo graui⁹ puniet si
del. q̄ infidel. religiosus q̄ secular. et p̄larus q̄
subditus. qz plus ingrat⁹ fm l. x. Ad qd facit
qd dicit Utrā. pa. xij. q. i. Scim⁹. Et exēplū in
uiraspa. de illa caluaria q̄ adiurata dixit se i vita
fuisse pagana et in inferno cē. Et sub pagais iur-
deos. et sub iudeis malos xpianos in p̄fundo.

Quātū ad terti. .s. v.

um ppter ingratitudinē incurrit quis mltā ma-
la et tpalia et spūalia. Di. n. apls Ro. i. de anq̄s
p̄bis qd qz cū cognuissent deū. nō sicut deū glifica-
uerūt neq̄ grās egerūt s̄ euauerūt iu cogitarō
nibz suis sibi attribuētes bñficiū eis a deo con-
cessum intellectu. ppter hoc viciūz ingratitudis
tradidit illos deus in reprobtū sensuz et in vicia
idolatrie et p̄tra naturā. i. tradi pmisit. Et postea
ponit multa alia peccata grauiā i que scurrerūt.
Repletos inquit oī iniquitate malicia fornicā-
tōe avaricia et. Vbi vide Ezechias rex Hiersem
post victoriā maximā et liberatiōē de manibus
Sennacherib. qz nō sufficiēter grās egit cātado
cāticū dño fm morē illius ppli. iō ppter ingratū

rudinē egrotauit Ezechias vsq̄ ad morē vt di-
cit Josephus. historiā hēs Ma. xxiij. Joas rex
iuda qz ingratissimus fuit erga Joiaclā summi
sacerdotē. Nā vxor eius occultauit eū cū puul⁹
eēt et quereret ad occidēdū ab Athalia. et postea
in septimo āno ipse Joiaclā ordinauit sibi vari
regnū interfecta Athalia. cū postea mortuo Jo-
iaclā filius eius zacharias repl̄xnderet eū d̄ vicif
suus adeo malus et ingratū fuit qd fecit eū occi-
di. Vñ postea infirmatus est et male sibi fuit. vt
bētur. ij. palip. xij. Vñ sichen qz ingratū fuit
occidētes. lxx. filios Gedeonis a quo liberari fu-
erāt de manibz Madianitarū occis cētū vigin-
ti milibz ex eis. ideo sustinuerūt multaz p̄ssurā.
Iudei ingratissimi de bñficijs xpi ita vt euz cru-
cifigerēt capta tandē Hierosolima post mortem
innumerabiliū. ferro. peste. fame dissi sunt per
orbē. Magis tñ xps querit d̄ nostra ingratu-
dine q̄ de sua passiōe dicēs p deuotiōē Bēti. Vñ
de hō que p te patior. Ad te clamo qui p te mori
or. Vñ de plagas quibz afficioz. Vñ de clauos q̄
bus pfodior. et cū sit tātus dolor exterior et interi-
or. plus tñ crucior qd te ingratū expior. Vñ ingra-
titudinē mirabā Salomō Ecclesiastes. i. vbi
dicat. Ciuitas pua et pauci in ea viri. venit corā
eam rex magnus et extruxit munitōes eius p gi-
rum et pfecta est obsidio. in uetustq̄ ē vir pauper
ine a. et liberauit eā p sapiam suā. et nēo teiceps
recordatus est paupis illius. Ciuitas hic mōs
est parua et respectu vniuersi pauci viri. vñ
tuosi in ea rex qui venit p̄tra eā diabolus est qui
oēs tenebat obfessos vt capet p dānationē. pau-
per muētus in ea xps est qui liberauit eā p pri-
uentiā suā diabolū passiōe supādo. s̄ nō est qui
recogitet tātū bñficiū et qui audiat vcrba illius
paupis. ecce maxima ingratitudo.

Quantum ad .s. vi.

quartū dicit Aug. Nō est dign⁹ dādis qui ē in-
gratus de datis. Et Ber. Ingratitudo ē ventus
desiccās et vñs fontē diuine pietatis fluēta grē
rozē mie. Sap. xv. Ingrati spes tāq̄ imbernal
glacies rātescet. i. deficiēs. qz nō recipiet bñficia
que spabat. ipa demū glā fidelibz pmissa ingra-
tus priuat. Vñ glo. sup epl̄as ad Cor. I. Nō do-
nis dei fiet bñs qui eis extiterit ingrat⁹. Sicut
enī fm iura ciuilia p̄ ppter ingratitudinēz pōr
priuare filiū ex toto lxxeditace bonorū suoz q̄ ali-
as n̄ posset ita deus p̄ priuat ingratos heredita-
re glē si p̄seuerēt in ingratitudine. Nō. n. de faci-
li sunt subtrahēda bñficia ingratīs. Vñ dicit. b
l. x. ij. ij. i. q. c. v. qd circa ingratū duo sunt cōsi-
derāda. Prīmū quidē quid ipse ingratū dign⁹
sit pati. et sic certū ē qd meret bñficiū subtrahēdū
Aliud est cōsiderādū. s. quid opteat ipm bñficiū
facere. Et primū quidē nō debet esse facilis ad

Capitulū de Donum

ingrati tudine iudicāda. qz frequēter ut ait **Se** ne. qui nō reddit tñ gratus est. ex eo videlicet qā forte nō occurrat ei facultas aut optunitas red/ tendi. **Secūdo** dicitur attendere bñficiū ut bñficiatū de ingrato faciat gratū. qd si nō pōt primo bñ/ ficio facere forte faciet scōdo. **Qd** si bñficio mul/ tiplicatis ingrati tudine augeat pēior fiat tūc a bñficio exhibitiōe cessare dicitur. Et sic facit glōsūf deus. de quo **Lu. vi.** q. benignus est sup iatros et malos quē imitari debemus ut ibi dicit. **Plaz** ut dicit **Hiero.** Moderatō dei ac pietas solū nōstz reditū querit ac nos cupit lōga sua bonitate sal/ uare vīz nō subtrahendo bona nobis collata diu expectādo ad pñiam. addendo continue et alia ut grati reuertamur ad eū. Et subdit **Hie** ro. q. si nō conuertimur si duri corde sumus si in peccatis pōs ad mortem illicite perduram? assidue peccantiū nō misereatur deus. **distin.** **re. iij.** diaconi. et sic demū ablati a nobis bonis suis ingratos ad gehennam tradit. Et ideo noli obliuisci omnes retributōes eius. Sed benedic anima mea dñm.

Animā habet .§. VII

pōtēas quibz opat̃ intellectuā. s. volitiuam. et sensitiuam. **Benedic** ergo intellectu rememora/ to et cōsiderando bona tibi collata. **Omnia** nostra sunt ait apls. i. ad **Cor. iij.** s. diuinalia ad fruēdū i. pōne dñe. **Intellectualia** i. angeli ad seruī/ dum qz vt dicit **Heb. i.** Omēs administratoz q spūs sunt. **Rōnalia** ad cōiūendum. i. homines. **Prōnalia** ad vtendū. **Ps. viij.** Omia subiecisti sub pedibz eius. **Disce** ait **Her.** cōsiderare singu/ la que tibi apponunt. s. bñficia ut nulla sint que debita grāz actōe frustrent. **Bñdic** affectu super/ oia diligēdo tñ bñfactore. **Nā** ethnici hoc faci/ unt ut diligāt eis bñfacientes. **Aug. in lib. d. ca.** **lib. x.** andis rudibz. **Si** amare piger reamare nō piget. s. deum p tātis bñficio. nullus em̃ est tā ferremeris. i. ita ingrat. et durus. qui et si nō vlt impendere vult tñ rependere. **Sz** tāta ē ingratu/ do hoīs ut qdēqz tpale etiā vile magis qz de/ um diligat. **Un** in finali iudicō hāc ingrati tudine expbādo reprobis ofidet dicēs ut ait **Crif.** **Ego** ppter vos homo factus sum. ppter vos dlu/ sus et crucifusus. **Ubi** est tāraz meaz iniuriarū fructus. **Ubi** est seruitus quā mibi debuistis p/ cio sanguis. ego sup glām meā vos habui cū es/ sem deus apparēs hō et vos oēm rē vilissimā ter/ re amplius dilexistis qz iusticiā meā et fidē. **Bñ/** dicētiū uapōtēia. i. voce laudādo deū et omni/ bus sensibz ei seruēdo. i. iuxta illud apli ad **Phi** lip. i. Magnificabz xps in corpe meo. **Ad** bu/ iusmōi obsequiū pstando deo inducit omīs cre/ atura seruēs ad nutum suo creatori. **Un** dicit **Aug.** de sancto victore q. quilibet creatura! tria

voce quēlibet alloquitur. videlicet accipe. redde. fu/ ge. **Accipe** bñficiū ex me ad vsum tuū. **Accipe** inquit celū a me illuminatiōem et motū. **Accipe** inquit ignis a me calorem. **Accipe** ab aere respi/ rationem. **Accipe** ab aqua refrigeriū et lotiōem. **Acci** pte ait terra a me aīalia victualia metalla. et sustentatiōem. **Secūda** vox est redde. s. obsequiū tuo bñfactori et meo creatori. qui idō me creauit ut tibi seruire. **Ego** ut grata sp tibi obsequor cū tibi seruiō. **Tu** ergo multo magis sibi obsequiū pstes in honorem suū me vtendo. et sibi de meo obsequio tibi impenso grās agēdo ne ingrata v/ ueniaris. **Tercia** vox est fuge. s. suppliciū tibi pa/ tum ppter ingrati tudine. **Nā** si ingrata eris nō me bñ vtēdo et grās agēdo oēs erimus contra te ad iudicādū p deo tuā ingrati tudine. **Sap. v.** **Pugnabit** p eo orbis terrarū contra infensatos. **Celū** dicit lumie meo in ppetuū priuet. **Ignis** aut a me in inferno cruciet. **Her** in me veniet. **Alqua** p me in nubibz infrigidet. **Terra** i cētro meo vbi collecte erūt oēs immōdie elemētōz incarcere. **Ergo** bñdic recognoscēdo diligēdo et seruēdo dño. **Bñficia** aut de quibz dicit bñdice/ re ne ingrata inuenias et i breui pphendit dicēs **Qui** ppiatur. **Ubi** nota sex. **Primo** ablata diuinalia ibi. **Qui** ppiatur. **Secūdo** collata factalia ibi. **Qui** sanat. **Tercio** sublata infernalialia ibi. **Qui** redimit. **Quarto** data nafalia ibi. **Qui** coronat te i mīa. **Quinto** allata temporalialia ibi. **Qui** coronat in miseratōnibus. **Sexto** reseruata supernalia. ibi. **Qui** replet in bonis et.

Quantum ad .§. VIII

primū dicit apls ad **Ro. iij.** **Quē** de? pposuit p/ piciatorem p fidē in sanguine eius. **Deus** s. pē pposuit. i. p oībz pposuit. quē. i. filiū suū ppiatō/ rem. i. recōciliatōrē et satisfactorē p nostris i qui/ tanibz. **Ipe** em̃ ut dicit **Joā. in. i.** cano. est ppiatō/ rio p peccatis nostris. et hec ppiatio applicatur nobis p fidem nēam quam. s. bēmus in sangui/ ne eius. i. in passione in qua lauit nos a peccat/ nostris in sanguine suo vt dicit **Apoca. i.** **Un** sepi/ es fudit sanguinē suū. s. in circūcissione. in orati/ one. in oru. in flagellatiōe. in coronatiōe de spi/ ris in fixura manū et pedum cū clauis in late/ ris apitōne. ut nobis ppiaretur contra septem

Titulus Tertius

capitalia vicia. Sanguis ait. Leo papa sanguine auferit. i. sanguis peccati sanguine xpi. Cū. n. inimici eēmus ppter iniquitates nras reconciliari sumus ait apls ad Ro. v. p. morte filij eius ipso p nobis satisfaciēter sic inimiciā remouente iniquitatū nostrarū. Bñdic ergo aīa mea dño q̄ dedit tibi dñalia. i. filiū suū vnigenitū in morte acerbissimā crucis vt p̄cipiare oībo iniquitatibz tuis. et te deo patri reconciliaret et te paret ad panēdū aduersa p eo et oīa mala. Quid tibi buam dño inquit ps. cv. p omnibz que tribuit tibi. Cum em̄ exercere inimiciās aduersus eum ppter iniquitates meas hoc ipse tibi retribuit vt dignaret mortalitatem meā et miseras meas assumere. et p me mortē ignominiosam ferre. nō video aliud munus faciēdū p retributōe tanti bñficij ne ingratus sim q̄ vt calicē salutaris accipia et sustinea penā et passiones. put ipse sustinuit p amore eius. Sed q̄tuz sit ingrat? pctor circa tantū bñficiū ostendit Aug. in psona eius sic loquēs. Cum eēs inimic? patri meo. s. ppter iniquitates tuas recōciliaui te p me. et cum lōge esset xpi vt redimeret te. et cū inter montes siluas q̄ oēs errares. s. vicijs et ignorātijs quesiui te. Inter lapides et ligna inueni te. s. idola et bñmōi adorantē. Et ne lupor ferarū q̄ rabido ore lania reris. s. demonū collegi te. s. reuocando a malis verbo et exemplo humeris meis portauī. s. in cruce penā peccatorū tuorū sustinēdo laboraui. sudam caput meū spinis opposui lancea latus meū p forari pmissi. tot iniurijs et calamitatibz lacessiui sum. Et tu diuideris a me. hēc ille q. d. oīa hēc feci vt p̄cipiarus et recōciliatus me diligeres. mihi obsequium prestares et tu es ita ingratus. vt me offendas a me recedas. Bñdic ergo aīa mea dño recte viuendo.

Quantū ad secū .§.IX

duz dicit ps. cx. Visi sunt vultus sui et sanauit eos. In eo misit q̄ incarnatū fuit. Et sicut ipe xpus pstat ex verbo et carne que ē res sensibilis vt me dicus veniēs ad sanādū medicinas suas instituit. i. facta p̄stātia ex verbis que sunt forme factorum. et elemētis seu rebz elemētarijs que sunt materia eorū. Pā vt dicit Aug. Accedit verbum ad elemētum et fit factū. i. q. i. Derrahē. Sicut autē sunt septē infirmitates aīe nre sic septē instituit medicinas factales p̄tra eas vt nullā dimitteret insanatā. Qui sanat inquit ps. sup̄ al legatus oēs infirmitates tuas. Prima infirmitas est p̄ctm originale quam sanat deus medicina baptismi debite sumpti. Scōda est peccatum mortale actuale quod grātia priuat aīam et hanc sanat medicamēto pnie. Tercia est p̄ctm veniale cū quo in paradysum intrari nō pōt et hanc sanat extrema vinctōe q̄uis etiā et alijs factis. Quarta ē

ignorātia agendorū p salute. et hanc sanat sacra mento ordis qui ad hoc datur vt instruat mini? stri ecclie se et alios de moribz et fide. Quinta est concupia p quā est p̄cliuus ad lasciuias et delectatōes inordinatas tactus. et hanc sanat factz marimonij restringēdo ipam ne feratur ad corrupelas illicitas sed cōtētus sit sua vxore et hēc qui dem medicina p debilibz nimis. Nam fortioribus aliud erat remediū. Sexta infirmitas est malicia quedā inclinatio ad appetēdū mala contra quā dat medicina eucaristie. Septima ē fragilitas seu debilitas ad bñ opandū cōtra quam dat medicina p̄firmatōis. De. te tharan. in. n. ij. Sanat ergo dñs oēs infirmitates qui vt medicus de celo missus est. iuxta illud Isā. lxi. ad annūciandū mansueris misit me vt mederer contritis corde. Et cū istis medicinis sanat cū actū debito assumunt. Sed tāta est ingratitudo bōminis vt vel p̄tēnant tanta bñficia. vel indebite sumant. et iō pauci sanant. vñ Aug. sup̄ Ioan. Quantū est in medico sanare venit egrotū. sed ipse se interimit qui p̄cepta medici suare nō vlt. Hōi ergo obliuisci retributōes eius oīa

Quantū ad ter .§.X.

nium dicit Aug. de p̄le. vii. n. ij. Firmissime tene q̄ oīs qui p̄cipit ex viro et muliere nascitur cū peccato originali et morti obnoxius sēz eternitē qua canit ecclia. Libera me dñe de morte eterna. Et ps. lxxij. Mors peccatorū pessima. Pā in inferno erit mors sine morte. s. in Gre. in moral. i. pena mortalis nūq̄ deficiēs. Maior pena i. mōdo esse nō pōt q̄ mors. Pā s. in p̄bm. Mors est vltimū terribiliū. hēc tñ cito trāsīt sed pena mortis infernalis nūq̄. Sed dñs redimit. i. liberat p grām suā p̄cio sanguis sui ab hoc interitu mortis infernalis vitā tuā. s. amissam per peccatum. Ecce q̄tus interitus. Ibi ei est priuatio diuini vultus. i. visiois dei. ignis cruciatus. demonū insultus. p̄scie remorsus. puerorū tumultus. et nebrarū locus. p̄peruus fletus. seu oīs refrigerij defectus. Ab hoc interitu infernali redimit bōminus hominem. et toniens quotiens mortale cōmisit. P ingratitudo imēsa et cecitas misandā si a morte corporali te aliquis semel liberaret. ppetuo illū amares. illū laudares. eijs seruires. et liberantē a morte pessima nō recognoscās. Poli ergo obliuisci et

Quantum ad .§.XI.

quartū. Oīa dñs quasi miserā adimēs. s. maior miseria esse nō pōt q̄ nō esse. Tanta est hēc q̄ in appetitum creature cadere non pōt absolute. Ante conceptum tuum nihil eras. Ania enī cuiuslibet de nibilo creatur cum corpore infundit. Cū ergo nihil esses tantam misericordiam fecit deus. vt

Titulus Tertius

experimentū sumere de aliquo verbis et factis. Et verbis quidem experimentū sumimus quā inquirimus an sciat vel velit vel possit illud implere quod querimus. Factis autē est per ea que facimus exploramus alteriū prudentiā vel voluntatē vel potestatem. Unde hoc contingit fieri dupliciter. Uno modo aperte ut cum quis se temptatorem perficit sicut **Sāson** proposuit philisteis pbleuma ad temptandum eos ut habet **Judi. xxiij.** Alio modo insidiosè et occultè sicut pharisei temptauerunt xpm quando interrogauerunt. Licet nobis dare censum cesari. **Mat. xx.** Rursus quandoque hoc fit expresse ut cum quis dicto vel facto intendit experimentum sumere de aliquo ut cum iudei signū de celo querant a xpo temptantes eum ut dicit **Lu. xi.** Quis ergo interpretatur. quā. scilicet si hoc non intendit ut experimentum sumat id tamen agit quod ad nihil aliud videretur ordinabile nisi ut experimentum sumat sicut si quis portaret multam pecuniā per viam quā nouit latronibus assuetam esset hoc quasi illos latrones temptare si furerent quis non intendat hoc. unde **Berni.** dicit de pecunia rapta a latronibus. Magna pecunia magna temptatio. Sic igitur homo temptat deū quicquid verbis quicquid factis. Verbis quidem cum loquimur cum deo orando. Unde in sua petitiōe aliquis expresse deum temptat quā ea intēde a deo aliquis postulat ut explorat rei dei sciām potestatem et voluntatem. Factis autē expresse temptat quā per ea que facit intēdit experimentū sumere diuine sapiē potestatis dei pietatis. Sed quasi interpretatur deum temptare qui et si non intēdat experimentum de eo sumere tamen petit vel facit aliquid ad nihil aliud utile nisi ad probandum dei potestatem bonitatē vel cognitōem. ut zacharias in petēdo signum ab angelo per filio si bi nascituro. **Lu. i.** Et Gedeon in ponendo vellus in area rose implendū in signum victorie **Judi. cum. vi.** Sicut si aliquis faciat equū currere ut euadat hostes hoc non est experimentū de equo sumere sed si equū currere faciat absque aliqua necessitate hoc nihil aliud erit quā experimentū sumere de equi velocitate. Et idem est de omnibus alijs rebus. Quando ergo propter aliquam necessitatē vel utilitatē permittit se aliquis in iūo auxilio in suis petitionibus vel factis hoc non est deum temptare. Dicitur enim **ij. Para. xx.** Cum ignoremus quid agere debeamus hoc solū residui habemus ut oculos nostros ad te erigamus et sic sancti viri mori sunt ad petendum per cibum diuine potestatis effectū ex necessitate vel utilitate in miraculis faciēdis inspirari ad hoc a deo. Quando autem agit ab absque necessitate vel utilitate hoc est interpretatur temptare deum. Unde super illud **Deute. vi.** Non temptabis dñm deum tuum. dicitur glo. Deum temptat qui habens quod faciat sine rōne committit se periculo experiri utrum possit a deo libera

ri. A quo cauendū fore docuit xps exemplo suo. Cum enim posset de pinaculo descendere via beata naque per scalas noluit mittere se deorsus ut sua debeat diabolus quia piculū erat finem naturā et miracula facere tunc non erat expediens. Et propter eandem rōnem non volebat aliquis in iudeā ambulare quia querebāt eum iudei interficere. **Joan. viij.** Hoc idem **Abrahā** docuit exemplo quā descendens in egyptum dixit **Sarai** esse sororem suā. **Gen. xij.** In quo facto inquit **Aug.** ostendit quod nemo debet temptare deum suū cum habeat quid salubriori cōsilio faciat. scilicet finem viam humanam. Fecit quod potuit quod non potuit deo cōmisit in quē sperauit. **xij. q. ij. querit.** Sic et **Paulus** apostolus fecit se submitti per sportam de muro ut euaderet insidiis. **ad Cor. xi.** nec expectauit quod deus mitteret angelū suū. Quod autē beata **Agartha** fecitauerit medicinā corporis dicens. Habeto dñm ihesum. qui solo sermōe restaurat vniuersā nō in hoc temptauit deum. **Expta.** n. erat erga eandem diuinā benivolentiā ut vel infirmitates nō pateret quibus medicina indigeret vel statim in se sentiret diuine sanatiōis effectum. Et que a iure cōi exorbitat in gnam non sunt trahenda de re. in. in. vi. nisi quod haberet slem instinctum a spū scō. Temptauerunt igitur illi patres iudeorum in heremo deū ut probarent potentiam dei si posset eis prouidere dicentes. ut ait in eodē psal. Aliquid poterit deus parere etiam in deserto. Aliquid et panes poterit dare. Aliquid introducere in terrā promissionis et alijs modis. Est autē hoc peccatū. scilicet temptare deum. quod per se eo quod in lege prohibet **Deut. vi.** Non temptabis dñm deum tuū. Hoc huius est finis. **b. l. ij. q. i. cor. ar. ij.** quod ut dictū est temptare ē experimentum sumere seu probare. Nullus autē experimentum sumit de eo de quo ē certus. Et idē tentatio oīs ex ignorantia vel dubitatione pcedit aut eius qui temptat. sic cum aliquis experimentum de aliqua re sumit ut eius qualitatem cognoscat ut cum magister interrogat discipulū ut sciat si didicit vel intelligit lectionē et aurifer aurum fricat ut sciat quantum est mirum. Et ut pcedit ex dubitatione aliorū. sicut cum quis experimentum sumit de aliqua re ut alijs ostēdat per quem modū dicitur deus temptare homines ut **Abrahā.** **Gen. xx.** circa ymolationes filij. vi. ostēderet mūdo obedientiam eius. et **Abrahā** ut ostēderet alijs patientiam suam et huiusmodi. Et sic xps temptauit **Philippum** dicens. Unde ememus pāes et vinū. ostēderet ipsi paritatem fidei sue. Ipse enim xps sciebat quid ceteri facerent. **Jo. vi.** Ignorare autē vel dubitare de his que primū ad diuinā pfectionem. scilicet sapiē vel bonitatis ē peccatū. Sic ergo temptare deū ut cognoscat quis eius virtutem peccatū ē. Si quis autem ad hoc experimentum sumat eorū que pertinent ad diuinā pfectionem non ut

Capitulum Decimum

ipse cognoscat sed ut alius demonstretur hoc non est
temptare deum cum subest iusta necessitas vel pia viri-
litas et alia que ad hoc occurrere debent. Sic enim
apostoli petierunt a domino ut in nomine ihesu christi fieret si-
gna ut dicitur Act. viij. vt. s. virtus christi in fidelibus de-
monstraretur. Si quis autem hoc attēptaret facere s.
miracula esto quod faceret ad confirmationem veritatis
fidei nisi super hoc haberet instigationem a spiri-
tu sancto sicut habuerunt sancti. prinetur hoc ad
temptationem dei. Quod autem ait ps. xxiij. Gustate
et videte quoniam suavis est dominus. Et apostolus Ro. xij.
Proberis quoniam sit voluntas bona beneplacens et p-
fecta. non prinet hoc ad temptandum deum. nec
ibi est peccatum quia intelliguntur de cognitione
affectiva dei et probatione finem quam quis experitur
in se gustum divine dulcedinis et complacētiā di-
vine voluntatis quod puenit ex eo quod quis totaliter
se subicit dei voluntati et attente et affectuose con-
siderat divinam voluntatem et ex hoc sequitur in eo expro-
batio divine dulcedinis. Sed probare dei voluntatem
vel bonitatem cognitione speculativa vix sit. s. bo-
na voluntas dei vel vix deus sit suavis hoc per-
tinet ad temptandum deum sicut et probare virtutem de-
i possit eum iuvare et sibi providere quod fecit
illi pater. Unde dicitur. Quadragesima annis pri-
mus fui generationi huic. s. iudeorum in deserto ad
iuvando defendendo ab inimicis providendo in
necessitatibus. Loquitur per similitudinem hominis qui cum
est primus potest iuvare. Et dicitur semper ibi errant cor-
de estimando vel dubitando vix possim iuvare et
eius providere et corde errant. i. voluntatem malicia
sua. Quod autem rex Abas reprehenditur cum ques-
tus ab Isaia et peteret signum dixit. non petam et
non temptabo dominum Isa. viij. propterea fuit quod non. pro
solum sed pro totius populi instructione monebat per
terere signum quasi impedimento coris salutis. Neque enim
percedo temptabat deum. tum quod faciebat ex dei man-
dato. tum quod hoc prinebat ad eam utilitatem si-
gnum. s. liberationis humani generis ut ibi per Ab-
raham autem cum petijt sibi signum dari de terra pro-
missionis bāda semini suo non temptavit deum. quod fecit
hoc ex instinctu dei et ibi magni mysterii incar-
nationis. 1. cor. vbi supra. Hoc autem petim apponit
virtuti religionis finem. 1. cor. vbi supra art. iij. qz
cum finis virtutis religionis sit deo reuerentia
quod habere. oia illa que prinet ad irreuerentiam dei
religioni opponuntur. prinet autem ad irreuerentiam
hominis temptare eum. Nullus enim presumit temptare eum
de cuius excellentia certus est. Et contra est mortale
peccatum. 1. cor. i. Inuenit dominus ab his qui non tem-
tant eum. Quod autem non inueniat deus a creatura. ut
les cognoscat eum et possideat per gratiam non est nisi per
impedimentum mortalis peccati. hoc etiam ex punitione
ipsius notat in ps. xcviij. cum dicit. Ipsi non cognue-
runt vias meas. i. opera mea seu mandata mea qui
bus itur ad deum. Inter que mandata b. est. Non

temptabis dominum deum tuum. et propter hoc iuravi eis
id est firmiter decreui si introibunt. si per non. i. quod
non introibunt in requiem meam. i. in terram promissi-
onis que figurabat vitam eternam. Et sic fuit quia
nullus eorum qui numerati sunt in egipto. s. sex cen-
tamilia hominum ad promissam aptorum intraverunt. sed mortui
sunt in deserto exceptis Caleph et Iosue propter
quod hortati apostoli ut caueamus ab isto cum sit multum
grauis dicens. 1. cor. i. Neque temptemur christum sicut quod
dam temptauerunt et a serpentibus pierunt ut beatus
Nume. xxiij. Multis alijs vicibus et modis tempta-
uerunt. Et nota quod diuersimode homines temptant
deum. Aliqui videlicet dei potentiam seu potestatem
Aliqui dei sapientiam vel veritatem. Aliqui dei pa-
tientiam vel bonitatem. n.

Temptant dei §. II.

potentiam illi in piculo positi cuius possint remedi-
are via humana nolunt expectantes effectum divine
potentis. i. liberationem a deo sicut Judas Ma-
chabeus cum repiret se cum paucis et videret exer-
citus Bachidis multum cum posset dedinare certamen
erubescens ductus ne videret fugisse hostes. com-
mittens se deo bellum inijt contra illum et ibi occisus est.
1. Machab. ix. Si quis enim infirmaret et nollet
vni medicinis non propter abominatorem stomachi
ad eas vel timore nocumēti. vel importunitas emē
dicitur ut a domino sanaretur sicut beata Agatha dei
potentiam temptaret nisi haberet super hoc familia-
re consilium a spiritu sancto sicut illa. vel quod vellet illam pe-
nam sustinere propter amorem feruentem ad christum
ut sanctus Egidius vulnus gutturis reideret
luc absque curatioe. Pertinet etiam ad temptandum
dei pratem quod aliquis aggrediatur picula absque
necessitate sperans dei potentiam adiuuare. sicut fe-
cerunt Abysai cum alijs duobus qui accesserunt ad
hauriendum aquam de cisterna Bethleem ut as-
ferrent David transientes per medios hostes philis-
teos qui et Bethleem tunc tenebant. ij. Reg. xxiij.
Duella etiam assumere voluntarie prinet etiam ad
temptationem dei. 1. cor. et prohibent ut dicit Nicolaus
papa. ij. q. n.ij. Monomachia. David faciendo du-
ellum cum Goliath ut b. 1. Reg. xvij. non temptavit
deum quod ut dicit Nicolaus de littera super d. ca. hoc
fecit ex instinctu spiritus sancti. Et idem dicit glosa
super c. Monomachia fuit etiam figura duelli quod
ipsa fecit cum diabolo signato in Goliath. qui po-
tentia et malicia sua oēs exterebat. Sed christus fi-
guratus per David qui interpretatur manu fortis
funda humilitatis. et lapide fortitudinis totus in-
ermis. malicia sustinendo humillimam passionem eum per-
stravit. Qui etiam per in deserto temptat cum tribula-
tionibus sumptis de flumine. i. tribus auctoritatibus
scripte inimici vicit temptat. ut per Machab. n.ij.

Temptant dei §. III.

Titulus Tertius

sapientiam qui inepti et insciti ponunt se ad predicandum vel legendum vel disputandum cum hereticis sperantes a deo sibi infundi scientiam sicut factum est apostolis. **Sed dicit Hieronimus.** Ad illis suggererebat spiritus sanctus hoc aliter profert spiritus sanctus. **Temptant dei sapientiam vel veritatem qui faciunt purgationes vulgares per aliquo manifestando.** puta cum habent suspectum aliquem de furto adulterio vel alio ad probandum innocentiam suam et manifestandum quod non fecerit illud. voluit quod tangeret ferre candela vel bibat aquam bulientem sperantes quod deus sic manifestet veritatem in hoc quod non noceat si illud non perpetravit aliter noceat. **Hec etiam prohibet episcopus cuius quod est deum temptare. ij. q. ii. c. i. et c. Consultuisti.** unde **Hieronymus imperator** cum suspecta haberet uxorem que virgo et sancta erat de adulterio coegit eam nudis plantis super ferre igniturum incedere. **Unde in morte sua coram christo accusatus et punitus fuit.** Illa tamen quod coacta fecit illesa evasit cum innocens esset ut habetur in cronicis. **Similiter etiam prohibet dari alicui corpus christi ad probandum alicuius scelcris de quo suspectus habetur.** **Unde illud c. Sane. et c. Sepe. ij. q. ii. in quo statuitur est abrogatum secundum Gratianum. et b. et b. in. ii. q. i.** In veteri autem testamento cum habebatur pro suspecta de adulterio promissa fuit purgatio quod fiebat per aquas certo modo ut habetur in Num. v. ad vitam dum minus malis. scilicet uxoricidium. sicut et quedam alia promissa sunt.

Temptant ter .§. III

ratio dei bonitatem aliqui et clementiam vel paciam qui petunt sibi peccata dimitti et tamen ipsi non dimittunt iniurias alijs odium retinentes. vel alias indeuote orant. propter quod dicitur **Ecclesiasticus xviii.** Ante orationes para animam tuam et noli esse quasi homo qui temptat deum. **Ubi dicitur glossa.** quod deum temptat qui orat quod docuit. scilicet dimitti sibi debita. sed non facit quod iussit quod non dimittit ipse debita suis offensores. **Qui enim se ad deuotionem non disponit cum orare vult non facit quod in se est ut exaudiat a deo.** unde quasi interpretatiue temptat quasi velit probare si est ita bonus operarius si non querit exaudiri faciendo quod in se est tamen velit deus esse exaudire et dare gratiam illam. **Et hoc interpretatiua temptatio videatur ex proximo proinde procedere et indiscretio.** tamen secundum b. et b. ubi super hoc ipsum ad irreuerentiam pertinet dei ut hoc presumptuose et sine debita diligentia se habeat in his que pertinent ad deum. hoc tamen contra non est mortale. **Temptat dei paciam et bonitatem qui permanens in peccatis sperans sibi dari a deo ante terminum vite spirituum opus meritorum quasi velit probare dei paciam.** si enim ad penam expectabit contra quem loquitur apostolus ad Romanos. **ij.** An ignoras quod benignitas dei ad penam te adducit. tu autem secundum duriciam tuam et impetrens cor tuum thesaurizas tibi iram. id est cumulas tibi punitorem dei. **Exemplum de quodam iuveni**

leni et lasciuo. qui cum esset de ditione vicinis orabat se ut omni mane ante omnia vel non premitteret eum mori sine auxilamento. id est quod prius sibi notificaret quod moreretur. **Quadam igitur vice cum sic oraret apparuit ei angelus dicens se a domino exaudiri quod non moreretur. scilicet sine auxilamento.** **Ex qua re factus magis securus voluptatibus mori insistebat.** post aliquam tulum ipse uno mane surgens de lecto sensit dolorem capitis. et cum socij eius vocaret ad vana excursum se non posse exire. sequenti die arripuit eum febris lenta. amici et planguerunt incipientem eum admonere de confessione scientes vitam eius lubricam. id est penam autem trifabam. **Quoniam ego moriturus sum dicens.** quod vultis me profiteri. succrescit febris et illi magis horrant ad penam ut citius sanitatem recipiant. **Ridit ille.** Non credo propter scelera mea hoc accidisse. **sed quoniam uenientius est quod ego vadam ad ecciam ad confitendum quod quod tem labore confitebori ad veniendum sanatus omnino ibo ad confitendum ad ecciam.** **Tunc inualuisset infirmitas et multum grauaret et ipsum sui sollicitaret.** **Non habeo inquit caput ad hoc pro dolore et grauamine.** nesci rem inquit dicere sed alleviatus a febre volo facere quod suaderis. **Demum apparuit ei angelus dicens.** Agnosce me. **Qui respondit non.** **Ego super ait angelus qui tibi annunciau ex parte dei quod non moreris sine auxilamento.** iam tempus est ut transfeas de hoc mundo. **Cui ille.** quomodo est hoc nunquid deus deceptor est quia promissum auxilamentum et non dedit. **Cui angelus.** immo promissum seruauit. **Nam non solum auxilamentum unum dedit sed multa.** primum fuit dolor capitis secundum febris. tertium sollicitatio amicorum. quartum augmentum infirmitatis. sed noluisse audire temptatio deum. **Et ideo optet te exire.** **Et subito moriens ad inferna descendit.**

Capitulum xi. de scismate. et ibi tractat de duobus generibus se per summo pontifice quid agendum sit per serenitatem consilii.

Scisma ex super

bia et ambitione contra teruatur et caritati ecclesiastice unitatis praeriat. **Et sic potest diffiniri vel describi.** **Scisma est vicius quo quis sub summo pontifice esse recusat.** et membrum ecclesie ei subiectis contraire recusat. **Pro cuius declaratione dicitur b. et b. q. ii. q. xxi. art. i.** quod nomen scismatis secundum Iheronimum in libro etymologiarum a scissura animorum vocata est. **Scissio autem unitati opponitur.** **Clav de peccatum scismatis dicitur quod directe et per se opponitur unitati.** **Sicut enim in rebus naturalibus id quod est per accidens non constituit speciem nisi nec in rebus moralibus in quibus illud quod est in**

tentum illud est per se quod autem sequitur p̄ter intentōem est quasi p̄ accidens. Unde peccatum scismaticum p̄prie est speciale peccatū eo q̄ intendit se ab unitate separare quam caritas facit caritas autem non solum alteram p̄sonā alteri v̄nit sp̄iali dilectōis vinculo sed etiam totam ecclesiam in unitate sp̄is. Et ideo p̄prie scismatici d̄ntur qui p̄p̄ia sponte et intentōe se ab unitate ecclesie separant que est unitas principalis. Nam unitas p̄ricularis aliquorum ad inuicem ordiatur ad unitatem ecclesie sicut compositio singulorum membrorum in corpore naturali ordiatur ad totius corporis unitatem. Ecclesie autē unitas in duobus attenditur sc̄z in connerione mēbro rum ad inuicem seu communicatōe et iterum in ordine omnium membrorum ad v̄num caput. In illud Col. ii. Inflatus sensu carnis sue et nō tenēs caput ex quo totum corpus p̄ nexu et conneriones subministratum et cōstructum crescit et augmētum dei. Hoc autem caput est ip̄e xp̄us cuius vicem in ecclesia gerit summus pontifex. Et ideo scismatici sunt qui vt dictum est subesse renuntiant summo pontifici et mēbris ecclesie ei subiectis communicare recusant. Hinc et Pelagius papa ait. Scisma siquidem ip̄m quod grecum nomen est scissuram sonat sed in unitate scissura esse non potest. Non ergo unitati communicant qui scismaticis communicant partes ip̄i sibi fecerunt et ab eo quod v̄num est vt apostoli inde iam verbis loquar semenīpos segregantes spiritum non habent. 1. Cor. i. Scisma. Et q̄uis heresi etiam diuidat hominem ab unitate fidei catholice. tamen scisma est speciale viciū distictum ab ip̄a. Nam heresis opponitur directe et per se fidei et scisma opponitur per se ecclesiæ unitatis caritati. Et ideo sicut fides et caritas sūt diuersi virtutes q̄uis quicunq̄ caret fide caret et caritate. non tamen econuerso. Ita heresis et scisma sunt diuersa vicia q̄uis hereticus sit etiam scismaticus sed non econuerso. Et hoc est q̄d ait Hiero. sup̄ eplam ad Gala. Inter scisma et heresim hoc arbitror interesse q̄ heresis peruersum dogma habet. scisma autem ab ecclesia separat. 1. Cor. i. Inter. Et tamen sicut amissio caritatis est via amittendi fidem. ita scisma est via ad heresim. Unde differunt sicut dispositio et habitus vel sicut genus et species.

Est autem scisma §. I

peccatum absq̄ dubio mortale quia contrariatur caritati ecclesiæ unitatis. Si enim peccatū quod committitur contra caritatem alicuius persone particularis est mortale vt odium particulare contra primum multo magis quod perpetratur contra caritatem totius ecclesiæ congregatiōis vt scisma. Bonum enim q̄to com-

munius tanto diuinius fin p̄ filosofum et p̄ consequens melius et malum ei oppositum deterius. Pater etiam grauitas maxima huius peccati ex dictis sanctorum. Dicit enim Augusti. Necq̄ scismatici aliquid sibi ex iusticie mercede p̄mittant quia vbi caritas non est non potest esse iusticia. Dilectio enim primum malum non operatur. 1. Cor. i. Ubi. Itē Beda sup̄ Mar. Qui cumq̄ ab unitate fidelū societate Petri apli q̄ modolibet semeni p̄os segregauerint. nec tales a vinculis peccatorum absolui. nec ianuā regni celestis possunt ingredi. q̄. ca. Segregarur quis autem ab unitate Petri per scisma p̄ quod quis nō subicit summo pontifici qui locum tenet Petri. Item Ciprianus dicit. Eūcti scismatici quia foris sunt id est extra ecclesiam sp̄m sanctum nō habent. q̄. ca. Dicimus. Hoc idem ostenditur ex graui punitōe eorum diuinā et humana. Et d̄ diuina loquitur Ciprianus. 1. Cor. i. dicens. Deniq̄ q̄ sit inseparabile unitatis sacramentum et q̄ sine spe sint et perditionem sibi maximam de indignatōe dei acquirant qui scisma faciunt. declaratur diuina scriptura in libris Regum. ii. c. 11. vbi a tribu Iude et Benjamin decem tribus scisse sunt et relicto rege suo altē sibi foris constituerunt. Et indignatus est inquit d̄s omni semini israel et demoluit eos et dedit in direptionem donec abticeret eos a facie sua. q̄ dissipatus est israel a domo Dauid. 1. Reg. xvi. Et tāta indignatō domini extitit contra eos qui scisma fecerunt vt etiam cum homo dei ad Iherobam missus esset qui ei peccata sua exprobraret atq̄ vltionem futuram predicaret panem apud illos edere et aquam bibere videretur. quod cū nō custodisset contra domini preceptum pransus fuisset. statim diuina censura percussus est vt inde regrediens impetu ac motu leonis in itinere necaretur. 1. Reg. xvi. Sed adhuc in euāgelio suo dominus maiorem sue intelligentie lucem manifestat q̄ t̄dem qui tunc se a tribu Iuda et Benjamin sciderant et Hierosolimis relictis secesserant Samariam vt inter pseudo prophetas et gentiles computarentur. Nam cum primum discipulos in ministerium salutis mitteret. mādauit et dixit. In viam gentium ne ieritis et in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis et ad Iudeos prius mittens gentiles adhuc preteriri iubet. Addendo enim gentibus ciuitatem Samaritanorum vbi erant scismatici qui dēbāt omitti ostendit in hoc scismaticos gentibus id est paganis coequari. Et post pauca inducit exēplum Daran et Abiron et Eboze qui fecerūt scisma in illo populo hebreorum cum esset in deserto contra Moysen et Aaron querentes sibi vltimare ducatum populi pro Moysē et summum sacerdoti s̄ p̄ Aaron qui terribili a deo puniti sunt

Nam ut dicitur in ps. cv. Apta est terra et deglutivit
Paran. et opuit super aggregationem Abiron iuxta
 vocem domini Nume. xvi. Et erat sit ignis in syna-
 goga eorum et flamma consumpsit. Et chore cum sacerdoti-
 bus applicato suis ut dicitur Nume. xvi. Cyprianus
et quous scisma sit grave peccatum et gravius peccatum
 idolatrie puniuntur. quod adorantes vitulum aureum gla-
 dio occisi sunt. ut habetur Exo. xxxij. scisma facientes
 scilicet Paran et Abiron. a terra absorpti sunt. non sequi-
 tur quod scisma sit gravius infidelitate. sed contra et ex
 genere suo infidelitas gravius est. Ratio habetur est secundum
 b. l. bo. ij. q. q. xxi. ar. ij. q. q. cum queritur in coram de
 duobus peccatis quod sit gravius intelligenda est quod
 scilicet de gravitate que attenditur secundum genus peccati
 genus autem peccati seu species attenditur ex obiecto
 et ideo illud peccatum quod maiori bono contrariatur
 illud ex genere suo est gravius. sicut peccatum in
 deum est gravius quam peccatum in proximum. Quia se-
 cundum est autem quod infidelitas est peccatum contra ipsum deum
 secundum quod in se est veritas prima cui in omni fides. Scis-
ma est contra ecclesiasticam unitatem que est quoddam bo-
 num participatum et minus quam sit ipse deus. et ideo in-
 fidelitas ex genere suo est gravius scismate. Sed
 si consideret gravitas peccati ex circumstantiis sic pos-
 set contingere quod aliquis scismaticus gravius pec-
 caret quam aliquis infidelis. Et hoc vel propter maio-
 rem preceptum. vel propter maius periculum quod inducit
 vel propter aliquid hominum. Nec obstat predictis si di-
 catur quod caritas cui opponitur scisma est maior fide
 cui opponitur infidelitas. et quod opponitur maiori bo-
 no maius malum est secundum philosophum in. viij. Et b. l. a
 ut dicitur l. bo. vbi supra caritas habet duo obiecta.
 Unum principale. scilicet bonitatem divinam. Aliud secundarium
 scilicet bonum proximi. Scisma autem et alia peccata que sunt
 contra primum opponuntur caritati quantum ad secundarium
 bonum quod est minus bonum quam ipse deus. et ideo ista
 peccata que sunt contra primum sunt minora quam infide-
 litas. Sed odium contra deum vtriusque gravius est
 infidelitate. Inter peccata tamen contra primum scis-
 ma est maximum. quod contra spirituale bonum multitudinis.
Unde non obstat si dicatur quod Dierro. dicit. Quod gra-
 vius est peccatum sceleratum quam peccatum commissum. xxij. q. i.
Non afferamus. Sed scisma est gravius peccatum idola-
 tria ut dictum est. Non ut dicitur l. bo. vbi supra dic-
 tum Dierro. vix est contra deum in hoc modo. Ali-
 quod tamen ex aliqua causa secus est. Et ratio est. quod cum pene
 sint quedam medicie ad arcendum homines a peccatis.
 id aliquod vbi est maior penitus ad peccatum aliquod se-
 verior deus pena adhiberi licet ab ecclesia maior pe-
 nitentia iniungitur uxoricide quam matricide. et eo quod p-
 niores sunt homines ad occidendum uxorem quam matrem.
Et sic ad propositum ille populus erat penitus ad scismata
 et rebelliones ut dicitur l. c. d. n. ij. et ideo magis illi
 puniuntur. Et etiam non erat ita notum populo quod sp-
 iritus sanctus deberet esse princeps illius populi sicut
 quod deberet semper adorare unum deum quod ba-

bebant per legem. et ideo oportuit rebellantes illi pri-
 cipari pena incognita et horribili puniri. Item
 quod Cyprianus dixit scismaticos gentilibus coequa-
 ri. hoc non est simpliciter verum sed secundum quid. scilicet ad separa-
 nem in genere ab ecclesia

Scismatici in pe §. II

Nam privantur ab ecclesia potestate ordinis seu consecra-
 tionis quo. scilicet ad licitum usum potestate iurisdic-
 tionis simpliciter et potestate administrationis in temporalibus
Pro maiori horum declaratione dicitur b. l. bo. ij. q. q.
xxij. ar. ij. q. q. duplex est potestas spiritualis. Una qui-
 dem factalis que perfertur per aliquam consecrationem que
 de potestate ordinis seu consecrationis. et hec idelibilis est.
 et auferri non potest sicut nec ipse character ab anima.
Omnes enim consecrationes sunt immobiles manere re-
 que consecrationis. sicut potest etiam in rebus inanimatis. Non al-
 tare semel consecratum non consecratur iterum nisi
 si fuerit dissipatum. Et ideo talis potestas remanet fru-
 strum essentia suam in homine qui eam adeptus est siue la-
 batur in heresim siue in scisma vel aliud malum
 quod potest ex hoc quod talis rediens ad ecclesiam non iterum
 consecratur. Sed quia potestas inferior non debet imitari
 in actu nisi secundum quod movetur a superiori potestate. sicut et-
 iam potest in naturalibus. Unde est quod tales usus po-
 testatis amittuntur. scilicet heretici et scismatici. scilicet non li-
 ceat eis illa sua potestate uti si tamen ipsi fuerint eorum po-
 testas effectum habet in factalibus. quod in his bonis non o-
 peratur nisi ut in seipsum dei. unde effectus factales non
 excluduntur propter quancumque culpam conferentis sa-
 cramentum

Secunda potestas §. III

est iurisdictionis que ex simplici hominis institutione con-
 fertur. et talis potestas non ininvocabiliter adheret.
 unde in scismaticis et hereticis non remanet sed ec-
 clesia auferit ab eis. unde nec excoicare nec absol-
 vere nec indulgentias dare possunt aut aliquid bu-
 iusmodi. Quod si fecerint nihil est actum. Cum
 ergo dicuntur tales non habere potestatem spiritalem.
 intelligendum est de potestate secula. vel si intelli-
 gatur de prima. scilicet consecrationis. referendum est hoc
 non ad essentiam potestatis sed quo ad legitimum vo-
 sum eius. Et sic intelligendum est illud quod ait
Cyprianus de Novatiano scismatico. vij. q. i.
Novatianus. qui nec unitatem spiritus nec puritatem
 pacis observat. et se ab ecclesie vinculo atque a sacer-
 dotum collegio separat. neque episcopi potestatem potest
 habere nec honorem. qui episcopus nec unitatem vo-
 luit habere nec pacem. Hec ille. Idem dicitur om-
 nes omnino hereticos et scismaticos nihil habe-
 bere potestatis ac iuris. xxij. q. i. Dicitur. Sunt
 ergo vera sacramenta que conferuntur vel conficiuntur
 scismatici si servent formam ecclesie. Nec obstat
 quod dicit Delagius papa. xxij. q. i. Scisma.
 videlicet Scismatici quod in unitate unum non sunt. ut

Capitulū .XI.

qz in prem esse voluerit. vt qz spm nō hnt corpū
xpi sacrificiū hnt non pnt. et in fine. Noli ergo in
quit idem quasi nulla scismaticoz atqz eccleōia
sit velle indifferenter vtrozqz sacrificijs sociari
Non est corpus xpi qd scismaticus oficit si veri
tate duce dirigimur. hille. Quicqz ibi glo. Jo.
et bñ qz intelligit hoc vel cum scismaticus nō ser
uat formam eccle. vel si seruat dñ corpus xpi nō
esse ofectum ab eis. quia non ofert eis effectū spi
ritualē ipius sacri. Unde et Gra. post longā dis
putatōem huius materie. s. vtrum sacra heretico
rum et scismaticorum sint vera sacra. quaz ponit
i. q. i. s. et bis verbis Aug. post. c. Quod quidez.
in fi. sic dicit. Sciendum qz sacra hereticorū di
cunt irrita vel damnāda falsa et inania. s. i. dñet
hō capimls ibi positls. non qñtū ad se cum sint
sacra et vera etiā ab heretico celebrata. s. cum il
licite dñtibz pñdis sint ad iudiciū illicite acci
piētibz ab eis non oferunt spm sanctum. Et
nra et non vera dñr. quia qd pmitunt et confer
re credunt nō tribuūt. s. ibi. Idē de scismaticis.
Jo aut recipientes sacra sciēter ab hereticis et scis
maticis pprie et stricte dicis non recipiunt effec
tum gratie. et si caracterem quo ad imprimētia
ipm fm Tho. qz ficti accedunt cum in hoc faciāt
otra pceptum eccle hoc phibentis excepto bap
tismo in casu necessitatis.

Scismatici eti .XIII

am prauant pñte administratōis tpalium et in
dignitatibz ofituri imo etiā et possessiōibz suis
Uñ Aug. Relegant leges vbi manifeste pcepe
runt impatores eos qui pter catholice sedis cōio
nem vsurpāt sibi nomē xpianū nec colūt in pace
colere pacis auctorē. nihil noie eccle audeāt pos
sidere. di. viij. Quo iure. Uñ et xij. q. vij. p. ro.
qd heretici sunt suis et eccle rebz expoliadi. et q
possidēt hereticis abiata non dñt aliena posside
re. quod vidē intelligendū cum sit auctoritate et
lñia pape vel dñi valentis dare hanc lñiam. Et
idem iudiciū de de veris scismaticis xij. q. i. qui
otra et xij. q. v. De liguribz. De alienationibz
faciis a scismaticis. s. de bonis eccle qz nulle sunt
et nullius vigor hēntur extra de scisma. c. i. cum
glo. Item cum ordinatis a scienter scismaticis.
solus papa dispensat. s. cum ignorāter ordinat
discretus platus pōt dispensare extra de eo qui
ab here. c. i. Sed quo ad platurā pñpue epa
tus solus papa dispensat. extra de elec. c. quia di
ligentia. fm Host. Et cum reuertunt ad ecciaz
recipiendi sunt fm Ray. cum manus impositiō
ne et satisfactōne vt spm sanctum accipiāt. quē
extra ecclesiam non habebant. xij. que. i. Dici
mus. Neccreditur eis si dicunt secum dispensa
tum. nisi ostendant dispensationem. extra de scis
ma. c. ij.

Scismatici infu .XV.

per et p iudiciū ecclesiasticū excoīcat. et p pñtes
seculares diuersis modis cohercent. Nō bñ ē
fm. b. Tho. ij. q. g. xxix. arti. iij. qz vt dñ Sap. xi
Per que peccat quis p hēc et torquet. Scisma
ticus vt dictū est in duobz peccat. In vno quid
qz separ se a cōione membrorū eccle. Et qñtū ad
hoc pueniens pena scismaticorū est vt excoīcetur
Unde et Aume. xvi. dñ in figuram huius. Re
cedite a tabernaculis impiorū hōim. qui. s. scisma
fecerūt Darbā et Abiron. et nolite tāgere ea que
ad eos pñtēt ne inuoluamī in peccatis eorū. Et
xij. q. i. Dicimus. In alio dñ qz subditi recu
sant capiti eccle. Et id qz coherci nolūt p spūalē
pñtem eccle. iustum est vt tpali pñte coherceat
Uñ xij. q. v. dñ qz diuinet humane leges statu
erunt vt ab eccle vnitare diuisi et eius pacē per
turbantes a secularibz pñtibz opprimant. Nec
est incōueniēs qz duplici pena puniant. s. spūa
li p excoīcatōem. et mali per coherciōes in rebz
vel psonis fm. b. Tho. vbi supra. Cum enīz pe
ne huiusmodi vite sint medicine. qñ vna nō su
ficit ad cohercēdum hōiem a malo supaddit me
rito alia. Sicut et medici circa infirmitates cor
porales. Ita et eccia. cum aliqui per excoīcatōē
non sufficienter reprimunt. adhibet coherciōem
brachij secularis. Sed si vna sufficeret non ap
poneretur altera. vñ Delag. papa. Quisquis
ergo ab aplicis est diuisus sedibz scismaticorū eē
non dubium est et otra vniuersalem ecciam al
tare erigere conatur. De talibz insertus Calce
don. cxi. canon sic dicit. Qui a cōione seipm su
spendit et collectā facit et altare ofituit et noluit
vocanti epō ofentire neqz obedire et primo et se
cundo vocanti hunc cōino damnari nec vnqz vt
ordē mereri nec recipe eum posse honorez. Si
enī pmanerit turbas faciēs et seditiōes eccle per
extraneam pñtem tanqz seditiōsum comprimī
scz statumur. xij. q. v. Non vos. Et in. c. seqz.
quod incipit de liguribz. sic idem ait. Regle pa
trum hoc specialit constituerūt vt si qua ecclesi
ci officiū psona cui subiectus est restiterit. vel se
orsum collegerit. aut aliō altare erexerit seu scis
ma fecerit iste excoīcetur atqz damnetur. Qd
si forte et hoc contempnit et pmanerit diuisiōes
et scismata faciēdo per publicas potestates oppri
mat. et paulo post. Vile alia exempla et cōsti
tutiōes sunt quibz euidenter agnoscat vt facien
tes scissuras in eccia sancta non solum ex illis. s.
etiam ex pscriptiōe rerum et dura custodia p pu
blicas potestates debeant coherceri. Et quia so
lent hōi cum p violētiā cohercent conquēti d
iniusticia. qz cogi non debent nec etiā ad bonū
Respondet ad hoc August. dicens. Scismatici
dicunt. Cui vim xpus intulit quez coegit. Ecce

Titulus Tertius

hnt aplm Paulū. Agnoscat in eū prius cogēte
xpm. postea docentē prius ferientē postea cōsolan
tem. Vix est quō ille qui pena corpis ad euāge
liū coactus intravit plus his oibz laboravit qui
solo verbo vocati sunt. xxiij. q. vi. Et ad hoc facit
qđ bñ Mat. xxi. 7. Lu. xxiij. 7. Et in vias 7 sepes 7
cōpelle intrare. s. in domū ecclie. Gr̃e Augn. Quā
vult deus cōcitare prāces aduersus scismaticos
aduersus dissipatores ecclie. baptisati nō mirē
qđ deus pccat vta sara virupet Elgar. Cognito
scat se agar ponat ceruicē que cuz bñiliata disce
deret a dñā lua 7 pquestā cēt angelo de dñā sua
Rñ. Reuertē ad dñam tuā Ad hoc enī affligit
vt reuertat. xxiij. q. nñ. Quāto

Sed quid cuz .s. vi.

duo. vel plures in ecclia sunt gerētes se p papa 7
quilibet eoz bz suā sequelā. quis eozū dicit scis
maticus cū suis sequacibz. Rñ. Aut pstat 7 cōi
ter tenet qđ quilibet eoz intrusus ē i. nō canonice
electus. Aut pstat vnū eoz canonice 7 rite electū
vicz a duabz pñibus cardinaliū 7 sine violentia
7 alius postea supinductus. Aut dubitat quis
illoz sit canonice 7 rite electus vnū vel alter. Et i
primo casu nlls eoz sed quilibet eoz scismaticus
cū his qui sciēter sequunt ipsum 7 excoicant ipso
facto extra de ele. c. 3. Et de h loquit. c. lxxij. di.
Si duo. vbi dñ. Si duo forte ptra fas temerita
te pccatū fuerint ordinati. s. in summos pon
tifices. nllm eozū futurū sacerdotē. i. summū pon
tificem pmitim. s. illū solū in sede aplica pmā
suā cēsemus quē ex nūero clericoz noua ordina
one dñū iudiciū 7 vniuersitatē der? elegerit. B
ibi Nec obstat qđ B statuit Donon? 7 Aug. Et
ad impatorē nō spectat statuere aliquid de electi
onibus ecclie sicut nec de rebus alijs ecclasticis.
vt dñ. lxxvi. di. Bñ. Hoc enī facit rogatu ecclie
7 ecclia approbavit. 7 sic pōt 7 vñ ac si ecclia fecissz
rōe approbatōis. Quā gōstāt nllm eoz canōice e
lectū vt qđ nō a cardinalibus s. ab alijs. In qđ cāu
loquit. c. Si quis ex epīs. di. lxxij. 7. c. Si quis
pecunia. Vel si a cardinalibus nō in a duabus pri
bus vt in decre. de ele. l. 3. qui tali adheret de scis
maticus est. Et pccatū puidēdū cēt cū cardia
les hñmōi cā cēt Al ipi cardinales alium cano
nice eligēt. 7 ille verus aplicus erit. Et nō qđ ex
hoc qđ elcō pape simoniace facta cēt a cardinalibz
dñmō alis rite cassari nō pōt nec tolli quin sit ver?
papa. Et silt qđtūqđ criminosus 7 irregular? es
set electus vt di. glo. sup. c. Si quis pecūia. Et
plenius glo. in. c. i. In. ij. casu. s. cū pstat vnū ca
nonice electū 7 postea ali? se intrudit sicut Cor
nelius pa. qui Fabiano successit. 7 post eū cano
nice creatum Nouatianus quidā papā se fecit
nūciprius est aplicus verus 7 alius apostatic?
anti-papa et anti-pēs scismaticus? de cū sequacibz

eius. Un 7 Gra. post dictū. c. Si duo. di. lxxij.
in. s. se. dicit qđ hoc. c. de eo nō intelligēdū est qui
vno p apostaliā ordinato a cardinalibz 7 religio
fiscleris aplice sedis intronizat. etiā si ille apo
stolicus ita cathedrā Petri violēter tenuerit vt
canonica electō intra urbem fieri nō valet. bec ibi
Et ad hoc optie facit quod dicit Ciprian? vñ. q.
i. Facit? Cornelius episcopus de dei xpi eius
iudicio de clericorum pene omnium testimonio
de plebis que iūc affuit suffragio de sacerdotū
antiquorum 7 bonorum virorum consensu. cuz
nemo ante se factus esset. cuz Fat iā locus. i. cū
locus Petri et gradus cathedre sacerdotalis
vacaret. quo occupato 7 de dei voluntate atqz om
nū bonoz virorū cōsensu firmato. quisquis iā
episcopus fieri voluerit foris fiat necesse ē nec ba
beat ecclesiasticam ordinatōem qui ecclesie non
tener vnitatē quisquis ille fuerit licet de se mul
tum iactās 7 plurimū sibi vendicans pbanus
est. alienus est. foris est. 7 cum post primū esse
non possit quisquis post vnū qui solus debet cē
factus est iam non secundus ille. sed nullus est
hec ibi. Et in se. c. Idem dicit Nouatianus epi
scopus non est qui Cornelio epō in ecclesia de
cem 7 septē epīs facto adulter atqz extraneus ep
piscopus fieri a desertoribz per ambitūz nintur
Et cōtra tales sic intrusos impcatur multe ma
ledictōnes. distin. xxiij. In nomie dñi. Sic sub
Eugenio tertio factum est scisma tempore beati
Bernardi. Nam ipō Eugenio rite electo alius
intrusus est. s. meritis 7 laboribz ipius Bernar
di ablatum est illud scisma. 7 remanente Euge
nio in sede apostolicus ille ad nichilum redact?
est. Deinde sub Joanne vicesimosextido factū
est aliud scisma. Nam cū ipē Joannes p. extra
uagantē suā declarasset fore hereticos qui xpm
assererēt pertinaciter nō possedisse in communi
etiā mobile. cum sit cōtra euangelii expresse. vt
pater Joannis. xij. q. i. Dabebat domin? Quis
tem nūcupati fraticelli de opinione fecerūt scis
ma. asserētes papam Joannem hereticum cum
successoribz 7 sequacibz eius. 7 fecerunt aliū pa
pam. Bis. et adhuc perseverat illa heresis in qđ
bisdam Greci etiam circa annū domini Mōna
gesimum scisma faciētes in heresim etiam inci
derunt de spiritus sancto reprobatā extra de sum.
trini. 7 fide. c. i. li. vi. Sed reducti ad vnitatē
ecclie 7 veritatē fidei sub Eugenio. nñ. qui nunc
Petri sedem tenet. In tertio vero casu sczum
dubium est quis illoz duorum sit canonice elec
tus. puta quia electio primi dñ facta per metum
qui cadit in cōstantem virum. Quis in duabus
pñbz cardinaliū. postmodum ab eisdem sit elcō
alterius sine violentia 7 metu quocunqz. sicut
accidit casus circa annos dñi. M. ccc. lxx. Nam
mortuo Greg. ii. cardinales debentes procedere

Capitulū .XI.

ad electōne successoris fuerit ut dicitur a Romanis
 p̄minari q̄ occiderent si n̄ eligeret italicum ali-
 quē. **E**legerūt ergo archiep̄m **B**arē qui tūcerat
 rome expr̄mētes ei q̄ eū eligebāt ad vitādū pi-
 culū seu fingebāt eligere sed postea data opruni-
 tate aliū libere et nō coacte intēdebāt eligere. **E**-
 lecto igit̄ illo qui **U**rbanus sextus dicit̄ est. **I**lle
 ut fert̄ dicit̄ q̄ si volebāt eū eligere volūtarie eli-
 geret̄ q̄ intēdebat papa eē. publicato igit̄ illo
Urbanus p̄ papa et a cardinalibz ip̄is adorato et
 p̄secrato de p̄sensu eoz ac p̄ncipibz xp̄ianitatis
 hoc p̄ eos significato q̄ canonicē eēt electus. **I**n
 ad aliquos mēses ip̄i cardinales t̄cesserūt ab eo
 et fugiētes ad ciuitatē **F**undēsem que ē in p̄in-
 cipio regni ibi elegerūt aliū qui dicit̄ ē **C**lemēs
 sextus qui trāstulit curiā suā in **A**uinionē. **I**llū
 q̄ venerata est p̄ papa tota **F**rācia et **H**ispania
 et **C**athalonia. **A**lteri vero s̄. **U**rbanus adhx̄sit o-
 bediēs **I**talia **A**lemania et **U**ngaria. perseuera-
 uitq̄ hoc pess̄ inū scisma vltra .xxx. annos. **E**t
 igit̄ hoc eēt dubiū et ignorantia facti q̄ exceptis
 cardinalibz et paucis alijs tūc p̄ntibz ceteri sciri
 nō poterāt si talia sic p̄cesserūt vel alit̄ cū diuersi
 diuersimode gesta referret̄. **E**t p̄m etia igit̄ an-
 tia iuris q̄ dubiū **S**abai apud p̄ntissimos vtrū
 fuerit talis metus qui cadere possit in p̄stātes vi-
 rum nec ne vel etia q̄ post electōne hūerūt ip̄us
 libez ad recedēdū et si fecerūt q̄ citius. **S**ecū-
 nario p̄ signa exp̄ssa oñderunt voluntarie et libe-
 re factam electōem. **I**gnorātia aut̄ facti cum pro-
 babilis est quēlibet excusat sicut excusat **J**acob
 cognosces. **L**iam nō vroxē suā p̄ **M**achele vroxē
 suā q̄ etia exp̄sse dicit̄ i. q. iiij. §. notandū. **E**t ple-
 nius in glo. ibi que etia declarat q̄no dicatur ig-
 nantia p̄babilis que excusat siue sit de facto pro-
 prio siue alieno. **I**gnorātia iuris ciuiliis seu ca-
 nonici ad q̄ spectat huius materie discussio ut
 ibi dicit̄ glo. et si nō excusat cū ē tale ius q̄ quis
 de facili p̄ se scire pōt vel p̄ alios. dum tū beat co-
 piam peritorū. ut. ff. de iur. et fa. igno. et di. xxiij.
 Si in laico. **E**xcusat tū si est tale ius q̄ quis nec
 p̄ se nec p̄ alios scire pōt cum p̄ntissimos fallat.
 et diuersi cōtraria sentiāt. ar. di. xxiij. §. vlt. cum
 glo. **I**deo in illo scismate illi fuerūt vere et pro-
 prie scismatici qui p̄ntes scientes factum contra
 iura sciēter vel p̄tra consciā fecerūt scisma tale
 passionibz ducti amoris vel odi cupiditatis et a-
 bitōis. **A**lii vero qui vni vel alteri **U**rbanus scz
 vel **C**lemēti obediētes adhx̄rebāt moti ad huius-
 iusmodi tenendū non rpalitate sed ex scia ex au-
 ditio cōsilijs peritorū non erant vere et p̄prie scis-
 matici etia si ei qui nō erat verus adhx̄sissent. q̄
 p̄ter intentioem eorum erat error et diuisio eoz.
 Quāvis enim ignorātia iuris dñi vel naturalis
 neminem excuset. ut dicit **G**regorius in dco. §.
 Notādum. **I**bi non erat talis ignorātia. quia et

si credere in vñ caput sicut in vñam catholicā
 ecciam sit de articulis fidei que spectat ad ius for-
 uinum. tū credere bunc vñ illū vñ caput vel a-
 lium. cū duo sunt gerētes se p̄ papa non est arri-
 culus fidei sed q̄ fm iura eccie est electus q̄ sci-
 re p̄inet ad factū et ius canonicum. q̄uis ḡ vna
 ps excōicaret alterā cum sequacibz et scismaticz
 nūcuparet qui simpli inhx̄rebāt excusari videbā-
 tur a vicio scismatis. **D**urante illo scismate possit
Urbanum successit ex illa p̄e **B**onifacius nonus
Bonifacio successit **I**nnocentius sextus. **I**nno-
 centio **G**regorius. xij. **E**x alia p̄e **C**lemēti suc-
 cessit **B**enedictus. xij. **S**ub his autē s̄. **G**regorio
 xij. ex vna p̄e et **B**enedicto ex alia factum est aliud
 scisma circa annos dñi. **M**ccc. **N**am recedēti-
 bus cardinalibz ab vtroq̄ papa et p̄uenientibus
Bis ibiq̄ cōcilium vniuersale celebrātibz de-
 positis illis duobz scz **G**regorio et **B**enedicto per
 p̄ciliū vel p̄ciliabolū sub ea vicz rōne depositis
 quia dicebant scandalizare facto suo publico to-
 tam ecciam cum nō vellēt p̄uenire simul in ali-
 quo vno loco ut p̄miserāt et iurauerāt ad dāduz
 efficaciter vñionem eccie. **D**emum creatus est
Bis **A**lexander qui dicebat prius **P**etrus
 candia cardinalis ordinis minorū. cui successit
Ioan. xij. **B**ononie electus. **E**t cum pene om-
 nes reges et p̄ncipes xp̄ianitatis dimissis **G**re-
 gorio et **B**enedicto obediam dedissent **A**lexandro et
 successori suo. tamē adhuc maximuz dubiū erat
 vtrum illud **B**is celebratū fuerit verum gene-
 rale concilium vel cōciliabolū cum nulli eoz
 qui se gerebant p̄ papa fuerit auctoritate cōgre-
 garum. **I**te vtrum cā p̄pter quam fuit creat̄ ille
 tertius s̄. **A**lexander. videlz quia **G**regorius et
Benedictus scandalizabant ecciam ex facto suo.
 quia scz dissimulabant vñionē dare eccie ut pro-
 miserant esset vera. **N**am de **G**regorio repertus
 est cōtrarium ut apparuit de facto postea. q̄ spon-
 te renūciavit in cōcilio **C**onstantiēsi. **E**t vtrum
 potuerit illos deponere p̄ illa causa. et per conse-
 quens ibi creatus esset verus papa scz **A**lexander
 vel antipapa. **E**x quacūq̄ trium p̄ntum quicum-
 q̄ simpliciter credebatur suum esse verā papā et si
 alium motus conscie dictamine paratus etiam
 alteri adhx̄tere si hoc sibi constaret excusatus cre-
 ditur a vicio scismatis et sentētijs eius. **I**n cuius
 signū est q̄ in qualibet obedientia erant mlti pe-
 rinissimi et sanctissimi viri. et cum deus et natura
 non deficiat in necessarijs sed vñctio doceat de
 omnibz ut dicit **I**oan. in cano. sua non est credē-
 dum spiritum sanctum deseruisse ecclesiam cui
 ius instinctu regitur. disti. viij. **Q**ui p̄p̄ra vel
 xp̄m recessisse a suis qui dicit̄ **E**cce vobiscū sum
 omnibz diebus **M**athei vlti. si error ille fuisset
 periculosus et damnabilis. **I**nsuper et sub **U**r-
 bano et **B**onifacio fuerunt sancteque clauerūt

nota

Titulus Tertius

miraculis ut sancta Brigida et Catharina de Senis credentes in illis. Et sub Clemente et Benedicto ex alia parte fuit. b. Petrus Lucimburgo cardinalis eius claris miraculis sub Bonifacio et Grego. fuit dominus Jo. dominici cardinalis eius eximie scientie et probitatis. Et sub Benedicto magister Vincentius maximus predicator et sanctissime vite. Idem senserunt et scripserunt et consulerunt ipsi venerabiles viri dominus Jo. dominici et magister Vincentius. Tandem deo miserante cum sit navicula Petri fluctibus quateret de omni quasi dormiente exurgens tranquillum fecit. Eodem gregato. n. concilio Constantie per imperatorem Sigismundum assignato ibi facta ipsius per papam ad quem spectat bene omni. ut patet de. xvij. p. 10. et per Joannes xxij. et per Gregorium duodecimum. et cardinalibus Benedicti omnino ad ipsum concilium vole accedentibus cum cardinalibus Jo. et Greg. decretum est ut per efficaciori modo unionis fiende per modum cessionis procedendum fore. Sicque Greg. xxij. prefatus sponte omni iuri papatus cessit et renunciavit per Carolum de malatestis suum in hoc procuratorem in publico concilio Jo. xxij. prefatus fugam arripuit. Et imperator Sigismundus eius insecutus cepit et redire compulit ad prefatum locum concilii. et quod cedere volebat. ac etiam multis actibus suis ecclesiam scandalificabat dispositus fuit. Et sic Benedictus quod ad concilium venire noluit. nec mittere nec incorporari nec cedere disposuit fuit. Demum de concilio et assensu omnium cardinalium Gregorius Joannis et Benedicti qui illic conveniunt et omnium nationum. Galice. Vallice. Alemannie. Hispanie. Anglice assumpti sunt aliqui filii cardinalibus bene vocati in electione fidei summi pontificis. Sicque ad dilectionem procedentibus creatus est canonice dominus Oddo cardinalis de Coloniensi vocatusque Martinus. v. Acceptatusque ab omni clero et principibus christianitatis universis per vero unico et indubitato apostolico. De. successore Iesu christi vicario. Et decretum fuit quicquid fuisset a quocunque illorum trium qui se gesserunt per papam cessum et ordinatum in sua durat obediendum esset et firmum. unde omnes remanserunt in suis dignitatibus et officiis. Et quoniam ille princeps ordinis Benedictus in castro paniscole confugiens moreretur in sua duricia ab omnibus derelictus. factus est post eum a paucissimis antipapa quidam Eugenius. sed subito res illa evanuit. nam cessit sponte omni iuri si quod haberet in papatu. Creditur autem procuratum tale concilium congregari laboribus et industria domini Jo. dominici cardinalis Ragulini qui pluries accessit ad imperatorem. aliquando in bitu cardinalatus. aliquando in bitu transformato ad suggerendum et sollicitandum illud negotium. Quod autem in dicto scismate sic dubio nullus esset ordinandus cuiusque illorum trium adheret pura conscientia. non solum rationibus iam breviter assignatis probatur. sed et quidam magister eximius in theologia tunc cum

cellarius Parisiensis ad idem propositum quasdam conclusiones scripsit approbatas per doct. totius universitatis.

Prima conclusio §. VII.

hio est. Quocumque contendit de papatu demonstrato non est hereticum dicere. Al. non est papa. Ratio huius conclusionis est quoniam nulla propositio ad cuius verificationem erigitur veritas universalis propositio contingens et ad fidem impertinens est de necessitate aut integritate fidei. Nam sicut propositio copulativa et una pars est tota contingens et cuius una pars est falsa aut impossibilis. est tota falsa aut impossibilis. sic in proposito. Constat autem quod verificationem istius. Al. est papa. erigitur non solum veram sed multas propositiones contingentes esse veras. ut quia electio est rite et canonice celebrata. et ab illis qui bene prout et similes. Cum igitur sciatur si electio pape est canonice celebrata. nisi ab paucissimis interessentibus et intelligentibus et maxime quoniam sapientissimis de hoc dubitatur. ut in prefato scismate. id non est hereticum dicere quod talis vel talis non est papa. quod. scilicet non esse electus canonice. Non enim pertinet ad fidem quod sit iste vel ille papa. sed quod sit unus papa ille. qui eligitur ut ordinavit ipse et ecclesia. de. xxij. c. In nomine domini.

Secunda conclusio §. VIII.

hio est quod in statu prefato stat aliquos esse apud quos istud principiter asserere. Al. non est papa. sapienter heresim. Ratio huius conclusionis est quoniam propositio de sapienter heresim quoniam ex ipsa assumptione cum aliquibus veris que rationabiliter negari non possunt sequitur error in fide. Sed possibile est aliquos homines per revelationem vel aliter sic certificados esse quod omnia rite facta sunt et canonice in electione ipsius. Al. in papam. quod rationabiliter dubitare non possunt. tunc tales si negant. Al. esse vel fuisse papam incidunt in errorem istum quod rite electus et consecratus in papam non est papa. nec unus fuit papa. et quod non succedit Petro. et multa similia que sunt heretica. ar. vij. q. i. factus. et terra de ele. Licet.

Tercia conclusio §. IX.

hio est. In huiusmodi scismate tam dubio temerarium iniuriosum et scandalosum est asserere omnes tenentes istam partem vel omnes tenentes alteram. vel neutralem etiam adultos vel extra statum salutis esse vel excommunicatos. vel rationabiliter de scismate suspectos. Ratio huius conclusionis est. Quoniam multi sunt ex utraque parte et neutrales. quibus non est materia ista clarificanda quin rationabiliter possunt negare vel dubitare propositum istam. Quocumque contendit de papatu demonstrato. Al. est vel fuit rite electus. Al. non est scismaticus vel hereticus et similes ad quas sequitur. Al. non est

papa. **A**ssumptū docet experientia. et tot doctissimo-
rum diuerse aduersesq; sententiae. Et ostendit multos esse
simplices qui ad talia dubia inuestiganda si reue-
tur qui non moueant nec fauore nec odio. vel q̄stu-
ad si fauēdū illi pri vel illi et pari sunt obedire ve-
ritati sufficere agnoscere nec sunt principes. Quod
si non principes ergo nec excoicari. nec de scismate
rōnabilē suspecti. Tota rō h̄ fundat i hoc. quia
nūq̄ fuit tā verisimilis. et vehemens cā dubitatiois i
aliquo scismate sicut in isto. Et signū euidentis ē
varietas opinionū inter scissimos et rectissimos
et utraq; pte. Imo p̄suppositis illis que scā sunt
et cessis. adhuc restāt q̄ones iuris ad vtrūlibet
disputabiles q̄ oīa incertitudine rōnabilē gene-
rāt in hoc scismate. et ab errore p̄nitioso plures
excusant. ar. ad hoc a fili. xxi. q. iij. c. dicit. De
fili. n. idē iudiciū. extra d. mālā. c. iter corporalia.

Quarta cōclusio .§.X.

est Quacūq; pte de mōstrata temerariū et scāda-
losū et sapiēs heresi in ē asserere facta ab eis cō-
fecta suā efficaciam nō hēre. et sacerdotes nō ēē cō-
secratos. p̄nros nō esse baptisatos. et eucaristiam
nō esse p̄fectā. et h̄mōi. Rō huius ē. qm̄ neq; scis-
ma neq; heresis neq; q̄cūq; viciū impedit qn̄
sacramēta hēant suā efficaciam quod vniq; verum
est q̄tū ad cēntiā sacramētorū. qz vera sacramē-
ta sunt seruatis q̄ fieri debēt. vt debita forma et
materia. et huiusmōi. vt dictū ē supra. Sciēter
m̄ sumētes a p̄ciis si recipiūt effectū vltimū factō-
rum. i. grām. et hoc iō qz ficti accedunt cum faci-
ant p̄tra ordinatiōem ecclē que hoc p̄hibet. Exci-
piunt baptisatus qui in casu necessitatis a q̄-
cūq; scismatico vel heretico vel pagano suscep-
tus p̄ter grām. vt ex p̄ssē d. xxi. di. §. Ceterū scis-
maticorū. Unde Ciprianus qui dicit sacramēta
etiā baptisimū a scismaticis et hereticis collata
irrita esse et inania. vt habet. i. q. i. §. Si quis in-
quit. rēp̄bendit ab Augu. et alijs doctorib; ecclē
in supradicto. §. Ceterū. Sed quando scisma est
dubiu et obscurum vt istud de quo ē sermo. cre-
dendum est sacramēta a quacūq; parte cōferan-
tur suū effectum vltimū. s. grāiā p̄ferre dūmō-
do dispositi sunt et cōtra p̄ficiam alicui p̄tū non
adhereant.

Quinta cōclusio .§.XI

est. Quod possibile est aliquos vere p̄ri assentiētes
veraciter esse scismaticos et aliquos false p̄ri as-
sentientes mō p̄dicto non ēē scismaticos. Rāō
h̄ p̄clusionis est. Quia stat aliquē vere p̄ri as-
sentientē sic esse p̄tinacē qz p̄pter questū vel vanā
gloriā vel aliā cām non h̄z aīnū patū ad obediē-
dū veritati cognite si p̄ eccliam vel alē rep̄iret
illū errare. vel etiā dū in tāto dubioz inuolucro
p̄ sua assertōē sustinēda sepat se a mēbris veris

et unitate i p̄ius ecclē. Non enī ē scisma tantum
in sepatōe mēbroz a capite. sed etiā in sepatōe
p̄tinaci mēbroz ad inuicē. Ex quo p̄t h̄ qz ē te-
merariū et p̄iculosum vna p̄re vel aliā generalit̄
impugnare. et ab eiusdē excoicatiōe cā detestatio-
nis declinare. Altera p̄s cōclonis p̄z ex tertia p̄-
dictione supra posita.

De sententijs ex .§.XII

cōicatiōis que ferunt ab vna pte p̄tra alias dicit
qz fieri nō debēt. qz excoicatio fieri non debz ni-
si p̄ mortali vt d. xi. q. iij. **N**eo. imo nec p̄ mor-
tali nisi post p̄tūmā. vt. q. e. **C**ertum. In huius-
iulmodi aut non debz quis iudicari de mortali
Si tamen sentētia p̄ferat p̄ut factū est nō ē cu-
randum. Quod enī ait **Gre. xi. q. iij.** Snta pasto-
rū siue iusta siue iniusta timēda est et seruanda. vt
dicitur doc. hoc intelligēdū est qn̄ p̄ferat a pastore
seu iudice suo. Sed in hoc casu cū nō reputet se
rentem h̄mōi suam iudicem suū et h̄eat proba-
bilem causam hoc estimādū nullā d̄z illā credere
xi. q. iij. **C**ui illata

Demū expre .§.XIII.

missis p̄fatus doctor elicit q̄tuor documenta
Primū est qz inter hōies eiusdēz obede expedit
adherere sententijs latis a suo supiore credito. Ali-
loquin nō esset vinculu caritatis inter eos. et
hoc placz als sequerent multa incōuenientia et
magna p̄fusio. **S**ecūm documentū est de casib;
referuariis pape de dispensatiōib; et alijs in foro
p̄scle vel foro publico seu p̄tioso p̄nt hōies fm̄
credulitatē sue p̄ris et suā p̄tem et seipos quiera-
re tenēdo p̄ facto id qd supior eorū ab eis credi-
tus fecerit. **N**eutrales aut vident h̄e sufficere
recursū ad ordinarios apud quos fm̄ eorū opi-
niones cōiter loquēdo est p̄as deducta. **E**t hoc
satis placet excepto eo qd dicit d̄ neutralib; **N**ō
bñ enī intelligo qn̄ quis possit bñ ēē neutralis
Terciū documentū est qd m̄ primū ponit. qd
apud plurimos pōt hic applicari documentum
Ambrosij ad ar. quod h̄etur. xij. di. **A**lla. de ieiū-
nando vel nō ieiunādo vicz cum **R**ome sum ie-
iuno sabbato. cum **M**ediolani sum nō ieiuno.
ita et tu ad quacūq; eccliam veneris illi morez
serua. si nō vis cuiq; esse grauis. nec quēq; tibi
Bea inquit ille idē homo. p̄ diuersitate locorū et
t̄p̄m et p̄sonaz sine periculo scismatis et dānatio-
nis nūc huius partis. nūc alterius viciis et sen-
tentijs obedire potest. et nunc cum istis nūc cum
illis cōmunicatiōem prestare. **I**stud documentū
nō placet. **N**on enī cōcipio quomodo illō pos-
sit rite fieri. **C**um enim potestas iurisdicciōis ab
vno summo scilicet papa et p̄i vicario deriuet in
alios inferiores p̄latos. sicut sensus. et motus
a capite in mēbra influit. p̄pter quod x̄ps vni. i.

Titulus Tertius

Petro dicit. **T**ibi dabo claves regni celorum. **M**a
th. xvi. ad emendandum unitatis factum. et quod a pa
pa in alios esset iurisdicō teruāda ut ait Cipria
nus. xxiij. q. i. **Q**uoniam. cum duo capita esse non pos
sint. alioquin esset monstrum in ecclesia. optet quod ab vi
ro vero vel presumpto deriuē prās in alios. Si
ergo cum est in terris obedere vni illi adheret ut
summo capiti a quo estimat habere prās ut a pri
o origine. et sic absoluit. et absolutōem ab alio pro
se querit quā accedit ad terras obedere alteri. quis
dabit auctoritatē absoluedi eos quos dicit illa obe
diētia vel ut possit ipse absolui ab illis. **N**ō ille pri
mus cum beat istos ut p̄cios. **N**ō scōs cuius iaz ad
beferit primos. et sic a scōo babeatur scismaticus.
Non vterque quod tunc essent duo capita. **C**ū ueniē
tius videt dicēdū quod nō eorū adherēdo finē quod ma
gis dicat consētia. nō ad quē magis ipaliras tra
bat. illius auctoritate fingat absolues illos et
absolutōem querēs ab illis qui sunt de obēda ip
sius cui adheret. **D**e his autē alterius obedere nō
se itromittat nisi ad obediētiā reuersos eius cui
ipse adheret. **I**llos tū non propter hoc condemnet.
Et si quidē pringeret illū non esse vterque cui. cū pu
rapscia adhxat. in absolutōe supplebit defectus
summus sacerdos dñs ihesus qui hēt claves. et
cui apert nemo claudit. **I**gnorātia autē pbabiliter
cusat eum. **A**ddit quartū documētū dicens. vbi
hō nihil in se sentit carnale vel tenebrosū tras
hens eum ad istā ptem tēdendā vel illam. nō de
bet sibi seruare scrupulos. **C**erissimū est enim il
lud xpi. **S**i oculus tuus fuerit simplex totum
corpus tuū lucidū erit. **N**olo autē ex istis et p̄ces
dentibus dicere quod in oī casu sic liceat de obēda pa
pe et eius sentētiis sentire et varia iudicare. **S**ed tā
tūmō vbi rōnabiliter et pbabilis bētur ratiō
iure dubitādū. ut est in supradicto scismate. **E**t
hoc documētū multū placet quod tūm ad vtrāque p
tem. **E**t ex prima p̄relici pōt ista p̄lo quod in p̄di
cto scismate et multo magis quā esset minus du
bium quis mouet ad inherēdum et obediendū
vni magis quā alteri. non ex consētia et veritate co
gnita sed ex ipalitate. ut quod vnus magis iuuare
pōt vel maiora bñficia confert quā alter. ille est in
malo statu aīe sue etiam adhxēdo vero. **E**t scēti
da p̄re notādū diligēter quod nō idem dicendū
de quolibet scismate. alioquin scisma et chimera
idem essent et sine late cōtra scimaticos et itaz du
re infectōes et punitōes frivole eēnt et inutiliter
in ēbranas occupatē. **Q**uā igit scisma est euident
et clarea non passionatis pōt p̄cipi ut in p̄lo cas
su et scōo supradictum est. tunc locum hēt que
dicta sunt in. ij. q. i. et. n. §. de scismaticis. **N**ec ig
rantia excusaret eos quos per se vel per alios de fa
cili veritatem scire pōt. **E**t de bimōi intelligit il
lud quod dicit. **D**elagius papa de scismaticis ve
ris loquens. nec enim leuigat eorū crimen ma

gis vero augeat quod eos diu restitisse dixisset ne a
postolicis sedibus communicantes in sua opinione
ciperet. **I**n hoc enim dum et illi inculpandi sunt quod
cōicare talibus voluerūt. multo magis tū illi ex
crādi qui nō solū in sacerdotibus cōionem aplica
rum sed et in ipis laicis sp̄uerūt. **S**ed nec
illud eis p̄dest quod in eisdem literis vel īgrā
tia rōnis vel simplicitate intellectus sui a nostra
secōmunionē suspēdisse pbibetis. **I**dem enim
magis est propter quod scismatici sunt et. xxiij. q.
i. scisma. **H**inc et **B**eda ait tractās illud **B**eda. in
casu. **D**is qui recedit et nō p̄manet in doctrina
xpi tēti nō b̄. **S**ed si quis venit ad vtrāque et hanc
doctrinā non affert nolite eum recipere in domū
nec ei aue dixeritis. **I**te. **B**eda de scismaticis siue d
hereticis vitandis. que verbis docuit etiam fac
tis exhibuit. **N**am cū apud **E**p̄esum balnea la
uandi grā fuisset īgressus et vidisset ibi **C**herin
tum. priuuo discessit nō lotus dicens. **F**ugiam
hinc ne balnea corruāt in quibus **C**herinus la
uatur inimicū veritatis. ut refert de eo **S**olicar
pus. xxiij. q. i. om̄is. **I**te **A**mbro. **C**iprianus tū
putauit fidem esse in scismate. **N**am et si fidei
gaudeum teneret. tamē erga dei ecciam non tene
bant. cuius pariebatur celus quosdam artus di
uidi mēbraque lacerari. **E**t enī cum propter ecciam
xps passus sit et xpi corpus sit eccia non videtur
ab his xpo fides exhiberi a quibus passio eius eua
cuatur atque distrabit. xxiij. q. i. c. **A**duocauit. itē
Alexander scōs ait. **Q**ui extra ecciam sunt. nec li
gare possunt nec soluere nec recōciliādo ecciasti
ce cōmunionē reddere. nec ex cōmunicādo ei for
cietate priuare. quia ipi heresi vel scismate pollu
ti siue sentētia notati penitus carere pbant. **E**t
cum dñs daret omnibus parē ligandi atque soluē
di potestātē. **P**etro p̄ omnibus et p̄ce omnibus cla
ues regni celorum se datur. p̄misit itē dicens. **T**i
bi dabo claves regni celorum. **Q**uicūque ergo ab vi
nitate ecclesie que per **P**etrum designatur alie
nus fuerit exccrare potest. p̄secrare nō valet. ex
cōmunicatōnis vel recōciliatōis p̄ratem non b̄
xxij. q. i. **A**udi uimū. **B**ez. i. q. viij. **Q**uotiens
traditur forma qua scismatici reuertētes ad vni
tatem eccie dñt abiurare scisma p̄mittētes sub
iure iurādo nunquā in scisma relapsuros. et īsci
pris redigere p̄missionē sub obligatōe pene eter
ne. **H**ec oīa et similia de vere et p̄prie scismaticis in
telligunt primo vel scōo mō dictis non tercio.

Scisma autē. §. XIII.

quod nūc regnat factū **B**asilee anno dñi. **M**.ccc. l.
vel circa sub **E**ugenio. n. q. vi. d. p̄nere ad scōm
modū scismatis ponusq̄ ad tētiū. quod dubitū
cutum est. **N**am cum mortuo **M**artino. x. cano
nice fuerit creatus ipse **E**ugenius et acceptus a
totā xpianitate p̄ vnico et indubitato apostolico

et p̄ plures annos papatu tenuerit congregatio
facta Basilee q̄ aliqui p̄cilium fuit q̄z autoritate
Martini congregatum. et postea etiā autoritate
Eugenij p̄firmatū cū fuerit dissoluta. translato
p̄cilio Ferrariam p̄pter reductionē grecorū. et in
de Florentiam p̄pter sup̄uenientē ibi pestē esse
era est p̄ciliabolū et synagoga satbane adeo ut ba
silicūz pareret ip̄a Basilee congregatio ausu te
merario p̄sumens deponere Eugenij et creare
Amideū dūcē Sabandie dictū Felice. Pro ra
tione iustificatiōis sue impietatis allegant. i. q̄
Eugenius papa nō potuit dissolvere illud p̄cili
um sua aucte firmatū. Et ex hoc. q̄ p̄ciliū est
sup̄a papā ad iudicandū de ip̄o. tertio q̄ q̄ scan
dalizabat ecclesiā iuste ip̄m p̄ciliū deposuit et de
positio aliū creare potuit. Sed primū esse falsū
ex hoc ostenditur. q̄ et est restituere cui? est statu
re siue p̄stituerē. cū sint eiūsdē p̄tatis actus. arg.
extra de re. i. ut. ois. Sicut autē papa p̄t cōcedere
canonē ḡnalem. ita tollere p̄t et mutare. ut patet
rr. q. i. §. bis ira. Et sicut solus p̄t p̄ciliū ḡniale
indicare et facere celebrare et ei autoritatē dare.
ut di. xvij. p. to. ita et dissolvere p̄t. Scdum fal
sum esse multa iura declarāt. Non. n. papa habz
autoritatē a p̄cilijs principaliter sed a x̄po. ut ba
beret di. rri. Quāvis. Et ip̄e papa dat robur et
autoritatē ordinatis in p̄cilio. ut dicit extra de elec.
Significasti. Nec est p̄tra id q̄ dicit Gre. di. ro
Sicut sancti in fi. v. q̄ seipm nō illa destruit. s.
ordinata in p̄cilijs vniuersalibz p̄mis si q̄s ab
soluere q̄ illa ligant p̄sumit. Nā ut ibi dicit gl. Jo
an. et bñ. hoc intelligit q̄ntū ad ea q̄ p̄tinent ad
articulos fidei. Nā q̄ntū ad p̄sina magis sta
bum est sine pape q̄ aliorū. P̄ciliū etiam. ix. q. iij.
P̄mo indicabit primā sedē iusticiā ip̄are desit
terantē neq̄. n. ab oī clero neq̄ ab augusto. neq̄
a rege. neq̄ a p̄lo iudex iudicat. Item dicit in
quatuor. c. se. Ponit ibi glo. tres exceptiones.
Prima in foro p̄nē. tūc. n. iudicabit a suo p̄fess
fore. sed ille tūc tenet locū dei. Scda cū submit
tit ip̄e sua sponte se iudicio ecclē p̄ciliū vel alteri
sic accidit i. Symaco p̄p. et Leone. ut. ij. q. v. Au
diū. ij. q. vii. Nos si. et di. rri. P̄t aūt. Tertia i
crimine heresis. vñ dicit di. iij. Si papa A nemie
est indicandus. s. papa nisi de p̄benda a fide dei
us. Ubi dicit glo. hoc v̄x si nō vellet se emenda
re. nā ubi se emēdaret nec tūc deponeret. p̄ quod
dam decretū factū in p̄cilio Constantiensī. Ad
dita est q̄tra acceptio. s. in casu scismaticis. q̄d vi
detur intelligendū de scismate dubio cū. s. sunt
duo pontifices creati. et dubitat quis eorū sit v̄x?
ut tūc fuerat nō de manifesto. s. cū vnus canonice
creatus. alius postea intrusus. als cū quilibet
ep̄s possit recedere ab obedientia pape et sic face
re scisma. et sic hēbit quotidie papa iudicari. cū
in iura p̄trariū clamant. vñ Anacletus papa in

quit. Electionē summoꝝ pontificū sibi dñs refer
uauit di. lxxix. Cū igit nullus horū casu in p̄posito
repiatur. q̄z nec a fide dei? Eugenij? nec se sub
misit p̄ciliū iudicio. nec eēt tūc aliq̄d scisma q̄ ra
tione potuerit p̄ciliū. imo p̄ciliabolū iudicare de
ip̄o nō apparet. Tertū etiā friuolū est. nā p̄pter
nullū p̄ciliū excepta infidelitate papa p̄t deponi
Uñ glo. illa q̄ bētur. iij. di. Si papa dicens q̄
papa p̄t deponi p̄pter q̄dāq̄ p̄ciliū q̄d scandalū
zaret ecciam si incorrigibilē eēt. q̄z inobediētia dē
infidelitas opinatiue loquit nō assertiue. Nam
ip̄e Jo. cui? est glo. sentit p̄trariū. di. lxxix. dices.
q̄ cum dē p̄pter heresim posse deponi sumit ibi
p̄prie et stricte heresis p̄terore in fide nō p̄ contu
macia vel inobediētia. Nec repituralis papa
depositus p̄t se p̄pter scelera sua. s. p̄pter scisma
tollendū. Quales autē fuerint q̄ntē scismaticis et fa
me qui deposuerūt Eugenij et apostaticū illū et
antipapā elegerūt sciūt plurimi q̄z multi eorū in
fames et scandala plura in diuersis locis fecerūt
Et q̄les electores talis electus. Amideus ambi
tiosus sūme cupidus et dolosus Eugenio ad pau
peres liberalissimū ad ecclias et religioes deuoti
fimo nullus sapiēs vite sue in se derogat. Circa
regimen autē diuersi diuersa dicūt sicut et de qui
buscūq̄ p̄sidentibz. Sicut dicit glo. sup. c. nō nos
di. iij. Facta sūmi pontificis q̄. s. de se manifesta sū
sunt excusanda sunt. ut facta Sampsonis et fur
ta hebreorū. Non igit vident posse excusari a vitio
p̄prij scismaticis et penis ei? recedētes ab obediē
tia Eugenij. et q̄ Amideo dicto Felice q̄ excoica
tus est solēnter cū fautoribz suis p̄ Eugenij in
p̄cilio Florentino ut pape obediunt nisi forte sim
plices et idiote q̄ sequūtur in hoc diocelanos su
os patos ad p̄trariū q̄n eis ostaret de veritate ab
eis ignorata. Qd autē aliq̄ dicāt se credere et mē
te teneri Eugenij ut v̄x papā et illū reputari
antipapā. s. tū ad vitandū scandalū suū. s. amissi
onis v̄x. et itq̄ incarcerationis p̄natiōis bñficio
rū. piculi mortis illū infelicē ab extra venerant.
ut papā nosant et bñdī. tū corde ut anrūp̄m de
testantur nō vident magis excusari a mortali q̄
Marcellin? papa cū inueneratione idoli posuit
grana incēsi sup̄ p̄unas timore mortis compul
sus di. rri. P̄t. Aut quā Salomō cū ob amorē
mulierū idolis genua flecebat ad cōplacendū eis
q̄ tū corde nō adorabat. est. n. ibi mēdaciū in xp̄ia
na religioe seu bis q̄ p̄tinet ad fidē. q̄d est p̄mū
osum mendaciū. rri. q. ii. Primum est men
daciū nō solum in verbo sed in opere q̄d tū p̄
prius dicitur simulatio. Unde nec. b. Lxx. excu
sar a damnatione antiquos philosophos q̄ con
currebant cū populis ad venerandum idola ex
terius. q̄uis scirent non esse deos. ar. ad hoc. vii.
v. Presbyteros qui. Nec p̄ paucis dicta sunt ra
tione scismaticis. Sicut de p̄tate pape et p̄ciliū. i. dice
s.

tur in fine tertie pñis si vitā concesserit dñs.

Diuiserūt sibi .§. xv.

vestimenta mea ⁊ super vestem meā miserūt sortem. ps. xxi. Loquit ps. in pñia xpi q̄ querentis pie de crucifixoribz corpali ter ⁊ nō min⁹ de cruci figentibus spūaliter p scismata hereses ⁊ malos mores. Vestimenta xpi significāt spūaliter ecclīaz seu fideles aliqñ. Cū de ipis loquens ppha ait. **H**is oibz velut vestimēto vestieris. **Isa. xlii.** Et in ps. xliiij. ad xpm loquēs ait. **V**irga. s. amari tudinis ⁊ mortificationis. **G**utta est q̄daz gen⁹ aromatis q̄d tollit inflaturos ⁊ tumores ⁊ signi ficat bñilitatem q̄ tollit supbiā. **C**assia q̄ i locis aquosis crescit in immēsur⁹ ⁊ significat fidē. hec odorem spirant aliq̄ boni exēpli ⁊ hoc a vestimen tis suis a domibz eburneis. i. a fidelibz suis s̄m glo. qui dicunt idcirco vestimēta xpi q̄ sicut ve stimentū inheret vestito eumqz circūdat ⁊ ornat ita fideles xpo inherēt p dilectionē circūdant pimitationē exteriorē. ornat p venerationem. di cūtur ⁊ dom⁹ q̄ xps inhabitat p grām ⁊ refectio nē. **E**curnee p castitatē ⁊ fornicationē ex quibz s. virtutibz delectauerūt te. i. tibi placuerūt o xpe vel delectat ille te habuerūt filie regū. **F**ilie spūa les regū. i. p̄latorz sc̄torz. **E**st ḡ ecclīa vestis xpi. ⁊ vestimenta eius. Vestimenta in plurali ppter multiplicitatē ritū mox ⁊ diuersoz idiomatū ecclīarū diuersaz. **Cū ⁊ Jo. septez ecclīas in Asia mittit apocalipsim suā. vr. i. c. dicif. Vestis in singulari dicif. ppter vnitatē vni⁹s fidei. spei ⁊ dilectionis. vñ xps petro ait. Sup hanc petraz edificabo ecclīā meā. **Mat. xvi.** Sed vestimen ta hec partiunt ⁊ diuidūt scismatici. foriuntur vero mali plati. Et sic diuiserūt sibi vestimenta mea ⁊c. **I**n q̄bus tria pñt notari. **P**rimo e nozmitas scismaticis ibi. **D**iuiserūt sibi vestimē ta mea. **S**cdo vnitatis regiminis ibi. ⁊ super vestem meā. **T**ertio prauitas regiminis. vel grauitas carismatis ibi. miserunt sortem.**

Quātū ad pñ .§. xvi.

mum. **E**normitas scismaticis ex hoc apparet. q̄ il li qui vestimēta xpi corpalia diuiserūt. fuerunt gentiles ⁊ xpi crucifixo res. ⁊ maxime offendētes **P**aganis siles esse scismaticos xps ostendit cū cō iunxit gentiles cū Samaritanis qui scismatici erant sepe rati. s. a iudeis dicens. **I**n viā gentiū nō abieritis. ⁊ in ciuitatē Samaritanorū nō in traueritis. **C**hristū quoqz crucifixerūt q̄ntuz in se est. q̄ diuisionē faciūt. ppter quā tollendaz in ter nos deū ⁊ pplm gentile ⁊ iudaicū xps cruci fixus est. **E**t iō apls admonet dicens. i. ad **Cor. i.** Non sint in vobis scismata. **D**e iudeis quidez dicif q̄ scisma erat inter eos. **Jo. ix.** Et hoc quā tum ad illos qui xpm blasphemabāt. ⁊ cū de uol

ris pñis nō p̄cordabant ad sentiendū vñū de xpo. s. q̄ sc̄tus ⁊ bon⁹ ⁊ de⁹ erat. **D**e grauitate aut ppter magnitudinē sceleris puniant a deo eter naliter ⁊ pñaliter. ab ecclīa spūaliter. a seculo tē poraliter. bēs supra eo. c. s. ij. ⁊. iij. **Q**ui aut sint principales ad causandū scismata ostendit **H**iero. dicens. **E**tereros p̄scrutans hystorias inuenite nō possum alios scidisse ecclīam dei. ⁊ de domo dñi p̄los sedurisse p̄ter eos q̄ positi sunt dñi sacer dotes ⁊ p̄phas. i. speculatores. **I**di vixerunt in la queū toruosuz ponētes scādaliū in oī loco. xxiij. q. iij. **T**ransferūt. **D**iuisores sunt heretici ⁊ scis matici. Vestimēta xpi p̄gregariōes fidelīū vel sa cramenta vel scripturas sacras s̄m glo. sub quibz deus latet vñ homo sub vestimento **D**iuidit au tem hoc dum peruerunt ⁊ corrumpūt male ex ponendo vel indigne tractando.

Quātū ad se .§. xvii.

cundum. **D**icit glo. q̄ vestis xpi est vnitatis ecclīe seu ecclīa q̄ vna ē. **Cū in simbolo dicif. Vñā san ctam catholicā. i. vniuersalē ecclīam. Et **Can. vi** Vñā est inq̄t sponsus de ecclīa colūba mea. et iō sicut vnitatis diuidi nō p̄t. ita ne ecclīa. **I**n cui⁹ figuram vestis illa xpi dicif euāgelista. **Jo. xix.** q̄ inconsutulis erat ⁊ desup p̄terta p totū nō bñs videlicet scissurā aliquā factam ad acum. **H**ere tici igit ⁊ scismatici q̄ntū in eis est scindere que runt. **E**t s̄m hoc dicif **H**iero. de q̄busdā hereticis ⁊ scismaticis. **E**terus oriens inter se p̄loz furore collisus indiscissam vñi tunicā ⁊ desup p̄tertam minutarim p frustra decerpit. ⁊ xpi vineā enter minant vulpes. xxiij. q. i. quoniā. **S**ed p̄uale re nō p̄t. sicut nec milites scinderūt tunicā illā vñ. **Belagius allegans Aug. Si nullo mō p̄t test recte dici ecclīa i qua scisma est. restat vt qm ecclīa nulla esse nō p̄t nisi ea sit quā in aplice se dis p successiones ep̄oz radice p̄stitutam hōim nullos malicia vñlo mō valeat extinguere. xxiij. q. i. **P**udenda. **D**inc ⁊ **Cyprianus.** Ecclīa vna est que in multitudine latius in cremēto secun ditatis extendit. quō multi radij sunt sed vnus lumē bñt. ⁊ rami arboris multi sunt sed robur vñum tenaci radice fundatum. **E**t quoniā de fonte vno riuuli plures defluunt ⁊ nūerositas li cet diffuse videat ex vñdāis copie largitate. vni tas tñ seruaf in origine. **Q**uelle radiū solis a cor pore. diuisione vnitatis nō capit. **A**b arbore fran ge ramū fructus germinare nō poterit. **A** fonte precidere riuū. p̄cisus arescit. **S**ic ⁊ ecclīa rei luce p̄fusa p totū orbe radios suos porrigit. **C**ūqz tñ est q̄ vbiqz diffunditur. nec vnitatis corpis se patur. **H**ecille. xxiij. q. i. **L**oquit ⁊ p ro. c. illō mō sa. d. vnitatis ecclīe pulchra dicif **H**iero. etiā dic q̄ ecclīa vñica colūba appellat. que sponsa pul cra sine ruga. sine peccatis ⁊ macula ⁊ ornis con****

clusus. et fons signat. et puteus aque viue et pa-
radisus cum pomorum fructu. q. ea. **D**ibus. Greg.
etiam dicit in li. moral. q. in vna domo comedit a-
gnus. q. in vna catholica ecclesia vera hostia redē-
proxi imolat. Sola est q. intra se posita valida
charitatis copage custodit extra quaz ois pit. sic
extra arcam oēs reperti diluuiio perierūt. q. e. qz.
Et nota q. extra ecclesie unitatē significatā p. dñi
vestem ponit q. tripliciter. s. p. pñdā. p. pñam. p.
maliciā. Per pñdā. s. heresis et scismatis efficit
quis separatus ab ecclesia. vñ **Lyprianus**. Cū hereticus
in ecclesia nō sit. bñdicit cū a deo sit maledictus
vñ pollicet cū sit mortuus. deū inuocat cū sit bla-
spemus. i. q. i. Si q. Inq. et Aug. Pñlibz ho-
mī heretici et scismatici accipiāt. s. donoz charita-
tem. tñ que opit multitudinē pctōz q. et pñum
donū est catholice unitatis et pacis ipi non bñt
q. ea. **Vultre**. Scdo p. pñam. s. excois ponit q.
extra ecclesie unitatē. vñ **Aug.** Qui excoicatur sa-
thane tradit. quō. qz. s. extra ecclesiam ponit. Extra
ecclesiam aut diabolus ē. sicut in ecclesia xps. Ne per
hoc diabolus tradit qui ab ecclesie cōione remouet.
ri. q. iij. **Pis**. Sed hoc verū est qñ iuste excoicaf.
vñ **Origenes**. sup. **Leui**. Cū quis nō recto iudicio
foras mittit. i. extra ecclesiam per excoicationem. si
ante nō erierit. i. si nō egerit vt exire mereretur.
non ledit. Interdū qui foras mittit int. est. et q.
foras est int. videt retineri. xxiij. q. iij. c. Cū ali-
quis. Tertio efficit aliq. extra ecclesiam p. pctm. s.
mortale. vñ **Gre**. Nec iste dicēdus est esse in ec-
clesia et ad istam societate spūs pertinere qui ovi-
bus xpi ficto corde misceat. Spūs. n. scūs disci-
pline effugiet fiet. xxiij. q. iij. **De illis**. Et **Hie-**
ro. Qui est aliqua sorde peccati pollutus de eccle-
sia dici nō pōt. de peni. di. i. Ecclesia.

Quantū ad .xviii.

tertium. Notatur prelatorū prauitas i hoc q. mit-
tunt sortē sup. vestem dñi. q. significat ecclesiam. vt
s. eoz. sit nō xpi. qñt videt regimē eccle ad sua
comoda. nō vt xpo lucrificat anias. **Iuxta** illud
apli. Unusquisq. q. sua sunt qñt. nō q. iesu xpi
De quibz **Aug.** Sūt in ecclesia qdam prepositi de
qbus apls dicit. sua qñtes. nō q. iesu xpi. qd ē
sua qñtes. nō xpm gratis diligētes. nō deū p-
pter deū qñtes tpalia comoda psequentes lus-
cis inbiātes. honores ab hoibz appetētes. viij. q.
i. Cōtra hos inuebit **Ezechiel** dicēs. Ele pastori-
bus q. pascebant semetipsos. xxiij. **Uel** pōt ibi
notari grauitas carismatis ibi. **Diserūt** sortem
Nam sicut in missione sortitū pter industria et
labore hoim dñio tñ disponere psequitur quis illd
qd sorte dirimit. Sic sine meritis hoim et labore
quis adipiscit et ei pferat a dño vestis xpi. i. chari-
tas. vt ponit glo. p. quā pñet ad unitatē eccle.
Necē vestis nuptialis sine q. q. repit i nuptijs

ecclesie nūero excludit de eo merito vt bētur pa-
rabolice. **Mat. xxiij**. Pñt boies mittere sortes. i.
ponere et qñte signa demonstratiua q. deat bñe
vestem dñi. i. charitatē. puta si audit libēter ver-
bū dei. si ē promptus ad bonū. et dolet de pñeritis.
S. dñs dat ipam cui placet. fm illud puer. xvi.
Sortes mittunt in sinū. s. ab holbo s. a dño tē-
perant. i. disponit q. deat qd sorte qñt. Sicce-
cidit sorte sup. **Matthia**. Act. i. id est illud signū
distinctiōis. i. sup. bñilem. **Interpretat**. n. puus.

Titulus. iiii. de inani

gloria. **Capitulum primum de inani gloria.**
primogenita superbie filia.

Primogenita su-
perbie filia est vana gloria que ē
vitiū capitale ex q. septem alia ori-
untur. fm **Greg. xxiij**. moral. vi. j.
dicitur. Et qñs multū sue genitrici pessime as-
similetur differt tñ realiter ab ea. Nam supbia
inordinate excellentiā appetit. Inanis glā vero
manifestationem ipius excellentie apud alios.
Postq. n. turrim baby. i. supbie celsitudinē in-
mente sua cepit edificare ptingentē ad celū vt
celebretur nomē ei in terra p. vanā gloriā exqui-
rit. Cui tñ finis pfusio ē fm illud apli ad **Pbi**
lip. iij. Gloria eoz in pfusione. Et cum cetera vi-
tia in seruis diaboli inhabitent. vt dicit **Criso**.
Nec etiā in seruis dei habitaculū reperit. Nulla
n. est tam excelsa virt. que dulcedine glorie non
tangatur ait qdam ex gentilibz. **Uñ** et vulgare
puerbiū est q. cuiuslibet placet caro alaude. **Uñ**
narrat **Valerius maximus** q. cū in qdam bello q.
dam murus strenue dimicasset. ita q. debeatur ei
fm more illius ciuitatis triūphus. i. qdam honoz
vñ resultabat ei magna gloria cū sibi n. daret tā-
ta fuit auiditas illi glorie q. fregit vincula mu-
ritatis. et petijt illū triūphū. De sancto **Basi-**
lio legit q. in dieb. solēnibus cū in habitu pon-
tificali ornatus pcessionaliter iret. ordinauerat
vt quidā sibi diceret. pater sepulcrū tuū nōdum
est pfectū. iube g. cōplem q. nescis qñ dñs veniet
et hoc ne insurgeret fumus inanis glorie. Sed et
cū papa psecrat quidā eleuās in aridine stupaz
incensam clamat p. sanctes ic transit igloria mñ-
di. s. cito. Ratio aut bñi q. et tam ardēter deside-
ratur est. q. beatitudo q. naturaliter appetit. bñt
in se gloriā. i. claritatē et decore s. verā et pmanen-
tem. vñ et ipa beatitudo frequēter in scripturis
gloria nuncupat. ps. xliij. Gloria hec est ois san-
ctis eius. Et **Iaci**. Beatus vir qui suffert ten-
tationem. qñ cū pbatu fuerit accipiet coronā
glorie. i. premiū. Alia rō est. q. naturaliter homo
appetit perpetuari. et q. in vita nō pōt cū moriat
querit pgloriā. i. famā que durat in mentibus